

Johannes Ewalds

samtlige

Skrifter.

Andet Bind.

Med 5 Kobbere.

Andet Oplag.

Kjøbenhavn 1814.

Trykt hos og forlagt af Directeur Joh. Fr. Schultz,
Kongl. og Universitets-Bogtrykker.

[illegible]

Ewald
NIX

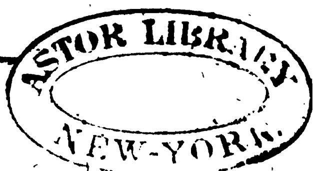

Johannes Ewalds

samtlige

Skrifter.

Andet Bind.

Med 5 Kobbere.

Andet Oplag.

Kjøbenhavn 1814.

Trykt hos og forlagt af Directeur Joh. Fr., S[illegible]

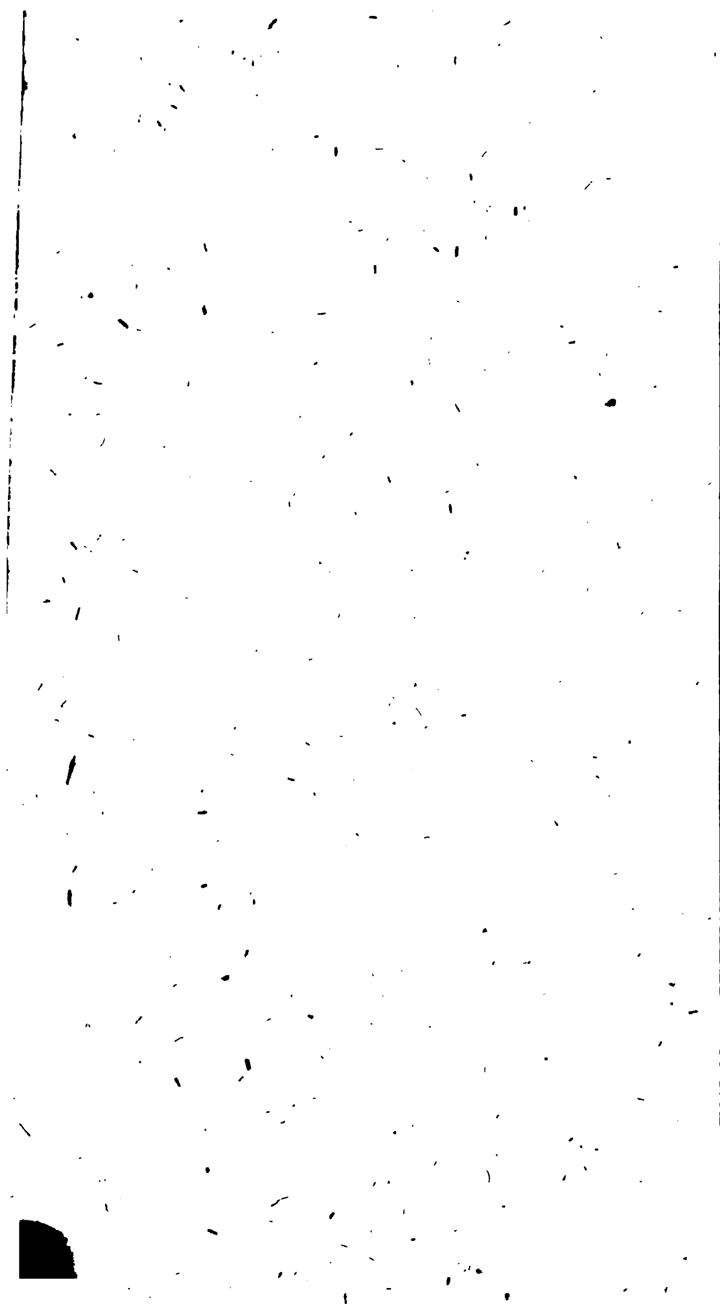
Kongl. og Universitets-B[illegible]

Indhold.

Rolf Krage.

Et Sørgespil

i fem Handlinger.

Helge, Konge i Danmark, Hundings og Hothbrods Bane kaldet, fik i Delingen efter sin Fader Haldan, Regimentet over Havet og alle Strømmene, og maatte overlade sin Broder Ro Landet at herske over. Det Haandverk, som Helge herved blev tvunget til at drive, var den gang ikke aleneste æret og fordeelagtigt; men det stemte og overeens med hans noget voldsomme Caracter. Paa hans Omstreifninger traf han iblant andet en deilig Jomfrue ved Navn Thore. Hende voldtog han. Endskiønt hun var for afmægtig til at hevne sig strax, glemte hun derfor ikke den Uret, som hende var skeet; men gav siden saa besynderligt og afskyeligt et Exempel paa Hevngierrighed, at man neppe vil finde dets Lige i Historierne. Hun havde faaet en Datter ved Helge, som blev kaldet Urse. Da Helge efter mange Aars Forløb af en Hændelse landede ved Thorøe, hvor hun boede, magede hun det saaledes, at han fik Urse at see, og, uvidende, at det var hans egen Datter, overtalte hende til det, som han havde tvunget Moderen til. Af denne Blodskam fik Rolf Krage Livet.

 Rolf

Rolf tog Riget efter sin Fader, hvilken af Fortrydelse over benævnte Tildragelse forlod sit Fædreneland, og siden af Skamfuldhed dræbte sig selv, da den blev ham forekastet. Rolf var efter Historieskriverens Vidnesbyrd, baade meget dydig og meget deilig, af stor Forstand, mandig, høi og stærk. Da han ved den Svenske Kong Atisles Taffel blev adspurgt, hvilket han holdt for den ypperste Styrke, svarede han: Taalmodighed. Han beviste derpaa strax, hvor egen denne ypperlige Dyd var ham, ligesaa kiek, som Mutius Scævola, og ligesom denne Romer ved Ildens Prøve. Han var saa gavmild, at han aldrig lod sig bede to gange om nogen Ting. Deraf kom det, at han havde mange villige og vældige Kæmper i sin Gaard. Blant disse vare særdeles merkværdige:

Biarke; han var af dem alle meest bekiendt for Mandighed og Styrke. Da Agner Ingelsøn blev trolovet med Kongens Søster Rude, forefaldt adskillig Spøg ved denne Høitid. Den gik tilsidst uden for sine Skranker. En af Bryllups-Giesterne saarede Biarke. Skiønt det ikke var ham, men hans Staldbroder Hialte meent, hevnede han sig dog paa Stedet med et Slag, hvilket, da han var opirret til at bruge sin naturlige Styrke, blev saa eftertrykkeligt, at hans Modstanders Pande, som Saxo fortæller det, med Huud og Haar faldt ind i Nakke-Gruben. Herover blev alting alvorligt. Brudgommen blev fortørnet og udæskede Biarke

til Kamp. Agner faldt i denne som en Helt, og døde leende. Herpaa dræbte Biarke alle Agners Kæmper, som vilde hevne deres Herres Død. Han slog siden en stor Biørn ihiel, og gav sin Staldbroder Hialte af dens Blod at drikke, at han maatte blive mandig og stærk. Ved saadanne og flere merkelige Gierninger kom Biarke i Gunst og Kundskab hos hver Mand, og Kongen selv fik ham saa kier, at han gav ham sin Søster Rude til en Priis for den Seier, han vandt over hendes Brudgom. Derpaa drog han til Sverrig, slog Kong Atisle ihiel, og betalte ham saaledes for det Forræderie, han havde i Sinde mod Kong Rolf.

Hialtes Tapperhed var til Begyndelsen af dette Sørgespil egentlig kun bekiendt deraf, at han var Biarkes Staldbroder. Men deels forudsetter dette et prøvet Mod, deels er det venteligt, at han har fulgt med denne sin Ven paa det Svenske Tog. Den Dyd, og det sande Heltemod, som han viste i den sidste forskrekkelige Nat, da Rolf og alle hans Kæmper bleve ihielslagne, er desuden nok, til at giøre hans Navn Udødelighed værdigt.

Viggo var en ung Helt. Foruden Mod, Ordholdenhed, en exemplarisk Troskab mod hans Konge, og slige væsentlige Dyder, hvorpaa han, efter Rolfs Død, aflagde den tilstrekkeligste Prøve, giver Historien Anledning til at forædle hans Caracter med en vis naturlig og i sin Tid vittig Munterhed. Da han første Gang saae Kong Rolf, forundrede han sig over hans Høide, og

sagde

sagde af Skiemt: Hvad er dette for en Krage, som Naturen haver givet saadan en Længde? Hermed (disse ere Saxonis Ord) lovede han Kong Rolf, som var en deilig lang Mand, i det han lignede ham ved de lange Træer, som kaldes paa vort Danske Maal Krage, hvorpaa Grenene afhugges saaledes noget uden for Bullen, at de kan bruges som en Stige for at stige i Veiret paa. Kongen tog ikke alene dette Tilnavn for got, og lod sig efter den Dag kalde Rolf Krage, men han begavede og Viggo med et kosteligt stort Armbaand. Viggo blev glad og holdt den høire Arm med denne Prydelse i Veiret, men den venstre skiulede han bag Ryggen, og gik saaledes til hver Mands Under allevegne frem. Da han blev adspurgt, hvorfor han giorde det, svarede han: Den ene Haand blues, at den er ikke saa herlig prydet, som den anden. For dette Indfald gav Kongen ham et andet Armbaand til den venstre Arm, ligesaa got som det forrige. Taknemmelig mod saadanne Velgierninger, forpligtede Viggo sig strengelig, at, dersom det hændte sig, at Kong Rolf blev ihielslagen, da skulde han hevne hans Død. Thi det var Skik i gamle Dage, at, naar unge Hoffinder gave sig først i Kongens Gaard at tiene, giorde de Kongen et stort Løfte, paa en eller anden besynderlig Ting, for deres Indgang.

Disse vare de merkværdigste af Rolfs Kæmper.

I Rolfs Tid laae Sverrig under Danmarks Krone. Helge, Rolfs Fader, havde dræbt Hothbrod,

Reg-

Regners og Svanvides Søn, den sidste Svenske Konge, med alt hans Folk, og derved undertvunget Sverrig saaledes, at han ikke alene giorde det skatskyldigt, men og udgav en Lov, at dersom nogen Svensk blev forurettet eller saaret, turde ingen bøde noget derfor. Uagtet den retferdige og fromme Rolf uden Tvivl havde ophævet denne Lov, og der heller ikke tales om den i hans Tid, vare de Svenske dog skatskyldige. Atisle, Hothbrods Søn, tænkte, ved at tage Urse, Kong Rolfs Moder, til Ægte, at han siden ved saadant Svogerskab desto dristigere kunde afbede denne aarlige Skat hos sin Steds-Søn, og saaledes forskaffe sit Fædreneland Frihed. Dette Anslag lykkedes ham i Henseende til det første. Men hans store Karrighed og Gierrighed giorde, at Urse snart fik Lede til ham. For at komme desto lettere løs fra ham, raadede hun ham, at søge sin Frihed ved Oprør, og skikkede imidlertid Bud til Rolf, og lovede ham stor Skienk ifald han vilde drage til hende i Sverrig. Han giorde efter hendes Begiering, og Atisle, som havde Forræderie i Sinde, imodtog ham herlig. Men imidlertid pakkede hun alle hendes Mands Penge og Klenodier ind, og flygtede med dem tilligemed hendes Søn; men da hun fornam, at Atisle forfulgte dem, strøede hun det altsammen ud igien paa Veien, som det sikkerste Middel, hvorved hun kunde opholde denne Gierrige. Siden dræbte Biarke Atisle, og i samme Tid, eller strax efter, maae det have været, at Rolf slog Rørik,

den

den gierrige Boks Søn, ihiel, som Hialte hos Skalden udtrykker sig, hvor han erindrer de Danske om Rolfs Heltegierninger, for at opmuntre dem til at hevne hans Død. I Atisles Sted satte Rolf en artig ung Mand, ved Navn Hiartvar, til Konge over Sverrig, og paa det han skulde være desto villigere til at udgive den aarlige Skat, som blev ham paalagt, gav han ham sin Søster Skulde til Ægte.

Skulde, en stolt og ond Prindsesse, fortrød paa, at hun var sin Broder skatskyldig. I den Henseende forførte hun sin Mand, den unge Hiartvar, til Oprør, og oplagde det Raad, at Hiartvar skulde fylde sine Skibe med Vaaben, og dermed drage ind i Danmark, ligesom han vilde bringe sin aarlige Skat til Kongen, og siden overfalde ham med væbnet Haand om Natten, naar alle sov. Dette Raad fulgte Hiartvar, og forefandt Kongen i Hovedstaden, paa det berømte Slot Leyre.

Rolf, som intet mindre kunde formode sig, end saa ont et Anslag, modtog ham venlig med et stort Giestebud, hvilket efter de Tiders Maade, og de nordiske Nationers Hoved-Passion, ikke løb af uden Drukkenskab, især for dem, som ikke troede at have andet at tænke paa, end Glæde. Kongen især, anmerker Saxo, tog til sit store Uheld særdeles meget til sig. Da Natten gik paa, lagde han sig med sine Folk til Hvile. Imidlertid løb de Svenske til deres Skibe, førte sig i deres

Vaa-

Vaaben, sneg sig ind paa Slottet og slog Kongen ihiel, tilligemed alle dem, som de fandt sovende for sig. Mange vaagnede tilsidst af dette Bulder, og vidste ikke, hvad der var paafærde, eller hvem de skulde staae imod; thi Søvnen hængte dem endnu i Oinene, og Nattens Mørkhed forhindrede dem i, at giøre Forskiel paa deres egne og de Fremmede.

Hialte var imidlertid gaaet hen at besøge en Dalila, som Historien ikke nævner. Men det var saa langt fra, at hun enten ved smigrende eller onde Ord kunde forføre ham til, at have hende og sit Liv kierere, end den Troskab, som han var sin Herre skyldig, at han tvertimod straffede hende temmelig haardt, da hun tilsidst spurgte ham, hvem hun skulde elske efter hans Død. Saasnart han af Bulderet fornam, hvad der var for Haanden, lagde han sine Vaaben paa sig, at komme sin Herre til Hielp, og vilde, som Saxo anmerker, heller give sig velvillig i Fare for sin Herres skyld, end flye, da han havde god Aarsag til at undkomme med Liv ogÆre. Han løb derfor ind i Staden, midt iblant Fienderne, og giorde stor Skade og Afbræk.

Biarke sov imidlertid rolig og vidste intet af alt det, som var skeet, førend Hialte kom uden for hans Herberge og raabte paa ham. Hialtes tre gange igientagne Opmuntringer til Biarke og alle danske Mænd, den Samtale, som herpaa fulgte imellem disse to Helte og Rude, deres Beslutning, at hevne og følge Rolf,

da

da det var for silbig at frelse ham, deres sidste Ord, og den ædle Maade, hvorpaa de endelig døe efter at have giort et stort Nederlag paa Fienderne, givet, af den gamle Skald fortalt, saa høit et Begreb om dem, at det neppe vil kunne forædles af nogen Digter.

Saaledes blev Kong Rolf slaget med alle sine gode Mænd og troe Tienere, undtagen Viggo. Denne Helt erindrede sig, som Udfaldet viste, sit Løfte, og havde, da det var for sildigt, at forekomme Rolfs Død, sparet sig til en retskaffen Hevn.

Hiartvar, som glædedes over, at hans Forræderie lykkedes saa vel, anstillede et stort Giestebud efter denne Seier. Over Borde tilstod han, at det undrede ham storlig, at der fandtes ingen blant alle Kong Rolfs Folk, som enten flyede, eller lod sig tage til Fange, hvormed de gav saa stor Troskab tilkiende. Han klagede paa Lykken, at den ikke undte ham een af disse troe Tienere, fordi han havde stor Lyst at have saadanne Folk i sit Brød. Da kom Viggo frem, og Hiartvar, som blev meget glad, spurgte ham om han vilde tiene ham. Da han svarede ja, bød Hiartvar ham et draget Sverd ved Odden. Viggo vilde ikke tage om Odden, men tog om Haandfanget, sigende, at Kong Rolf pleiede saaledes at give sine Krigsmænd Verge i Hænde. Thi eedbundne Tienere, som i fordum Tid gave sig i Herre-Tieneste, rørte ved Sverd-Klodden og svore Huldskab og Troskab. Der Viggo fik Sverdet i Haanden, tænkte han paa det

Løf-

Løfte, som han giorde Kong Rolf, og strax stak han Hiartvar tvertigiennem, og hevnede saaledes sin Herres Død. Hiartvars Krigsmænd sprang hastig op og sloge Viggo ihiel; men han stillede sig selv villig og frimodig frem, forsikrende, at han fornam større Lyst over deres Herres, den Tyrans Død, end Sorg eller Banghed over sit eget Endeligt.

Hother, den Svenske Kong Atisles Broder og Hothbrods Søn, var efter Rolfs Død den nærmeste Arving til den danske Throne, saasom hans Farmoder Svanwide var en Datter af den Danske Kong Hadding. Da dette gik for sig paa Leyre, var han allerede bekiendt af adskillige Bedrifter, men især af hans Krig med den Halv-Gud Balder, Odins Søn. Hother var opdraget hos Gevar, Konge i Norge, og havde giftet sig med hans Dotter Nanna, hvilket gav Anledning til bemeldte Krig, eftersom Balder havde forelsket sig i Nanna og anmodet Gevar om hende førend Hother. Da denne Prinds hørte, at Hiartvar havde slaaet Rolf ihiel, blev han glad, at han saaledes var hevnet paa sin Faders og Broders Bane, uden selv at have havt Deel deri. Han drog herpaa strax ind i Isefiord med sin Flaade og lod sig hylde af de Danske.

Dette er kortelig det Historiske i nærværende Stykke. Jeg har i denne Fortælling troligt fulgt Saxo, og fulgt ham alene.

Hand-

Handlende Personer.

Rolf Krage, Konge i Danmark.
Biarke, Rudes Mand og Rolfs Svoger.
Hialte, en Dansk Kæmpe, forlovet med Signe.
Viggo, en Dansk Kæmpe, forlovet med Aluilde.
Rude, Biarkes Gemalinde og Rolfs Søster.
Aluilde, en Skioldmøe, forlovet med Viggo.
Signe, en Skioldmøe, Hialtes Forlovede.
Hiartvar, Rolfs anden Svoger, Konge i Sverrig, Vasal af Danmark.
Hother, Thronfølger til Danmark, under Navn af Hagbarth, i Hiartvars Følge.
Gevar, Konge i Norge, under Navn af Skate, i Hiartvars Følge.
Hunding, en Svensk Kæmpe.
Skulde, Rolfs Halv-Søster, Hiartvars Gemalinde.
Danske, Norske og Svenske Kæmper.

Handlingen begynder ved Solens Nedgang og endes i Dagningen.

Skuepladsen er en Skov med nogle Huse i Prospecten af Leyre Slot.

Første Handling.

Biarkes Huus sees forrest ved den ene Side af Skuepladsen, der udmerker sig fra de andre ved større Pragt og ved en Art af Illumination, som passer sig paa Festen og de Tiders Smag. I Grunden seer man igiennem Træerne endeel af Slottet ligeledes oplyst. Af og til i denne Handling høres Tummel og forvirrede Frydeskrig.

Første Optrin.

Rude og Aluilde.

Rude.

Nei! Jeg kan ikke sige hvorledes; men jeg kunde ikke blive der længere. Dog maaskee det var bedre, om jeg blev; men den Formodning er ubillig. Jeg kunde ikke faae Biarke i Tale. Kunde jeg kun komme til at tale med Biarke. Nei, saaledes slog mit Hierte ikke siden den forskrekkelige Time, da Agner — O I Guder.

Aluilde.

Tillad mig, ædle Rude.

Rude.

Rude.

Aldrig glemmer jeg, hvorledes mit Bryst dengang var beklemt. Da jeg nu havde rakt ham hans Høthing, Aluilde, og han smilende trykte min Haand til Afskeed. Erindrer du dig Heltens Mine, Aluilde?

Aluilde.

Den var stolt, som Biarkes, munter som Einheriarnes, naar de gaae til Bords i Valhal.

Rude.

Ikke vare hans Oine røde, ikke heller vare hans Aarer opsvulmede til Kamp. Det var —

Aluilde.

Kongen venter.

Rude.

Det var til evig Afskeed. — Og den ædle Mands sidste Ord. Du hørte hans sidste Ord.

Aluilde.

Falder jeg, sagde denne Høihiertede, da skal Odin Valfaudr sende mig en Valkyrie, som ligner min Rude. Men du, Frigga, bøi hendes Hierte til den dydige Biarke.

Rude.

Og da han havde sagt dette, gik han hastig bort i Kamp med den stærke Biarke. Den ædle! han flyede for sin Bruds Taarer og for hendes udstrakte Arme. Længe efterat han var borte, stod

jeg

jeg endnu med udstrakte Arme. Jeg stod som følesløs, og vidste ikke at jeg græd.

Aluilde.

Beste Fyrstinde!

Rude.

Men endda slog mit Hierte ikke saa høit. Jeg fandt ikke den Angst, jeg finder nu, førend da Kæmperne med et bleve tause, thi da fornam jeg, at det gik for sig. Du saae, med hvilken Urolighed jeg hvert Øieblik løb hen for at see, og stod rystende ved Døren. Men jeg turde ikke lukke den op for at see. Da svulmede mit Bryst saa høit, som det svulmer nu. Jeg hadede ikke Biarke. Hvorledes kan jeg have hadet ham nogentid, da jeg elsker ham nu? Han havde alt længe min Høiagtelse. Hvor tit forbandede jeg ikke den Uværdige, som gav Anledning til Tvedragt imellem ham og Agner, imellem de to ypperste, de beste Mænd? Dog, mine Bønner — Alfader, du veedst, at mine Bønner og mine Løfter vare for Agner; men min Frygt, og (hun holder Haanden paa Brystet, og sukker) dette, dette var imod ham. Hvert Øieblik saae jeg i skrekkende Billeder den døende Brudgom. Det isnede i mig, jeg følte det grusomme Hug, førend Leyre Kæmper raabte: Af Agner!

Aluilde.

Ædleste, beste Fyrstinde!

Rude.

Rude.

Hvad vil du? tael!

Aluilde.

Længe hører jeg paa dig med Forundring. Saa stor en Dag var ikke paa Leyre siden Hiartvars og Skuldes Bryllups-Fest. Overalt udbreder Rolf sin Glæde over deres uformodentlige Ankomst. Hvor man kommer, høres Frydeskrig. Og Kongens Søster, den muntre Rude, søger Eensomhed, og taler om forglemt Sorg, og Anelser.

Rude.

Ingen forglemt Sorg, Aluilde! Den er ikke forglemt. Min Biarke har ikke glemt den. Han er fra den Dag tungsindet, og elsker eensomme Steder. Vi græde ofte med hverandre over Agner. Og er det ikke i Morgen, at min Biarke og jeg gaae hen for at opfylde vort aarlige Løfte ved Agners Høi. Den Dag er os hellig, og den var os altid meer velkommen, end noget af Rolfs Gieste-budde. Men —

Aluilde.

Denne Urolighed er dig dog usædvanlig.

Rude.

Jeg veed ikke, hvorfor jeg længes saa inderlig efter at græde ved Agners Høi. Denne Nat er mørk og skummel, Aluilde. Var den forbi! men min Frygt. Denne Angst er maaskee ugrundet.

Aluilde.

Aluilde.

Og hvad har kundet opvække Frygt hos den høihiertede Rude?

Rude.

Hos mig? Jeg kan feile, men Jeg kan ikke sige dig det, Aluilde (Hun bliver med et staaende, som Een, der er i dybe Tanker.)

Aluilde.

Udøs dit Hierte for den, som du altid har værdiget din Fortrolighed! Siig mig! Hvad grunder du paa?

Rude.

Jeg tænkte paa, Aluilde! Haddings Dotter, hvorledes hun forførte sine Mænd til Utroskab mod deres Konge. — Den stolte!

Aluilde.

Hvilken Mistanke forraade disse Forestillinger! Men, Skulde! det kan jeg aldrig troe, og blev ikke Hiartvar altid holdt for en god Mand i Kongens Gaard? Endog førend Rolf gav ham Sverrig og sin Søster? skulde han kunde glemme saa store Velgierninger? Det er umuligt, og er det ikke et stort Tegn paa Ydmyghed og Troskab, at de selv bringe den aarlige Skat.

Rude.

Det synes i det mindste saaledes. Men Hiartvar er ung — veedst du og, om hans Dyd er hær-

det nok til at imodstaae Stoltheds Fristelser? og Kierlighed? Kierlighed er tyrannisk over unge Hierter, Aluilde!

Aluilde.

Men Skulde er hans Gemal, og

Rude.

Har du seet Skibene? Dem, som han skal have bragt Skatten paa? Hvorledes see de ud?

Aluilde.

Viggo har seet dem. Han siger, de ere lange, som Vitthes den Friislænders, og som Sachsernes Skibe. Men ilde har Hiartvar forseet sig med Folk, om han blev overfaldet af Søerøvere, eller om en Storm reiser sig, naar han kommer ud af Isse-Fiord. Nogle faa ubevæbnede Drenge gaae omkring paa Dekket.

Rude.

Ere de lystige? Raabe de?

Aluilde.

Viggo bemerkede, at de vare overmaade tause.

Rude.

Ha! Hiartvar og hans Kæmper ere og tause. Og den skarpsindige Viggo sluttede sig til intet deraf, at de vare saa tause i denne almindelige Glæde? Aluilde!

Aluilde.

Viggo tænker kun lidet i Dag. Jeg har aldrig seet ham saa lystig.

Rude.

Glæden har giort dem alle drukne, rasende. Imidlertid er ingen betænkt paa Kongens Sikkerhed, om noget skulde forefalde, Ingen, Ingen; som om det var umuligt at noget kunde forefalde, som om Guderne havde tilsoret os en evig Fred. Saa ubekymrede, saa trygge, saa søvnige har jeg aldrig seet Rolfs Kæmper. Og Rolf! han er selv mindst betænkt paa sin Sikkerhed. Hvad giorde han, da du gik ud af Salen for at lede om mig?

Aluilde.

Han heldede sit Hoved fortrolig op til den unge Hiartvar, og sagde ham ofte noget i Øret. — Begerne staae sielden stille.

Rude.

Ha! Skulde var meget begierlig efter den Ære at fylde Begerne for Fyrsterne i Dag. Jeg vilde ikke være hende imod. Hun var altid meer høihiertet end jeg. Men, nøder hun Kongen til at drikke, eller begierer han?

Aluilde.

Kort førend Kongen savnede dig, befalede hun Uffe Skald, at synge Atisle Hothbrods Søns Sang. Kongen udtømmede tre Begere til hans Erindring,

og vilde, at den skulde gaae omkring til alle Giesterne. Ingen af vore Kæmper vegrede sig.

Rude.

Men Hiartvars toge sig vel i agt. Loke i Udgaard, eller en anden af Gudernes Fiender, har opfundet den Sædvane, at vise sin Glæde over en stor Handling, ved at giøre sig uskikket til alle andre. Hiartvar, sagde du, og hans Kæmper vilde ikke udtømme de tre Begere?

Aluilde.

Hiartvar — men det vil jeg fortælle dig siden. Men der var den unge Hagbarth. Han sagde høit, at Atisle havde været hans eedsorne Ven, og af det ikke var ved Begerne, at han vilde erindre sig hans ynkelige Død. Det gav en stor Opmerksomhed i Gieste-Salen. Men Skate tog Ordet, den ærværdige aldrende Kæmpe, som er saa viis og fyndig i alt, hvad han siger, han, som sidder næst ved Hagbarth, han sagde, at Atisles Fald var Seierherrens Lykke, og at man desto før burde undskylde Hagbarth, da det endog syntes, at være en uædel Skik, at glæde sig over sine døde Fienders Vanheld. Kongen og Biarke roste ham for denne Tale, og saae til hinanden; men Hialte sprang op som en affindig og omfavnede den unge Hagbarth.

Rude.

Der er noget indtagende i disse to Kæmpers Mine. En vis Høihed, især hos den yngste, jeg veed ikke; men de afnødede mig strax en Beundring, som nærmede sig til Ærbødighed.

Aluilde.

Da du siger saa meget, tør jeg legge til, at Hiartvar seer ud imod dem, som en Almues Mand. Ikke handlede han forsigtig, da han tog dem i sit Følge.

Rude.

Velsignet være Hiartvar, for det Indfald, at han tog dem med. Ak! at alt hans Følge lignede disse! Den Aabenhiertighed, den Ærlighed, som skinner ud af deres Øine, forjager al Mistanke. Der er ikke den skumle, den krybende Mine, som — Men du vilde fortælle noget om Hiartvar.

Aluilde.

Det var om Atisles Erindring. Han havde før altid fundet paa en Undskyldning, naar Begerne gik omkring; men dengang kunde han neppe bie til Kongen havde drukket. Det fortrød Hialte. Han sagde, at det tilkommer Biarke, som havde vundet Seieren og vovet sit Liv mod Atisle, at erindre det, førend den, der havde sovet sig til Frugterne deraf. Du veedst, at Hialte brænder af Venskab til din

Mand,

Mand, og nu har desuden Vinen giort ham ubetænksom.

Rude.

Hvorledes tog Kongen det?

Aluilde.

I Begyndelsen enten hørte han det ikke, eller lod, som han ikke hørte det. Men Hialte blev meer og meer høirøstet; og havde Biarke ikke selv tilsidst sat ham temmelig haardt til rette, skulde vi have hørt en underlig Leg. Der mumledes om blant Giesterne, at han havde skieldet. Jeg hørte det ikke, og i det samme begyndte Skulde at synge en ny Sang til Urses Ære, hvorledes hun foragtede Guldet.

Rude.

Og Kongen igien?

Aluilde.

Som du let kan begribe. Du veedst, hvor høit han elsker sin Moder.

Rude.

Aluilde! Ha! det er aldrig rigtigt, Aluilde! Gaae, og siig til Kongen. Nei, til Biarke. Hvisk til Biarke, at han sniger sig bort fra Giestebudet, og tager Hialte med sig og Viggo! til mig. Gaae snart og bring dem til mig. Snart! det er yderst magtpaaliggende, og hvert Øieblik er kostbart. (Aluilde gaaer. Rude seer efter hende og gaaer derpaa

nogle Gange taus med lange Skridt over Skuepladsen.) Skulde, Skulde! Jeg kiender din umættelige Stolthed. Og dine sidste Ord. Jeg hørte kun de sidste Ord af din hemmelighedsfulde Samtale med Hiartvar; din Forvirrelse, da du blev mig vaer; Hiartvars urolige, skumle, frygtsomme Mine; alt dette. — Jeg maae have Oplysning derom. Venskab, Velgierninger, Blod, Naturens Røst; den største Utaknemmelighed! Hvilken forvirret Sammenhæng? Og Hiartvar, som burde skamme sig, om han frygtede for at herske! Ha, Troløse! Han frygter sig dog endnu. For at overtræde de helligste Pligter frygter han sig maaskee endnu. Men du, du laver dig til, at udøse Broderens Blod, og frygter dig ikke, ikke for de retferdige, de straffende Guder, ikke for dig selv! Og hvad skulde de mange bevæbnede Kæmper sige, som hun talte om? mod nogle overvældede, sovende, vaabenløse? Ha! overvældede og vaabenløse! Men Hiartvar har dog ikke saa mange bevæbnede Kæmper. Biarke, Biarke, hvor bliver du? Du fandt dog ellers meer Fornøielse i din Rudes Selskab, i at tale om Guderne og Dydens Magt med din Rude, end i den sværmende Støi af Rasende. Men i Dag. Det er Skiebnens Magt, det er Gudernes Hevn (Viggo kommer, uden at see Rude, noget stiv i sin Gang.) Viggo! Hvor blive de andre? Hans

Dine

Dine staae stive, han har ladet sig overvinde af sin Konges Glæde, den forstandige Viggo!

Andet Optrin.

Rude og Viggo.

Viggo, (endnu uden at see Rude.)

Monne Hjartvar seer best i Mørke som Nat-Uglen, at han nu gaaer omkring og beseer Løngangene, eller søger han Eenlighed for at sukke over Hialte? eller Odin veed, hvad der ligger ham paa Hiertet. (han bliver hende vaer.) Frigga glæde dig, ædle Rude!

Rude.

Du talte om Hiartvar, Viggo! Beseer han Løngangene, siger du?

Viggo,

(han seer sig rundt omkring, som den der leder om noget.)

Han sukker over dem, troer jeg. Han er en Nar, om han beseer dem. Lysere er her end paa Hvidskialf, og neppe kan jeg see.

Rude.

Dette Tilflugtssted for kongelige Bekymringer er kun sikkert ved sin Hellighed; men hvad er Forræderen helligt? Her kunde de, eensomt, affsides fra Staden, som det ligger. — Den lave Muur, som meer indhegner, end beskytter denne Have, kan

lige

lige saa lidet afholde de glubende Ulve, som et kraftløst Forbud kan skræmme dem. Og naar min Biarke sover, ubevogtet. Den opmerksomme Vagt var selv Rolf besværlig, naar han nogle Øieblik vilde sukke under sin glimrende Last, eller ikke føle den; men nu maatte de vel være opmerksomme. Ha Viggo! du søger om noget.

Viggo.

Besses Sang, da Gram slog Sigtrug den Svenske, og den Vise, som Gram, Hendriks Bane, qvædede, da han sad i de forrevne Klæder, nederst i Sumbles Gieste-Sal. Jeg havde laant disse Sange af Uffe Skald, og her maae jeg have tabt dem.

Rude.

Søg om dine Vaaben, Viggo!

Viggo.

Ha! mine Vaaben! De har al Anseelse af at forruste. Heftet paa min Skrep vil jeg lade giøre om til et Beger, som jeg vil drikke din Skaal af, ædle Rude.

Rude.

Du er en fornuftig Mand, Viggo! og du elsker din Konge.

Viggo.

Ved Odin, høiere end mig selv.

Rude.

Rude.

Bliv da her! Nu kommer Biarke. Jeg har noget vigtigt at tale med Eder om, yderlig vigtigt. For alting saa kier som Rolf er dig, bliv her! Du behøver al den Eftertanke, som du — I dine Øine er Adspredelse og Søvnighed, Viggo.

Viggo.

Og dog synes mig at see dybere nu, end nogentid før. Saaledes indseer jeg nu først, at Hiartvar —

Rude.

Hvad han?

Viggo.

Ikke er den Mand, som fortiente Sverrig, eller sin Konges Søster.

Rude.

Du er aabenhiertet, Viggo. Og hvorpaa grunder du denne Indsigt?

Viggo.

Skulde maaskee fortiente han.

Rude.

Endnu meer? Men forklar dig?

Viggo.

Han undslaaer sig fra al ærlig Kæmpe-Skik. Hans Væsen, hans Mine er den Frygtsommes, den Feiges Mine. Han seer ud, som den der havde

stor

stor Lyst til at døe af Alderdom. Den kielne! hvor omhyggelig tager han ikke sin Helbred i agt!

Rude.

Sin Forstand i agt, vil du sige. Var det kun i en god Hensigt, at han var maadelig, da var han klogere end du.

Viggo.

Af Klogskab da. Sandelig maae den være klog, hvis Klogskab giør ham døv, saa snart de Ting blive talte, som han skiøtter kun lidet om at fornemme.

Rude.

Hvorledes?

Viggo.

Der var Hialte. Raabte han ikke saa høit, som Gudernes Thor i den hedeste Trefning? Kongen saae sig om og blev rød; men Hiartvar tog uden at svare i en Hast til Begeret, og glemte, at han var svag.

Rude.

Hvad raabte Hialte? Hørte Skulde det?

Viggo.

Hun var klog, som hendes Mand. Hun gav ham et Vink, og begyndte, i Angst troer jeg, at synge Urses Sang. Ikke var det Hialtes Skyld, om hun ei fornam, at hendes Mand var Niding. Han havde gierne sagt det endnu engang, men Biarke —

Rude.

Rude.

Hvad giør min Biarke?

Viggo.

Han er lystig, som jeg. Han har savnet dig nogle gange; men saa drikker han, og saa glemmer han dig. Kommer han ikke der? og Kongen, og Hiartvar, og min Aluilde?

Rude.

Hvor fortrædeligt!

Tredie Optrin.

De forrige. Rolf. Biarke. Hiartvar. Aluilde, og strax derpaa Skulde.

Aluilde bliver staaende ved Indgangen af Skuepladsen og beklager sig ved Miner over Biarke, som har fordervet Rudes Anslag.

Rolf.

Biarke siger, at du har vigtige Ting, Rude! Ting, som ligge dig paa Hiertet. Du slaaer Dinene ned. Hvad ønsker du? Begier af din Broder! Begier Halvdelen af Danmark! Du veedst, at jeg intet negter dig, som staaer i min Magt; men bedrøvet maae min Rude ikke være, I Dag ikke bedrøvet. Ved Rolfs Ære, ingen maae slaae Dinene ned i

Dag

Dag paa Leyre, ikke Hialte engang, endskiønt han er fredløs i Morgen.

Biarke.

Hialte?

Rude.

Hialte?

Hiartvar.

Hialte, Herre?

Biarke.

Ikke har du troere Kæmpe i din Gaard, end Hialte. Har Rolf glemt, at han —

Rolf.

At han forhaanede sin Konges Svoger. Nei, Biarke! Den, som jeg engang har æret nok, til at give ham min Søster, den kan jeg ikke see forhaanet og glemme det, ikke saa hastig glemme det. Jeg vil ikke nævne hans Ublueheb; men ved Gudernes Thor —

Viggo.

Ædle, fromme Rolf, tillad din Viggo et Ord, førend du sværger!

Rolf.

Tael!

Viggo.

Om Odin med det ene Øie, Thor og alle Aserne havde været tilstede ved dit Giestebud i Dag, og seet Rolfs Pragt, og drukket af hans Begere, ved din

din Ære, de havde glemt Valhal, Hialte og din Eed.

Biarke.

Har jeg ikke stænket af mit Blod i Hialtes Fodspor? Det er min eedsorne Ven, som du vil giøre fredløs, store Rolf!

Rolf.

Retferdighed gaaer over Venskab. Han veed mine Love, og var han ikke min Ven? Hvi foragter han da mit Huus? Dersom det endda var mig selv, som han i sin Ubesindighed havde fornærmet, da maaskee vilde jeg have spurgt mit Venskab til Raads, og ikke hørt ham.

Rude, (falder paa Knæ.)

Herre, kan min Bøn, mine Taare — Du tilstødst mig før en Bøn.

Rolf.

Staae op, ædle Rude! Bed om mit halve Rige! men om Hialte bed mig ikke! Da jeg søgte om Mænd til mine Søstre, saae jeg mig ikke om blant mægtige Jarler, ikke heller var den Velbyrdige mig kierere end den Mandige, eller Rigdom skiønnere i mine Øine end Dyd. Du veedst det Biarke og du Hiartvar. Hvorledes kunde jeg see Skulde under Øinene, om den, som jeg gav hende til Mand, blev forhaanet ved min Side, og jeg taug?

Hiartvar.

Herre! jeg vaagner af min Drøm. Det er derfor at Hialte?

Skulde.

Det er for den Ubesindigheds skyld, fromme Rolf? Nei! Skulde brænder af Taknemmelighed mod dig. Du overøste os med Velgierninger. Men denne Omhyggelighed, tillad mig, den gaaer for vidt. Nei, Herre! troere Undersaat har du ikke end min Hiartvar; men Hialte overgaaer ham i Erfarenhed. Skulde vi for et Ords skyld, et Ord, som er glemt i Morgen, skille dig ved en duelig Mand, og Biarke ved en Ven? Nei, Herre! tillad, at jeg paa mine Knæ, for min skyld, for denne Dags skyld —

Hiartvar.

Og jeg, Herre! tilgiv Hialte! Hans Ord var den Druknes Ord, og han erindrer dem ikke i Morgen.

Rolf.

Ædelmodige, I røre mig; men Hiartvar, hvorledes din Ære?

Hiartvar.

Overlad min Hevn til mig, Herre! om der behøves Hevn. Vær du Hialtes Ven, som du er min; men jeg, erindrer han sine Ord i Morgen,

og ei kalder dem tilbage, da ere I alle Vidner, at jeg herved esker ham til Kamp.

(Hiartvar kaster en Staal-Handske paa Gulvet, og Biarke tager den hastig op.)

Rolf.

Kiekke Hiartvar! Jeg skienker dig hans Fred. — Hvem kalder paa Hialte? (Viggo gaaer hurtig bort.) Men du skal ikke kæmpe med Hialte. Han skal afbede.

Hiartvar.

Det vilde vanære ham. Kamp er ham og mig anstændigere.

Rolf.

Frøe, eller en anden misundelig Trold af Nithers Afkom blander alle mine Giestebude med Blod. Ved Odin! intet Blod skal flyde paa Leyre; i Dag i det mindste intet Blod.

Hiartvar.

Jeg brænder ikke af Hevngierrighed. Jeg bærer Høiagtelse for Hialte, og jeg fordrer den af ham. Men vred maae jeg være i Kamp, og vred kan jeg ikke blive ved dine Giestebude, Rolf!

(Hialte kommer leende ind, med Sverd og Skiold, fulgt af Viggo.)

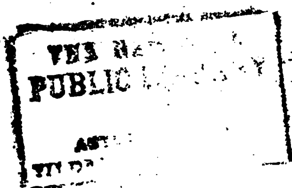
Skulde.

Giv mig kun dit Ord, at du har tilgivet Hialte!

Pag: 32 2den Deel

D. Chodowiecki del. & sculps. 1781

PUBLIC

Rude, (affides og noget sagte.)
Den falske!

Rolf.
Jeg giver dig og Hiartvar det.

Fierde Optrin.

De forrige. Hialte.

Rolf.
Kom, Hialte, kom at takke disse Ædelmodige for din Fred! Hvi kommer du med Skiold og Sverd, Hialte?

Hialte.
Biggo har fortalt mig det, og jeg takker Hiartvar, fordi han har esket mig til Kamp. Hans Pant, Biarke. Du togst hans Pant (Biarke giver ham Hiartvars Staal-Handske, og han kaster en anden paa Gulvet.) Her er mit, endskiønt det behøvedes ikke, siden vi gaae strax. Kom, Hiartvar. Du er en ærlig Kæmpe. Hvem skulde have tænkt det om dig?

Rolf.
Hialte!

Skulde.
Herre!

Hialte.
Hvor har du dine Vaaben, Hiartvar?

Rude, (afsides og noget sagte.)
Den falske!

Rolf.

Jeg giver dig og Hiartvar det.

Fierde Optrin.

De forrige. Hialte.

Rolf.

Kom, Hialte, kom at takke disse Ædelmodige for din Fred! Hvi kommer du med Skiold og Sverd, Hialte?

Hialte.

Viggo har fortalt mig det, og jeg takker Hiartvar, fordi han har esket mig til Kamp. Hans Pant, Biarke. Du togst hans Pant (Biarke giver ham Hiartvars Staal-Handske, og han kaster en anden paa Gulvet.) Her er mit, endskiønt det behøvedes ikke, siden vi gaae strax. Kom, Hiartvar. Du er en ærlig Kæmpe. Hvem skulde have tænkt det om dig?

Rolf.

Hialte!

Skulde.

Herre!

Hialte.

Hvor har du dine Vaaben, Hiartvar?

Hiartvar.

I Dag ingen Vaaben, Hialte.

Hialte.

I Dag ingen Vaaben?

Hiartvar.

Det er Kongens Bud.

Rolf.

Den zitre, som overtræder det!

Hialte.

Det er dit Bud, store Rolf? Ingen Vaaben i Dag! men jeg adlyder. Ha! lykkeligt Skiul for den — Du forstaaer mig, Hiartvar. Men ikke fordi jeg skulde længes saa meget efter den Ære. Mener du, Biarke, jeg vinder stor Pris i den Kamp? mener du Viggo? Men fordi det synes mig ikke got, at du lever til i Morgen. Du vil ikke strax, mandige Hiartvar?

Rolf.

Det er en Glædes-Dag paa Leyre. Rolf har sagt nei, og du endnu?

Biarke.

Til i Morgen, Hialte, være al Trette forbandet fra Leyre!

Rolf.

Til Ragnavokr være den forbandet!

Hiart-

Hiartvar.

Vi vil see, om Hialte kan sove sit Had bort, eller ei.

Hialte.

Jeg? men du er den store Rolfs Svoger, og jeg hans Kæmpe, hans troe Kæmpe er jeg. Imidlertid gaaer jeg for at erfare, om mit Hierte bliver svagt, eller min Arm sterk af Hvile. (han vil gaae.)

Rude, (hemmelig og noget sagte.)

Hialte!

Hialte.

I Morgen.

Aluilde,

(hun viser ham at Rude vinker.)

Bliv!

Hialte.

Du kalder mig, du ædleste?

Rude.

Ha! Jeg kalder dig ikke; men, du hører, at Rolf byder Glæde, og du gaaer.

Rolf.

Du har Ret. Alt for længe raste Kiv blant de Ædle. Hvad som er skeet skal glemmes, til andre Tider i det mindste glemmes. Kom, Hiartvar, og du Biarke! og Hialte, du har mit Venskab, kom! og Viggo! Ingen blive tilbage. Tre

Begere vil vi ofre Freya og de fredelskende Guder, og i tre gange tre vil vi glemme al Bitterhed.

(Han vil gaae, og de andre staae færdige at følge ham.)

Rude.

Solen har allerede skiult sig bag Bakkerne. Herre! ædle Rolf! du tilstodst mig før en Bøn.

Rolf.

Det er sandt. Jeg erindrer mig mit Ord, og skal ikke bryde det. Ved Odin, Trusler kan jeg bryde, men Løfter ikke. Begier! Kun intet, som oftere forstyrrer denne Dags Glæde.

Rude.

Din Glæde være stor og reen som Gudernes! og bestandig som den Forsigtiges Glæde! Alfader forbyde, at dine glade Dage skulde være talte, Rolf!

Skulde.

De naadige Guder forbyde det! Hvad bringer Rude paa den forskrekkelige Mistanke, som dette Ønske synes at røbe?

Rude.

Meget.

Biarke.

Der er Mørkhed i dine Øine, udvalgte Rude! Din Siel arbeider under Forestillinger af i Morgen.

Rude.

Du har ret, min Biarke. Forestillinger om i Morgen.

Skulde.

Lee med os i Aften, Rude! Saa snart Solen gaaer op over Leyre Skov, vil vi græde med dig ved Agners Høi!

Rolf.

Skulde taler som en Valkyrie.

Rude.

Som din Valkyrie.

Rolf.

Begier hvad du vil til at giøre din Sorgs-Dag høitidelig! Begier frit, du dydigste.

Biarke.

Alle vil vi forene vore Taare med dine i Morgen. Intet skal fattes den festlige Sorg, som du og jeg, og alle Ædle skylde den faldne Helt. Men i Dag, min Rude, i Dag vil vi være glade.

Rude.

Det er ikke —

Rolf.

Alt mit Guld maae du legge ned hos den fromme Helt; men i Dag vil vi være glade.

Skulde.

Skulde.

Lykkelige Dag! ofte komme du igien, og Frigga aftørre Rudes Taare!

Rude.

Alfader forekomme dem!

Rolf.

Mandige, ædle Kæmper! mine Venner, følger mig! I, som elske Dyden og det sande Mod, følger mig til Agners Minni! Vi vil erindre Heltens store Gierninger og hans Død. Med store Begere vil vi erindre ham. Min Fiende, den som ikke følger!

(De gaae alle hastig bort, undtagen Rude og Aluilde.)

Femte Optrin.

Rude. Aluilde. Og noget derefter Skulde.

Rude.

Herre! Broder! Rolf! — Han hører mig ikke — Biarke i det mindste! — Hialte! De gaae, de gaae bort, uden at høre paa den, som vil advare dem. Blindhed, Raserie har overfaldet Dans Huus og alle Rolfs Eedsvorne — Gudernes, Gudernes Straf! Er den mørke Time kommet, da de vil straffe Thores Misgierning, og Helges Blodskam? Den mørke

Time

Time troer jeg er kommet. Ha! den, som jeg saa længe gruede for! den, som de viste mig i saa mange skrekkende Drømme; Ha! Konge! Broder! ulyksalige Broder — Biarke, og du Danmark!

Skulde, (vender pludselig tilbage.)

Hvad raser du? Hvad ligger dig saa vægtigt paa Hiertet? Hvilken Drøm har forvirret din Hierne, fromme Rude?

Rude.

Jeg har seet Forræderen, og Frøe har jeg seet, og mandige Kæmper, som svømmede i Blod, viste min Drøm mig.

Skulde.

Din Tale er mørk, Rude! Du taler om Forrædere? Hvilken ond Trold har forskrekket min Søster?

Rude.

Daaren hører Morderen hvedse sit Sverd, og legger det ikke paa Hierte; den Vise hører et Ord og giemmer det.

Skulde.

Aldrig skulde jeg troe — Dog jeg kiender dig — Men den Mistænkelige fortiener ei at oplyses.

Rude.

Hvad taler du om Mistanke, Skulde?

Skulde.

Og du om Mordere?

Rude.

Rude.

Ha! Skulde, Skulde! Du er Rolfs Søster, og min — Siger dit Hierte dig ikke noget, som jeg ikke kan sige dig?

(Viggo kommer, og bag ved ham sniger Hiartvar sig ind paa Skuepladsen.)

Skulde.

Jeg forstaaer dig ikke.

Siette Optrin.

De forrige. Viggo. Hiartvar.

Viggo.

Kongen spørger om dig, ædle Rude! Du skal især være tilstede ved Agners Minni.

Rude.

Vel! og maaskee ved Rolfs.

Viggo, (hemmeligt.)

Hialte lader dig sige, at Hother — (Han bliver af Aluildes Miner vaer, at Hiartvar staaer bag ved ham.) Denne følger mig overalt, som min Skygge. Du er urolig Hiartvar. Maaskee over i Morgen.

Hiartvar.

Jeg kommer dig ubeleilig. Jeg troer, at du har hemmelige Ærinder, som Kongen ikke vil betroe mig.

Viggo.

Viggo.

Og du fulgte mig, naar du troede det?

Hiartvar.

Jeg søgte Skulde.

Viggo.

Her finder du hende. Jeg troer, at du har hemmelige Ting at tale med Skulde, og derfor gaaer jeg, ædle Rude! Du hørte Kongens Ord.

Rude.

Vel! Jeg følger dig. Jeg vilde ikke vove det eet Øieblik, at Rolf skulde kalde mig ulydig.

(Rude, Aluilde og Viggo gaae.)

Syvende Optrin.

Hiartvar og Skulde.

Hiartvar.

Og jeg kan ikke opholde mig; men vi ere forraadte, Skulde. Det ulykfalige Paafund! Mistanken udbreder sig meer og meer. Rude, Hialte, Viggo, alle veed det. Ha! den forbandede Time, da Stolthed forførte dig, og mig!

Skulde.

Frygtsomme! Det er ret. – Begræd, at du lodst dig forføre til at bryde dine Lenker! Utaknemmelige!

Hiart=

Hiartvar.

Ja, Utaknemmelige. Ha! hvi døer jeg ikke af Skam? Men her er ingen Tid tilovers. Jeg gaaer at sige — Kan jeg kun komme til, at faae det sagt — til Hagbarth og Hunding, at de berede alting til Flugt.

Skulde, (forskrekket og hidsig.)

Til Flugt, Forræder?

Hiartvar.

Mine Venner skal flye og du; men jeg, jeg vil blive, og tilstaae den grueligste Misgierning, og døe.

(Han gaaer hastig bort.)

Skulde.

(efterat hun i en temmelig lang Pause har fulgt ham med Øinene.)

Saa — vel — ret — ja døe med de andre! Nederdrægtige! Ulyksalige Konge-Dotter! Og du, som fordømte mig, til at spilde min blomstrende Ungdom ved en Træls Side! Ha! den Niding! — Hialte havde ret, at han kaldte dig Niding — Ved Odin, Hialte havde ret. Og jeg, som nogentid har kundet elske ham! Den, som frygter for at herske! Men jeg skal herske uden ham. Ja om jeg heed Rude, da kunde jeg kysse dens Scepter, som blev avlet i Blodskam. Men Skulde kan, og skal det ikke! Ved Freyer, hun skal det ikke! Staae mig bi, Freyer! Nei ikke Freyer — De fredelskende Guder

der skal flye fra Leyre! Habdings Gud, mægtige Vagenhofte! Utgaarde Loke! Hæl! eller du Frøe, som boer i Upsal! Hundrede Stykker lover jeg dig af det forteste Qvæg — og, vil du heller, Menneske-Blod. — Den sidste af Dans Afkom, og Hiartvar, og naar jeg først sidder rolig paa Thronen, da Fierdeparten af mine Undersaatter. (Hun gaaer.)

An-

Anden Handling.

Rolfs Lyst-Huus, som ligger oven for Biarkes Huus og bagerst paa Skuepladsen, er illumineret i denne Handling. Paa de øvrige Dele af Skuepladsen er det mørkere, end i den forrige.

Første Optrin.

Rude og Aluilde.

Rude.

Som jeg siger dig, Hagbarth er ingen uden den ædle Hother, Hothbrods Søn, Svanvides Sønnesøn; ham, som tog det berømte Sverd Mimming fra Vildmanden; ham, som siden overvandt Gelder af Sachsen, og skaanede sin Fiende, da han bad om Fred; ham, som er opdraget af Gevar, som er gift med Nanna, og som endnu er dristig nok, til at vedligeholde en Krig med Balder, Odins Søn, for hendes Skyld. Hialte har kiendt ham paa en Ring. Han holder ikke op at rose denne Ædle; men han kan ikke begribe, hvorfor han er kommet her. Og den gamle Skate, troer han, maae være Gevar,

den

den berømte Konge i Norge, som ved sin Dybsindighed og Viisdom har givet Leilighed til det Rygte, at han er i Fortrolighed med Guderne; og at de aabenbare ham det tilkommende. Det trøster mig, Aluilde! Men Helge, min Fader, slog Hothers Fader ihiel, og Atisle, som min Biarke slog, var hans Broder. Er det kun ikke i Forsæt om Hevn, at han er kommet her; men han kan ikke være uædel i sin Hevn, og Skulde kiender ham ikke, Hiartvar ikke heller. Det trøster mig.

Aluilde.

Og jeg troer, at du giør vel, om du lader al Mistanke, i det mindste denne overdrevne Frygt fare. Mistanke og Ligegyldighed, overdrevne, ere lige skadelige.

Rude.

Hvad har da Skuldes Mening, og hvad har da Hensigten været af hendes Opførsel ved Giestebudet? Rolf veed ikke mere af sig selv, og min Biarke, og alle vore Kæmper. — Ha! Jeg vil forsøge, at slaae mig det af Tankerne. Men den, som elsker, frygter for alle Muligheder, Aluilde!

Aluilde.

Min Viggo lovede mig at holde Øie med Skibene, og jeg veed, at han ikke bryder det han lover mig.

Rude.

Rude.

Og Hialte — Jeg tog Løfte af ham, at han skulde vaage ved denne Side af Slottet, denne ellers ubevogtede Side. Jeg veed heller ikke, hvorfor den skal staae aaben for den første Forræder meer end de andre. Den var altid en hellig Fristad for Skioldungen. Det er kun Rolfs fortroligste Venner og hans Eedsvorne, der ikke skielve for at kiende dens Tilgange. Men ak! hans Fortroligste, hans Eedsvorne kan være Forrædere! Og her ligger Biarke, siger Rolf, og han er mig meer end en Krigshær. Ha! Biarke, min Biarke, hvi vil du da nu første gang ikke fortiene din Konges Tillid? Mener du ikke? jeg ulykfalige! mener du ikke, at han vil ligge under Bøgen i Nat, under Agners Bøg, afsides fra alle Mennesker? Saa er der da ingen, Rolf, som du kan forlade dig paa, slet ingen, om Hialte forglemmer sit Løfte; og kan han erindre sig noget?

Aluilde.

Hvi siger du ikke til Biarke, at hun lader Bølvise og hans øvrige Kæmper legge sig her omkring i Skoven i Nat?

Rude.

De Svermende! og har jeg ikke sagt dig, at han bærer Afskye for det mindste Skin af Mistanke? Jeg dristede mig til at sige ham det før; men

han

han blev rød og taug. Jeg Ulykfalige! Om han endda kun selv. Ha! Ifald der ere mægtige Væsener, som glæde sig over den Frommes Ulykke, saa har ingen uden de indblæst Biarke det, at han vil ligge under Bøgen i Nat, og det er umuligt at aftrette ham.

Aluilde.

Du giør mig tilsidst urolig.

Rude.

Disse mørke, disse forvildende Gange! De vare anlagde til uskyldig, til tryg Fornøielse, Aluilde! Hvor ofte overlod vi os ikke til Glæden i disse Skygger? Og nu, nu ligner enhver af dem en krybende Morder.

Aluilde.

Jeg maae tilstaae, at dersom din Mistanke er grundet —

Rude.

Dersom den er grundet. Ha! Jeg søger forgieves at undertrykke den. Jo nøiere jeg tænker efter, desto grundigere bliver altid min Mistanke. Viggo fortalte før, at Hiartvar besaae Løngangene. Hvad skulde han saa nøie betragte dem for, Aluilde? Du veedst, at Rolf ofte tilbringer en Sommernat under hine Vedbende, som han selv opelskede i sin Ungdom. Er han nu faldet derpaa, og det er han vel, heed og ubeqvem af Giestebudet

— Og

— Og man kan jo see det tydeligt for Øinene, paa de Anstalter, som ere giorte — og det veed Forræderen, og derfor har han beseet Løngangene.

Aluilde.

Jeg veed ikke meer, hvad jeg skal svare eller tænke, om ikke din sædvanlige Trøst i al Fare, Alfaders Beskiermelse. —

Rude.

Du har ret, Aluilde! Den er den tryggeste Muur; men Alfader kan være vred; og dette Hierte siger mig altid noget. (Hother og Gevar lade sig see imellem Træerne bagerst paa Skuepladsen.)

Aluilde.

Hother og Gevar!

Rude.

Kongen vil allerede til Hvile, Aluilde, saasom Giesterne er gaaet fra hinanden; men jeg vil tale med dem.

Aluilde.

Seer du ikke, bag ved Busken?

Rude,

(hun bliver Skulde vaer, som staaer i dybe Tanker bag ved nogle Buske.)

Ha! vi vil gaae ind.

Andet

Andet Optrin.

Skulde. Hother og Gevar.

Skulde,

(hun farer op som af en Drøm, gaaer hastig frem, og seer sig rundt omkring. Hother og Gevar blive staaende bagerst paa Skuepladsen og tale sagte til hinanden.)

Hvad var det, som raslede? Jeg saae Skyggerne af to, som sneg sig sagte igiennem Buskene. Ere vi allene? Ha! hvad foruroliger mig da? Jo meer det nærmer sig det Dieblik, hvortil jeg saa længe talte Dage og Timer, jo heftigere slaaer mit Hierte. Du, som i saa mangen søvnløs Nat, ha! Skygge, eller Gudinde, eller du Helvedes Sendebud, som viste mig uafladelig Urses Søn paa Thronen, og Skulde i Støvet! Du, som ofte hvidslede Hevn, og Blod, og Frihed til mig, naar hine Grotter, naar Upsals kiølende Bekke, med et sagte Sprudlen forgieves indbød mig til Søvn. Hvor er jeg? — Gaver af Rolf, har jeg nævnet jer, og døer ikke af Skam! Ha! Gift, Helvede, dræbende Gift af Hugormene i Nastrond fortære mit Hierte, førend det føler en svag Tanke! Stille! Det rørte sig igien. Jeg skulde aldrig troe, at den frygtsomme Rude atter belurer mig. Disse gamle heslige Træer vil jeg lade hugge om, naar jeg boer først paa Leyre. De kan let forskrekke. Men bort, bort I skumle Forestillinger!

Bør jeg ikke være glad, nu da alting gaaer efter Ønske? Ha! Jeg vil forsøge at være glad. Hagbarth! Hvor ere I, Hagbarth og Skate?

(De gaae frem.)

Hother.

Vi følge dig en halv Time fra et Sted til et andet. Du vilde tale med os, Dronning!

Skulde.

Dette skumle Mørke er et ærværdigt Forbillede paa Døden, den eensomme Monark, som hersker over tause Undersaatter og Udørkener. Men jeg glemte det. (Med en tvungen Latter.) Ha, ha! Jeg vilde lee. Ha! Jeg vilde lee af Hundings Paafund, hans dristige Paafund om Valkyriernes Erindring. Men Rolf kiender ingen Mistanke. Den Affsindige! Ikke tænkte han, at de allerede svævede over hans Hoved, de Forfærdelige, hvis Erindring han drak. Det forekom mig, som om jeg hørte den kladskende Lyd af deres brede Vinger over Aunduegi, da han drak. Og en høi Latter blev hørt nederst i Gieste-Salen, som af Finn-Trold, naar en opsnappet Skrik-Finde krymper sig imellem hans Hænder. Der var Død i det sidste Beger, som han udtømte.

Gevar.

Han kaldte dig, Skulde! sin Valkyrie.

Skul-

Skulde.

Ved Freyer, den eneste gang da han nævnede mig ved det Navn, som jeg elsker. Ellers kaldte han mig Søster, sin kiere Søster kaldte han mig, Urses Broder og Søn, og saa omfavnede han mig, den Kielne, og tilsoer mig sit Venskab. Ha! hans Venskab — hørte I ikke hans Savmildhed? Nu vilde han tillade, at Sverrig ikke længere slæbede sine Rigdomme ind i Issefiord. Men det er for sildig, ved Danmarks Guder, det er for sildig, Rolf, at du ydmyger dig, og lærer din Pligt imod Helges ægte Datter. Og for lidet er det, du byder for dit Liv. Havde han talt om Danmark, da maaskee jeg havde beholdt ham til min Slave, til en Skammel for min Fod, naar jeg dømte Østersøen, og det store Hav; men nu — Jeg havde ret Lyst til at lee af den Druknes Savmildhed, dersom mit Hierte var ikke saa oprørt.

Hevar.

Oprørt dit Hierte? — nu, da Rolf drømmer om Valkyrier og Valhal.

Skulde.

Ha! han drømmer; men vi vil spare vor Latter til han ligger, ukiendelig af Saar og Død, den Stolte — til hans Minni vil vi spare vor Latter; men nu — Jeg kan ikke negte det. Jeg er saa un-

 der-

derlig; mit Hierte slaaer sterkt af Længsel efter Udfaldet.

Hother.

Det er Gudernes Paamindelse, Skulde!

Gevar.

Hagbarth troer, at denne Nat er ikke lykkelig, at foretage noget stort i.

Skulde.

Kan du være befængt af saadanne Drømme, unge Helt? Den Tid er kort, hvori jeg kjender Hagbarth, og dog har jeg større Fortrolighed til hans Mod, end til — Ha! Det er mig modbydeligt at nævne ham — Jeg kan endnu neppe drage min Aande. Har du talt med ham, Hagbarth? med ham, som Hialte kaldte Niding? med Hiartvar?

Hother.

Jeg troede, at han vinkede ad mig før, da han gik til Fiorden med Hunding.

Skulde.

Hunding — Han er en Mand. Ikke raader han til Flugt. Vi skal flye, Hagbarth!

Hother.

Flye? Det giøres vel ikke nødig. Der er endnu ingen Mistanke.

Skulde.

Hiartvar vil det.

Hother.

Hiartvar?

Skulde.

Ikke undrer jeg mig over, at du finder Vanskelighed ved at troe det. Neppe troer jeg det selv, jeg, som hørte det af hans egen Mund.

Gevar.

Det vil i det mindste giøre det vanskeligt i Nat.

Skulde.

Den Nederdrægtige! det er hans Alvor.

Hother.

Har Skulde kundet overtale sig til at samtykke det?

Skulde.

Og kan du tiltroe mig slig en Nedrighed?

Hother.

Det er ædelt at overvinde sig selv, Skulde!

Skulde.

Hvorledes?

Gevar.

At du undertrykker din Iver mod Hiartvar — Det har været Opsettelse, og ikke Flugt, han har ønsket.

Hother.

Thi opsette det skal vi dog, til i Morgen i det mindste opsette det. Det var alt for uædelt at overfalde de sovende Helte.

Gevar.

Gevar.

Især, da vi ere sterke nok til at see dem under Dinene, naar de vaage.

Skulde.

Jeg siger dig det endnu eengang, vi ere ikke sterke nok. Den Ædelmodighed er utidig, som giør alle vore Hensigter umulige.

Gevar.

Saa at du, uagtet alle Vanskeligheder —

Skulde.

Og dertil reent unyttig — Hvortil da den krybende, den næsten utaalelige Forstillelse? hvortil de mange Paafund for at dysse dem i Søvn? Mener du, at jeg af Omhed forundte Rolf saa glad en Dag som denne har været ham? eller at jeg fyldte hans Beger, naar jeg ikke troede, at hver Draabe blev til Gift i min Haand? Men det er desuden for sildigt at betænke sig. Anstalterne ere trufne, og her er ikke Skin af Vanskelighed mere. Det var heller ikke, fordi jeg skulde tvivle om din Troskab, Skate, eller om din, Hagbarth, at jeg brændte efter at tale med Eder — men Hagbarth. Jeg er forhaanet. Du elsker — tilstaae det kun — thi jeg lagde ofte Merke til dine natlige Sange.

Hother.

Og hvorfor skulde jeg negte det? Guderne kan ikke elske heftigere, ikke renere, end jeg — Min —

Skul-

Skulde.

Jeg forlanger ingen videre Tilstaaelse; men du elsker; jeg er forhaanet, og Hiartvar er den forvovne, som har forhaanet Helges Dotter. Du forstaaer mig —

Hother.

Ikke meer, end et Barn forstaaer den mørke Tale. Du taler, som Guderne i Upsal.

Skulde.

Ha! du elsker Skulde, og du kiender hende ikke? Du veedst ikke endnu, at det er Blod, Blod allene, som kan kiøle hendes Harm, naar hun er forhaanet.

Hother.

Jeg? Skulde?

Gevar.

Du kan ikke forundre dig over Hagbarths Forvirrelse, Dronning! Ved saa uformodentlig en Lykke er det ikke sieldent, at man tvivler paa sine egne Sandser. Skulde, thi nu tør jeg forsikre dig derom, Skulde elsker dig Hagbarth, og det er Hiartvar som skal døe.

Hother.

Er det muligt? Tillad —

Skulde.

Du kan spare din Taknemmelighed, til jeg har holdt mit Løfte. Hiartvar skal følge sin Konge.

Men

Men han skal følge ham, og Rolf maae døe først. Og da; men jeg vil ikke sige mere. Det er Tid, at jeg gaaer, før, om muligt, at sette Mod i den Frygtsomme; hvis ikke, dog at indskrænke ham saalebes, at han ei kan skade. Imidlertid værer i Beredskab, og tænk paa, Hagbarth, at Prisen, som du kæmper for, er Skulde, og Skulde med to Kongeriger. (Hun gaaer.)

Tredie Optrin.

Hother og Gevar.

Hother.

Prisen, som jeg kæmper for, er Skulde. Drømmer jeg, Gevar?

Gevar.

Dersom du troede, at Skulde forraadte sin Broder, for at sette din Nanna paa Danmarks Throne, da, Hother, da drømte du.

Hother.

Men hvilken misundelig Gud? Ingen uden Balder har indblæst denne Afskyelige det, at jeg kunde elske hende.

Gevar.

Ingen udeu Balder. Saaledes ere vi altid beredte at paabyrde Guderne vore Feil, og tilegne

os selv alt det, som vi giøre stort og priisværdigt. Jeg forundrer mig ikke over din heftige Kierlighed til min Nanna. Hun fortiener at elskes. Du er ung, og Dyden giør endnu voldsomme Indtryk paa dit Hierte.

Hother.

Viseste, beste Gevar! især giør den det voldsommeste Indtryk, et Indtryk, som ikke tusende Skulder kan udslette, naar den er saa fuldkommen, saa guddommelig, som din Dotters, naar den boer i saa deiligt et Legeme, yndigere end Friggas.

Gevar.

Det anstaaer ikke min Alder, Hother! ikke heller bør jeg som Fader høre paa de overdrevne Lovtaler, som dit Hierte altid udøser, naar du nævner Nanna; men dette vil jeg sige, kuh dette, at du maae undskylde Balder. Da vi vare Fremmede i Upsal, naar du søgte Eenlighed, for at overlade dig til dine søde Drømme; naar Maanen i en taus Nat forestillede dig hver Grans Skygge som din Elskte; og naar du troede, at det kun var Træerne og mig, som hørte dine kierlige Daarligheder; da talte du ofte, som du taler nu.

Hother.

Det veed jeg ikke; men om og.

lighed, som du hver Dag indskærpede mig, da syntes mig ofte at høre Hothbrod med en igiennemtrængende og med en rallende Røst fordre Hevn af mig. Jeg syntes at see hans blodige Skygge og Atisles blodige Skygge, som vinkede ad mig. Da rasede Forsæt om Hevn i mit Bryst; men denne Maade at blive hevnet paa! o I retfærdige Guder! hvor nedrig er den! hvor feig!

Gevar.

Jeg elsker denne Urolighed hos dig; men lad den ikke være tung paa dit Hierte! Da vi kom til Upsal vidste du intet af det store Forræderie, som var i Gierde; men jeg vidste det.

Hother.

Det er kun faa Ting, som Guderne skiule for den vise Gevar.

Gevar.

Men jeg kiendte din ømme Dyd, og taug: Han er ung, og kan være fremfusende nok til at forderve det gode med det onde, de retferdigste Hensigter, saa snart som Forræedernes Rænker. — Saaledes tænkte jeg.

Hother.

Ha! havde Hiartvar aabenbaret mig sine Hensigter, førend ved Indløbet af Issefiord, og sagt mig, at det var mod hans Konge, og ikke mod Søerøvere at denne Flaade var udrustet; jeg havde maaskee

skee skienket ham den fornærmende Anmodning om min Hielp; men følge ham! I Guder! Jeg følge ham!

Gevar.

Og dersom jeg ikke havde forebygget det, skulde du vel have sagt ham det midt i hans Flaade, at han var en Forræder.

Hother.

Og er han det ikke?

Gevar.

Unge Hother! Og var du ikke da i dette Øieblik tusende Mile fra dit Maal, hvad enten du vil kræve din Faders Blod af Rolf, eller du vil forsvare ham?

Hother.

Men hvorledes har den ædelmodige Gevar kundet være Medvider i alt dette, og ikke advaret?

Gevar.

Jeg vil tilstaae dig det. Maaskee den Hevn, som brænder i mit Bryst fra den Dag, at Hothbrod, min beste Ven, faldt for den tyranniske Helges Haand; maaskee den har forført mig til at opsette det for længe; maaskee jeg har givet min Hevn for meget efter, da jeg troede, at den ellers var umulig; men at Hiartvar saa hastig, og paa den Maade vilde udføre sit Forsæt, det havde Guderne skiult for mig.

Hother.

Gevar! Gevar! dersom nogen vidste det, dersom min Nanna vidste det, at jeg var her! Men jeg veed det selv, og det angrer mig.

Gevar.

Rolfs Fader var din Faders Bane, og han er din Broders; den, som er Skuldes Broder og Velgiører, er den grusomste af Hothers Fiender.

Hother.

Vel! han døe! men Forræderie! Hvilken Tanke! og jeg og Gevar kan tænke dig!

Gevar.

Han døe for din Haand, og min Hother skal ikke tage Deel i Skuldes Misgierning.

Hother.

Hvorledes?

Gevar.

Den Uædle har overvældet ham med Gift, med Forstandens Gift, som han drak i sin Glæde, uden Mistanke, og for at erindre sine Fienders og Venners Dyder. Han veed ikke meer af sig selv; men det bør ikke være min Hother nogen Fordeel. Han bør ei døe sovende eller vaabenløs, den ædle Rolf.

Hother.

Gevar, du ydmyger din Hother formeget, beste Gevar, og naar har jeg givet dig Anledning til saa heslig en Mistanke?

Gevar.

Gevar.

Og hvorledes forekomme den blodtørstige Forræder?

Hother.

Ha! jeg vil forsvare min Fiende, medens han sover.

Gevar.

Og saa erindre dig den dræbte Hothbrod. Men med Forsigtighed bør du udføre din ædle Beslutning. Du kiender Hialte, og han kiender dig.

Hother.

I den Trefning med Gelder af Sachsen saae jeg ham første gang. Jeg kunde ikke kiende af hans Skiold, hvem han var; men jeg undrede meget paa den fremmedes kiekke Gierninger og vældige Hug. Det hændte sig, at han sprang for kort, da han vilde springe over paa et af Fiendernes Skibe, og sandelig, havde jeg ikke seet, at han kunde kun slet svømme, og sprunget ud til ham, vi havde neppe mødt hinanden her. Han trak strax denne Ring af sin Finger og satte paa min, uden at give sig tilkiende, og derpaa har han kiendt mig igien i Dag.

Gevar.

Hialte har forpligtet sig til Rude, at han vil vaage i Nat ved Rolfs Dør. Jeg hørte det af ham selv. Giestebudet har giort ham ubetænksom og

søvnig. (Hunding og Hiartvar komme.) Men der komme de, den nedrige Hunding og den daarlige Hiartvar.

Fierde Optrin.

De forrige. Hunding og Hiartvar.

Hunding.

Og veed I, at Rolf allerede længes efter Hvile, og at han vil ligge her i denne aabne Løv-Sal? og — men det er det verste, at Hialte vaager ved hans Dør? Han har lovet Rude det. Jeg frygter, at Hialte — Han er sterk som Thor, og brænder efter at døe for sin Konge.

Hiartvar.

Er han saa troe, den Ædle?

Hunding.

Saa troe, den Ædle! Men store Konge, jeg vover ikke at sige min Mening.

Hiartvar.

Tael!

Hunding.

Guderne forbyde, at noget ont skulde være til stødt min Konge; men paa nogle Timer ligner du dig ikke meer.

Hiart-

Hiartvar.

Jeg ligner mig ikke; maaskee fordi jeg sagde, at Troskab var ædel. Ha! Du tør giøre mig saa bitter en Bebreidelse?

Hunding.

Ingen Dyd er stor og ædel som Troskab mod sin rette Konge; men mod Tyrannen, som ved List, under Skin af Arve-Rettighed, har trængt sig paa Thronen, er den slavisk Hyklerie. Hvem tilkommer det uden Skulde, at herske i Leyre? og hvad forpligter Ædlingen til at tiene den Uægte? Den, som er født i Blodskam?

Hiartvar.

Ha! hvad berettiger mig? men det er engang begyndt og det maae udføres. Du hørte Skuldes Ord, Hunding! Ha! Øieblikket nærmer sig, da —

Hunding.

Det lykkelige Øieblik kommer, da de Danske skal bukke sig under Hiartvars Aag. Udødelige Hiartvar! første Konge i Sverrig, som undertvang det stolte Danmark. Men Tiden er kostbar. Hvem tør tage sig paa at angribe den sterke Hialte? thi Rolf maae døe, førend der bliver Bulder imellem Kæmperne.

Hiartvar.

Hialte er min Mand. Jeg har desuden esket ham til Kamp.

Hunding.

Jeg vilde gierne; men Skulde har befalet mig at bringe Folket fra Skibene.

Hiartvar.

Og Hagbarth og Skate, I blive ved Skulde, I tabe hende ikke af Dinene. Jeg kiender hendes Dristighed, hendes Utaalmodighed, og veed, at hun ikke vil skaane sig i Faren.

Hother.

Hiartvar! Jeg var dig fremmed, og gav mig i din Tieneste, ikke for Sold eller Belønning, men for at holde det Løfte, som jeg giorde mine Guder: Rolf skal falde for min Haand. Jeg kan ikke vogte Skulde.

Gevar.

Det er og dig anstændigere, at vogte din Gemal, end at vove dig yderligst, naar det gielder om at bestige en Throne.

Hiartvar.

Jeg veed ikke; men jeg kunde heller ikke udøse min, ikke Rolfs Blod. Men Hialte har jeg tilsagt Kamp, og jeg vil holde mit Ord.

Gevar.

Og du skal kunne holde det. Hagbarth kiender Hialte. Hvad, om han overtaler ham til at overlade sig sit Løfte?

Hother.

Hother.

Jeg overtale Hialte?

Gevar.

Hialte har Giestebudet giort søvnig, og naar Hagbarth vaager ved Rolfs Dør, tvivler du da om Udfaldet?

Hunding.

Vise Skate! hvert Ord du siger er Viisdom.

Hother.

Hvorledes?

Hiartvar.

Som I vil — jeg veed ikke — Ha han kommer, der kommer den Ulyksalige, og Biarke og Hialte, (Rolf, Biarke og Hialte komme med et anseeligt Følge. Hialte er bevæbnet.) Hvo skiuler mig? Jeg kan ikke taale at see ham. Ha! Skulde! Skulde!

Femte Optrin.

De forrige. Rolf. Biarke. Hialte.

Og Følge med Fakler.

Rolf.

Ere I her endnu mine Venner? Guderne beskierme dig, min Hiartvar! Kom, at jeg endnu engang maae omarme dig, retskafne Hiartvar!

Hiartvar, (afsides.)

Ha! retskafne! Jeg? — hvilken Pine!

Rolf.

Hvi kommer du ikke, min Broder?

Hunding.

Store Rolf, seer du ikke, at dine Begere har forvirret ham?

Hiartvar.

Forvovne!

Rolf.

Vel! omendskiønt det er en Uorden, er den mig dog behagelig hos mine Venner, naar Glæde har anrettet den. Men, det syntes mig dog, min Hiartvar, som om du i Dag skaanede Vinen, eller dig.

Biarke.

Jeg forlader dig, Rolf! Jeg gaaer, for at sove denne Dags Glæde bort under Skyggen af de Træer, der vare Vidner til den allerulyksaligste Kamp, for at være skikket i Morgen til Taarer; det er Agners Dag i Morgen.

Hunding, (afsides.)

Endnu en Lykke!

Rolf.

Gaae, min Biarke! Ønsk din Rude fra mig, at hun maae forglemme sin Sorg, og blive lyksaligere end jeg, om det er muligt (Biarke gaaer.) og du min

min Hialte! Jeg veed ikke hvorledes; men — de svæve omkring mig, behagelige Skygger svæve omkring mig, og vinke ad mig. Følg mig Hialte! Saa glad som i Dag, har jeg heller ikke været, Hiartvar, uden den Dag jeg belønnede din Troskab med Skulde og Sverrig. (De gaae.)

Hiartvar.

Ha! hvert Ord en Dolk!

Hunding.

Det er Tid at jeg gaaer. Skulde venter mig ved Fiorden. (Han gaaer.)

Gevar.

Og du maae gaae, Hiartvar! Det er bedre, at vi ere allene, for at tale med Hialte.

Hiartvar.

Ha! viis, før, slæb, træk mig, hvor I vil! Jeg følger dem, de afskyelige, de forfærdelige Udsigter, som I, som Skiebnen, som jeg selv har viist mig. Tænker ikke, at jeg er frygtsom! Maaskee jeg taler som Den, der frygtede sig. Men, naar jeg først har vædet min Lyssing i Blod, i Venners Blod; da Vee Den, som tør befale mig! (Han gaaer.)

Siette

Syvende Optrin.

De forrige. Hialte og Følge.

Hialte.

Enhver forføie sig til sit! at ingen forstyrrer Kongens Rolighed (De gaae.) Du er her endnu, ædle Fyrste? Du tænker paa din Nahna, beste Hother. Mørke og Eensomhed er den Elskendes Valhal; men jeg — ikke vil jeg dog fornøie mig stort i Nat over at see paa disse Træer.

Gevar.

Er det dit Alvor at blive her?

Hialte.

Ilde giorde jeg, da jeg lovede hende det. Jeg veed heller ikke hvorledes jeg kunde glemme saa reent, at jeg lovede min Signe, at komme til hende, og fortælle hende nyt om Giestebudet, og om de Fremmede. Og desuden er Signe syg, og desuden er jeg søvnig, og desuden, hvortil behøves det? (til Hother.) Hvortil synes du at det behøves at vaage her?

Hother.

Man kan aldrig være forsigtig nok, naar det gielder om et Liv, som er os saa kostbart.

Gevar.

Hvad du har lovet Rude, bør du holde, eller i det mindste skaffe en Anden i dit Sted.

Hialte.

For at jage Spøgelser fra Rolfs Kammer?

Gevar.

Hother! din Nanna er langt borte, du er ikke søvnig, og denne Eensomhed skikker sig uforlignelig til dine kierlige Betragtninger.

Hother.

Vel!

Hialte.

Du er dog skabt til at hielpe mig, beste Hother! og du er bedre skikket til at vaage end jeg. Her har du mine Vaaben; dog, du har allerede. Giv mig din høire Haand, ærlige Kæmpe, at du vil vaage over min Konge, som jeg vilde vaage over ham, og forsvare ham mod alle Spøgelser og Trolde, som jeg vilde forsvare ham.

Gevar.

Hvi betænker du dig, Hother?

Hother.

Der har du min Haand: Jeg skal vaage over ham og forsvare ham.

Hialte.

Saa har jeg, og saa har Rolf intet at befrygte. (Han gaaer.)

Ottende Optrin.

Hother og Gevar.

Hother.

Er det en Dyd, Gevar, at have sig noget forbeholdet ved sine Løfter? Ha! hvor tungt er det i det mindste, at ikke torde aabne sig for sin Ven?

Gevar.

Nu skal du kun tænke paa din Fader og din Broder, Hother.

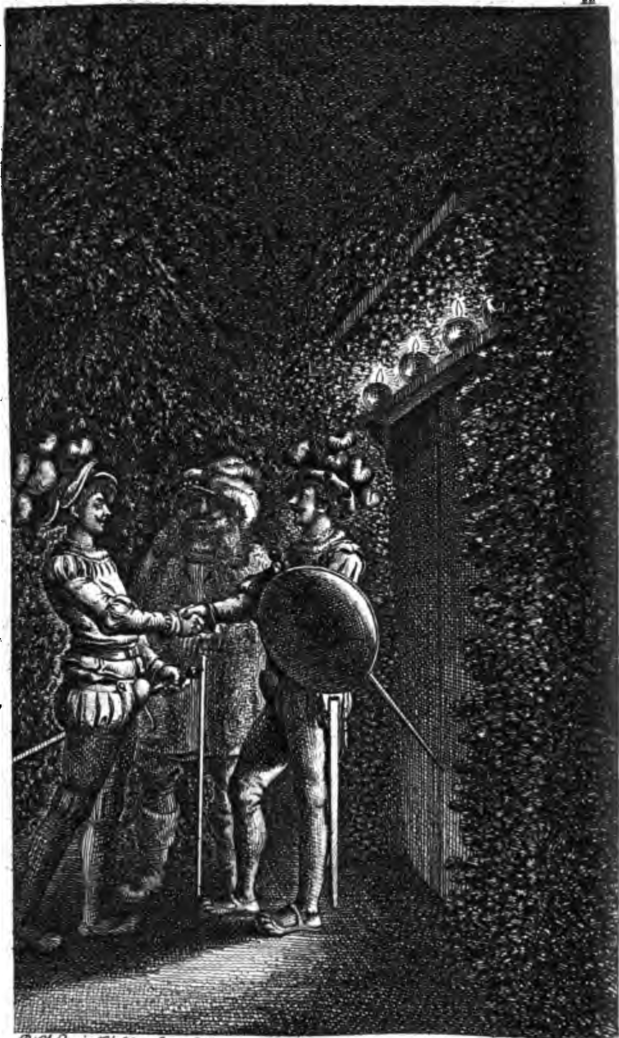
Hother.

Ret! min Fader! Ha! og Atisle! Saa got! — Viis mig dem endnu eengang, de ynkelige, de blodige Billeder! hvorledes de udstrekke deres blege, deres skælvende Hænder imod mig, og skrige til mig om Hevn! Min Fader! Ha! døe, døe, døe skal du, grusomme Rolf! Søn af den Grusomme!

Gevar.

Min Hother! nu kiender jeg dig igien. Imidlertid forlad dig paa mig! Saavidt som det er muligt, skal jeg sørge for, at du kan unde Rolf den Hvile, som er ham saa fornøden til Kamp. Hothbrod blev ikke hevnet; han blev myrdet paa ny, om Rolf ved vor Forseelse døde sovende, værgeløs, uvidende hvorfor.

Hother.

D. Chodowiecki del. & sculps. 1781.

Hother.

Rolf at døe sovende! den Ædle! den Helt! den Menneske-Ven! og jeg at have Deel deri! Ha! før være al Hevn forbandet! før evig forbandet! Ha! Hevn! — at Rolf skulde være saa ulykkelig at avles af min Faders Bane! og at hans Kæmpe skulde strekke sin Arm ud for at dræbe Atisle! gavmilde, fromme, dydige Rolf! og at Hevngierrighed — Grusomme Nødvendighed! naar blev du Dyd?

Gevar.

Da din Fader veltede sig i sit Blod, Hother!

Hother.

Jeg skal — der har du min høire Haand. Ved alle Guder, ved Nanna, ved Dyden og alt, hvad der er mig helligt — jeg skal hevne ham.

Gevar.

Og hevne som Hother. Nu kan jeg forlade dig rolig. Giengieldelsens Herre beskierme dig, og de retferdige Guder give Lykke til dit Sverd.

(Gevar gaaer.)

Tre

Tredie Handling.

I denne Handling ere Lysene slukte ved Biarkes Huus. Det er overalt mørkere end i de to forrige, og man seer, foruden de Lys, som bestandig brænde ved Rolfs Lysthuus, kun faa Glimt igiennem Træerne.

Første Optrin.

Hother (alene, med blottet Sverd.)

Nanna, min Nanna! En Lyksalighed, som Guderne selv misunde mig, som Odins Søn vover sin Udødelighed for; men her tør jeg ikke tænke dig. Ha! var dette en Finlandsk Udørken, var det Hels Nat i Niflsheim, saa turde jeg tænke dig, Nanna; men her, her, salige Skygge, her forskrekker du mig. Kom ikke, kom ikke bebreidende Nanna, og spørg: Hvad giør min Hother her? Din Hother? Ha! slaaer jeg ikke Øinene ned og tier? Ved de hellige Guder, Den, som slaaer Øinene ned, fortiener ikke at være din. Men spørg kun, spørg i din billige Vrede: hvad giør Hother i Forræderens Følge? Bebreidelse, som fortærer mit Hierte! Mig for-

forkære Bebreidelser, Nanna! mig, som du holdt bedre end en Halv-Gud; mig, som du selv med dine himliske Læber lærte Dydens Yndighed og dens Magt. Ha! tramp ikke af Vrede, stræb ikke at vikle dine Fødder løs fra min skælvende Arm, Nanna! Jeg er uskyldig, jeg er uskyldig; eller jeg ønsker dog at være det. Og er jeg ikke straffet nok? Hiartvar bliver ikke saa haardt straffet som jeg; thi han er lastefuld. Nu, nu begriber jeg først, hvorfor Gevar sagde, at Den, som var sig noget Ont bevidst, frygtede for en Skygge; han kunde aldrig have Mod, og, naar han giorde en dristig Gierning, var det af Fortvivlelse. Ha! synes mig ikke, at Lyden af Sverdene, og Lyden af de Faldende, denne mig saa bekiendte Lyd, bliver meer og meer forskrekkelig. Men det er Forræderen, som har trakt Sverdet, og det er den Dydige, som falder. Og hvem har bragt mig i denne afskyelige Udørken, hvor Lasterne brøle Triumpf, og Dyden sukker, og døer? Hvem har bragt mig her? Gevar, Nannas Fader, den ædle, den dydige, den vise Gevar; og jeg giør mig endnu Bebreidelser? Men jeg merkede det, at hans Venskab til Helge, at Hevngierrighed kæmpede haardt med hans Dyd, og overvandt. Ha! du har selv lært mig det, Gevar! at Pligterne aldrig stride mod hinanden; og hvortil da de mange Kunster, for at

forlige dem? Er det en Pligt, at Rolf skal døe? Krydser ikke Asmund da med Flaaden uden for Isefiord? Bør han leve? Hvi tillodst du mig da ikke, at advare ham i Dag? — Den Hemmelighed, hvormed du overtalde mig til at gaae i Hiartvars Tieneste! og, Himmel! du fulgte selv frivillig med Hiartvar. Men han aabenbarede dig først sine Hensigter, da det var for sildigt at vende om. Kan det undskylde dig, da Guderne havde aabenbaret dig dem før? Men vi vare for svage, til selv at tage Hevn af den Danske Konge, af den store Rolf. Ha! Hevngierrighed, Hevngierrighed, du forførte ham, den Vise! — Er Venskab da stærkere end Naturen? Ha, jeg er uskyldig, Nanna, men vend dig bort, fortryllende Forestilling! blodige, blodige Billeder skal rase i min Siel! Ha! min Fader! — Men jeg hører en tung Trampen i Skoven som af en flygtende Kæmpe, stønnende, aandeløs; seer jeg ret? (han gaaer noget afsides.) Det er Viggo, den ædle Viggo. Retferdige Guder, lærer mig nu, hvad jeg skal svare ham!

Andet Optrin.

Hother og Viggo.

Viggo.

(Viggo kommer og giver i alting en stor Forvirrelse tilkiende. Han banker paa Biarkes Dør uden at see Hother.)

Biarke, Biarke! Ha! det er umuligt at komme ind til Biarke. Han er nedgravet i Søvn. Heller kan jeg ikke finde Hialte; Ingen, Ingen kan jeg finde. Den yderste Vagt svømmer alt i Blod. Ingen svarede mig af Biarkes Kæmper uden Bølvise og Biarmer. Rude, Rude, du havde alt for ret; men jeg kunde ikke derfor. Jeg hastede til Slottet, saasnart jeg saae Vaabnene blinke paa Skibene. Ha! hvor forræderiske, hvor tause de snege sig igiennem Skoven! Men dersom de kun ikke finde for tilig herhen, her, hvor Kongen sover! Ha! Hiartvar besaae Løngangene før. Jeg maae vække Kongen. Hvis er den forskrekkelige Skygge, som jeg seer der? (Han bliver Hother vaer.) Hvem er du, som gaaer saa sildig ved Kongens Dør? Ha! siig mig, hvem du er? Tilstaae mig, at du er en Forræder!

Hother.

Giør Vinen eller Søvnen dig saa forvoven?

Viggo.

Viggo.

Det er Hagbarth! Hialte sagde, at han kiendte dig, og at du var en god Mand. Du kan ikke have Deel i dette Forræderie; men, veed du Noget, saa tilstaae! tal! et Ord, en Mine, og træk!

(Han griber til Heftet af sit Sverd.)

Hother.

Den Oprørte kan hverken afnøde mig Svar, eller Vrede, Viggo! Saa meget vil jeg sige dig: Din Konge sover saa tryg ved min Arm, som ved din. Det er Hialte, som har betroet mig at vaage her i hans Sted, og jeg skal i det mindste ikke lade mig true herfra. Frygter Viggo for Noget, hvi taler han da ikke til sine Venner? Hvi vækker han ikke Leyre-Kæmper?

Viggo.

Ved Odin, enten det er Spot, Spidsfindighed eller Viisdom du taler af, saa giver du mig det beste Raad. Mine Venner skulde jeg tale til! Leyre-Kæmper vil du at jeg skal vække! Ha! og har jeg ikke sagt dig, at mine Venner har ingen Øren, at der er ingen Kæmper i Leyre. De ere begravede i Søvn, i Viin, i Skuldes forbandede Fortryllelse ere de begravne, Leyre-Kæmper. Ha, jeg, som ikke vilde troe Rude! ikke min Aluilde! Jeg, Viggo! Jeg Ulyksalige! hvor vender jeg mig nu hen? Ha! hører du? Siig mig det, hvor vender

der jeg mig hen? Hører du? hører du Klirret af Sverdene? Men der er dog nogle af vore Kæmper vaagnede, der maae jeg hen; men nei; det er sandt: Rolf maae jeg vække først, min Konge tør jeg ikke lade sove længere. (Han vil trænge sig ind i Rolfs Sovekammer, men Hother forhindrer ham deri.)

Hother.

Og det er just det, som jeg har i Sinde at formene dig. Saa længe jeg kan holde dette mit gode Sverd i min høire Haand —

Viggo.

Hvad? min Konge maae jeg ikke vække? (han trekker.) Og tænker du da, at mit Sverd er rustet, eller min høire Haand lam?

Hother.

Hold, Viggo! Betænk dig! Endnu eengang vil jeg erindre dig om, at det er her din Konge sover og sover tryg, tryggere, end du kan giøre ham, førend du bringer flere af dine Venner, og at du i alle Tilfælde kan bedre tiene Rolf med dit Liv, end med din Død, eller min.

Viggo.

Frygter du, eller har du ret?

Hother.

Dersom Viggo kiendte mig, skulde han ikke tænke, at jeg kunde frygte.

Viggo.

Vil du da sværge ved Odin — nei ikke ved Odin, — ved den mægtigere Ærlighed — vil du beskierme min Konge?

Hother.

Jeg vil beskierme ham.

Viggo.

Og at han ikke kommer til mindste Skade i den Tid, du er her?

Hother.

Jeg giør ingen ubetænksomme Løfter, Viggo!

Viggo.

Jeg vilde troe dig uden Løfte, dersom jeg burde troe Nogen, naar det gielder om min Konge. Hagbarth, Hagbarth! men jeg veed ikke — Ha! hører du? hører du Tumulten? Det er, det er allerede ved den anden Vagt, at Sverdene klirre. Ha, jeg troer dig, ædle Hagbarth! jeg troer dig; men for alting bliv her! Ha! (Han gaaer, og det sidste raaber han bagerst paa Skuepladsen, og tilsidst langt borte.) Biarke, Bølvise, Biarmer, Gervendel, mandige Kæmper, Rolfs Kæmper!

Tredie Optrin.

Hother (alene, efter en kort Pause.)

Den Ædle! Havde Rolf saadanne mange, og jeg ikke havde hvædset min Mimming, for at hevne Hothbrod; sandelig, Hiartvar skulde neppe denne Gang blive Konge i Danmark, og han fortiener ikke at være det; ingen Uædel kan herske over Dans Undersaatter. Og heller undrer det mig ikke, hvorfor de elske deres Konge saa høit, disse som boe paa Øerne og paa Halvøen; kan man see Skioldungen, og ikke beundre ham? Men hans Fader dræbte Hothbrod! Ha! Rolf, du maae døe! hvi sover du saa længe? hvi vaagner du ikke, medens jeg erindrer at din Fader dræbte Hothbrod, og du Atisle. Men lad ham sove! Ja, lad ham! Imidlertid vil jeg giøre dig Regnskab for mine fremmede Følelser; Dig vil jeg fortælle det, hvorfor mit Hierte slaaer sterkt, naar jeg hører Klirret af Sverdene, du min Siels Udvalgte, og hvi jeg sukker, naar jeg seer til Mimming: Jeg er uvis paa at behage dig, strænge Nanna! Mine Øine følge med dine, du Himliske! og søger Bifald i dem, og finder den ikke. Ha, Nanna! men jeg er uskyldig, og du maae ikke vende dine sorte tindrende Øine fra mig. O, I Stierner! som nu ere Vidner til, hvorledes hun knælende opløfter de sneehvide, de uskyldigste Arme

mod Alfader, for Sevars Vel og for mit; hvorledes hun med Taarer fordrer af ham, at han skal beskierme mig! o, værer da og Vidner til, at jeg Intet foretager, som giør mig hende uværdig! Men riv dig løs, min Siel! fra disse søde Forestillinger, og udrust dig med Hothbrods Død til Vrede, til Kamp! men lad ham sove! Ha! seer jeg ikke den nedrige, den krybende Hunding? (Hunding kommer ind, uden at see Hother.) Som en Slange kommer han, der vil snige sig paa den sovende Krigsmand. Han seer kun tilbage, den Frygtsomme!

Fierde Optrin.

Hother og Hunding.

Hunding, (endnu uden at see ham.)

At denne Nat kun var forbi! Man er hverken sikker for Fiende eller Ven. Glad blev jeg, at Skulde gav mig det Ærinde! Dersom jeg kun kunde finde Hagbarth, og ikke treffe paa den urette. Her skal det være. Er det ikke ham? (han bliver med eet staaende.) men han har intet Skiold, og er saa rolig; det maa være en Dansk.

Hother.

Hvem er du?

Hun-

Hunding.

Jeg — er af dit Folk.

(Han vender pludselig tilbage.)

Hother,

(springer op og holder ham fast.)

Bliv, Ulyksalige! forklar dig! Er Rolf din Konge, eller Hiartvar?

Hunding.

Hagbarth! det er dig — for Gudernes Skyld, Hagbarth! Jeg er din Ven, Hunding — Var det her Rolfs Sovekammer? — Men det var vel, at jeg fandt dig. Skulde sender mig om hans Hoved — du er uden Skiold, Hagbarth! og ikke blodig? Ha! jeg havde reent forvildet mig.

Hother.

Anfører for de Svenske, som forvilder sig og forretter Ærinder, naar hans Krigsmænd ere hede i Kampen! hvis er det Blod, som drypper af din Arm?

Hunding.

Natten er mørk. Jeg saae Ingen af dem, som min Arm traf. Det er ikke saa smukt, som Rolfs vilde være. Ha! var det Rolfs Blod, jeg skulde giøre Frøe et Løfte, at bære det til min Død; men du er ikke blodig. Fortæl mig! hvorledes gik det til? Vaagnede han, da du stak ham Sverdet i Siden, eller gik han taus over til Valhal?

Hother.

høit for ved vore Kæmper, at de Danske maae see det og døe af Skrek!

Hother.

Og det lader Skulde mig sige ved dig? Hunding!

Hunding.

Troer du mig ikke?

Hother.

Nei!

Hunding.

Jeg tør sige! — Frøe og alle Guder! — Jeg kan see det paa dit Ansigt, at Rolf lever endnu.

Hother.

Da kan du vel og see det paa mit Ansigt, at jeg ikke kan flye dig hans Hoved.

Hunding.

Hagbarth her i tre Timer! Rolf har sovet i al den Tid! og Rolf lever endnu!

Hother.

Det er Hundings Tapperhed at myrde Sovende.

Hunding.

Du opirrer mig ikke med din Spot. Jeg vil ikke trette med dig; men Rolf lever! Han sover endnu! Hvi gaae vi da ikke? kom sagte!

(Han sniger sig hen imod Døren af Rolfs Lyst-Huus.)

Hother,

Hother, (holder ham fast.)

Hold! du er ikke Den, som tør see Rolf under Oinene, naar han vaager, og (han støder Hunding bort med Styrke, saa at han falder.) ved Odin Valfaudr! du skal ikke stiele Livet af den sovende Helt!

Hunding.

Til Hielp, Kæmper, Hiartvars Kæmper! Ha! saaledes hænger det sammen; du tillader mig da, at jeg underretter Skulde (Hunding reiser sig og flyer.)

Hother.

(Dette raaber Hother efter ham yderst paa Skuepladsen.)

Ja, siig til Skulde! hils din Dronning! hils hende fra Hagbarth, at hun maae lære at kiende ham bedre! at han aldrig har lovet hende noget, som var saa nedrigt! og at hun ikke fortiener at være Rolfs Søster! den nedrig tænkende! men, Rolf rører sig! Ha! nu er han vaagen; rørte han sig ikke? Nu er alting stille igien. Du giør mig Tiden lang, Rolf! men endnu noget. — Imidlertid faae de at vide, at han er ikke død endnu, og storme herind. Men jeg stoler paa Gevar, og til Rolf er bevæbnet skal jeg forsvare ham, mod ti Hundinger i det mindste forsvare ham; det skal være min Lyst. Ha Hevn, Skik af vore Forfædre, meer end Lov af Naturen! dog anstaaer det Hother, og nu at fordybe sig i slige Betragtninger? Tumulten nærmer sig: det er Skuldes Røst; men de vældige Hug ere

enten

enten Sevars, eller Viggos. Hvad? (Skulde kommer bevæbnet, fulgt af Hiartvar, Gevar, Hunding og nogle andre.) Rolf, Rolf! staae op og bevæbne dig! Hun er forrest i Spidsen, den rasende!

Femte Optrin.

Hother. Skulde. Hiartvar. Gevar. Hunding og nogle Svenske Kæmper.

Skulde.

(Hun hugger i Døren, og Hother gaaer imellem den og hende og tager i det samme Skioldet op, som ligger paa Jorden.)

Ha! han lever endnu, Hagbarth!

Hother.

Hiartvar! hold din rasende — ved Thor, dersom hun giør mig vred, glemmer jeg at hun er Skulde — Skate!

Gevar.

Har jeg ikke sagt dig?

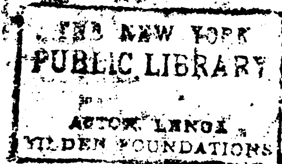
Skulde.

Skal han ikke døe? — døe skal han, og døe trods denne Forræder!

Hother.

Og leve skal han, saalænge jeg vil, at han skal leve, trods dig og alle Helvedes Plage-Aander — Uhyre!

Skul-

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATIONS

D. Chodowiecki del: & sculps: 1788

Skulde.

Døe da du! (Hun hugger til ham, men han bøder for sig med sit Skiold.)

Gevar.

Har jeg ikke sagt dig?

Skulde.

Ha! hvad har du sagt mig? Du har intet sagt mig. Hiartvar, Hunding, Ubbe, Biørn! hvi staae I der som de, der frygtede? Rolf døe, og Hagbarth med ham! (De falde alle ind paa Hother, og Gevar træder paa hans Side for at forsvare ham.)

Hother.

Om I var endnu engang saa mange, Nedrige!

Gevar.

Lad dig ikke forlede til Vrede, Hagbarth! — bød kun for dig!

Hiartvar.

Hvilken sælsom Forvirrelse er denne? (Rolf støder Døren op og kommer ud, ubevæbnet.) O I Guder! — Kongen.

Siette Optrin.

De forrige og Rolf.

Rolf.

Hvorledes? — Hvilket Oprør! — Hiartvar, min Ven Hiartvar! de vil dræbe dig!

Hother.

Hother.

Dine Vaaben, Konge!

Gevar.

Ved Venskabs hellige Guder besværger jeg dig, dine Vaaben, Søn af Helge! Snart, snart dine Vaaben, at jeg ikke dræber dig værgeløs. (Gevar hugger til Rolf, men Hother tager Hugget i sit Skiold.) Ha! Tyran! see op fra Niflsheim, og hyl over din kiereste Søns Død! — Du forhindrer mig?

Hother.

Lad din Bitterhed ikke overile dig med noget, som du siden fortryder, du Vise!

Gevar

Beste Ven! visere end jeg! men at han da henter sine Vaaben! sine Vaaben! Dens Søn, som myrdede min Ven, til Den jeg giorde Eed; men jeg vil overlade det til dig og til de retferdige Guder. Jeg vil flye for min Vrede! (Han gaaer.) Ha, Venskab, ædleste Dyd, og du kan saasnart formørke Sielen!

Rolf.

Er da Ingen, slet Ingen, som vil oplyse mig om alt dette?

Hother.

Dine Vaaben, Rolf! uden at betænke dig længe, dine Vaaben! (Rolf vil gaae. Skulde og hendes Følge vige noget tilbage.)

Skul-

Skulde.

Ei! Jeg vil oplyse dig, Rolf!

Rolf.

Og hvorfor er du bevæbnet? min Søster!

Skulde,

(Hun vil løbe ind paa Rolf, men Hother holder sit Skiold for ham.)

For at dræbe dig, for at støde mit Sverd i dit Hierte, Søn og Broder af Urse!

Hother.

Nei, Skulde! din Arm er ikke saa sterk som min.

Rolf.

Ha, Forræderske! hvorledes begriber jeg? — Skulde vil dræbe mig — Hagbarth forsvarer.

Hother.

Endnu eengang, Rolf, betænk dig ikke, til du døer!

Skulde.

Jeg maatte rase! Har da denne forbandede Troldkarl døvet alle Eders Sverd, eller giort Eder alle til Qvinder og mig allene til Mand? Falder an, eller flyer som Niddinger!

(De falde alle ind paa Hother.)

Rolf.

Og du min Ven? Hiartvar!

Skulde.

Han er ikke din Ven, eller ved Frigga ikke min — Du har ingen Ven paa Jorden, uden denne Forræder! men døe, døe skal du alligevel!

Hother.

Og jeg siger dig, at han er saa tryg bag ved mit Skiold som Odin er paa Hvidskialf.

Skulde.

Vi vil see.

(De kæmpe, medens de tale. Imidlertid springer Rolf ind, at hente sine Vaaben, og Viggo kommer Hother til Hielp med to, eller tre Danske Kæmper.)

Syvende Optrin.

Viggo med nogle Danske Kæmper, og de Forrige.

Viggo.

Ha Forrædere! til Lykke, ædle Hagbarth! til Lykke! — Saaledes Bølvise! den gang traf du got.

Hother.

Ved alt hvad helligt er, Hiartvar! dersom du opirrer mig længere — Jeg vilde ugierne bryde den Eed, jeg soer dig.

Skulde.

Vilde Guderne ikke agte din sidste Bøn meer, end jeg agter din Eed og dig!

Rolf,

Rolf, (kommer bevæbnet ud.)

Da det ikke kan være anderledes. — Agter ikke denne svermende Mængde, tappre Venner! Vi har en god Sag og gode Sverd, og Rolf fører Eder an!

Viggo.

Ak, min Konge!

Rolf, (til Skulde.)

Kast dine Vaaben, du Rasende, og bed om Naade, eller fly i det mindste!

Skulde.

Kaste Vaaben? bede om Naade? flye? Ha! (Hun stræber igien at naae Rolf med sit Sverd.) lær at kiende mig!

Viggo, (saarer hende, og hun taber Sverdet.)

Jeg traf dig ikke før, Skulde! Saa! — Tab da dine mordiske Vaaben!

Skulde.

Jeg er saaret!

Rolf.

Ak, du saarede min Søster, Viggo!

Skulde.

Men det er ægte Blod, som flyder. Ha! Hiartvar! dersom du ikke hevner mig!

Hiartvar.

Ved Odin, jeg skal! Intet Blod kan være mig kostbart, siden jeg har seet dit flyde.

Skul-

Skulde.

Men paa den Uægte skal du hevne det, og paa Ingen Anden.

Rolf.

Grusomme Søster! hvilken Ulykke!

Skulde.

Ha! han ynker mig! — Fører mig afsides — langt bort! Jeg svimler.

Hiartvar.

Jeg viger for et Dieblik; men skielv, Rolf! og skielver, alle I, som ere Skyld i dette, naar I see mig igien!

(Hiartvar tager Skulde under Armen og gaaer langsomt bort. Hun viser i sine sidste Geberder den voxende Fortvivlelse og den sig nærmende Død.)

Viggo,

(de flye alle, og Viggo vil forfølge dem.)

Betænker I Eder et Dieblik, Forbandede! at følge eders Herre?

Rolf.

Du skal ikke forfølge dem. Lad dem bringe hende bort med Roe! Ak! du saarede min Søster, Viggo!

Viggo.

Vilde hun ikke dræbe dig? min beste Konge!

Rolf.

Rolf.

Jeg bebreider dig ikke. Jeg kan ikke bebreide dig din Troskab; men det er en forfærdelig Nat, det er Gudernes Tusmørke.

Hother.

Set dit Sind i Rolighed, Konge! Natten er ikke forbi, og her er andet, meget andet er her, uafgiort endnu.

Rolf.

Dig imidlertid, du troe, skiønt fremmede Ven! dig skylder jeg mit Liv.

Hother.

Du skylder Æren det og dine øvrige Venner.

Rolf.

Men hvor er Biarke og Hialte? hvor ere de alle? Viggo, gaa du hastig og kald dem, at de ikke blive overfaldne, medens Søvnen endnu er tung paa dem! Biarke især og Hialte! Gaa, min Viggo!

Viggo.

Det er bedre, at jeg bliver hos dig, Konge!

Rolf.

Har jeg ikke Hagbarth og disse? og mit gode Sverd? og en retferdig Sag? (Viggo gaaer.)

Hother.

Jeg har noget hemmeligt, Rolf! Jeg vilde at du bød disse at gaae!

Rolf.

Gaa, min Bølvise! og I, tappre Kæmper, gaaer at vekke hver sin Ven. Jeg vil være allene.

(De gaae alle uden Rolf og Hother.)

Ottende Optrin.

Rolf og Hother.

Hother, (afsides og noget sagte.)

Vær nu nær ved mig, Hothbrod! og du, Atisle! og styrker mit Mod, I Guder for Hevn og Giengieldelse!

Rolf.

Du taler med dig selv, ædle Hagbarth! Du er endnu oprørt af Kampen.

Hother.

Du kiender mig ikke, Rolf! Den Mandige og Den, som har Ret, blive ikke oprørte i Kamp. Men —

Rolf.

Dog flamme dine Øine, og din Aande er kort. Hvad fattes dig?

Hother.

Du sagde før, at du skyldte mig Livet.

Rolf.

Mener du, at jeg nogentid kan negte hvad jeg har sagt?

Hother.

Hother.

Men du maae betale din Gield!

Rolf.

Hvormed? Begier!

Hother.

Hvormed kan Rolf betale sig, uden med sig selv? Du maae døe, Rolf! eller jeg.

Rolf.

Denne Tale forstaaer jeg ikke af min Ven, Den, som nylig vovede sit Liv for at forsvare mit!

Hother.

Ikke var det af Kierlighed til dig, at jeg forsvarte dig. Jeg forbeholdt mig selv din Død. Og monne der behøves Venskab, til at straffe Kongers Forrædere? eller er det stort at støde Morderen bort fra sin Fiendes ubevæbnede Bryst?

Rolf.

Ædelt er det. Du fortiener at være min Ven.

Hother.

Og du at være min Fiende, Rolf!

Rolf.

Dens Fiende, der tænker og handler som du, vil og kan jeg ikke være; men siig mig, hvorfor du endelig vil være min!

Hother.

Viid da, Rolf! at Den, du taler med, er ikke Hagbarth, men Hother, Hothbrods Søn og Atisles Broder! Behøver jeg at sige dig mere?

Rolf.

Du setter mig i Forundring! Jeg har bevertet den for Dyd og Manddom saa bekiendte Hother, Dig, en Fyrste af Dans Blod, paa Leyre, og har ikke vidst det! Men du har i denne Nat viist dig Rygtet og din store Stamme værdig.

Hother.

Ha! er jeg her for at høre Lovtaler af dig? Her svæve Skygger, mig hellige Skygger, som længes efter at høre dit sidste Suk!

Rolf.

Det giør mig ont for dig, at du er Hothbrods, den Grusommes, Søn og den nedrige Atisles Broder. Ved Odin, de to eneste, hvorved Dan maae rødme!

Hother.

Heller ingen Bebreidelser, Søn af Helge!

Rolf.

Og dog veed jeg ikke, om du var ædlere, da du frelste mit Liv, eller da du erindrer mig om mit Huses store Gierninger, nu, du vil at jeg skal døe. Sandelig, Helges, min Faders, Navn er udødeligt, fordi han dræbte Hothbrod, den Tyran! og aldrig havde din Broder, den Gnier, faaet Sirimner at

sma-

smage, havde han ikke faldet for Biarkes Haand, eller om du vil, for min.

Hother.

Endnu eengang: det er ikke med Ord, at den Mandige kæmper. Forsvar dig!

Rolf.

Det er ikke med Hidsighed, at den Mandige kæmper, unge Helt! Jeg skylder dig en Kamp, fordi jeg maae opofre min egen Tilbøielighed til en almindelig Skik, som aldrig har behaget mig; dog ønskede jeg, at du vilde skaane dit Liv til nyttigere Bedrifter.

Hother.

En almindelig Skik bliver til Pligt, naar man udsetter sig for et evigt Vanrygte ved at overtræde den. Jeg tilstaaer dig, at det Liv, som du er saa medlidende, og vil, at jeg skal skaane, er mig langt fra ikke saa kostbart som min Ære; men hvortil de mange Ord?

Rolf.

Vel! du vil saa have det; dog een Ting maae du love mig først.

Hother.

Ha! hvor vil du begraves?

Rolf.

Du sælger Huden, førend du slogst Biørnen, dristige Sønnesøn af Svanvide! Men det, du skal

love

love mig, er: at, om jeg falder, — thi det staaer i Alfaders Haand, hvem der skal falde — men da skal din Hevn være død. Mine Undersaatter, og mine Søstre, og Brødre skal Hother ikke have.

Hother.

Ikke Skulde og ikke Hiartvar?

Rolf.

Denne Nats Raserie kan jeg ikke indsee; men en vis Stolthed var altid min ældste Søsters Hovedfeil, og Hiartvar — han tilbeder hende som en Gudinde, og følger hendes første Vink. De ere unge begge, og jeg tvivler ikke, at de jo ligesaa hastig vil fortryde deres onde Gierning, som de har besluttet den; og, hvis ikke, da overlad Straffen til dem selv! Da ere de straffede nok foruden dig. Men de ere ædle, og overalt — Helges Børn.

Hother.

Ha! Helges Børn! og hvi erindrer du mig derom? Seer du ikke min blodige Fader, som fordrer dit Blod og Helges?

Rolf.

Blodgierrige Hother! Jeg kiender Tyrannen, jeg kiender Hothbrods Søn i dig; dog havde min Død været ham nok. Men jeg veed ikke hvi jeg trettes med dig om Liv, som jeg bedre kan sette i Sikkerhed for dig. Ved Odin Valfaudr, som om jeg nu havde mindre Tillid til dette mit gode Sverd,

end

end ellers! — Du vil ikke love mig det ved dine Guder? Hother!

Hother.

Grusomme, farlige, fortryllende Fiende! hvi døver du da mit Sverd? og hvi giøre dine Ord min Arm afmægtig? Men, jeg giver dig mit Løfte. Ved mine beskiermende Guder sværger jeg: at jeg foragter disse Uværdige for meget til at have dem, og at denne Kamp skal for evig ende min Bitterhed mod Helges Huus! Nu, Rolf! Ha! til Hielp, blodige Skygger af Hothbrod og af Atisle! Nu —

Rolf.

Og I, retferdige Guder, som ere Vidner til, at jeg aldrig utvungen blottede mit Sverd!

(De kaste begge deres Skiolde paa Ryggen og kæmpe. Imidlertid stormer Hiartvar, Hunding og en stor Deel svenske Kæmper ind paa Skuepladsen og falde alle an paa Rolf.)

Niende Optrin.

De forrige. Hiartvar. Hunding og en stor Deel svenske Kæmper.

Hunding.

Det var dog eengang ret, Hagbarth!

Hiartvar.

Hun er død, hun er død, Tyran! og her er jeg, for at hevne hende!

Rolf.

Ha! Forræder!

Hother.

(Hother forsvarer ham, men bliver skilt fra ham i Trængselen.)

Ved de hellige Guder besværger jeg dig, Rolf! tro ikke, at jeg har nogen Deel i dette! Forsvar dig! Dine Fiender ere mine.

Hiartvar.

Jeg har tilsvoret hende det; og, om du havde ti Liv og tusinde til dit Forsvar, skal du ikke undgaae min Arm! (Han støder Rolf Sverdet i Siden, medens han forsvarer sig mod de Andre, som have angrebet ham for til.)

Rolf, (han falder.)

Ha! jeg er saaret, dødelig saaret!

Hother.

Jeg skal hevne dig, du Ædle! Forbandede Mordere! (Hother driver den største Deel for ved sig udaf Skuepladsen, og de Andre forfølge igien Hother, undtagen Hiartvar, som bliver staaende og stirrer paa den faldne Rolf.) I flye forgieves. (Hunding falder bagerst paa Skuepladsen.) Ha! det var et Offer til Frøe eller til Hæl i Niflsheim. Det var for ureent til dig, ædle Rolf!

Men

Men, jeg skal toe mine Hænder i den Tappres Blod, om jeg kan finde een i al denne Sverm.

(Man seer Ingen meer uden Rolf og Hiartvar.)

Tiende Optrin.

Rolf og Hiartvar.

Rolf,

(som anseer Hiartvar for Hother.)

Forfølg dem ikke, min Hother! Din Haand — Jeg kiender dig for at være af Dans Afkom. Sagde du ikke, at du var Svanvides Sønnesøn? — tag (han vil rekke ham Haanden.) Hvor er du, ædle Hother?

Hiartvar.

Ha! Jeg kiender ingen Hother. Jeg veed ikke, hvem han taler om; men han døer, den Ædleste, den Bedste! og jeg har myrdet ham! Ha, Tanke! Ha, Helvede! hvi qvæler du mig ikke?

Rolf.

Jeg døer — og Danmark! — mine Undersaatter! mine Børn! Dersom jeg endda var vis paa, at Hiartvar vilde elske Eder som jeg elskede Eder, saa kunde jeg tilgive ham; men det kan han ikke. Ha, maatte han dog kunde det! Retferdige Guder! I ere mine Vidner, at jeg tænkte Dag og Nat paa at giøre dem lyksalige, og jeg havde tusende smigrende Forslag

slag til deres Lyksalighed; men disse glade Drømme ere forsvundne! Hother! ædle Fiende! nei, min Ven! Hother! Er du og saaret? men kom noget nærmere, om du kan! Jeg døer. Det har saaledes været Alfaders Villie. Beskyt min Rude og min Biarke, om de leve! og siig til Hiartvar, at Danmark —

(Han døer.)

Hiartvar, (falder paa Knæe.)

Hvad skal jeg sige til Hiartvar? o, I Guder! til den Utaknemmeligste, til den Grusommeste! — og du kan erindre ham? Rolf! beste Konge! men det er for sildig. Han er ei meer. Ha! Det er for sildig. Han seer mig ikke, ikke min Anger, ikke denne Angst. Død, død er han, og jeg lever (Han springer hastig op og griber til sit Sverd.) og jeg lever? Men den Straf var mig for mild, at døe. Ja! jeg vil bære dig, dersom jeg kan. Jeg vil pines, evig pines af dig, grusomme Marter! Ha! dersom jeg kan. Nei! i Nastrond er ingen Qval som denne Bebreidelse. Ha, Skulde, Skulde, Furie! og du Fortvivlelse! Ha! i Kampen vil jeg styrte mig, i Kampen, og døe; og saa, Helvede! ras med alle dine Plager! brøl med al din Skrek, for at modtage mig! Ha Rolf, ædle, bedste Rolf! det var da Lønnen for alle dine Velgierninger? men du beviste dem mod en Afskyelig, mod en Hugorm, mod Een, som Guderne havde forbandet! Ha! jeg Afskyelige! Jeg

— Der

—Det komme De! de komme allerede, De, som vil bebreide mig det. Hvor skiuler jeg mig? hvor? hvor skiuler jeg mit Ansigt for den Første, som møder mig? Ha! jeg vil flye for dem, for hele Verden, og, om det er muligt, for mig selv!

(Han flyer.)

Fierde Handling.

Første Optrin.

Viggo alene.

(Viggo kommer ind med Hænderne sammenslaaede over Hovedet, eller i en anden Skikkelse, som kan passe sig paa den største Grad af Bedrøvelse; dog bliver han ikke Rolfs Liig vaer, som endnu sees paa Skuepladsen, hvor han faldt i den forrige Handling.)

O I Guder, den Afskyelige! O du Vanskabning, Uhyre af Nastrond! Forbandede! Meer glubende end Fenriks-Ulven, giftigere end Midgaards-Ormen! O! ved de helligste Guder, dersom Hagbarth ikke havde bekræftet det og svoret mig til, at det var sandt, hvad den fortvivlede Morder brølte — Han foer mig det jo til, Hagbarth? Men, det er alt for sandt! Hiartvar, Hiartvar, du har myrdet min Konge! Hiartvar — min Konge! (Han seer Rolfs Liig.) Ha! der — Jeg tør ikke gaae derhen, retferdige Guder! jeg tør ikke gaae derhen. Ham er det — Rolf — min Konge — død! Han ligger jo, som Den, der er død, maalløs, uden Rørelse! ja, død er han!

han! Rolf er død! Men, jeg Ulykfalige! Jeg, som forlod ham! Ha, Hiartvar! det var derfor, at Helvede — O I Guder! hvor er Hagbarth? hvor var Hagbarth, da han døde? og jeg? (Han løber hen og falder paa Knæe ved Liget.) Rolf, Rolf, tilgiv mig, at jeg ikke var hos dig! Svar mig, min Konge! Ha, svar din Viggo. Men det er ude, alting er ude! Vel! Saa dø da med! dø, troløse Viggo, som forlodst din Konge! O! men jeg var dog uskyldig. Ved Odin, Rolf! du veedst det, at jeg var uskyldig. Befalte du mig det ikke selv? — og jeg døe? Jeg, som tilsvoer ham, at hevne hans Død? (han springer hastig op.) Jeg finder nogen Lindring i denne Tanke. Du skal dog heller ikke glæde dig, ved Odin! du skal ikke glæde dig længe, Forræder! Ha døe, døe skal du, Tyran! thi jeg tilsvoer min Konge det, da han gav mig disse Guldsmykker; da jeg fik disse Guldsmykker, løftede jeg min Arm høit mod Odin, at jeg skulde støde mit Sverd i Dens Side, og rase i hans Indvolde, og mætte mine Øine ved hans Blod, Dens, som dræbte min Konge! Ret! Hevn din Konge, Viggo! hold dit Løfte, og saa dø! Denne Beslutning giør mig fuldkommen rolig, og jeg vil heller ikke spilde mit Liv i Striden, eller kæmpe, hvor jeg ikke seer ham, og heller vil jeg ikke falde ham an, naar han er omringet af sin Vagt. Det er got. Men du, du min Konge! Ha!

jeg skal fortælle dig i Valhal, at du er bleven hevnet. Inden maaskee Solen gaaer op, skal jeg fortælle dig det i Valhal. Imidlertid (Han laver sig til at bære Rolf bort, men standser i det samme.) Der kommer Nogen. Det er uden Tvivl Hialte. Han veed det ikke endnu (Han bærer den døde Rolf hen under nogle Træer, og saaledes, at en Deel af ham bestandig sees paa Skuepladsen.) Imidlertid vil jeg bære dig her hen i Skyggen, og jeg vil heller ikke sige Hialte det, at han ikke berøver mig min Hevn (Han kommer tilbage og henter Rolfs Vaaben.) Hans Vaaben vil jeg og giemme; (Han bedekker Liget med Grene.) og saaledes vil jeg bedekke ham med Grene. Ingen, Ingen skal vide det. Her, her vil jeg sette mig ned ved hans Hoved. (Hialte lader sig see i Indgangen af Skuepladsen, og Biggo skiuler sig under Træerne.) Ha, der er Hialte! Her vil jeg skiule mig og ofre min Konge Taarer, til jeg kan ofre ham Blod.

Andet Optrin.

Hialte og Signe.

Hialte,

(Hialte kommer ind, og Signe holder sig fast ved hans Arm.)

Vagterne ere alle forladte; overalt i Staden høres Tumulten endnu; her er øde, øde som i en findsk

Udør.

Udørken, hvor man kun hører enkelte Ravne skrige Ulykker. En Taushed, som er forferdelig! Kongens Døv staaer aaben, og jeg tør neppe gaae derind. Hother, som jeg betroede min Vagt, er borte. Han maae være falden, eller i en rasende Hede have efterjaget Kampen. Ha! jeg maae ind og see, hvor Kongen — (Han river sig løs fra Signe og gaaer ind i Rolfs Lyst-Huus.)

Signe.

Ingen Gudinde er mægtig som Frigga. Hun omskaber Sielen og giør den frygtsomme Pige til en Heltinde. Hvem skulde søge Signe her i denne gresselige Nat, her, imellem Kamp og Mord, og sige, at den Frihed, at være her, havde kostet hende Taare? Og dog synes mig ikke at jeg frygter, saalænge jeg holder ved min Hialtes Arm. Han saae det ugierne, at jeg fulgte ham. Dersom han nu forlader mig? men det kan han ikke!

(Hialte kommer tilbage.)

Hialte.

Han er der ikke, hans Vaaben ikke heller; overalt en sørgelig, en skrekkelig Taushed! Han er i Kamp, om ikke — men, jeg vil ikke tænke det! Ha, det ulyksalige Giestebud! (Der høres Tummel ved Skueepladsen.) Tumulten nærmer sig. Hører du? Signe! Ha! hører du de gresselige Raab? Kampen maae være fortvivlet, siden de raabe saa høit. Jeg kiender

der Bølvises og Biarmers Røst over dem alle. Biarke hører jeg ikke. Her er Alting stille, som i Stenenes Kreds, som paa de forrige Tiders Valpladse. Ha! Lev vel, Signe!

(Han vil gaae, men Signe hænger sig fast ved hans Arm.)

Signe.

Er det endnu ikke nok, at jeg overvandt min jomfruelige Frygt for din Skyld? grusomme Hialte! og fulgte dig i denne afskyelige Nat? og glemte, at det var Mulm, og Skrek, og Kamp, og Død rundt omkring mig? og døde ikke ved Lyden af de grusomme Hug og af de kløvede Hielme? at du nu vil forlade mig, nu, her, i denne Ørken!

Hialte.

Viggos Røst kan jeg heller ikke høre. Jeg har intet fornummet til ham siden det forfærdelige Raab, hvormed han kaldte mig til Strid. Han forsvarer sin Konge, eller er død, siden han tier. Og jeg? (Tumulten høres igien, og han stræber at vikle sig løs fra hende.) Ha! fly, min Signe! og Odin Valfaudr skal sende Guder til din Beskyttelse!

Signe.

Jeg flye? Jeg? da Den, som mit Hierte brændte for, river sig løs af mine Arme, og agter Døden høiere end mig? og det uden mindste Tvang, ikke engang af Æren; uden at kunne haabe den glimrende Røg, dens Belønninger, og uden at have nødig

dig at frygte for dens Bebreidelser? Hvem vil bebreide min Hialte det? Du kan jo have sovet og ikke hørt Viggos vederstyggelige Raab.

Hialte.

Ha! Jeg maatte rase, hvi jeg staaer her og hører paa Qvinde-Snak! Dit Hierte, Signe! staaer kun aabent for Elskov og kielne Følelser. Ved Odin! det er Alt, hvad jeg kan sige til din Undskyldning. Skal Æren da, behøver den at tvinge Hialte til hans allerhelligste Pligter? Bør Tieneren betinge sig Belønninger, for at beskytte sin Herre? og kan Nogen giøre mig smerteligere Bebreidelser, end jeg selv? (Man hører høie Raab, og deriblant Hialtes og Biarkes Navne.) Ha! hører du? Det er den sterke Hanbuan, som raaber paa mig og Biarke. Hvor er Biarke? Han sover dog ikke? Han kan ikke have sovet i denne Forvirrelse. (Han tramper af Vrede.) Slip mig! slip mig og fly!

Signe.

Skal jeg da forglemme min Hialte?

Hialte.

Skal jeg forglemme ham? O, I Guder!

Signe,

(falder paa Knæe, og holder ham saaledes fast.)

Du kan dog ikke, du kan ikke støde din skielvende Brud fra dine Knæe, Hialte! ikke mig, før Den, som dit Hierte var stolt af, ak før! See mit

svulmende, mit arbeidende Bryst! bær Medynk med mine Taare, om du ikke vil med dig selv!

Hialte.

Ha! Odin og I gode Guder, frier mig dog fra denne Fortryllende! Hvorlænge? Ha, Slange! hvorlænge vil du hvisle Gift i mine Øren? Nithers Dotter i Friggas Vignelse! Forræderske! slip!

(Han stræber igien forgieves, at vikle sig løs fra hende.)

Signe.

Dine Forurettelser, din Haardhed, Hialte! er mig en sød Musik. Dine Skields-Ord er Harmonie, yndigere end Vesten-Vinden, naar den hvisler imellem Roserne. Saalænge, min Hialte! min Brudgom! som du udstøder Forhaanelser mod mig, saalænge seer jeg dig, og saalænge lever du.

Hialte.

Ha! jeg maatte rase, hvi jeg ikke — Signe! jeg elsker dig, ved Himmelen og Jorden og alle hellige Guder, jeg elsker dig høiere, tusende gange høiere, end mig selv; men, som min Pligt og min Konge kan, og bør, og skal jeg evig ikke elske dig! Slip mig! endnu eengang! Jeg vilde nødig.

Signe.

Grusomme Hialte! hvad vilde du nødig?

Hialte.

Beskadige dig. Staa op!

Signe.

Nei! før evig ikke staae op. Døe, døe kan den frygtsomme Pige, døe kan den elskende Brud; men forlade dig, det kan hun ikke. (Tumulten, som af og til bestandig høres uden for Skuepladsen i denne Handling, bliver større.)

Hialte.

Marter, Hæl og alle Nastronds Hug-Orme! Tumulten bliver altid større, og jeg staaer her; og min Konge! Ha! Tanke! Hører du ikke Bulderet? Hører du ikke de klirrende Sverd? Hører du ikke Raabet af mine faldende Staldbrødre? Hør! hør! hør og slip! (Han river sig løs, og hun falder.)

Signe, (i det hun staaer op.)

Vel, Umenneskelige! meer grusom, end — Ha mine Suk, mine Taare skal være spildte? Hialte!

Hialte.

Den gresselige Gienlyd, som høres overalt i Skoven af Rolfs Navn! Hvi raabe de saa meget paa Rolfs Navn? Himmel! og her er Taushed? Er han maaskee? men jeg vil ikke tænke det. I Staal og Jern er min Konge, og Biarke, og Viggo og alle; og jeg skulde skiule mig her i dine bløde Arme? Det vil du? Signe! og du elsker mig? Lev vel!

(Han gaaer.)

Signe.

Ha! han gaaer, han er haard som en Steen. Han hører mig ikke. Ha, jeg ulykfaligste blant alle Møer! Hialte, Hialte, et Ord, eet Ord endnu, og saa gaa!

Hialte,

(vender tilbage ved Enden af Skuepladsen.)

Hvad vil du? Snart!

Signe.

Jeg veed ikke. Dræb mig!

Hialte, (vil gaae igien.)

Fly, min Signe, og lev!

Signe.

Og hvem skal jeg leve for, naar du døer? (afsides og noget sagte.) Ha! det rørte ham. Hvem skal din Signe omfavne, naar du er i Valhal?

Hialte.

Hvem du skal leve for, hvem du skal omfavne, naar jeg er i Valhal? Ha, Troløseste! O du falskeste blant Emblæ Døttre! Og det er den evige Kierlighed, som du saa ofte tilsvoer mig, du smigrende Slange! Og derom tør du spørge mig? Men tag mit Svar! Jeg har ikke Tid til at svare dig anderledes. (Han trekker sit Sverd og støder til hende, og hun falder om i Afmagt, endskiønt hun ved en hastig Vending undgaaer Stødet.) Omfavn den første Skygge, som møder dig af de faldne Forrædere! Jeg skal sørge der-

derfor, at der møder dig Skygger. (Han bliver staaende med Armene over Kors og stirrer nogle Øieblik paa hende, uden at tale.) Hun døde, troer jeg; og jeg har dræbt hende? Jeg Signe? Men vel! Hun vilde det ikke anderledes, og jeg kan heller ikke leve længe; lad det være dig en Trøst, Signe, at jeg skal følge dig snart! Retferdige Guder! hun rører sig ikke, hun svarer mig ikke, hun er død — min Signe! min Signe! hvad har jeg giort? jeg ulykfalige! Ha! men her vil jeg ikke staae og begræde Overilelser. I Kampen vil jeg bringe min pinte Siel, i Kampen min alt for sildige Fortrydelse, og i tusende Forræderes Blod vil jeg kiøle min rasende Smerte!

(Han gaaer.)

Signe,

(lukker Øinene op, uden at reise sig.)

Hialte, min Hialte! jeg vil døe med dig. Jeg vil Ingen omfavne af de heslige Skygger. Hvor er jeg? Hørte jeg ikke min Hialtes Røst, som rasede, fordi jeg vilde omfavne Skygger? Hvor er han nu? Her er stille overalt. Her er en Ørken rundt omkring mig. Er jeg da virkelig død? Hvor vil det da smerte den ulykfalige Hialte, at han dræbte mig i sin Overilelse? Men veed han da og, at jeg kun vilde friste ham? at det ikke var mit Alvor? Ha! hvor skulde han vide det? O I Guder! min Hialte foragter mig. (Hun staaer op og seer rundt omkring.) Men

Signe.

Og, naar du da seer mig, du, som mit Hierte brænder for, naar jeg ligger ved din Side; da vil du falde i en sød Henrykkelse og tilsidst strekke dine kierlige Arme ud imod mig, og kalde mig din Signe!

Viggo.

Fortreffeligste blant Leyre-Møer! Guderne kunde misunde Hialte dit Hierte; men hør mig! Eders Huus, det i Skoven, staaer det aabent?

Signe.

Der var jeg i Nat, og nu løber jeg derhen.

Viggo.

Jeg følger da med dig. Der vil jeg skiule mig. Er Vermund hiemme?

Signe.

Du veedst jo, at min gamle Fader ikke meer kan gaae ud. Det fortrød ham nok, den ærværdige graae Helt, at han ikke kunde følge med Hialte. Han græd, og min Moder med ham. Men, du skiule dig? Viggo!

Viggo.

Jeg skal fortælle dig det paa Veien, naar du vil tilsværge mig Taushed. Men kom snart, førend Nogen seer os!

Signe.

Naar du kan følge med Skovens letspringende Sønner, saa følger du mig nu, da jeg brænder efter at være ved Dens Side, som jeg elsker.

(De gaae hastig bort, og Aluilde kommer frem.)

Fierde Optrin.

Aluilde.

Skal jeg fornegte mine Øren, mine Øine? eller skal jeg troe dem? Var det ikke Viggo, som sneg sig bort med Hialtes Signe? Og hende, den Ublue! men det foragter jeg. Den Tid kommer ikke, at slige Fornærmelser opirre Aluilde. Og, er jeg ved en lykkelig Hændelse tidlig blevet overbeviist om Dens Utroskab, som jeg havde skienket mit Hierte, saa bør jeg takke Guderne derfor. Men han vil skiule sig. Det begriber jeg ikke. Hvorfor skiule sig? Hvorfor er han kommet tilbage fra Skibene? Ha! det er en gresselig Nat. Er her Forræderie paafærde? og det er her, thi jeg kan jo høre Lyd af Vaaben; men hvi flyer da denne nedrigste af alle Forrædere? og med Signe? Men jeg vil ikke tænke meer paa den Troløse — Det kommer nærmere og nærmere. Jeg maae vekke min Veninde og Biarke. (Hialte og en dansk Kæmpe komme ind, begge blodige.) Er det ikke

Hialte

Hialte og Bøkvise, som komme, blodige, og skummende som to opirrede Biørne?

Femte Optrin.

Aluilde. Hialte og en dansk Kæmpe.

Hialte.

Her er det, Bølvise! Bag ved de store Graner voxer det blodstillende Græs.. Naar du har lagt paa dine Saar, saa kom snart! og kun en Haandfuld til dette dybe her i Armen, at Blodet ikke forløber mig for tidlig. (Kæmpen gaaer.) Nødig vilde jeg døe, førend jeg fik giort retskaffen fyldest for mig. Dieblik! høitideligt for den troe Tiener og for den Taknemmelige! Du, det eneste, hvori Kæmperen kan giengielde sin Herres Velgierninger! du skal ikke undgaae mig. Vær mig velkommen, gresselige Nat! værer mig velkomne, klirrende Sverd! og du, mit Blod! Kun at Odin holder sit skinnende Skiold over min Konges Hoved, og over mine unge Venner, og over de ubevæbnede Borgere! Dette mit tydske Sverd gav Rolf mig, da jeg havde svoret derpaa. Nu, nu skal det erindre mig om min Eed, og opfylde den!

Aluilde.

Hialte, Hialte! hvorledes staaer det?

Hialte.

Hialte.

Som ved Einherjarnes Giestebud, Aluilde!
Men hvorfra kommer du? Hvor er Biarke?

Aluilde.

Han sover. Ha! hvi tøver jeg længe her?

(Aluilde gaaer hastig ind i Biarkes Huus, og strax derpaa seer man Lys der.)

Hialte.

Han sover? Biarke? nu? da Kampen raser overalt? og Ingen veed, hvor Kongen er? Vaagner op, alle Kong Rolfs eedsorne Kæmper! Vaagner op, alle I, som han kiøbte med sine Velgierninger! River Eder løs fra Søvnen og fra de kielne Arme! Hugger dem i Stykker, de smigrende Slanger, som snoe sig omkring den Dydiges Bryst og qvæle hans Mod, og skiule ham for Døden! (Kæmpen kommer igien med nogle Urter, hvormed han forbinder Hialtes Arm, imidlertid at denne siger det Efterfølgende.) Men du, stolte Biarke! hvem har fortryllet dig, at du sover, hvor det er din Pligt at døe, og at døe for din Konge? Kom herud, Biarke! Hundrede Sverd vente paa dig. Hvo, som vil være den ypperste Kæmpe i Rolfs Gaard, maae ikke sove, naar de unge Krigere falde i Slotsporten! Ha! lader os holde det stortalende Ord, vi lod falde i vor Drukkenskab! Lader os vise det nu, at vi har mere Blod i Brystet for vor Konge, end han igaar lod fylde Viin i vore Begere! (Biarke seer ud

Gevar.

Og du hevnede ydermeer hans Død, Dens Død, hvis Fader dræbte Hothbrod?

Hother.

Dersom det kan kaldes, at hevne Rolf, eller rettere min Ære, at jeg opofrede Hunding og nogle andre nedtige, navnløse Forrædere. Men Hiartvar traf min Arm ikke.

Gevar.

Og det var uædelt, om du blottede Sverd mod Hiartvar! Du har tilsvoret ham Troskab.

Hother.

Ha! Erindring, afskyelig, gresselig som denne Nat! o Nat! for min Rolighed og for saa mange Ædle den sidste!

Gevar.

Jeg kiender de Danskes Troskab. Faae de først at vide, at deres Konge er falden, vil neppe blive levende Mand tilovers af dem. De Faa, som har havt Tid til at bevæbne sig, ere adspredede, og overalt en Haandfuld mod Hiartvars; dog skal de neppe kaste deres Vaaben, eller flye, skiønt Natten og Fienderne selv give dem den bedste Leilighed dertil.

Hother.

Ha! forbandet være Forræderiet og Forræderne!

Gevar.

Den Dybige maae evig afskye det. Jeg kræver de alvidende Guder til Vidne, at min Hensigt var blot, at hevne min bedste Vens, din Faders, Død; og at mit Hierte aldrig slog høit, naar det følte denne Hensigt, og at jeg ikke indsaae flere Muligheder til at opnaae den! Men vi opholde os her for længe. Hiartvar mistænker os allerede, og vi vil ikke oftere lade os see af ham, om vi kan undgaae det; dog, Vinden kuler sterk af Norden, og Floden kan være her inden Dagbrekningen.

Hother.

Veed Asmund, at det er Tid at komme?

Gevar.

Han ligger for Anker tæt udenfor Issefiord. Da Guderne af en mig fremmed Aarsag stedse skiulte Udfaldet af dette Foretagende for mig, giorde jeg Aftale med ham, at han skulde legge sig der, saasnart Hiartvars Flode var løben ham forbi, og at han de følgende Nætter idelig skulde lade smaae Skibe løbe ind i Fiorden, hvilke, saasnart de saae Lys i mit Mers, skulde give ham Tegn, at han strax kunde legge ind. Saasnart du fortalte mig, hvorledes det var gaaet til ved Rolfs Fald, troede jeg, at det var nødvendigt, at sette sig i Sikkerhed. Gunde har allerede givet Tegnet, og nu vil vi saa

meget muligt skille os fra de Andre, fra disse blodige, disse afskyelige Optrin.

(Der bliver hørt et Bulder, og man seer et Glimt af Kæmpende bagerst paa Skuepladsen.)

Hother.

Her er en ny — ak Hialte! min Ven — Jeg kan ikke, bedste Gevar! (Han vil springe Hialte til Hielp, men Gevar forhindrer ham.)

Gevar.

Saae du ikke Ham med den ildsprudende Drage paa Hielmen? eller kiender du ikke Hiartvars Vaaben? Kom, inden du bliver seet!

Hother.

O, I Guder! han viger. Ha, Gevar! du vilde hevne din Ven, og jeg maae ikke beskytte min! Seer du? Han har Ingen uden en Skioldmøe, og det er en døende Kæmpe, som de holde under Armene og skiule med deres Skiolde.

Syvende Optrin.

De forrige. Hialte,
en Skioldmøe, en dansk og nogle svenske Kæmper
i Indgangen af Skuepladsen.

Hialte.

(Hialte og en Skioldmøe, som holde den døende Bølvise under Armene og bedekke ham med deres Skiolde, vige

nogle Skridt kæmpende ind paa Skuepladsen. Bølvise falder ved Rolfs Liig.)

Min Vyn! men gaa foran til Valhal og hils Rolf, at jeg er strax hos ham, strax med hundrede af disse Forrædere! De trænge sig ind paa mig, for at trygle Døden af min Arm; men du, glubende Uhyre! du først! Ha! (Hialte taber sin Hielm og falder paa det ene Knæe. Skioldmøen bedekker hans Hoved med sit Skiold.)

Hother.

Gevar! jeg kan ikke.

(Hother og strax efter ham Gevar springe til fra den ene og Biarke i begsorte Vaaben med nedslaaet Visir fra den anden Side, og fordrive Hiartvars Kæmper i et Øieblik, saa at Ingen bliver tilbage, uden Hialte og Skioldmøen.)

Hialte,

(imedens han bringer sin Hielm i Orden.)

Det var en Hilsen af Døden; men endnu ikke! ikke førend jeg har revet dit forræderske Hierte udaf dit Bryst! Et Øieblik, kun eet Øieblik giver mig Tid, flyer forgieves, Niding! du — Hvad var det for tre Biørne, som kom ud af Skoven og skremmede Ulvene? Den, som havde kastet Skioldet paa Ryggen, var Ingen uden dig, ædleste Hother! Men hvorledes du nu lever, og Rolf er død, det begriber jeg ikke. Og den sorte Kæmpe — snart skulde jeg troe paa hans vældige Hug, at det var Helge, som kom tilbage fra Valhal, for at hevne sin Søns Død. Ha, Rolf!

Rolf! Saae du ikke Rolfs Blod paa hans Arm? Skioldmøe! Han viste mig min Konges Blod, den Afskyelige, og han undgik mit Sverd!

Signe.

Hvorledes er det? tappre Hialte!

Hialte.

Kiekke Skioldmøe! Ha! jeg seer, at min ulyksalige Signe hevner sig efter sin Død. Dette Skiold, hvormed du beskiermede mit Liv, havde jeg givet hende; men Livet er en bedrøvelig Gave, Skioldmøe! naar man har mistet alt det, man elsker: min Konge og min Brud.

Signe.

(løfter Hielmen op og giver sig tilkiende.)

Min Hialte! din Signe lever.

Hialte.

Ha! du kommer for at kalde mig til Valhal, velkomneste Valkyrie! og jeg priser Odin, som belønner min Troskab saa overflødigt, saa uventet.

Signe.

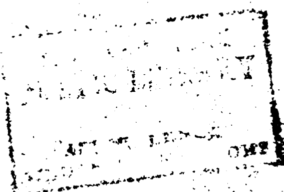
Jeg lever, min Hialte, og for dig!

Hialte.

Nei, nei, søg ikke at forblinde mig, fortryllende Skygge! Ha, du lever, og for mig, endnu for mig, efter saa grusom en Fornærmelse! Og det er dig, som frelste mit Liv! men den Glæde er for stor, den har jeg ikke fortient, den — Jeg vil lukke

D: Chodowiecki del. & sculps. 1781.

Oien og Øren fast i, og mit Hierte skal tie stille, og ikke sige, at du er Signe!

Signe.

Det skal sige dig meer: at jeg er din troe Signe!

Hialte.

Himmel! og dog altid den forførende Signe. Havde du ikke nær øst Vellyster i mit Bryst? Har Hialte ikke for din Skyld et Oieblik glemt, at hans Konge var død?

Signe,

(viser ham et Saar, som hun har faaet paa Armen.)

Seer du? stolte Hialte! Signe kan og bløde for sin Konge og for dig!

Hialte.

Du bløder! O, I Leyre-Møer! kommer og seer, at min Signe, hun, som I saa ofte spottende kaldte den Kielne, hun bløder for sin Konge! og jeg? Ha! alt mit Blod udøst er ikke saa kostbart, ikke saa smukt som een af disse Draaber. Riv dig løs, Hialte, riv dig løs fra denne Fortryllende! Ha, skaan mig, Signe, skaan mig for mere Glæde, at jeg kan have Lyst til at døe!

Signe.

Er det din Pligt at døe, Hialte! saa skal du ikke bebreide mig, at jeg har forført dig til at leve een Dag; men saa er det og min; og at døe ved din Side, det har jeg fortient.

Hialte.

Himmel! og hvilken Fortryllelse! Hvad har omskabt Signe til en Heltinde?

Signe.

Kierlighed! men min Broder (Hun gaaer hen til Bølvises Liig, og Hialte følger efter.) her faldt han. Bølvise! Han er død.

Hialte.

Han er død, min Ven; men han døde som en Helt og som en ærlig Undersaat. Du maae ikke begræde ham, Signe! Men her, hvis er dette Liig, som en omhyggelig Ven har tildekket med Grene? (Han bliver Rolfs Liig vaer.) det er — Rolf!

Signe.

Ak, min Hialte! du fælder Taarer.

Hialte.

Du har Ret, min Signe! det er ikke Taarer, det er Blod, han forbren. Ha, Rolf! og Blod, Forræderes Blod og mit skal jeg ofre dig. Men hvad giør da Biarke saalænge? Sover du endnu? Biarke! eller hvad forhindrer dig? Eja, følger mig efter! vi vil brænde disse Biørne inde og sette Ild paa Portene, saa at Ingen af dem skal undkomme! Siden vil vi gaae i Kamp og stride for Kong Rolf, som vi tilsvoer ham og Odin!

Otten=

Ottende Optrin.

De forrige. Rude. Aluilde.

Rude.

Hvi raaber du saa høit? Hialte! bleg, og blodig, og grum er du at ansee.

Hialte,

(peger hen til Rolfs Liig. Rude, som gaaer derhen, seer noget derpaa, løfter Hænderne op imod Himmelen og falder i Afmagt. Hialte bliver staaende taus og seer derpaa, uden at røre sig.)

Der, ædle Rude! der —

Aluilde.

Signe i Vaaben! og her? Hvorledes? Hvor er Viggo? Signe!

Signe.

Viggo? Det veed jeg ikke.

Aluilde.

Du veedst det ikke? (afsides.) bedrager hun mig? Hvad giør hun da her? Ha! skulde Viggo være mig tro, og sin Konge utro? men det kan han ikke være. Er det, var det blot af en nedrig Frygt, o hvor foragtelig er han da! og jeg? Da først var jeg ulykſalig!

Signe.

Hvi staaer du som en Henrykt? Seer du ikke, at Rude døer?

Aluilde.

Ak Rude, min Rude!

(De ile Rude til Hielp.)

Hialte,

(vaagner som af en Drøm.)

Han er død; men hans Rygte er stort og evigt. I evige Bauta-Stene skal Rolfs Helte-Gierninger indgraves, og efter tusende Vintre skal Skaldene endnu synge om hans Fromhed og Gavmildhed; hvorledes han nedlagde den gierrige Rørik og deelte alle de mange Aar sammenskrabede og bevogtede Skatte imellem sine gode Krigsmænd. Thi aldrig var ham nogen Ting saa kier, at han jo deelte den med sine Venner. Han agtede ikke Guld meer end Aske. — Heller er det ikke for Guld, at man kiøber et stort Navn og mange Aars Ihukommese. — Og modig var han, medens han levede, og bristig, og rask mod sine Fiender som Ørnen (der høres Bulder af Kæmpende bag Scenen, men det bliver strax stille igien.) Ha! nu trodse hans Mordere imod os. (Efter en kort Pause trekker han sit Sverd, og beseer det, og siger det Efterfølgende med en større Rolighed og Munterhed, end noget af det forrige.) Men vi vil døe glade, og som Mænd vil vi døe med vor Konge, at intet Tegn sees hos os til Frygt, og døe! Naar vore Legemer ere bortsmulrede i Støv, da skal vor Dyd og vor Troskab giøre os udødelige. Ha Biarke, min Biarke! hvorledes

lebes gaaer det da til, at du ikke vil vaagne, da jeg nu tredie Gang har raabt paa dig?

Niende Optrin.

De forrige. Biarke og nogle andre danske Kæmper.

Biarke,

(dette raaber han ud af Skuepladsen.)

Flyer da, Nidinger! (Han løfter Visiret op og giver sig tilkiende.) Hvorfor raaber du, sterke Hialte! saa høit paa mig, at jeg er Kong Rolfs Svoger? Den, som har Meget i Munden, er sielden den Dueligste. Ikke har Biarke Lyst at sove, heller ikke at tale meget, hvor det gielder om, at bruge sin Arm. Men ti Mænd, som min døde Svoger gav mig at føre i mit Vaaben, skal jeg endnu ofre ham!

Hialte.

Ak Biarke! din Svoger, min Konge, der ligger han.

Biarke.

Jeg veed det, at han er død; men jeg vil ikke see ham, førend i Valhal.

Rude,

(springer op og slaaer Hænderne sammen.)

Biarke, min Biarke!

Biar-

Biarke.

Jeg hører Valkyriens Røst. Hvad vil denne yndige Stemme her? denne mig bekiendte Musik, som saa ofte optændte mig til de retferdige Guders Lov=Sange, eller dyssede mig i Søvn imellem Brødre og tilhviskede mig Drømme om Dydens Belønning?

Rude.

Ingen Drømme, min Biarke! Du føler i dette Øieblik, at det er mere end Drømme. Siig mig! svulmer ikke dit Hierte? opløftes din Siel ikke til Guderne nu, da du bløder for din Konge? Men du bløder sterkt; kom, at jeg med min skielvende Haand maae forbinde dine Saar!

Biarke.

Og hvortil, min Rude! behøves det?

Rude.

Til Skrek for Forræderne og en seierrigere Død for dig!

Biarke.

Fortreffelige Rude! Ha! Har jeg ikke fortient dig før, dig, Ædleste! dig, min Konges eneste Søster! da vilde jeg nu, om jeg havde tusende Liv, og om tusende Liv kunde fortiene dig. Men det meste Blod, som du seer, er forræderisk Blod. Du skal ikke besmitte dine Hænder dermed, ikke de reneste Hænder; ved Rolfs Siel, Hænder, som aldrig bleve opløftede uden til Gudernes Pris, eller til Glæde for

Dem, som boe paa Jorden! Ha, I frimodige danske Mænd! følger nu mit Raad og aflegger Eders Harnisk! kaster Eders Skiolde paa Ryggen og strider saa med det bare Bryst! binder Armbaand om Eders Hænder, at I kan slaae des haardere! og Enhver træde dristig mod sine Fiender, og agte det for den største Lyksalighed at hevne sin Konges Død! Nu, Brødre! nu, min Hialte! hvor er nu den slortalende Mand, som tilforn raabte paa mig saa stolt, som om han havde tolv Mænds Styrke?

Hialte.

Hvor du er, min Biarke! er jeg ikke langt borte. (De gaae.)

Tiende Optrin.

Rude. Signe og Aluilde.

Rude,

(efterat hun har fulgt Biarke nogen Tid med Øinene.)

En Ven, som min Biarke, er den største Trøst i slige Ulykker.

Signe,

(som ligeledes har seet efter Hialte.)

En Elsket, som min Hialte, giør Fare behagelig for den Frygtsomme.

Aluil-

Aluilde.

Jeg allene, jeg er ulykſalig. Viggo, Viggo, Forræder! Vee mig, at jeg nogen Tid har kunnet elſke dig!

Signe.

Giør Helten ingen Uret, Aluilde! Hvorledes kan Den være en Forræder, ſom elſker dig?

Aluilde.

Ha! jeg vil ikke ſvare! men, Frigga, hør mit Løfte! før ſkal denne Dolk igiennemſtøde mit Hierte, førend det eet Øieblik ſkal føle andet, end Foragt for den Frygtſomme! for Den, ſom ſkiuler ſig, naar hans Konge og hans Strids-Brødre gaae i Kamp!

Rude.

Beſkyld ham ikke, Aluilde! eller glem ham! Kom! vi vil forlade dette bedrøvelige Sted. Vi har længe nok ſtirret paa den myrdede Helt; nu vil vi ſee hans Hevn! (De gaae.)

Femte Handling.

Solen er allerede gaaen op. Rolfs Liig sees paa det forrige Sted.

Første Optrin.

Hother og Gevar.

Hother.

Det er nu ti Vintre, vise Gevar! siden jeg tvang den laadne Vildmand til at give mig dette Sverd. Ikke gav han mig det med sin gode Villie. Jeg erindrer mig endnu, hvorlænge han vred sig og sprellede imellem mine Arme; hvorledes han græd, og hvor mange Udflugter han søgte; men, da han saae, at det var forgieves, og jeg nu havde Mimming i min Haand, tudede han som en gammel Ulv, rev sig i Skiegget og flyede ind i Skoven. Det er, som om jeg endnu hører, hvorledes han hylede længere og længere borte imellem Fieldene, indtil Lyden af hans Skrig forsvandt i den gresseligste Storm, som de findlandske Trolde nogen Tid har opvakt. Fra den Dag af er jeg bekiendt med Krig og Orlog. Døden

den er mig ikke fremmed, og jeg har seet blodige Optrin, uden at rympe Øienbrynene. Alfader har givet Guderne Magt til at giøre Hother lyksalig; men Thor selv har Intet, som kan forskrekke ham. Saaledes tænkte jeg igaar, vise Gevar!

Gevar.

Altings vise Bestyrer finder for got, undertiden at erindre os om, at vi ere Mennesker, Støv under Pandseret og Kobber-Hielmen, Støv i Guld og i Skindene af de hvideste Hermeliner; men jeg giver dig Ret. Naturen selv maatte gyse, da Dagbrekningen viste denne Nats Afskyeligheder; den uforsagteste og den graahærdede Helt bør skielve for Det, som er modbydeligt for Menneskeligheden.

Hother.

Trehundrede af de kiekkeste Kæmper! den Ringeste af dem stolt som en Konge-Søn, og modig som Den, der fegter for Dyden selv! Man seer endnu den høie Mine i deres Ansigt, hvormed de foragtede Døden og deres Mordere. Men, bemerkede du ikke, Gevar! den vilde Glæde, det halv fortvivlede Mod, som havde efterladt sig sterke Træk i de faa Bevæbnedes Ansigter? og om disse er man vis paa at finde en Ring af Fiender, som de har sendt for sig til Valhal. Ha! til Niflsheim ere Forræderne sendte. Nogle udmerkede sig ved Mængden af dem, de hav-

havde dræbt, og disse ere uden Tvivl de, som har vidst, at deres Konge var død.

Gevar.

Jeg sagde mig det: at de Danskes Troskab har neppe sin Lige, og Rolf fortiente at herske over de Danske.

Hother.

Det er en Triumpf for Lasterne, naar een Dydig døer; men saa Mange! Alle, alle disse Troe, disse Ædle! igaar endnu, igaar betroede de sig til Glæden, og frygtede for den blotte Mistanke, at der kunde være een Forræder i Rolfs Giestesal. Nu rinder deres Blod igiennem Gaderne. Thi de to, de to Ædleste af dem alle, ligge nu vel og udstrakte paa Dynger af deres Konges Mordere.

Gevar.

Levede de endnu, Biarke og Hialte, da du kom tilbage fra Fiorden?

Hother.

Bedekkede med Saar, uden Skiold og Hielm stode de endnu som to høie Taarne, der truede den langt omkring dem sværmende Almue med deres Fald. Og var det kun Faa, som dristede sig til at komme dem nær. Men jeg kunde høre det, især paa min Hialtes Hug, at hans Arm begyndte at blive mat. De raabte endnu høit til hinanden og erindrede sig indbyrdes om Rolfs Dyder og hans Død.

Gevar.

Ved Odin, en god Konge er først lykkelig efter sin Død!

Hother.

Rørende var det at see, hvorledes Rude understøttede sin Biarke, og snart bødede for ham med sit Skiold, snart opmuntrede ham med Ord, naar han begyndte at lade Armene synke. Den ædle Rude! jeg kunde see, at en usædvanlig Ild rasede i hendes fromme Øine, naar hun talde. Ved min Hialtes Fødder laae en død Skioldmøe, som jeg ikke kiendte. Men Aluilde, hende, som er saa bekiendt for Viisdom, Sagtmodighed og især for det mageløse Venskab med Rude, hun anfaldt som en rasende alle dem, hun kunde overkomme, og søgte, som det lod, kun at opirre Een til at dræbe sig. Guderne veed, at om disse Ædle falde, er det ikke min Skyld, heller ikke Hiartvars. Han har ofte nok ladet dem tilraabe Fred og Venskab; men dermed opirrer han dem kun. Jeg raabte og; men jeg vilde ikke gaae nær, for ei at fortørne min Hialte. Han blev mig vaer og saae smilende til mig, uden at svare. Himmel! og jeg troede at finde Foragt i hans Smil. Hvor bittert, hvor evig smerteligt var det mig, om min Hialte skulde foragte mig i sin Død!

Gevar.

Gevar.

Foragte dig? Nei, min Hother! Det udvortes Skin kan opirre Helten, til at dræbe sin Ven, til at støde Sverdet i det Bryst, som var ham kierere, end hans eget; men til at foragte sin Ven hører hundrede Aars Overbeviisning. Den blinde Tilbøielighed, som hastig kan falde ned til Foragt, fortiente aldrig Navn af Venskab; og, giør han det, da være det dig en fuldkommen Trøst, at du ikke foragter dig selv! Men det, som jeg vilde tale med dig om — forundrer du dig ikke over den pludselige Forandring hos din Raadgiver? I Nat endnu lavede jeg alting til Flugt, og nu lader jeg Asmund holde vore Folk i Beredskab til Landgang.

Hother.

Jeg glemte at forundre mig derover, da jeg saae dem, som igaar rustede sig til mange Aars Glæde, nu ligge udstrakte — døde.

Gevar.

Men Skulde er blant de døde, og dette retferdiggiør mine nye Hensigter. Hiartvar har nu ikke det mindste Skin af Ret til den danske Throne, og han er vist den Sidste, som disse saa høit fornærmede vil adlyde. Biarke, endskiønt nærmere og elsket af sine Landsmænd, er intet uden Rudes Mand — om han er — Du er Svanvides Sønnesøn, den næste Arving til Undersaatter, som vil tage imod

dig

dig med Glæde, naar de høre dig nævne. Mon Nogen vil betænke sig eet Dieblik paa at vælge imellem Hiartvar og Hother?

Hother.

Du smigrer mig. Men forlad mig! Jeg kan ikke lukke Diet i for saa indtagende Billeder, Skygger, som Gevar viser mig. Det er sandt, det overgik altid mit største Haab; men et Kongerige! Danmark! at dele med min Nanna! Det kan fortiene Betragtninger, om det og var umuligt.

Gevar.

Og hvorfor umuligt? De faa overblevne, udmattede Svenske kan dog ikke forskrekke dig? Vore Nordmænd ere muntre, og sterke, og gaae i Ilden for deres Konge.

Hother.

Hiartvar er ikke den Mand, som jeg kan frygte for; men det Fiendskab, som var imellem Helge og min Fader, det Had, som Rolf bar til Atisle.

Gevar.

Det kan ikke veie op mod det Had, som de Danske maae bære til Hiartvar, en Ubekiendt, en Utaknemmelig, besmittet med sin og deres Konges Blod. Før skulde de søge sig en Regent blant Nithers Affkom. Men, skiønt de Fleste maaskee vil troe, at du har Deel i dette, er det dog og bekiendt, hvor høit du er fornærmet; og desuden — her maae jeg

sige dig det — retferdiggiør dit Navn dig; og man vil ikke tiltænke dig noget Uædelt; og desuden synges allerede om dine Bedrifter ved alle Giestebude i Norden; og desuden er du af Dans Afkom.

Hother.

Jeg overlader mig til dig, min Fader!

Gevar.

Gunde giør dig allerede bekiendt blant de faa Indbyggere, som denne Nat kan have levnet i Leyre. Asmund venter paa mit Vink, at sette Folkene i Land. Da skal du tale høit til Hiartvar; og vee ham, om han betænker sig paa at flye! (Der høres Tummel bag Scenen.) Vi ere maaskee bemerkede. Tiden vil lære det øvrige, Hother!

Hother.

De leve! Det er vore to Helte, som komme, understøttede af deres Valkyrier. (Biarke og Hialte komme ind, Biarke understøttet af Rude, og Hialte af Aluilde. De ere uden Hielm og har kun et lidet Stykke tilbage af deres Skiold. For Resten vise de i alle deres Miner den sig nærmende Død.) Hvilket Syn!

Gevar.

Du vil ikke, at din Hialte skal see dig.

(De gaae afsides.)

Biarke.

Hold mig, min Rude! Her vil jeg døe ved min Herres Hoved; men tag dig i Agt, at jeg ikke rører ham, naar jeg falder! Ha! min Rude! jeg døer, men jeg døer som en ærlig Mand.

Rude.

Du døer som en Helt, min Biarke! Alle, som høre det, skal misunde dig og mig, som du elskede. Efter tusende Aar skal endnu de unge Møer synge din Roes for deres Brudgomme, de unge Helte, naar de gaae i Kamp for deres Konge, og sige til dem: fortien at døe som Biarke døde!

Biarke.

Og som Hialte! Kom, Hialte! Leg du dig ved din Herres Fødder! at, naar de komme og randsage disse døde Liig, Enhver kan see, at vi har troelig tient vor Herre og Konge. Det hindrer ikke, at Ravne og Ørne fortære siden vort Legeme, naar vi ellers døe, som oprigtige og tapre Krigsmænd, paa Val-Stedet hos vor Konge.

Hialte.

Ja, ved min Herres Fødder! Ha! ved Odin, jeg fortiener det ikke!

Aluilde.

Edle Hialte!

Biarke.

Min Rude! beste Hustrue! Jeg forlader dig; men de kostbare Taarer, som du værdiger mig, de giøre mig det tungt, at forlade dig. Tør dem af, min Rude! Guderne er hos dig. Kan mine Been blive lagte hos Agners, eller hos Rolfs?

(Han falder om og døer.)

Rude.

Død er han, denne fortreffelige Mand, den anden af de bedste Mænd, som jeg overlever! i min første Ungdom! Alfader! og paa den samme Dag, som Agner faldt. Ulykſalige Dag! — Biarke, min Biarke! nu er du ikke meer. Jeg skal ikke tiere læse den ømmeste Siel, ikke den søde Melancholie, ikke dine Venners Dyder, og ikke Fremmedes Modgang i disse Øine. De ere lukkede, for evig lukkede! Heller skal jeg ikke hænge ved din Arm, og lokke hemmelige Dyder af dig, og trette mod din elskværdige Stortalenhed, naar du taler om din Rude, og hvem din Svoger var, og om Rolfs Ære. Død, død er du! Men jeg vil ikke beklage dig; det er ikke ved Taarer, at jeg skal fortiene, at være Biarkes Enke. Ha, Hialte! har du Styrke endnu til at hevne din Ven?

Aluilde.

Seer du ikke, at han arbeider med Døden?

Hialte.

Ja! ved min Herres Fødder sagde han, den bedste Mand, at jeg skulde ligge. Sagde han ikke det? Rude! Men jeg vil ikke ligge ved min Herres Fødder!

Hother.

(som den hele Tid, saavelsom Gevar, er bleven tilstede, siger dette bagerst paa Skuepladsen.)

Jeg kan ikke udstaae det længere, Gevar!

Rude.

Hvad giør dit Øie saa vildt? Hialte! Dit Aasyn er grummere, end det var i Kampen.

Hialte.

Ha! jeg betroede — og nu raser denne Tanke i mit Bryst. Jeg Ubesindige! at jeg skulde betroe min Konges Liv i Andres Hænder! og, Himmel, til Een, som ikke holdt sig det for en Skam, at tiene en Forræder! Hother, Hother! Guderne veed, at jeg intet Uædelt kunde tænke om dig; men nu har du giort, at jeg er skyldig i min Konges Død.

Hother,

(løber hen til Hialte, og Gevar gaaer.)

Nei! Nei, min Hialte! ikke skyldig i din Konges Død, ved alle hellige Guder ikke skyldig! Du kunde ikke have forsvart Rolf bedre, end jeg forsvarte ham. Bebreid mig ikke, at jeg fulgtes med

en Forræder! Guderne har skiult de menneskelige Hierter for dig og for mig.

Hialte.

Ha! min Ven! Man behøver kun at see den Oprigtige, for at troe ham. Men du adspredede en Taage fra mine Øine; du giør mig det let at døe. Nu, min Hother! nu har jeg fortient at være din Ven; saa læg mig ved Fødderne af min Konge!

(Hialte falder om i sin Vens Arme og døer. Hother bærer ham derpaa hen og legger ham ved Fødderne af Rolfs Liig.)

Hother.

Min Ven, min Ven! En Halv-Gud maatte ønske sig Dødelighed, for at døe som Hialte.

Rude.

Sønnesøn af Svanvide! thi Hialte har sagt mig det. Her ligger min Broder, min Konge, og her min Mand: de to ypperste og de to dydigste Mænd i Norden! Vær Vidne til min Ulyksalighed, og lad den røre dig! Vær stolt deraf, at jeg fordrer Hielp af Helges Fiende!

Hother.

Ædleste Fyrstinde! alt Fiendskab er forviist, for evig forviist af mit Hierte; men — Jeg kan kun svare dig med Taarer.

Rude.

Rude.

Ingen Taarer, Hother! Blod, Blod, Forræderens Blod, er det, som jeg fordrer af dig!

Hother.

Vee mig, at jeg skulde lade mig forlede til at sværge Hiartvar Troskab! Ak, Rude! Jeg kan ikke.

Rude.

Du kan ikke — Den har du tilsvoret Troskab, som myrdede sin Konge, den nedrigste af alle Forrædere — Vel! Jeg kiender dig nu, Vanslægtede, Søn af Hothbrod!

Hother.

Din Sorg giør dig bitter, Fyrstinde! men jeg vil give dig Tid til at undskylde mig, til at overveie, om man bør spøge med Løfter.

(Viggo kommer hemmelighedsfuld ind og seer sig nøie rundt omkring. Han bliver staaende bagerst paa Skuepladsen, uden at Rogen endnu bliver ham vaer.)

Rude.

Nei, Hother! du bør ikke spøge med dem; men jeg har og giort et Løfte, hvormed jeg ikke vil spøge, og det er: at jeg ikke vil undskylde dig, ved Odin, ikke førend du toer dine Hænder i Hiartvars Blod!

Hother.

Ha Gevar, Gevar!

Rude.

Rolf! ulykfalige Konge! er da Ingen, som vil hevne din Død? Ingen paa Jorden?

(Viggo gaaer nærmere, og Aluilde seer ham.)

Aluilde.

Lader os flye, min Rude! den Troløse! — At de i det mindste ikke drive Spot med vore Taarer! (Hun vil gaae, men bliver staaende ved Hialtes Liig saaledes, at hun vender Ryggen til Skuepladsen.) eller forlad mig!

Tredie Optrin.

Rude. Aluilde. Hother. Viggo.

Viggo.

Hvorhen? min Aluilde!

Rude.

Retferdige Guder, det er Viggo, og uden Saar!

Viggo.

Du vender mig Ryggen? min Aluilde!

Aluilde,

(vender Viggo endnu Ryggen.)

Ikke krøb du i Skiul, ædle Hialte! Du frygtede ikke, for at see et blot Sverd, men gik Døden frivillig imøde, for at hevne din Konge, da du dog kunde have skiult dig hos din trolovede Signe.

Viggo.

Viggo.

O I Guder! var min Marter ikke stor nok, at du og, du og vil dræbe mig? min Aluilde!

Aluilde.

Rosenknoppen, naar den aabner sig en Foraars-Morgen, er ikke saa smuk, som dine Saar, Hialte! Du fikst dem for din Konge, din Velgiører. Omendskiønt, jeg veed dog ikke, at Rolf gav dig noget herligt Klenodie. Du lovede ikke, men du holdt.

Viggo.

Jeg forstaaer dig; men ved Alt, hvad der er helligt, endnu eengang, jeg besværger dig, Aluilde! hør din Viggo, førend du fordømmer ham!

Aluilde, (vender sig om til ham.)

Min Viggo? Har du glemt, at du var din Konges, og erindrer, at du er min? Forræder!

Rude.

Hør ham, Aluilde, førend du fordømmer ham!

Hother.

Viggo en Forræder? hvilken Ubillighed!

Viggo, (til Hother.)

Jeg vilde have spurgt dig, Hagbarth! men, da jeg finder dig her, vil jeg ikke spørge dig. Du kan ikke være skyldig.

Hother.

Saa sandt du elsker Æren, ædle Viggo! jeg giorde hvad jeg kunde, og burde!

Aluil-

Aluilde.

En formastelig Eed! Ha! saa sandt han elsker Livet, skulde du have sagt. Og, ved Odin, jeg havde troet dig!

Viggo.

Dersom jeg var mig nogen Feighed bevidst, eller maaskee, om det var ved Giestebudet igaar, da kunde dine Forhaanelser smerte mig, Aluilde! men nu, hør min Eed! Ved Rolfs, ved min døde Konges Ære, nu skal de smerte dig!

Aluilde.

Og, hvad vilde du vel sige til din Undskyldning?

Viggo.

Min Undskyldning har du forspildt. Jeg er saa stolt, som du.

(Der bliver hørt Piber, eller anden sig til de Tider passende krigerisk Musik.)

Rude.

Himmel! der kommer Forræderen! Han kommer! Hvorledes skal jeg udholde det, at see ham, besmittet med Rolfs, med Biarkes Blod, og stolt af sin Ugierning? Viggo, Viggo! er du tro? men nu er det for sildig for dig, at bevise det!

Aluilde.

Vær forsikret, min Rude! at han kun venter paa at hylde sin nye Konge!

Viggo.

Viggo.

Det er min eneste Frygt, at han ikke vil antage mig i sin Tieneste.

Aluilde.

Ved Forrædernes Gud, om de har nogen, tro mig, Viggo! jeg skal fornedre mig til at begiere det af ham. Om det skal koste mig et Knæfald, skal jeg frelse dit Liv.

Viggo.

Jeg takker dig; men jeg vil dog gaae noget tilside, at Hiartvar ikke lader mig dræbe, førend du har holdt din Eed. (Han gaaer.)

Aluilde.

At jeg nogentid har kundet elske ham! Ha, lykfalige Signe!

(Hiartvar kommer med mange Drabantere, og Rude griber Aluilde i Armen, ligesom hun vilde skiule sig bag hende.)

Rude.

Skiul mig, Aluilde!

Fierde Optrin.

Rude. Aluilde. Hother. Hiartvar og Følge.

Hiartvar, (til Rude.)

Jeg kan ikke undre mig over den Afskye, du viser for mig, ædleste Fyrstinde! Den har Skin, den har stort Skin af Billighed; men —

Rude.

Rude.

Frekke Rebel! Saavidt har du dog vel ikke forglemt dig, at du endnu skulde vove at fornærme mig med Undskyldninger?

Hiartvar.

Jeg havde forglemt Menneskeligheden, om du i denne Tilstand kunde opirre mig. Men jeg veed, at Rude, naar hun faaer Tid til Eftertanke, er viis nok, til at undskylde mig selv, og ædel nok til at beklage mig.

Rude.

Der ligger din Konge, Hiartvar! og der ligger hans troe Svoger; og Den, som du seer ved hans Fødder, var bedre, tusende gange bedre end du, om du og var uskyldig som dette Hierte.

(Hun slaaer sig for Brystet.)

Hiartvar,

(efterat han i en temmelig Pause har stirret paa dem.)

Himmel! hvor billig er din Forbittrelse! da jeg selv — Ha, I Guder! og Skulde! men hun er ikke meer, og Rolf! men prægtigere Død kunde han ikke have ventet sig. Det er ikke af de Ringeste, som ere faldne med ham, men af de Mægtigste og Ædleste. Hvilken Troskab!

Rude.

Det Ord nævner du, og døer ikke af Skam?

Hiart-

Hiartvar.

Ha! jeg var ikke hans Undersaat, Rude! og jeg er din Konge!

Rude.

Retferdige Guder, det hører I! Hiartvar, en Ubekiendt, om han ikke havde myrdet sin Konge, han er nu Rudes? Han hersker over Helges Datter?

Hiartvar.

Jeg har svoret ved Freyer, at du ikke skal opirre mig. Men det tillader du mig dog, at beundre Disses Troskab. Jeg havde ikke saa tro en Mand, (han seer foragtelig til Hother.) uden det skulde være Hagbarth.

Hother.

Og hvorlænge regner du mig blant dine Mænd? Hiartvar!

Hiartvar.

Ikke til Solen gaaer ned over hine Bakker, Forvovne! Men jeg ønskede kun, at have den Ringeste af disse i dit Sted. Dog de ere alle døde. Ingen af dem har villet overleve sin Konge, Ingen!

Aluilde.

Om jeg siger dig Een, Hiartvar! og Een, som brænder efter at tiene dig?

Hiartvar.

Nævn ham, Aluilde! og du viser mig den kostbareste Skat, som er paa Leyre!

Aluil-

Aluilde.

Men du skal tilsværge mig, at du skienker ham Livet.

Hiartvar.

Ved mine beskiermende Guder, han skal være iblant mine ypperste Mænd! Hvem er det?

Aluilde.

Viggo.

Hiartvar.

Viggo? Det kan ikke være. Himmel! Han, som gav Skulde sit Bane-Saar? Men jeg har svoret, og desuden er han endnu den troeste af de Kæmper, som vogtede Rolf.

Aluilde, (forundret.)

Skulde det være muligt?

Hiratvar.

Men jeg har tilsvoret dig det, Akuilde, og jeg skal ikke bryde min Eed. Man kalde ham! (Een af Hiartvars Følge gaaer.) Imidlertid Hagbarth — Der mumles overalt om en Hother. Kan du ikke give mig nogen Oplysning derom?

Hother.

Ingen kan oplyse dig bedre derom, end just jeg, Hiartvar!

Hiart-

Hiartvar.

Du kan dog ikke vilde tilegne dig dette Navn? Hothbrods Søn havde ingen dødeligere Fiende end Rolf, og du var en af hans troe Tienere.

Hother.

Og jeg siger dig, at Hothbrods Søn havde dødeligere Fiender, end Rolf. Den Utaknemmelige, Forræderen og den krybende Morder, de ere Hothers verste Fiender. (Gevar kommer.)

Hiartvar.

Jeg foragter at trettes med dig, forvovne Fremmede! dog, jeg vil endnu give dig et Valg — der seer jeg din vise Raadgiver, Gevar. Overlæg med ham, om du heller vil døe, som Hagbarth, eller som Hother! Men betænk dig ikke længe! Jeg maatte ellers vælge for dig. (Viggo kommer ubevæbnet.)

Hother.

Du skal have min Beslutning, førend du venter den. (Hother gaaer affides og taler sagte med Gevar.)

Aluilde.

Der er den værdige Overblevne, Hiartvar! som du lovede mig at skaane. (affides.) Ha! Jeg maatte døe af Blusel!

Femte

Femte Optrin.

De Forrige. Viggo.

Hiartvar.

Kom nærmere, Viggo! Vi vil forglemme denne Nat. Aluilde siger, at du vil tiene mig.

Viggo.

Jeg begierte af Aluilde, at hun vilde sige det.

Rude.

Ha! Viggo er en Forræder!

Hiartvar.

Man give mig et Sverd! (Man bringer Hiartvar et Sverd, og han rekker Viggo Odden deraf.) Tag dette, og brug det for mig, som du brugte det forrige for Rolf!

Viggo.

Saaledes pleiede ikke Rolf at give sine Tienere Verje i Hænderne.

Hiartvar.

(Han rekker Viggo Heftet. Denne tager derimod og holder det høit i Veiret.)

Sværg da, Viggo!

Viggo.

Værer Vidner, I alvidende Guder, som hører Løfter! Værer Vidner, I Kongernes Beskiermere! Værer Vidner, I, som elske Dans Afkom,

at Viggo holder sit Løfte! (Han stikker Hiartvar ihiel.) Dø, Forræder!

Hiartvar.

Ha! Død! min rette Løn!

(Hiartvar døer. Imidlertid falde alle Hiartvars Drabantere ind paa Viggo. Hother springer ham til Hielp. Gevar klapper i Hænderne. Derpaa kommer en Deel norske Kæmper og danske bevæbnede Borgere ind og angribe de Svenske.)

Aluilde.

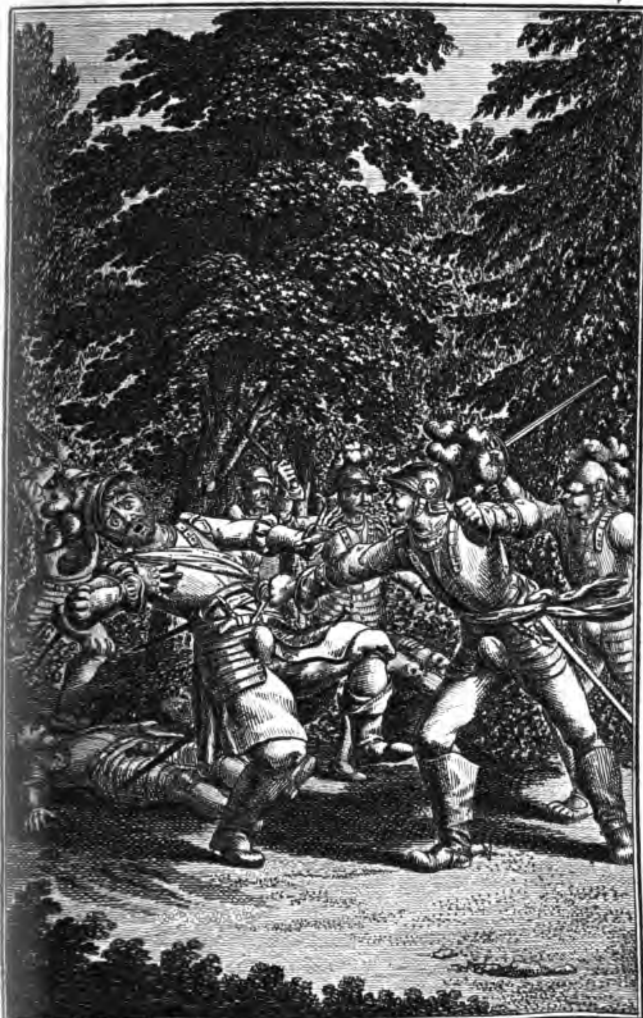
Helt! sande Helt! Viggo! min Viggo! kan du tilgive din Aluilde?

Viggo.

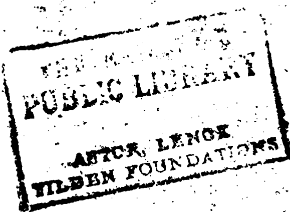
Efterat denne Utaknemmelige dræbte Rolf, er al Mistanke grundet. Lev vel, udvalgteste Brud! og tænk undertiden paa din Viggo! Ha! støder kun! hugger! Jeg leer ad min Død. Jeg har hevnet min Konge, og hos ham vil jeg falde!

(Viggo døer og falder tet hos Rolfs Liig. Imidlertid fordrive Hother og Gevar med de Danske og Norske Hiartvars Kæmper ud af Skuepladsen, saa at Ingen bliver tilbage, uden Rude og Aluilde, hvilke nogentid tause stirre paa Viggos Liig.)

V

D. Chodowiecki del. et sculps. 1788

Siette Optrin.

Rude og Aluilde.

Aluilde

(falder paa Knæ ved Siden af Viggos Liig, løfter hans ene Haand op og kysser den.)

Jeg kunde giøre dig — dig, som jeg kiendte, saa grusom en Fornærmelse? Og nu er du død, min Viggo!

Rude

(tager hans anden Haand, og trykker den op til sit Bryst.)

Ædle Viggo! lad mine Taarer, lad Rudes Taarer være dig en Belønning for din Troskab!

Aluilde, (i det hun staaer op.)

Jeg er lyksalig som du, min Rude! men hvilken Lyksalighed!

Rude.

Den er os kostbar; men lad os ikke misunde de faldne Helte deres Ære!

(Hother og Gevar komme tilbage med de Norske og Danske.)

Sidste Optrin.

De Förrige. Hother. Gevar.

Danske bevæbnede Borgere. Norske Kæmper.

Gevar

(ved Indgangen af Skuepladsen.)

De flye til Skibene. Lad dem flye! De har adlydet deres Konge, og vi vil ikke besmitte os med deres Blod.

Hother (til Rude.)

Ædle Rude! du er hevnet, og de Danske fordre dig til Dronning.

Rude.

Nei, Hother! Nedtrykt og træt af Ulykker, som jeg er, vilde jeg være for svag til at sørge for Utalliges Vel. Rolfs, og Biarkes, og de mange stolte Kæmpers Død er hevnet. Det er mig nok. Jeg vil tilbringe de faa Dage, som jeg kan have tilovers, i Rolighed. Hersk du over de Danske som Rolf og vær lyksaligere end han! Borgere af Leyre! det er Hother, Svanvides, Haddings Dotters Sønne-Søn.

Danske Borgere.

Længe leve Hother! Hersk som Rolf og vær lykkeligere end han!

Gevar.

Og fra nu af er han Eders Konge, tappre Normænd!

Nord-

Nordmænd.

Lev længe, du vakkre Fyrste! og vær vor Fader, som Gevar var det!

Hother.

To Kongeriger er en stor, men en farlig Gave af Alfader. Man bør ikke takke ham derfor, uden ved at giøre sig værdig dertil. Og Eder, som ere store nok til at bortgive Sceptere, Eder vil jeg stræbe at bevise min Taknemmelighed for den Tillid, I bære til mig, skiøndt mine Aar kun ere faa, og de Pligter ere mange og vigtige, som I skienkte mig. Jeg tager een Krone af dine Hænder, ædleste Fyrstinde! og een af dine, vise Gevar! men Eders Ønsker skal være min Rettesnor.

Rude.

Danmarks Lyksalighed var Rolfs eneste Ønske, og det er mit.

Gevar.

Og hvem skulde Gevar elske høiere, end sine Nordmænd?

Hother

(løfter Hænderne op mod Himmelen.)

Hører det da, I Guder, som bære Omsorg for Norden! og du, Alfader! vær Vidne til Hothers Løfte! Før briste mit Hierte, førend det ønsker Noget ivrigere, end mine Undersaatters Vel!

Gevar.

Gevar.

Alviſe Jordens Beſtyrer! ſaaledes vender du Jammer til Fryd og Ødeleggelſe til ny Styrke for det Land, ſom du elſker. Evig være Dans Afkom! Evig — thi jeg ſeer det — ſkal Skioldungernes og deres Underſaatters Lykſalighed være! Deres og Dybens Fiender ſkal aldrig undertrykke dem, aldrig ſaa dybt, at de ikke reiſe ſig igien, ſom Stormen reiſer ſig, ſom det mægtige Veir fra Norden. Og i de ſidſte Tider — thi langt, langt aabnes mig glade Udſigter — i de ſidſte Tider ſkal man ſige om Den, der ſidder paa Dans Sæde: ſee! ſkal man ſige, han er lykkeligere end Skiold og bedre end Rolf Krage!

Anmerkninger:

Høthing hed Agners Sverd. I de Tider var det brugeligt, at Kæmperne gave deres Sverd besynderlige Tilnavne. Det samme iagttages om Skrep, Lysing, Snertir og Mimming. — Munter som Einheriarne, naar de gaae til Bords i Valhal. Einheriar bleve De kaldte, som faldt i Krigen, hvilke Odin som sine kiere Børn forflyttede til Valhalla og Vingolf. Man giorde Ofringer til dem efter deres Død. Deres Forretninger i Valhal bestode efter Eddæ Vidnesbyrd dagligt i at kæmpe mod hinanden og derpaa, naar det var Tid at spise, at ride til Odins Hof. Der fik de Flesk af det Vildsvin Scrimner, hvilket dagligt blev kogt og om Aftenen var lige heelt igien. Deres Drikke var Øl og Miød, der flød ned af en Geeds Bryster, som aad Blade af det Træ Lerador kaldet. Odin alene drak Vin. Valhal var følgelig Deres Bolig efter Døden, der døde salige efter Odins Religion, det er: paa en voldsom Maade. Det laae i Asgaard (efter Nogles Mening en Stad i Scythien ved den Flod Tanais; efter Andres Trøia; og efter Andres Askeborg, eller Ascanienborg i Tydskland) og beskrives i Edda som en overmaade høi Sal, hvis Tag bestod af gyldne Skiolde. Denne Lyksalighed varede til Ragnarokr, Gudernes Tusmørke, eller Verdens Undergang, da Einheriarne bleve forflyttede til Gimle, for der at være evig lyksalige. Det Valhal

mod-

modsatte Sted, eller de Fordømtes Bolig indtil Verdens Undergang, kalder den gamle nordiske Fabel-Lære Nifløheim, hvorfra de siden bleve forflyttede til Nastrond, eller Helvede.

Odin var Gud for Krigen og de Danskes besynderlige Skyts-Gud. Han kaldtes efter Eddæ Vidnesbyrd Valfaudr; fordi Alle de vare hans kiere Børn, der døde i Krig.

Valkyrier vare Jomfruer i Valhal. Den gamle Fabel-Lære tillegger dem to Forretninger: den ene, at de skienkede i for Einheriarne; den anden, at de rede til alle Feldslag og beskikkede Dem, der skulde døe. De første vare i Tallet fiorten; de sidste vare ligesom Parcerne tre, Gude, Rota og Skulda. Flere saadanne findes i Sæmunds Edda, der kaldes Valkyrier, og beskrives deraf, at de fare igiennem Luften og over Havet med Svane-Vinger. Saaledes var Kong Eiglimi Dotter, ved Navn Vava, og Kong Haugni Dotter, Sigtrun.

Freya eller Frigga, Odins Hustrue, var tilstede i store Feld-Slag og fik endeel af de Slagne til Bytte, men var besynderlig en Gudinde for Kierlighed.

Leyre var Hovedstaden i Danmark.

Skulde var meget begierlig efter den Ære at fylde Begerne for Fyrsterne i Dag. Denne Forretning at skienke, besynderlig for Kongen og Kongens Mænd, holdt man i gamle Dage for meget anseelig og ærværdig. Kong Frode den Fredegodes Søster, Gunner, skienkede for Erik den Vise. See Saxo Lib. V.

Loke i Utgaard, eller Utgardiloke. Loke betyder i det gamle celtiske Sprog Herre. Denne Herre til Utgaard beskriver Edda som Gudernes Fiende, en mægtig og ond Troldmand. Men den taler om en anden Loke, der opholdt sig imellem Guderne, eller Asianerne, skiøndt af en ond Tilbøielighed og Guderne saa fiendsk som den første. Naar man vilde antage den Mening, at Odin med hans

Følge

Følge kom fra Trøia, havde man Anledning til at troe, at denne Loke var Ingen uden Ulysses. Da han havde underviist Hother om det eneste Middel, hvorved han kunde dræbe Balder, Odins Søn, blev han forjaget og siden ihielslaaet af Guderne. Han siges at have ved en besynderlig Hændelse bragt Hel, Fenriks-Ulven og Midgaards-Ormen til Verden. Den første af disse kastede Odin i Niflsheim og gav ham Herredømme over ni Verdener. De to sidste vare Uhyrer, som bleve bundne indtil Ragnarokr. Hvidskialf var et høit Sted i Asgaard, hvorfra Odin kunde see Alt det, som tildrog sig paa Jorden.

Thor blev besynderlig dyrket af de Norske og Islænderne, men var og i stor Anseelse blant de Danske, som ofrede ham Menneske-Blod.

Niding. Ingen var af de gamle Danske saa foragtet som en Feig. Saadan Een kaldte de Niding og hans Gierning Nidings-Verk.

Aserne, Asianerne, eller Æsir kaldtes de nordiske Guder; fordi man troede, at de vare komne med Odin fra Asien. — Har jeg ikke skænket af mit Blod i Hialtes Fodspor? Dette var den Maade, hvorpaa de gamle Danske stadfæstede et urokkeligt Forbund. Saaledes giorde Hadding, efter Saxo den ottende Konge i Danmark, i sin Landsflygtighed en indbyrdes Pagt med den Søe-Røver Liser. See Saxo Lib. I.

Frøe, Een af Gudernes Slegt, satte sig, omtrent i Rolf Krages Tid, ned ved Upsal og forvandlede den gamle Skik med Offer; thi han slagtede Folk for Fæe. See Saxo Lib. III. Ham blev og ofret sort Qvæg. See Lib. VI.

Skioldmøer vare bevæbnede og stridbare Fruentimmer. Af saadanne ere de gamle nordiske Historier opfyldte. See Saxo Lib. VII.

Ni-

Nithers Afkom. I gamle Dage vare tre Slags merkværdige Folk: Kæmper, overnaturlig høie Mennesker; Troldmænd; og De, som nedstammede af disse to Arters Sammenblanding. Disse sidste vare særdeles onde. Nither var en Kæmpe, og Saxo giver i Haddings Historie Anledning til at troe alt Ont om hans Afkom.

Freyr blev besynderlig dyrket af de Svenske. Han var efter Eddæ Vidnesbyrd den berømmeligste blant Aserne. Han regierede Regn, Solens Lys og Jordens Grøde. Det var fornødent at paakalde ham for Fred og god Tid. Ved Offerne, naar Folket og Offerkosten var velsignet, skulde de alle drikke Odins Begere, deres Konge til Seir og Rigets Formering; derefter Niords og Freyers Skaal for Jordens Grøde, og got Aar, og Fred. Det samme blev iagttaget ved store Giestebude.

Aundvegi, egentlig Høi-Sædet i Valhal, eller det øverste Sæde i Giestebude. Der blev giort Forskiel paa Kongens Aundvegi, som var lige mod Solen, og det andet, som var lige mod Kongen.

Minni. De nordiske Folk pleiede udi Vertskabe, at drikke de Afdødes Skaale. Saadan en Skaal kaldtes Minni. — At Ingen forstyrrer Kongens Rolighed. Ingen maatte i gamle Dage under sit Livs Fortabelse bryde Kongens Søvn. See Saxo Lib VIII.

Emblæ Døttre. De Gamle troede, at vore første Forældre hedde Aske og Embla.

Bauta-Stene kaldtes de Monumenter af Marmor og anden Steen, som de nordiske Folk fordum oprettede paa de døde Heltes Begravelser, og hvorpaa de skreve deres berømmelige Bedrifter. Af saadanne Stene findes endnu endeel.

Phile-

Philemon og Baucis.

Et Skuespil med Sang,

i een Handling.

Efter Begiering oversat af det Tydske og

forøget med nogle Arier.

Personerne:

Jupiter
og
Mercur, } som Vandringsmænd.

Philemon
og
Baucis, } et gammelt fattigt Ægtepar.

Aret, deres Søn.

Narcisse, hans Brud.

Chor af Naboer og Naboersker.

Skuepladsen er i Philemons Hytte. Ved den ene Side af Indgangen seer man hans Huus-Guder, skaarne af slet Træ, og paa et gammelt Bord staaer en Askekrukke af Leer, bekrandset med Blomster.

Første Optrin.

Philemon. Baucis.

Philemon.

Aria.

Som Solen med de gyldne Luer,
Saasnart dens sorte Fiende truer,
Flyer, segner og døer;
Men Maanen, bleg og uden Varme,
Tryg smiler i Tyrannens Arme
Og kaster sit Slør;
Saa flyer og du, o muntre Glæde!
Vort saarede Bryst;
Men Taushed giver Dem, som græde,
Et Gienskin af Lyst.

Ew.

See

See Maanen! hvilket Sølv, hvor prægtigt i det
Blaa!
Og Bækken! See, hvor skiøn den malet sig derpaa,
Som vor Narcisse, Gud! o, Baucis, naar hun ilte,
Bekrandst fra sin Arret, og saae sig her, og smilte!

Baucis.

Philemon! hvilken Trøst! o hvilken Salighed:
Med hvert et Aften-Rødt, med hvert et modigt Fied
At nærme sig den Havn, den Grendse for vor Smerte,
Hvorhen det elskte Par blev revet fra vort Hierte!

Philemon.

Ja, Beste! denne Trøst, den lindrer kun mit Nag.
O kom, o kom dog snart, du længe ønskte Dag,
I Guder! at kun een maae bringe begges Glæde!

Baucis.

Ei længe meer, min Ven! ei længe skal vi græde;
En Drøm — og fra Olymp var det, at denne kom —
En Drøm har denne Nat forsikret mig derom.

Philemon.

Vær hos os, store Pan!

Baucis.

Du skulde længe vide
Mit Haab; men, som du veedst, du snegst dig fra
min Side
Til Skoven, da jeg sov.

Philemon.

Hvor svulmer ei mit Bryst!

Baucis.

Jeg saae, og Sielen fandt en før ufunden Lyst,
Paa Urnen svævede vor Søn, mild som i Livet,
Ved Armen af sin Brud, med himmelsk Glands
omgivet;
Men begge bar endnu den samme hvide Dragt,
Hvori de blev som Liig til Brændehoben bragt.
"Til at omfavne os paa ny, og snart, bereder
"Jert Bryst! — thi Guders Gud forbarmes over
Eder!"
Saa raabte min Aret; Narcisse smilte ja;
Jeg fløi imod dem — Gud! Men borte var de da!
Min Angst opvakte mig.

Philemon.

Ved Guderne! de sendte
Dig selv din Drøm! O Haab! Hvem var det, som
ei kiendte
Det himmelske deri? Velkommen, milde Nat!
Du bringer os maaskee den ønskeligste Skat,
Vor Død. Og Maane, du! velkommen! deel vor
Glæde!
See os omfavne dem, hvis Støv vi nu begræde!

Baucis.

Man banker.

Philemon.

Var det dog Mercur! O, kom han alt!

Andet

Andet Optrin.

Jupiter. Mercur. De Forrige.

Jupiter.

To Vandringsmænd, som Nat og Hunger over-
faldt,
I stakkels gamle Folk! begiere nu af Eder
Det Ly, som negtes dem paa alle andre Steder.

Philemon.

En Ynk! men kommer kun, o Venner! dristig til!

Baucis.

I er velkomne her, saa længe, som I vil.

Philemon.

Først hilser Guderne, som elske og beskytte
Dem, som gaae ind og ud i denne snevre Hytte!
Man skar dem kun af Lind; men, da selv Jupiter
Fik Billeder af Træ, var fleest Velsignelser.
Da Støvet kunstlede paa Gud, stolt af at giøre
Ham Lignelser af Guld, da lukte han sit Øre.

Baucis (som peger paa Bænken.)

Her setter Eder, her! thi trette blev I vel.

Jupiter.

Hvor meget, elskte Par! indtager du min Siel!

Mercur.

Er I alene her? Gav Himlen ei den Lykke,
At et og andet Barn blev dette Straatags Smykke?

Bau-

Baucis.

Den har velsignet os, og med den bedste Søn.
Dog ak! (Hun sukker.)

Philemon.

Den tog ham og. Hans Dyd fik tidlig Løn.
Hvor mange Taarer fløb paa denne Askekrukke!
Han, Venner! veed det best, som tæller vore Sukke.
Her ligger Resten af vor Søn og af hans Brud.

Baucis.

Philemon! siig dem det, imedens jeg gaaer ud!
Fortæl det haarde Stød, som daglig kom tilbage
Til vor udpiinte Siel, vor Smerte og vor Klage!
Jeg vil imidlertid tillave hvad jeg har
Til Spise og en Seng til dette kiere Par!

(Hun gaaer.)

Tredie Optrin.

Jupiter. Mercur. Philemon.

Jupiter.

Den Høies Raad er skiult, men altid helligt. Vover
Et Støv at laste det, at undre sig derover?
Men til at prøves her blev Støvets Broder fød.

Mercur.

Du gode gamle Mand! fortæl os da din Nød!

Philemon.

ıeer end tyve Aar, (for Een, som munter nyder
Ansigts Sveed, er det en Tid, som hastig flyder,)
ıeer end tyve Aar fik Baucis ingen Søn;
Zevs foragter steds en alt for stormig Bøn.
gieves raabte vi; men, da vi ydmyg hvilte
Almagts Raad og taug, da saae han os og
smilte.

Jupiter.

ydmygt Hierte kun er ham behageligt.
)an bønhører Støv er Naade, ingen Pligt.

Philemon.

ı skienkte os en Søn, og hvilken! Denne Smerte
ıl sige det! Hvor ømt, hvor dydigt var hans
Hierte!
n Amor var han skiøn; men, Venner! hvilken
Fryd,
ıd Roes er ei en Søn, som ofrer sig til Dyd!
t fandt jeg ham paa Knæ og saae hans Øine
svømme,
Andagt straalende, i hede Taare-Strømme;
; græd han ei for sig. Han bad for os om Aar
om Velsignelser til disse hvide Haar.
t, naar vi gamle To, saaledes som vi pleie,
) Morgenrøden alt stod muntre fra vort Leie,
fandt vi Brændet paa vort Ildsted; naar jeg kom
Ageren, vi har, saa var den gravet om;

Og

Og til sin lille Koe fandt Baucis friske Kløver
Hver Morgen i sin Kurv.

Mercur.

Skiøn i de mindste Prøver
Er Dyden. Guder selv maae ære sligt et Bryst.

Philemon.

Ak, Venner! ak! det var vor Rigdom og vor Lyst!
Eet Hierte var kun til, og dette var vi visse.
Eet var saa smukt som hans. Det slog i hans Nar-
cisse.
Alt i de spæde Aar fornam vi Gamle vel,
At de oplivedes ved een og samme Siel.
Det rene Offer ligt, hvis helligede Flamme
Hver Zephyr skiller ad; som den dog er den samme,
Som naar den voxer nu, og samler sig med eet,
Saa fløb Narcisses Siel i Sielen af Aret.
Jeg saae dem samles først paa vore Offerhøie;
Der mødtes de i Smil fra der' henrykte Øie;
Thi, som Aret var vor, saa var hun Dalens Fryd.
From var hun som Aret, skiøn som Natur og Dyd.
Hun tabte, ung endnu, sin Moder og sin Fader,
Som efterlod sig kun, hvad Armod efterlader,
Velsignelser og Støv; dog læste de med Lyst
Først Navnet af vor Søn i deres Datters Bryst.
Fem Somre var de nu alt bundne med een Kiede
Af himmelsk Drift og Dyd, og Elskov med din Glæde.
Og, da den første Mai nu allerede var

Bestemt til Høitidsdag, da nu det elskte Par —
O Zeus! ak! dette Suk tilgiv en Faders Hierte!

Jupiter.

Ven! føle Guderne dog selv den Frommes Smerte;
Og de belønne Graad, som uden Galde fløb.

Mercur.

O sig! Det beste Par! hvor faldt det? hvilken Død?

Philemon.

Nu var endnu een Nat, een liflig Drøm tilbage
Imellem dem og de saa længe ønskte Dage.
Hans Brud, som Nattens Lys i vores Hytte fandt,
Hvor hun ved Baucis Bryst paa Brudekrandse bandt,
Narcisse, henrykt ved den næste Morgens Lykke,
Gik ved sin Yndlings Arm. Vi fulgte dem et Stykke.
Nu stod vi. — Stumme Lyst, hvormed vi dengang saae
De to Velsignede nu sidste Aften gaae!
Men hastig kom en Strøm af Taarer til vort Øie;
Vi græd, og dette var et Forbud fra det Høie.
Jeg trykte Baucis Haand; hun min; vi fandt det vel,
Det stille Vink om Qval, som truede vor Siel;
Dog Ingen vovede at sige, hvad den følte.
Men nu blev Himlen sort, og rundt omkring os brølte
Den hule Torden. Gud! men Skyen svævede
Tung over Dalen, mørk og gresselig at see.
Da foer den hastig ud, den skrekkelige Lue,

Og, Guder! hvilket Slag! Endnu maae Sielen grue.
Med Slaget skreg vi alt: Aret, Narciss', Aret!
Og i det samme Nu var begges Indfald eet.
Vi skreg, og løb, og fløi, ei spørgende, hvorefter?
Aar, Svaghed, Alt blev glemt; vor Angest gav os
Kræfter.
Vi naaede aandeløs den skrekkelige Dal
Og fandt —

Mercur.

Du gode Mand! hvor rører mig din Qval!

Jupiter.

Min Ven! mit fulde Bryst vil smelte ved din Smerte.

Philemon.

Livløse holdt de sig op til hinandens Hierte!
Vi sank hen over dem; halv døde sank vi hen;
Men døde blev kun de! Vi! vi stod op igien
Til større Bitterhed, til Slag, som daglig saare.

Mercur.

Et saa elskværdigt Par fortiener dine Taare.

Jupiter.

Men meer — Elysium —

Bestemt til Høitidsdag, da nu det elskte Par —
O Zeus! ak! dette Suk tilgiv en Faders Hierte!

Jupiter.

Ven! føle Guderne dog selv den Frommes Smerte;
Og de belønne Graad, som uden Galde fløb.

Mercur.

O stig! Det beste Par! hvor faldt det? hvilken Død?

Philemon.

Nu var endnu een Nat, een liflig Drøm tilbage
Imellem dem og de saa længe ønskte Dage.
Hans Brud, som Nattens Lys i vores Hytte fandt,
Hvor hun ved Baucis Bryst paa Brudekrandse bandt,
Narcisse, henrykt ved den næste Morgens Lykke,
Gik ved sin Yndlings Arm. Vi fulgte dem et Stykke.
Nu stod vi. — Stumme Lyst, hvormed vi dengang saae
De to Velsignede nu sidste Aften gaae!
Men hastig kom en Strøm af Taarer til vort Øie;
Vi græd, og dette var et Forbud fra det Høie.
Jeg trykte Baucis Haand; hun min; vi fandt det vel,
Det stille Vink om Qval, som truede vor Siel;
Dog Ingen vovede at sige, hvad den følte.
Men nu blev Himlen sort, og rundt omkring os brølte
Den hule Torden. Gud! men Skyen svævede
Tung over Dalen, mørk og gresselig at see.
Da foer den hastig ud, den skrekkelige Lue,

Og,

Og, Guder! hvilket Slag! Endnu maae Sielen grue.
Med Slaget skreg vi alt: Aaret, Narciss', Aaret!
Og i det samme Nu var begges Indfald eet.
Vi skreg, og løb, og fløi, ei spørgende, hvorefter?
Aar, Svaghed, Alt blev glemt; vor Angest gav os
Kræfter.
Vi naaede aandeløs den skrekkelige Dal
Og fandt —

Mercur.

Du gode Mand! hvor rører mig din Qval!

Jupiter.

Min Ven! mit fulde Bryst vil smelte ved din Smerte.

Philemon.

Livløse holdt de sig op til hinandens Hierte!
Vi sank hen over dem; halv døde sank vi hen;
Men døde blev kun de! Vi! vi stod op igien
Til større Bitterhed, til Slag, som daglig saare.

Mercur.

Et saa elskværdigt Par fortiener dine Taare.

Jupiter.

Men meer — Elysium —

Fierde Optrin.

Baucis. De forrige.

Baucis.

Nu, elskte Venner! gaaer!
Et lunkent Urtebad, som der i Kamret staaer,
Vil, troer mig! være ret en Lægedom for Eder.
Dets Kraft er styrkende. Gaaer, medens jeg bereder
Vort lille Aftenbord! Seer, Venner! dette Kar
Med Melk, og Frugt, og Brød, er Alt, hvad Bau-
cis har.
Nu var jeg rundt omkring, at laane Viin til Drikke;
Men jeg undseer mig ret, thi ak! de vilde ikke.
I Morgen faaer jeg vel.

Jupiter,
(i det han gaaer bort med Mercur.)
Zeus selv velsigne dig!

Femte Optrin.

Philemon og Baucis.

Baucis.

Den Mands Velsignelse, den, ak! den smelter mig!

Philemon.

Ak, Baucis! er det ei en sand, en bitter Smerte,
Som egen Mangel giør den Frommes ømme Hierte?
Ak!

Ak! den forhindrer os, at give Hungrige
Alt det, vi unde dem til Vederqvægelse.

Baucis.

Ja, gode gamle Ven! nu leve vi dog længe
I Hytten her og veed ei, hvad det er at trænge;
Men nu fornemmer jeg, hvor lidet vi dog har.

Philemon.

Veedst du da Intet meer, at give dette Par?

Baucis.

Vor Høne, veedst du vel, de stial for nogle Dage.
Nu er den ene Gaas Alt, hvad vi har tilbage.
O Børn! jeg fedte den til Eders Høitidsdag;
Nu er den lovet Zeus; det er den hele Sag.

Philemon.

Gaae, Baucis! lav den til! thi denne maae de have.
Og derved bliver den for Zeus en Offer-Gave.
Dog, skal vor lille Koe ei kalve snart igien?
Saa vil jeg bringe Zeus vor Kalv.

Baucis.

Min vise Ven!
Philemon! dine Raad var altid dog de beste.
Jeg gaaer; men bliv du her og vent de fromme
Gieste!

Aria.

Venlig, trofast understøtte
Eger den forfaldne Hytte;
Grenen af et ringe Træ

Stiv-

Stivner dig, mit svage Knæ!
Men, naar Sielen vakler, raver
Og fortumled segner hen,
Saa kan du kun styrke den,
Ædleste blant Himlens Gaver!
Du min tro, min vise Ven!

Ew.

(Hun gaaer.)

Siette Optrin.

Philemon allene.

I, Guder! veed det Selv, om jeg har før begiert
Meer, end det Brød, som I saa naadig har beskiert.
Med skiønsom Nøisomhed saae jeg, hvor overflødig
I daglig gav mig Orm Alt, hvad jeg havde nødig.
Dog, tør en gammel Mand, tør han paa Gravens Bred
Forvoven ønske sig end een Lyksalighed?
Een, før han døer? O Zeus! ei Høihed, eller Ære,
Og ei min Ungdoms Kraft er Det, jeg vil begiere,
Og ei et varigt Liv; nei, gode Guder, nei!
Døe snart! Til mine Børn er ingen anden Vei.
Dem staaer min Attraae til. Dog, harmes ikke over
En Skabnings Dristighed, een Bøn, som Ormen vover!
Og, om det tiener mig, og, om du vil, saa giv

Eet Aar, eet Glædes Aar, endnu i dette Liv!
Den Lyst at giøre vel, den Roes at ligne Eder,
Den Magt at lindre Nød og Ulyksaligheder,
Magt, at omskabe dem til ny Velsignelser,
O Vellyst! Sielen døer i dine Billeder!
Naar nød jeg dig? Dog, Zeus har negtet dig med-
rette,
Kun vise, store Mænd, kun Guder gav han dette;
O, høie Dyd, kun dig!

Aria.

Af Dybets diamantne Sluser
Frempible Væld af Salighed.
Fra Klippen risler, skummer, bruser
Velsignelsernes Fylde ned.
Dig, flakke Dal! og Eder, Enge!
Bød evig Viisdoms Lov at trænge
Til Klippens Strøm og Dybets Væld.
Saa var det, at den kun beskierte
Dig, dybe Siel! dig, høie Hierte!
Magt at uddele Lyst og Held.

Ew.

Syvende Optrin.

Jupiter. Mercur. Philemon.

Jupiter.

Hvor glædes vi derved,
At denne Sammelplads af Uretferdighed

Har

Har sligt et Par! at den kan roses af, at nære
To Ædle i sit Skiød, hvis Dyd er Jordens Ære!

Philemon.

Ven! du nedtrykker mig med al for megen Roes.

Mercur.

De Guder, som du selv bevertede i os,
Velsigne dig, min Ven! med glade Aar, med mange!

Baucis (bag ved Scenen.)

Philemon! hielp mig dog! Den Gaas er ond at fange!

(Philemon gaaer.)

Ottende Optrin.

Jupiter. Mercur.

Jupiter.

Mercur! den Ære, som os vederfares her,
Er meer, end Viraks-Dunst, end Hecatomben er.
Fra Jordens gyldne Tid, o Tid, som er forsvundet!
Fornam jeg ei den Lyst, som jeg i Dag har fundet.
Hvor Mennesket af Støv dog kan forskiønne sig,
Mit Verk, ved Dyd! Hvor nær den løfter ham til mig!
O Dyd, som selv en Gud med største Ret tilbeder,
Da Mennesket ved dig gav Himlen Saligheder!

Mer-

Mercur.

Da her de gamle Folk fortrolig taldes ved,
Da smeltede mit Bryst i øm Vemodighed,
Og neppe hindrede jeg Taaren i at flyde.

Jupiter.

Selv Guders Øine kan saa smukke Taarer pryde.
Afvender ei den Dyd, som her i Hytten boer,
Den Straffe-Straale, den, som af min Høire foer,
For at begrave dem i Smul og Støv, de Haarde,
Som negtede mig Tag, en Krog i deres Gaarde?
Dog, hvilken herlig Løn fortiener dette Par?

Mercur.

O Zeus! den Løn er det, som Jorden ikke har.
Selv Purpur vil for det kun være Sørgeklæder,
Og Kroner ringe Muld mod den, som det begræder.

Jupiter.

Den Dyd, hvis Glands var skiult af dette lave Tag,
Bør ved et Undertegn forherliges i Dag.
Af mig var Throner lidt mod Det, som de har givet.

(Han tager Urnen og strøer Asken i Luften.)

Aret, Narcisse, kom! Zeus skienker Eder Livet!

Niende Optrin.

Jupiter. Mercur. Aret. Narcisse.

Aret.

Aria.

Klare Perler, gyldne Straaler,
Nectar i krystalne Skaaler,
Tanken i mit Bryst,
Hvad er reent, o Myriader!
Hvad er helligt mod Alfader
Og hans Lyst?

Aret og Narcisse.

Hvad er helligt mod Alfader
Og hans Lyst?

Narcisse.

Marmor-Klipper, Myrthe-Skygger,
Altere, som Almagt bygger,
Og, o Du, min Krands!
Hvad er skiønt, o Myriader!
Hvad er herligt mod Alfader
Og hans Glands?

Aret og Narcisse.

Hvad er herligt mod Alfader
Og hans Glands?

Ew.

(De staae en Tidlang ubevægelige og komme efterhaanden til sig selv.)

Aret.

Aret.

Hvor er jeg?

Narcisse.

Hvilken Drøm!

Aret.

Zeus, lær mig, hvad jeg er!

Narcisse.

Hvem hører jeg? Aret! Ak, Yndling! er du her?

Aret.

O Himmel! o min Brud! o lad mig —

(Han omfavner hende.)

Narcisse.

Evighøie!

Jupiter,

(i det han fører Mercur bort.)

Kom, Søn, og lad dem selv! —

Tiende Optrin.

Aret. Narcisse.

Narcisse.

Men mørkt er dog mit Øie!
Hvor snever er min Siel mod før? Den er igien
I Fængsel, ak, Aret! Og du har fængslet den.

Aret.

Aret,

(i det han seer sig omkring.)

Hvad seer jeg? Var vi ei i Lunden? Kan du flytte,
O Straale! os saa langt? thi er vi her vor Hytte?
Min Fader bar os vel. Nu hørte vi ham, ja!
Hans Stemme vakte os. Hvi skiuler han sig da?

Narcisse.

Men siig! hvem klædte dig? Hvem prydede Narcisse
Med denne Brudedragt og kronede vor Isse?
Hvad? var det Hymens Skierts? Var det vor Mo-
ders Haand?

Aret.

Har da den mørke Skye aldeles qvalt min Aand?

(Han seer til Vinduet.)

O Underverk! Olymp er ikke skiult i Torden;
Diane seer igien saa mild, som før, til Jorden
Fra sin lazurne Vogn. Og du, Orcan! hvori
Naturens Fader nu saa rædsom foer forbi,
Du tier! Seer jeg ei den skrekkelige Straale
Af Almagts Glands endnu, som Øiet ei kan taale?
Og seer den lyse Lund, og flygter til din Arm,
Og skiuler dig i min for Stemmen af hans Harm?
Narcisse! Veed jeg ei, hvor skielvende, hvor kolde
Vi holdt hinandens Haand og kunde neppe holde?
Hvor stiv jeg heldede til Stammen af en Eg,
Da jeg med eet fornam — Hvad? eller drømte jeg?
Fornam jeg ei saa sødt, saa hastig, som vor Lue

Paa

Paa Amors gyldne Pil fløi fordum fra hans Bue,
En Varme, her et Skud, ret her i Hvirvelen?
Og saae dig saa ei meer? Og fandt dig saa igien?
Men, Guder! hvor? og naar? Hvorledes skal jeg
sige
Min Drøm? Hvor fandt jeg Ord til Det, som ei
har Lige?

Narcisse.

O Under! Bragte dig den smukke Drøm maaskee,
Som min befriede Siel, til hine Salige?
Thi pludselig forsvandt Naturen. For mit Øie
Sank Evighedens Nat med Straalen fra det Høie.
Og, mørke Tænarus! dybt laae jeg alt i dig,
Da Dødens kolde Skrek igiennemstrømte mig.
Saaledes greb den dig i denne sorte Hule,
O Psyche! Deilige, som Intet kunde skiule
For Cythereens Harm, ei Amor selv, din Mand,
Da hun nedstødte dig til Plutons mørke Land!

Aret.

O Himmel!

Narcisse.

Endelig oplives jeg og vover
At stamme: min Aret! og Øret undres over
Det sig bekiendte Svar. Jeg griber efter Den,
Som nævnte mig, og er i Armen af min Ven,
Og —

Aret.

Aret.

Store Zeus! o Drøm, hvor al min Gisning
standser!
Mon ei en anden Drøm bedaarer mine Sandser?
Hvad hører jeg? thi mig, og mig har Morpheus
ført
Til Tænarus, og jeg har nævnt, og jeg har hørt,
Da Dødens kolde Skrek nedstrømte fra min Isse,
Da Nat omspændte mig, da raabte jeg: Narcisse!
Og fandt, og trykte dig herop til dette Bryst,
Og Plutons Mørke selv forøgede min Lyst.
Da var det, at med eet en himmelsk Glands fordriver
Den mørke Nat. Det er endnu, som om jeg bliver
Den venlige Mercur med Slangestaven vaer.
Hvor mildt var ei hans Vink! "Følg mig, udvalgte
Par!
"Frygt ikke!" raaber han. Saa vinker han og tier.
Vi følge ham med Mod paa mørke, snevre Stier
Til Acherons Morads, der, hvor vi muntre sprang
I Charons lette Baad. Han smilte selv engang
Den vilde gamle Mand, som Faa kun glade følge,
Og hurtig deelte han den sorte, seige Bølge;
Men, neppe naaede vi den skrekkelige Bred,
Før vi med eet blev ført for Plutons Dommer-Sted.
Ild, som fortærer, er i denne Guddoms Mine,
Og Strenghed straaler fra den høie Proserpine.
Paa mindre Stole sad den underjord'ske Ret,

Som

Som hører sidste Sang og dømmer Mennesket.
Men Minos blader i vor Ungdoms Dage=Bøger;
Hans Ansigt klares op, jo længere han søger;
Mild raaber han tilsidst: "O I, hvis spæde Aar
"Var ofrede til Dyd! gaaer, fromme Siele! gaaer
"Til Elysæisk Lyst!"

Narcisse.

Det overgaaer Forstanden!
Er det en Mulighed? En Drøm, saa lig den anden?
Ved Jupiter, Aret! han har med egen Haand
Øst disse Billeder i vor henrykte Aand.

Aria.

Naar Lynilden zidsker igiennem vort Bryst,
Da rysker, da bæver, da iisner vort Hierte;
Saa staaer det udmattet, o Støv! af din Smerte,
Og svulmer, og brister af Gudernes Lyst.
Naar Tordener buldrende kalde fra Støvet,
Fornemme vi gysende, bange, bedrøvet,
Det fremmede Bud;
Men Tankerne trættes, og rave, og svimle,
Og slumre, og synke i Himlenes Himle,
Og drømme om Gud.

Ew.

Ellevte Optrin.

Baucis. De Forrige.

Baucis,

(i det hun træder ind.)

Tilgiver, Venner! at —

Aret,

(som løber hende i Møde med aabne Arme.)

O Moder! —

Narcisse.

Lykkelige —

Baucis.

Hvad seer jeg? Guder! ak!

(Hun synker afmægtig i Arets Arme.)

Aret.

Zeus! hvad vil dette sige?

Narcisse, hielp! Hun døer!

Narcisse.

I Larer! hielper mig!

Tolvte Optrin.

Philemon. De Forrige.

Philemon.

Hvad hører jeg? Hvad er? Hvis er det bange Skrig?

Aret.

Aret.

Min Fader!

Philemon,

(som viger bestyrtset tilbage.)

Himmel!

Narcisse.

Hvad? du bæver?

Philemon.

Evighøie!

I Magter fra Cocyt! Hvad vise I mit Øie?

Aret.

Ak! Baucis døer! og du, min Fader! flyer Aret!

Philemon

(træder noget nærmere og legger Hænderne paa Brystet.)

I elskte Skygger! ak! (græbende.) velsignet! gierne seet!

Narcisse.

Hvad? Hvem?

Baucis,

(som kommer til sig selv.)

Hvor er jeg?

Aret.

Her, min Moder! ved vort Hierte.

Philemon.

I Guder! skiertse I saa grusom med vor Smerte?

Aret.

Hvor mørkt!

Baucis.

Mit Syn! min Drøm! Nu atter seer jeg den.

Aret.

O Elskte! kiender du da ei dit Barn igien?

Philemon,

(som klapper Aret paa Kinden.)

Dog, det er ingen Spind, som du af Luften væver,
O Nat!

Baucis

(legger Haanden paa Narcisses Bryst.)

Jeg føler her et Bryst! mod Haanden bæver
Et Hierte!

Philemon.

Jupiter! har da din Almagts Haand
Skabt dem paa ny?

Aret.

O! nu gaaer Skyen fra min Aand,
Nu veed jeg Eders Tvivl, og nu er min forsvundet.
Afmægtige endnu, som døde har I fundet
Os begge, der vi laae. For døde har I bragt
Os hiem, og derfor har vi denne Brudedragt,
Og derfor bandt I vel de Krandse, som Narcisse
I Aftes flettede, med Taarer om vor Isse.

Philemon.

I Dag? hvor? hvad for Død? o Zeus! Hvad siger du?
Nei! hvert et Dieblik forvirrer meer endnu.

Saa

Saa veed I selv da ek, hvad Skiebne I har prøvet?
Dog, i din Arm, o Død! er man sin Sands berøvet.
Velan! fornemmer da! En Maaned er det alt,
At Tordenstraalen tung paa Eders Isse faldt.
Den samme Nat endnu, Gud veed med hvilke Sukke,
Vi samlede Jert Støv i denne Askekrukke.

Aret.

Hvad siger du?

Narcisse.

O Pan!

Philemon,

(som imidlertid har taget Askekrukken og fundet den tom.)

Hvor er den? Det, jeg seer,
I Guder! det er nok. Jeg tvivler ikke meer.
Barmhiertige! I saae vort Suk, vor bitre Smerte;
I bragte disse Børn tilbage til vort Hierte;
Og evig, evig Tak for denne Miskundhed!

Baucis.

O, er det muligt! Gud! saa naadig saae du ned
Til os? O gode Zeus! Min Siel, mit Hierte smelter
I Priis med denne Strøm, som af mit Øie velter.

Aret.

Et helligt Gysende igiennemstrømmer mig!

Narcisse.

Hans Torden slaaer igien. Jeg bæver. Saae jeg dig?
O Erebus!

Aret.

Og jeg? O Skiebne! Nei, du Spage!
Forsk ei deri! Min Siel! hvi vil du see tilbage?
Saa var det ingen Drøm?

Narcisse.

Kan samme Tid, som her
Blev deelt i lange Aar, kun være Timer der?
Det hele Maaneløb, hvori de Fromme græde,
Var kun eet Øieblik i Evighedens Glæde?

Aret.

O Elskte, ved hvis Bryst vi smage den igien,
Den Vellyst! — At vor Mund kun kunde nævne den!
Den, som nedstrømmede fra Gud paa vore Siele!
At I, som græd vor Død, som Suk saalænge qvæle,
Halv maatte see den! halv! Men nei! Til slig en
Fryd,
Nei! til Elysium har Støvet ingen Lyd!

Aria.

Philomene slaaer og klukker,
Lærken qvidder om sin Fryd.
Himlens høie Borger sukker;
Hiertet banker, Taaren rinder;
Læben aabner sig og finder
Til sin Himmel ei een Lyd.

Ew.

Phile-

Philemon.

Min Søn! min bedste Søn! ak! elsker du din Fader?

Baucis, (til Narcisse.)

Din Moder! — Ak! du veedst, Narcisse! om du hader.

Aret.

O Elskte! denne Dal, saa smuk I troe den er,
Er Hede, mager Sand, er bar mod Marken der,
Hvor Dydens Fødeland, hvor Skiønheds rette Sæde —

Philemon.

I Guder! aabner dog min Siel til Eders Glæde!

Aret.

Der er en evig Dag, en Soel, saa klar, saa mild,
Saa Sielen smelter bort i Vellyst ved dens Ild.
Der lugte Roserne saa himlisk! Brystet nyder
Den rene Aether frit. Man aander Lyst og Dyder;
Der lokker Guderfrugt til Skyggen. Tæt derved
Er Klipper af Krystal, hvor Nectar skummer ned.

Baucis.

Hvor svulmer ei mit Bryst!

Philemon.

Jeg seer; jeg troer at smage.

Aret.

Her vandrede vi nu, snart frem og snart tilbage;
Og endelig indbød den alt for søde Lugt,
Og Syn, og hellig Drift til dig, du gyldne Frugt!

Vi

Vi smagte den endnu, halv gysende, og bragte
Den rene Guderdrik til Munden, og vi smagte,
Da jeg med eet fornam en Glands, Dianens lig,
Som straalte fra min Brud, og reent fortrylte mig.
Thi slige Farver har ei Zeuxes kundet finde,
O Amathunte! til din deilige Gudinde,
Da hun paa Idens Mark for Priams stolte Søn —

Narcisse.

Og du, min Ven! og du blevst meer end dobbelt skiøn.
Udødelighed sad paa dine Purpur-Læber;
Guddommens Lys, en Glands, som jeg forgieves
stræber
At nævne, straalede fra Øiet af Aret.

Baucis.

Nei! Mennesket af Støv kan ikke fatte det.

Aret.

Halvblendet faldt vi ned, og stammede, og søgte
Om Ord, og fandt kun Suk. En stille Graad forøgte
Den Vellyst, som den sang. Kun Taaren hørte du,
O Zeus! Til Hymner var vor Mund for svag endnu.
Men mægtig Harmonie, en himlisk Røst af Mange,
Som sang hans Godheds Lov guddommelige Sange,
Som hvert et Træ, og hver en Klippe sang igien,
Afbrød den tause Lyst og reent opslugte den.
Vi følge Glædens Lyd. Den fører, den oplader
Vort Syn et Labyrint af Myrther. Ak, min Fader!

Her,

Her, hvor den rene Siel opofrer sig til Gud,
Er Vellyst, som min Mund dog aldrig stammer ud.

Philemon.

Jeg føler den, Aret! og mine Taarer rinde.

Baucis.

O Under! hvilken Lyst! Skal den endnu forsvinde
I større Lyst?

Aret.

Paa Gruus af Perler saae min Aand
Et gyldent Altere af Jovis egen Haand.
Dog, intet Billede; thi hist kan hvert et Oie
See Helligdommen selv og daglig see den Høie.
En Kreds af Hellige, med Krands paa Hovedet
Og lyse Klæder, laae paa Knæ for Alteret.
Men ingen Dødelig har hørt Citharen klinge
Saa høit. Slig Pris til Gud kan Guder kun frembringe.
Jeg legte, troer jeg, selv paa sligt et Strengespil
Og sang med Phoebi Kunst min Følelse dertil.

Narcisse.

Ja! ja, vi sang, Aret! Jeg svarte dig; og længe
Derefter klang endnu Citharens høie Strenge,
Endnu, da Baucis Arm alt trykte anden Lyst
Og anden Salighed i dette fulde Bryst.
Men at beskrive dig gaaer over Støvets Evne,
O Lyst, som Salige selv ikke veed at nævne!

Phile-

Philemon.

Mit Barn! vi fatte dig; thi navnløs er endnu
Den Lyst, du lærer os, saa himmelsk taler du.

Baucis.

Ak! hvor velsigner jeg de festelige Dale!
Jeg seer Elysium, o Børn! i Eders Tale!
Jeg hører det!

Aria.

Naar rædsomme Toner
Hellig stille snige
I de gyldne Strenge,
Og afbrudt, og længe
Bæve i det Dybe,
Fandt jeg Vellyst krybe
Kold omkring mit Bryst.
Naar de langsom stige,
Løbe let, og stige,
Zitre Lyst, og stige,
Sverme, rase, trænge
Høit til Guders Throne,
Qvaltes jeg af Lyst.

Ew.

Dog meer! —

Aret.

Mig faldt en Tanke ind,
Som, før ei tænkt, med eet betog mit glade Sind:
"O Brud! De bedste To! — Vor Fryd er deres
Smerte —
"Nar=

"Narcisse! var de her! ak laae de ved vort Hierte!"
Saa raabte jeg. Da kom den Røst af Tordener,
Som kaldte os ved Navn, og see! da stod vi her,
Umodne vel endnu til hine Saligheder,
Ei glade nok maaskee, hvor Glæden fattes Eder,
Hiemkaldtes vi hertil. Vi stod og talde om
Vor korte Drøm endnu, o Elskte! da I kom.
Ei Døden samler os med Dem, hvis Død vi græde!
Et Under!

Philemon.

Skiebnens Gud! o du, som skaber Glæde!
Hvormed fortiente vi den Miskundhed, den Fryd?
Vi usle Mennesker! vi Støv!

Trettende Optrin.

De Forrige, Jupiter. Mercur (i guddommelig Pragt.)

Jupiter.

Ved Eders Dyd!

De Forrige, alle,
(i det de falde bestyrtsede paa Knæe.)

I Guder!

Jupiter.

Frygter ei! staaer op! Mon Guder agte
Paa Deres Legemer, hvis Siele de betragte?

Mercur.

See Zeus! og see hans Søn! og kiend, o fromme Par!

De Vandringsmænd, som du saa glad bevertet har!

Philemon, (bævende.)

Hvad kan jeg?

Jupiter.

Bæver ei! Og, kom jeg, skiult i Torden,

Og mørk af Hevn, da zitre Dybene i Jorden;

Men den Uskyldige skal smile i min Fred.

Han har den stolte Ret til min Fortrolighed.

Endnu engang: staaer op! (de staae op.)

Philemon.

O, alt det Godes Fader!

Det Mod, som i mit Bryst dit Magtord efterlader!

Baucis.

Hvem af os var den værd, den Ære, som os skeer,

O Gud! den Salighed, som denne Hytte seer?

Jupiter.

I alle!

Aret.

Fryd paa Fryd!

Narcisse.

O Svelg af Saligheder!

O!

Mercur.

Det er Guders Lyst, at skabe Lyst til Eder.

Jupi-

Jupiter.

At blande Nectar i den Frommes Vand, og Lyst,
Og himmelsk Salighed i hans beklemte Bryst.
Alt tidt besøge vi, naar Frekhed sover rolig,
Skiult i en fremmed Dragt, den Redeliges Bolig.

Philemon.

O Støvets store Ven, som med din Almagts Haand
Togst Smertens Centner-Last fra vor nedtrykte
Aand!
Hvad er det Offer, som den Fattige tilbyder?
Hvad er vor Tak til Zeus?

Jupiter.

Ærbødighed og Dyder!

Mercur

(til Aret og Narcisse.)

Men du fra Plutons Land tilbagevinkte Par!
Du, hvis Ledsager jeg i Dødens Skygger var!
Dit Øie, synes mig, seer smagtende tilbage
Til det Elysium, du har begyndt at smage?

Aret.

Vi? savne Salighed saa nær hos Jupiter?
Det er Elysium, hvor han saa naadig er!

Jupiter.

Og til Elysium skal Morpheus atter bringe
Dig i Narcissens Arm paa Søvnens Rosen-Vinge;
Men nyd først her, o Par! den gyldne Alders Fred!
Vær disse Gamles Trøst og deres Salighed!

Og

Og hielper samlede, at plante, at udbrede
I dette onde Land den Dyd, som I tilbede!
Jeg kaldes af Olymp. Velan! Philemon! siig!
Hvad ønsker du endnu? Hvad, Baucis! fattes dig?
Hvad vil I? Bierges Guld? Hvad? eller vil I
Kroner?
Tael! Vil du, fromme Par! beherske Millioner?
Frygt ikke! Var det ei Zeus, som du mættede
I Armods Dragt? Dit Navn er stort i Himlene!

Philemon.

Hvad skal jeg, Orm i Støv? O Gud, hvad skal jeg
sige?
Og o! hvor kan mit Bryst? Den Naade uden Lige!
O Jupiter, din Vert, hvad kan han ønske meer?

Baucis,

(i det hun peger paa det unge Par.)

Her er vort Førstendom. Det er vort Guld, du seer!

Philemon.

Dog, Herre! svulmer nu en Bøn i dette Hierte,
En sød, en stille Lyst! ak! om jeg stolt begierte —

Jupiter.

Tal!

Philemon.

Denne Hytte, som den store Guders Gud
Har herliggiort i Nat, ak! maatte dog dit Bud
Indvie den dig selv til Helligdom, og smykke
Os To med Infulet, hvor stolt var denne Lykke!

Den

Den stumme Pilegrim giør da min svage Mund
Alfaders Undertegn i glade Hymner kund.
Og paa dit Altere skal Oxers Fedme flyde,
Hvis Kiød den Hungrige velsignende skal nyde.
Men, naar det viede Staal sank af min høire Haand,
Naar Baucis mat og svag nu trettes af sin Aand,
Da, Herre! lad os i hinandens Arme sove,
Og ved dit Alters Fod! Det er den Bøn, vi vove!

Jupiter.

O du, i Ønsker selv endnu den Dydige!
Din Bøn, o gamle Mand! var god. Velan! det skee!

(Under Torden og Lynild aabner det Inderste af Skuepladsen sig, som forestiller et prægtigt Tempel. Til samme Tid nedlade to Skyer sig, som løfte Jupiter og Mercur op til den halve Høide af Skuepladsen, hvor de staae stille.)

Philemon,

(som tilligemed de Øvrige ligesom vaagner af den dybeste Henrykkelse.)

Almægtig!

Baucis.

Hellig Skrek betog mig!

Philemon.

Hvem udgrunder?

Aret.

Hvor er jeg da?

Nar-

Narcisse.

O Dag, hvor stor!

Aret.

Hvor fuld af Under!

Fiortende Optrin.

De Forrige. Naboer og Naboersker,

(som, lokkede frem af Torbenen, trænge sig fra begge Sider ind paa Skuepladsen og i samme Dieblik bæve med Frygt og Forundring tilbage.)

Jupiter.

Ja! bæv kun, frekke Folk! skielv for den Vandringsmand,
Som du saa haardt i Nat har negtet Brød og Vand!
Alt tordnede min Harm. Hvad kunde da beskytte?
See dem, de To! — din Spot! de viede mig der Hytte.
Dog, tænker ei: vor Synd er glemt af Jupiter!
See! Skyen svæver tung paa Eders Hoveder.
Men, vender om i Dag! J dette Huus tilbeder
Mit Navn og lærer Dyd! og see! jeg elsker Eder!
Seer mit udvalgte Par! Velan! og følger det
Med Sang og hellig Dands til Brudealteret!
Af disses Skiebne fat det Ord, som Almagt talde:
O Folk! Dens Løn er vis, som giør, hvad Zeus befalde!

(Un-

(Under Lyden af Triumpf-Musik, som Chorets Sang understøtter, blive Jupiter og Mercur løftede langsomt op til Himmelen.)

Femtende og sidste Optrin.

Philemon. Baucis. Aret. Narcisse.
Naboer og Naboersker.

Chor.

Triumpf! Triumpf! og Støvets Sønner
Skal prise den Almægtige!
Zeus er Algodhed, naar han lønner,
Og selv i Hevn Forbarmelse!
Triumpf! Triumpf! og Støvets Sønner
Skal prise den Almægtige!

Philemon. Baucis. Aret. Narcisse.

Han tæller Armods Suk og Dyder,
Og paa den Frommes Straaetag flyder
En Strøm af hans Velsignelser.

Chor af Naboer og Naboersker.

Selv Den, som trodsende forlader
Hans Vei, Den revser han, som Fader,
Og straffer med Formaninger.

Det hele Chor.

Triumpf! Triumpf! og Støvets Sønner &c.

Philemon.

Nu seer jeg ham ei meer, og nu forsvandt
Den gyldne Rand af den lazurne Skye,
Den Vogn af Luft, som baer Naturens Fader
Og dig, o Almagts Sendebud!
Op til Olymp baer Skyen Guders Gud.
Men her! og her har Jupiter sin Throne,
Hvorfra han naadig til os seer.
Her bygte før et Vink af Almagts Øie
Hans Navn en stolt, en evig Ærestøtte,
Et Helligdom af Hyrdens Hytte;
Her vil han boe, den Evighøie.

Baucis.

Aria.

Laan mig din Sang, Søn af Latone!
At prise den Almægtige!
Min lave Hytte blev hans Throne,
Mit Ildsted blev hans Altere!

Aret og Narcisse.

Duetto.

Aret.

Elysium! din Soel oprinder
I dette Bryst.

Narcisse.

Og ak! mit fulde Hierte finder
En himmelsk Lyst.

Begge

Begge.

O Fryd! o Velsignelsers Kiede!
Hvor evig du er!
Philemon skal krone vor Glæde
Ved Alteret her.

Aret.

O Førster! hvad Vellyst og Ære,
Hvad har I, som jeg kan begiere?
Narcisse elsker mig!

Narcisse.

Jeg ønsker ei Kongernes Throne!
Aret! hvad er Scepter og Krone
For Den, som eier dig?

Begge.

O Fryd! O Velsignelsers Kiede!
Hvor evig du er!
Philemon skal krone vor Glæde,
Ved Alteret her.

Chor af Naboer og Naboersker.

O fromme Par, hvis sølvgraae Haar
Nu krones med Lyksaligheder!
Og, Elskere! Vi see i Eder
Den store Løn, som Dyden faaer.

En Ungkarl.

O Dyd! hvor meget kan du røre!

En Pige.

O Dyd! hvor salig kan du giøre!

Dette hele Chor.

O vær da nu, og bliv, o Dyd!
Vor Deel, vor Stolthed, og vor Fryd!
Lær os at følge, hvor du leder!
O fromme Par, hvis sølvgraae Haar
Nu krones med Lyksaligheder!
Og, Elskere! Vi see i Eder
Den store Løn, som Dyden faaer!

Philemon,

(staaende for Alteret.)

Saa kommer nu, Velsignede! og træder
Andægtige for Brude=Alteret!
Zeus har alt selv velsignet Eder!
Men, for hans Aasyn og for dette Folk
Bekræfter den alt længe svorne Eed!
Til Pant paa den, til Segl paa Glædens Baand,
Hvormed jeg her for evig binder Eder,
O elskte Par! giv nu hinanden Haand!

(De give hinanden Hænder.)

O Glæde, Glæde, fromme Par!
Nedstrømme paa dig fra det Høie!
Din Alder være, som din Ungdom var,
I Almagts Øie!

(Philemon og Baucis blive staaende som Tilskuere for ved Alteret, imedens de Øvrige aabne en Pantomime-Dands, hvorved de to Gamle ligeledes ved Miner vise deres Velbehag og Glæde. Efter Dandsen synges følgende Slutnings-Sang.)

Philemon.

Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Faklerne!
Med hvilken Sødheds Fylde glæder
Hans Flamme den Uskyldige!
Den skiønne Ungdoms Glands forhøie
En dydig Siel, et roligt Øie.
Og Aar, som Glæden svækkes ved,
Forglemmes af Uskyldighed!

Chor af Naboer og Naboersker.

Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Faklerne!
Med hvilken Sødheds Fylde glæder
Hans Flamme den Uskyldige!
Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Faklerne!

Baucis.

Saa seer jeg i min høie Alder
Min Ungdoms Salighed igien.
Du elskte Par! tilbagekalder
De Straaler, som forsvandt med den.

O skiønneste blant Baucis Dage!
Zeus! til dens Glæde styrk mig Svage!
Svagt er den Dødeliges Bryst
Til Mødres Suk og Mødres Lyst!

Chor af Naboer og Naboersker.

Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Fakkerne!
Med hvilken Sødheds Fylde glæder
Hans Flamme den Uskyldige!
Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Fakkerne!

Aret.

Velkomne Gaver af den Høie!
O Haand, som trakte Dødens Pil
Ufølt af dette Bryst! og Øie,
Som lægte Saaret med et Smil!
Du, skiønne Haand! først du har givet
Aret sit Liv, og meer end Livet!
Du blander evig, evig elskte Brud!
Min Drik med Nectar, mig med Gud!

Chor af Naboer og Naboersker.

Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Fakkerne!
Med hvilken Sødheds Fylde glæder
Hans Flamme den Uskyldige!
Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Fakkerne!

Nar-

Narcisse.

O priis mig salig, din Hyrdinde,
O Dal! Min første Myrthe-Krands
Saae du den bedste Hyrde binde.
Nu blev han min! nu er jeg hans!
Men denne Dag skal stedse være
En hellig Fest til Amors Ære;
Thi Amor med sin gyldne Pil
Gav mig min Hyrdes første Smil!

Chor af Naboer og Naboersker.

Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Faklerne!
Med hvilken Sødheds Fylde glæder
Hans Flamme den Uskyldige!
Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Faklerne!

Det samme Chor.

O elskte, fromme Par! o vilde
Det Barn, som styrer Jordens Lyst,
Forevige den Glædes Kilde,
Som han har senket i dit Bryst!

Det halve Chor.

Giv, Himmel! at de aldrig savne
Din Fryd, naar de sig selv omfavne!

Det andet halve Chor.

Og at de, før de kaldes hiem,
See Børne-Børn, som ligne dem!

Det

Det hele Chor.

Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Faklerne!
Med hvilken Sødheds Fylde glæder
Hans Flamme den Uskyldige!
Hvor yndig Elskovs Gud fremtræder,
Naar Dyden bærer Faklerne!

Phi-

Philets Forslag

om

Pebersvendene,

som vist vil blive iverksat.

Fra det Oieblik, da den saa viselig tilladte Skrivefrihed gav alle danske Menneskevenner og Patrioter det betydende Vink, at undersøge Fordømme, at beklage sig over Misbruge, at opdage Mangler og at foreslaae Forbedringer, med eet Ord, at bryde løs med alle deres længe tilbageholdte Indsigter i det almindelige Bedste; fra denne lykkelige Tidspunct af har og jeg (thi og jeg er Patriot) Dag og Nat pønset paa, at udfinde, ei Noget som kunde taale Forbedring — thi hvor let findes ikke dette, naar det først søges! — men en Hovedmangel, en betydelig Feil, hvis Forbedring var af den yderste Vigtighed for mine Medborgeres Lyksalighed, og, det være sagt i en ydmyg Parenthese! hvis blotte Opdagelse kunde skille mig fra den almindelige Hob og forevige mit Navn en Smule. Jeg veed ikke, om det har været en blot Skiebne, eller Tingens Natur, at den første, som faldt mig i Oinene, da jeg gik ud paa mine patriotiske Undersøgelser, var et vist Dyr, som kalder sig baade Menneske og Borger, og som graadig tager Deel i begges Fordele, uden at ville iagttage begges Hovedpligt; en menneskelig Skab-

Skabning, som Satyren, efter at have giort den saa ofte, og saa ofte forgieves, latterlig, endelig udtrættet synes at have overladt til Lovene, og som disse dog hidindtil ikke har villet befatte sig med; en (da jeg dog engang skal nævne det ubehagelige Navn) en Pebersvend. Jeg kan ikke negte, at jeg i Begyndelsen giorde mig al Umage, for at rive mig løs fra dette Billede. Det var mig en ydmygende Tanke, at mine Indsigter, som jeg, i Forbigaaende sagt, havde al patriotisk Tillid til, ikke skulde anvendes paa en høiere Gienstand, end paa disse Halvmennesker. Men min Skiebne var uundgaaelig. Jeg maatte med mine Betragtninger giøre Udfald hvor jeg vilde, enten i Kirken, eller i Landhuusholdningen, eller i vor politiske Forfatning, saa blev jeg dog altid ved en usynlig Magt uformerkt trakt tilbage til mine Pebersvende. De sysselsatte min hele Indbildnings-Kraft om Dagen; dem viste mine nattelige Drømme mig i alle deres latterlige og heslige Skikkelser; og jeg vaagnede kun, for nøiere at betragte disse Vinterstykker. Endelig har jeg befundet, at det er mit lovlige Kald at være Pebersvendenes Apostel. Jeg skikker mig saa meget villigere i min Skiebne, da jeg nu er vis paa, at dette Embede er saa patriotisk, som noget, og at dets lykkelige Bestyrelse paa eengang kan tilfredsstille de bedste og de ærgierrigste Hensigter; thi jeg har nøie ud-

regnet, at næst en Castrat er en Pebersvend den unyttigste, og følgelig skadeligste, Borger i en Stat.

Her er det høi Tid, at jeg bestemmer, hvem jeg mener ved Pebersvende. De, som enten en naturlig og mod Ægteskabets Hovedhensigt stridende Skrøbelighed, eller Mangel paa det, som er umisteligt til en Familiens Underholdning, eller en alt for uerfaren Ungdom forhindre i at gifte sig, de fortiene ikke dette Tilnavn. De første bør man beklage, og de sidste bør man haabe alt got om. Men De, som enten af en overdreven Forsigtighed, eller af Mageliged, eller Liderlighed, eller af onde og det smukke Kiøn fornærmende Fordomme, eller af Gnieragtighed, eller i gierrige, eller i ærgierrige Hensigter berøve Staten de Børn (i det mindste de ægte), som den med saa stor Ret kan fordre af dem; De, som af forsetlig Ondskab giøre et ærligt og uskyldigt Fruentimmer ligesaa unyttigt for det Almindelige som de ere selv; som berøve det den ærværdige Fornøielse at blive Moder paa en anstændig Maade, og udsette det for Mangel og Fristelser, De ere Pebersvende; dem mener jeg.

Ifald det er afgiort, som jeg troer, at Folkemængden er den første, og Opdragelsen af denne Folkemængde den anden Hovedpille, hvorpaa Statens Styrke hviler, saa kan saadan en forsetlig Pebersvend i ingen Henseende undskyldes som Borger.

Jeg setter forud: at det er en Borgers Hovedpligt, af alle Kræfter at befordre det almindelige Beste, og i denne Hensigt at efterleve ikke alleneste Lovene, men endog sin Samvittighed. Om man og imod alle medicinske og oeconomiske Regler vilde paastaae, at en Pebersvend og en Maitresse var en ligesaa god Stabel for Efterslægten som et ordentlig Egteskab; om og Staten, der i alle Tilfælde bør være saa god en Huusholder, kunde, for at føie en egensindig Borger, tillade at en Anden (thi og Fruentimmer ere Borgere) formedelst en uanstændig Levemaade, blev et dødt Lem paa dens Legeme, uskikket ikke alene til al ærlig Omgang, men og til de mange vigtige Forretninger, hvortil de dydige Fruentimmer ere umistelige, og de lastefulde og beskæmmede aldeles ubrugelige; om og Sædelæren og den strengere Religion, som en sund Statsforfatning altid vil være yderlig øm over, om og disse vilde see igiennem Fingre med slig en Uorden; om man endelig imod al Rimelighed vilde sette forud, at alle Pebersvende holdt Maitresser — de nedrige og aldeles frugtløse Liderligheder fortiene ikke at nævnes — om og alt dette, siger jeg, af Agt for Pebersvendene blev omskabt til Muligheder, saa kunde de dog endnu kun frikiendes for at berøve Staten en Deel af dens naturlige og mulige Folkemængde. Men den Opdragelse, som uægte Børn, denne ulykfalige

Deel

Deel af Folket, faae, er den, kan den være saadan en, som Staten kan være tient og fornøiet med? Nei! I denne Henseende ere de oftest endog verre for det Almindelige, end slet ingen. De aldeles unaturlige Forældre ønskede jeg at kunne tie om. Dog er det desto verre en beklagelig Sandhed, som jeg ei bør forbigaae, at der findes Mange, som, dyriske i at avle Børn, ere verre end Dyr i at forglemme dem, saasnart de ere avlede; som ere i Stand til, uden Følelse af Skam eller Samvittighed, at lade dem og deres ulykkalige Mødre omkomme af en Mangel paa det Nødvendigste, som de let kunde afhielpe; og, om dette ved Himmelens besynderlige Forsyn ikke skeer, at være ligegyldige ved at see dem, af Mangel paa den fornødneste Opdragelse, blive Jorden, Staten og sig selv til de skammeligste Byrder. Den viseste og naadigste Regiering har altid ved de bedste Anstalter søgt at forebygge saadanne virkelige Stats-Ulykker og Ødeleggelser; men, saalænge Pebersvendene grassere, vil det evig blive den umuligt at forebygge dem alle. Og, om den kunde, da kan dog kun den yderlig Fattige, den aldeles Ufotmuende undskyldes, naar han bebyrdet Staten med en lille Skabning af hans Facon, som han ikke har udbedet sig og mindre erholdt dens Samtykke til at forfærdige, og som hele Naturen siger ham at han bør sørge selv for, saalænge som

han kan. Men at en Pebersvend, en privat Mand, Een, som ikke fattes det Fornødne til en Families Underholdning, (thi saaledes har jeg engang bestemt en Pebersvends Natur) at saadan Een af blot Gnieragtighed, eller lige nedrige Aarsager, skal skyde Byrden af sine Vellyster paa det Hele, paa sine ærlige og ofte mere trængende Medborgere, det er den største, det er en himmelraabende Ubillighed! Men, for at drive min Føielighed mod disse Creature til det yderste, lad endog dette være billigt! saa kan, naar jeg undtager Dem, som, bestemte til Krigen, tidlig bør rives løs fra Mødrenes Forkielelse og en svækkende Diet, Republikens eller den offentlige Opdragelse vel, som vi daglig see, overgaae den Opdragelse, som visse Forældre give deres Børn; men den kan og bør aldrig settes i Ligning med den, som Staten med saa stor Ret kan fordre af alle ikke reent uformuende Forældre.

Men jeg haster fra disse unaturlige, disse hæslige Pebersvende, for at betragte Dem, som tænke noget menneskeligere. Man erindre sig, at jeg indtil videre har forudsat, ikke allene at ingen Pebersvend bedrog Staten for den Andeel, som han skyldte dens naturlige og mulige Folkemængde, men endog, at Staten i alle Henseender kunde være tient med den Maade, som han betalte sin Gield paa! Jeg skal hastig nok kalde denne Tilstaaelse tilbage. Men nu

nu vil jeg engang for alle maale dem Skieppen fuld og forestille mig dem i en for Staten saa taalelig Tilstand, som det er muligt at de kan betragtes i. Jeg vil antage: at saadan Een ikke alleneste bliver Fader til ligesaa mange Børn, som han vilde have avlet i et ordentlig Egteskab; og at den Maade paa hvilken han bliver det, kan være ligegyldig for det Almindelige, men endog at han er beredvillig til at anvende sin yderste Formue paa disse Børns gode Opdragelse; den udvortes Anstændighed og den herskende Tænkemaade skal dog tvinge ham til, at lade dem opdrage i Løndom, hos Fremmede, langt fra sig selv, langt fra den kierlige Omhyggelighed, som kun er naturlig og næstendeel kun mulig hos en Fader, hos Den, som idelig sysselsetter sig med at opdage de spædeste Tilbøieligheder, og enten at benytte sig af dem til Dydernes og Ferdighedernes Opelskning, eller, hvor de forraade Ondskab, at give dem en anden Flugt, og, hvor dette er umuligt, at forhindre deres Vært; langt fra den ømme Varsomhed, som skiuler Lasterne for de spæde Gemytter, indtil den har Leilighed til at vise dem med alle deres hesligste Farver, og som selv skiuler Dyden, naar den ikke kan lade den see tydelig og til sin fuldkomne Fordeel; endelig langt fra den utrættelige og til en god Opdragelse nødvendige Iver, der ingen Leilighed lader forbigaae, at oplyse deres Forstand og

at forbedre deres Hierte. De Fremmede, som disse Børn anbetroes, ere ofte onde Mennesker, men de ere altid Fremmede. Saalænge Faderen med kølnsk Vægt betaler dem ikke allene deres Bekostning og Umage, men endog deres Forstaaelse med ham, deres Taushed, deres stiltiende Samtykke i hans Uorden, og selv den Skade, som maaskee deres eget ærlige Navn kan tage derved, saalænge kan det være got; og der kan være dem, som giøre sig en Pligt af at give Børnene en god Forpleining. Men de Fleste vil og lade det blive derved og troe om sig selv, at de ere gresselig ærlige, naar de ere Faderen og Staten ansvarlige til fede Børn. De Faa, som drive det høiere, skal dog aldrig kunde overtales til at unde dem en bedre Opdragelse, end den, de vilde unde deres egne Børn; og den er, i Forbigaaende sagt, altid slettere end den, som hine kunde vente af deres Fader, naar han turde være dem bekiendt. Thi det er et Postulatum, at Den er altid ringere i Formue og Anseelse, som paatager sig fremmede Børns Opdragelse for Betaling, end Den, som paatager sig deres Forferdigelse, uden at frygte den Bekostning, som de vil sætte ham i. Men lad denne Betaling blive beregnet nøie! lad den blive utilstrekkelig og ikke svare til Deres Haab, som de ulyksalige Børn ere anbetroede! da skal de hastig ansee endog det, som de efter en nøiagtig Ærlighed ere

Bør=

Børnene skyldige, for ligesaa mange Almisser, hvis Vigtighed de sielden skal være saa ømme, at skiule for dem. Det Ord Barmhiertighed vil snart blive dem et bekiendt Mundheld; og de uskyldige Børn vil saa ofte høre sig kaldte nøgne og Bastarder, indtil de tilsidst begynde at føle noget derved. De vil da see sig foragtede og lære at foragte sig selv; de vil daglig fornedre sig ligesaa meget til Slaver, som Hine svulme op til frygtelige Despoter. De vil adlyde baade de gode og onde Befalinger, som de faae; fordi de frygte, og foragte dem, saasnart de ikke frygte længere. De vil finde en Fornøielse og en Vittighed i at kunne eludere de børnlige Love, eller deres Execution. De vil vænne sig til at bedrage deres Foresatte ved Hyklerie, eller paa andre Maader, og, naar alting slipper, vil de trodse dem. Disse ere de smukke Kunster, sam de med Tiden vil øve imod deres Fædreneland; denne er den værdige Opdragelse, hvoraf Staten med saa stor Vished kan spaae sig de modneste Frugter. Jeg kan ikke overtale mig til at slutte disse Betragtninger om Pebersvendenes uægte Børn, uden at giøre endnu een Anmerkning, som, endskiøndt den kun bliver vigtig ved en Fordom, dog bliver det ved en almindelig og, som jeg troer, aldrig uryddelig Fordom. Lad alle de ovenanførte Mangler ikke finde Sted! sæt, at enten den Fremmede, hvis Opsyn sligt et Barn an-

at forbedre deres Hierte. De Fremmede, som disse Børn anbetroes, ere ofte onde Mennesker, men de ere altid Fremmede. Saalænge Faderen med kølnsk Vægt betaler dem ikke allene deres Bekostning og Umage, men endog deres Forstaaelse med ham, deres Taushed, deres stiltiende Samtykke i hans Uorden, og selv den Skade, som maaskee deres eget ærlige Navn kan tage derved, saalænge kan det være got; og der kan være dem, som giøre sig en Pligt af at give Børnene en god Forpleining. Men de Fleste vil og lade det blive derved og troe om sig selv, at de ere gresselig ærlige, naar de ere Faderen og Staten ansvarlige til fede Børn. De Faa, som drive det høiere, skal dog aldrig kunde overtales til at unde dem en bedre Opdragelse, end den, de vilde unde deres egne Børn; og den er, i Forbigaaende sagt, altid slettere end den, som hine kunde vente af deres Fader, naar han turde være dem bekiendt. Thi det er et Postulatum, at Den er altid ringere i Formue og Anseelse, som paatager sig fremmede Børns Opdragelse for Betaling, end Den, som paatager sig deres Forferdigelse, uden at frygte den Bekostning, som de vil sætte ham i. Men lad denne Betaling blive beregnet nøie! lad den blive utilstrekkelig og ikke svare til Deres Haab, som de ulyksalige Børn ere anbetroede! da skal de hastig ansee endog det, som de efter en nøiagtig Ærlighed ere

Bør-

Børnene skyldige, for ligesaa mange Almisser, hvis Vigtighed de sielden skal være saa ømme, at skiule for dem. Det Ord Barmhiertighed vil snart blive dem et bekiendt Mundheld; og de uskyldige Børn vil saa ofte høre sig kaldte nøgne og Bastarder, indtil de tilsidst begynde at føle noget derved. De vil da see sig foragtede og lære at foragte sig selv; de vil daglig fornedre sig ligesaa meget til Slaver, som Hine svulme op til frygtelige Despoter. De vil adlyde baade de gode og onde Befalinger, som de faae; fordi de frygte, og foragte dem, saasnart de ikke frygte længere. De vil finde en Fornøielse og en Vittighed i at kunne eludere de børnlige Love, eller deres Execution. De vil vænne sig til at bedrage deres Foresatte ved Hyklerie, eller paa andre Maader, og, naar alting slipper, vil de trodse dem. Disse ere de smukke Kunster, sam de med Tiden vil øve imod deres Fædreneland; denne er den værdige Opdragelse, hvoraf Staten med saa stor Visshed kan spaae sig de modneste Frugter. Jeg kan ikke overtale mig til at slutte disse Betragtninger om Pebersvendenes uægte Børn, uden at giøre endnu een Anmerkning, som, endskiøndt den kun bliver vigtig ved en Fordom, dog bliver det ved en almindelig og, som jeg troer, aldrig uryddelig Fordom. Lad alle de ovenanførte Mangler ikke finde Sted! sæt, at enten den Fremmede, hvis Opsyn sligt et Barn an-

fortroes, er en sand, en uegennyttig Christen, en øm og oplyst Menneskeven! lad ham i Indsigt, Formue, Anseelse, Kierlighed, Omhyggelighed og i Naturen selv fuldkommen kunne settes i Ligning med den rette Fader! eller og lad denne være god Fadet nok, til at trodse den udvortes Anstændighed og det Almindeliges Omdømme! lad ham ikke begaae en anden Feil, for at skiule den første! lad ham opdrage sit Barn selv med al en retsindig Faders Ømhed og al en god Borgers Patriotisme! den tyranniske, men herskende og indgroede Fordom skal dog aldrig tillade ham at aftoe den Plet, hvormed en uordentlig Vellyst besmitter endog sine uskyldige Frugter; en Plet, som altid vil giøre den retskafneste Mand mindre beqvem til en stor Deel af de borgerlige Pligters Udøvelse, end han under en anden Forfatning skulde have været.

Hvormegen Styrke tilbyde ikke Religion og Sædelære disse Sandheder? Men, mine Hensigter fordre ikke og tillade ikke engang, at jeg anvender den her. Og hvem af mine Læsere skulde ikke anvende den selv? At kalde dem tilbage til de første og almindelig antagne Grundsetninger af Christendom og Dyd, det vilde kun røbe en fornærmende Mistillid til deres Tænkemaade. Overalt: lad den til Helligdommen indviede Taler træde frem som

Chri-

Christen! lad den verdslige Vise tale som Moralist! Jeg taler i Dag alene som Borger og som Patriot.

Men et andet Spørgsmaal bliver det, hvorfor jeg tager mig det saa nær med Pebersvendenes Bastarder. Ligesom Landet vrimlede af denne Yngel? Og jeg kan tvertimod oprigtig ønske Landet til Lykke med deres meget ringe Antal; og, ifald jeg troede, at en slet Borger var bedre end ingen, kunde jeg ligesaa oprigtig beklage, at dette Antal ikke udgiør den tiende Deel af det, som Staten kunde love sig af vore Pebersvende, ifald de fik det patriotiske Indfald at gifte sig. Naar man fra de uægte Børn, hvoraf vi endelig have nok, vil regne dem, der avles af Saadanne, som aldeles ei formaae at underholde en Familie, og som følgelig, efter mit engang bestemte Begreb, ei kan kaldes Pebersvende; naar man undtager dem, som avles af gifte Folk, hvilke heller ei kan være det, saa bliver det Antal meget ringe, som kan skrives paa de Øvriges Regning. Ja! dersom man vilde føie en Deel af dem og troe deres daarlige Pralerier. — Jeg har oventil anført de vigtigste Aarsager, hvorfor en Pebersvend ikke gifter sig. Man løbe dem engang igiennem! Den overdrevent Forsigtige og den Frygtsomme tør ikke. Den Magelige? ja! han gider ikke. Den Liderlige kan ikke. Den nedrige Spotter faaer ikke Lov. Gnieren nenner ikke. Den Gierrige og Ærgierrige maa-

skee? Den første kan være ødsel nok, den sidste kan besidde dum Stolthed nok til at holde sig en Maitresse. Men hvad blive Frugterne af slig en Forbindelse? Den er altid uordentlig. Ofte er den knyttet uden Smag, uden Tilbøielighed, og undertiden, som det vel hændes, blot for at giøre en Modelast med; og dette heslige Baand'er, oeconomisk betragtet, endnu det bedste, thi det spaaer de fleste Frugter. Men tiere endnu vil jeg troe til Menneskelighedens Ære, at den er grundet paa Lidenskab; men paa en Lidenskab, der altid er uordentlig, altid for blind og heftig, altid forbundet med saa mange andre medicinske Uordener; at det var at trodse, ikke al Religion, thi den vil jeg ikke engang kalde til Hielp, men al menneskelig Indsigt, om man vilde paastaae, at saadan en Lidenskab uden de allerbesynderligste Omstændigheder kunde være ligesaa frugtbringende, som den ordentlige Tilbøielighed, der altid udmerker de gode, og den koldsindige Vane, der altid hersker i de slette Egteskaber. Men da jeg er saa tydelig overbeviist om, at Pebersvendene øiensynlig bedrage Staten for det Meste af den Andeel, som de skylde Folkemængden; da jeg holder det Antal af Børn, hvormed de bebyrde Verden, meer end de berige den, for at være saa ringe; hvorfor har jeg da med saadan en Iver talet om disse Børns Opdragelse? For fra alle Sider at møde den

gifti=

giftige Fordom, som er temmelig udspredt iblant Dem, der befatte sig med at bedømme det almindelige Bedste, og som jeg meer end engang har hørt forsvare: at det ikke alleneste var tienligt, men endog nødvendigt i Henseende til Folkemængden, at Staten saae igiennem Fingre med, og saa got som opmuntrede til slige Uordener; for i det mindste at giøre denne falske Maxime aldeles uanvendelig paa mine Pebersvende; for endelig at gotgiøre, at, disse heslige Originaler maae efterlade sig Copier, eller ikke, saa ere de lige unyttige, lige skadelige Borgere.

Hvor mange Pebersvende vil ikke rympe Dienbrynene ved disse Tilnavne og kalde dem haarde og ubillige! Dog, den største Deel af dem skulde ikke kunne afnøde mig nogen vidtløftigere Forklaring, end den, jeg har giort. Men der ere, som jeg meer end engang har erindret, de blant dem, som synde af al for stor Forsigtighed, af en overdreven Frygt. Disse ere de taaleligste iblant dem alle og fortiene meer Medynk end Foragt, hellere at opmuntres end at nedslaaes. Endskiønt Ingen af disse endnu vil troe om sig selv, at det kan være ham, som jeg mener — thi hvorledes kunde han have Raad til at gifte sig? — saa vil de dog maaskee tillige med en stor Deel af deres alt for medlidende Medborgere troe det samme som de Øvrige, og beskylde mig for en alt for stor Heftighed og for Ubillighed. For

disse vil jeg retferdiggiøre mine Udtryk. Dem skylder jeg det. Jeg troer ikke: at det behøves, til at være en unyttig og skadelig Borger, at forsømme alle en Borgers Pligter. Endskiøndt jeg ei vil drive det saa vidt, at jeg skulde paastaae, at een Pligts, eller engang at flere Pligters Forsømmelse kunde være nok hertil, hvilket jeg dog i Nødsfald tiltroer mig at kunne forsvare, saa tør jeg dog altid sige, at saa væsentlig en Hovedpligts Overtrædelse, som den er, hvorom jeg handler, er meer end tilstrekkelig nok til at fortiene, om det var muligt, endnu verre Tilnavne. Til at befordre deres største Velgiøreres og deres Brødres, Statens og alle oprigtige Patrioters første, ivrigste og vigtigste Ønske, Folkemængdens Formerelse, ere de dog unyttige; og, om ikke vi, da skal Efterslægten tidlig nok føle den Mangel, det virkelige Tab og den Skade, som de anrette; de sig forevigende Herrer Forfattere, med deres Tilladelse, selv ikke undtagne. For da uden al Modsigelse at kunne kalde Pebersvende unyttige og skadelige Borgere, behøver man kun at sette sig i det høieste tredive Aar frem i Tiden; thi en god Borger vil endog søge efter sin Død at nytte Staten saa meget som han kan; og Den, som Efterslægtens Vel er ligegyldig, fortiener intet mindre end Navn af Patriot. Jeg vil meget gierne, og om jeg ikke vilde, var jeg nødt til at bekiende: at der findes man-

ge i mere end een Henseende brave og retskafne Mænd imellem Pebersvendene, som endog kan tiene til Mønster i en stor Deel af de borgerlige Pligters Udøvelse; men, fritager det dem fra at udøve dem alle? Jeg tænker: at Umulighed allene kan fritage herfor. Jeg kiender selv Dem, som i alle Poster kan paastaae Navn af ulastelige, undtagen i denne ene. Men denne ene er just af den Betydenhed, at alle de øvriges nøieste Jagttagelse langt fra ikke kan veie op imod dens Forsømmelse. Hvad berettiger for Exempel den bedste Prædikant til den stolte, den daarlige Indbildning: at han, ved at anvende sin hele Levetid med en Alvorlighed og en Iver, der er saa yderlig streng, at den ei engang kan bestaae med Egteskabets Pligter, jeg vil ei sige paa at giennempløie gamle Postiller og at sammenælte nye, men paa de christeligste, de opbyggeligste og nyttigste Foretagender; at han, ved at stiele nogle faa Timer fra huuslige Bekymringer, selv for at anvende dem til Hedningers Omvendelse, hvad berettiger ham, siger jeg, til at troe, at han herved kan være sit Fædreneland lige saa nyttig, som fire, sex, eller maaskee flere af hans Børn kunde blive det? Er det ikke muligt, at det kan blive sex Theologer, hvoraf enhver for sig kan være lige saa god og bedre end han er selv? Eller bør denne Mulighed ingen Betragtning komme i, allene fordi den er uvis?

Er hans christelige Bestræbelsers lykkelige Udfald, er hans nyttige og opbyggelige Skrifters Læsning og rette Anvendelse, er en Hednings, eller en Jødes, eller en ryggesløs Christens Omvendelse vissere? og overalt, hvad taber han selv, hvad tabe hans øvrige Pligter, hvad taber Staten ved de huuslige Bekymringer, som Egteskabet paafører ham? Høit nogle faa af hans Timer, en Tid, som han maaskee saa tidt spilder paa græske og rabbinske Galskaber! Kan dette Tab settes i Ligning med Tabet af eet eneste sundt og vel opdraget Barn? Den Stolthed er utaalelig! Kan ikke enhver stor General giøre sig Haab om at blive Stammefader til tolv andre Generaler, der ere ligesaa store som han selv? Og jeg var tilfreds, at de kun blev Lieutenanter; naar de ere opdragne til at tænke lige saa ædelt, til at være lige saa beredvillige at fegte og døe for deres Fædreneland som han, saa er een Enestes Tab af dem utaaleligt for Staten. Det samme kan siges om den viseste og hurtigste Statsmand, om den erfarneste og retsindigste Læge, om den største og nyttigste Kunstner; det finder Sted hos alle. Den, som vilde være saa forvoven at paastaae, at der enten fandtes christelige Dyder, eller menneskelige og borgerlige Pligter, eller vigtige Forretninger, eller nyttige Kunster, eller høie Videnskaber, hvormed Egteskabets lette og behagelige Pligter, og de ved

et

et taaleligt Udkomme saa taalelige, saa vel belønnede huuslige Sorger ikke kunde bestaae, Den vilde ikke alleneste fornærme den Alvise, som først lagde Planen til den menneskelige Huusholdning, men og saa mange brave, saa mange store Mænd i alle Stænder, som ere gifte og efterlade Staten vel opdragne Børn, uden i den mindste Maade at forsømme nogen af deres øvrige Pligter. Og er den nyttigste Stiftelse, den vigtigste Opdagelse, den største Heltegierning Staten, denne ømmeste blant Mødrene, saa kostbar som en Borgers Liv? Eller hvor er den Dyd, som kan undskylde et Mord? Myrdet har de ligesaa mange af deres egne Børn og af Statens, som de kunde have avlet i den tilbørlige Orden og ikke vilde. Og, thi her paanøder Religionen mig sit Klagemaal, de have tilintetgiort Dem, som Himmelen tillavede sine Saligheder for; de have berøvet den Almægtige sine Tilbedere.

Jeg vil vende mine Pebersvende om, for at see dem paa en anden Side. Jeg har i Begyndelsen erindret at saadan Een altid i det mindste enten giør eet Fruentimmer ligesaa unyttigt som han er selv, eller forderver eet. Jeg ønsker: at man maatte see min Maadelighed deraf, at jeg kun nævner eet, da det første dog kan finde, og det sidste saa ofte finder Sted med flere. Det første kan ikke feile, om den

Bereg-

Beregning er rigtig, som Faa vil negte, at der ere ligesaa mange Fruentimmer paa Jorden, som Mandfolk, om ikke flere; og ligesaa lidet kan det feile, at det i visse Maader fordobler Pebersvendens Forbrydelse imod Staten. Naar han ikke af Daarlighed, eller Ondskab, som vi have Exempler paa, opholder et Fruentimmer og forhindrer det, saavel som sig selv, i at giøre andre Partier, og saaledes forebygger to Giftermaale, saa kan vel Statens Tab i Henseende til Folkemængden kun siges at være enkelt. Men den kierlige Egtefælle, den stræbsomme og ordentlige Huusmoder, den kloge og dydige Matrone ere endog ufrugtbare, vigtige og umistelige for Staten. Og dette Tab legger han til Tabet af en Egtemand og en Huusfader, som blot ved en øm og fornuftig Kierlighed og ved en klog Bestyrelse af Tyende kunde og burde være et opmuntrende Mynster for Andre. Ei heller kan jeg her forbigaae at erindre, at en Pebersvend alt for ofte, blot ved at giøre et Fruentimmer unyttigt, alene ved at lade det sidde ledigt, tillige forderver det. Hvem uden Pebersvendene skal vi takke for den største Deel af vore Coqvetter? Jeg veed ikke engang, om disse ynkværdige Skiønne ere at fortænke derfor, at de gaae selv paa Frierie, naar de daglig see saa stor en Mængde frygtsomme, søvnige, eller nedrige Mandfolk for Øinene, som ikke har mindre

end

end Lyst at gaae derpaa. Den største Deel af dem (vi bør være saa billige at troe det) giør ikke andet, end at stride for den naturlige Ret, som enhver af dem har til en Mand, endskiønt de undertiden fegte med en Iver, der er lidet overdreven. Hvem maae vi takke for de fleste af vore utaalelige Sladderskker, af vore farlige Bagtalerskker og Sammensvérskker, af vore saa heslig andægtige Bedesøstre? De fleste, især af den sidste Sórt, skal man ufeilbarlig finde imellem de gamle Jomfruer. Ingen gift Kone kan saa let falde enten til den fortvivlede Letsindighed, der opammer de første, eller til den letsindige Fortvivlelse, der frembringer de sidste. Og hvem skal vi da tilskrive dem? Vore Pebersvende! Herlige Frugter! Men, de ere endnu langt fra ikke deres ypperligste. Jeg gyser, og, mig synes, Naturen gyser rundt omkring mig nu, da jeg nærmer mig til de Fordervelser, til de Ulykker, som Libertineren, som den liderlige, den nedrigste af alle Pebersvende anretter iblant det andet Kiøn. De ere alt for gresselige! Jeg taber Penslen! Jeg kan ikke skildre dem! Er det ikke en Jammer, er det ikke grueligt, at et Menneske, bestemt til at være et Billede af det reneste og helligste Væsen; at det yndigste iblant Creaturene, skabt til at være en godgiørende Engel paa Jorden hvis Natur det var, at trøste Kummer, at tage Deel i Smerter, at sysselsætte sig med at lin-

dre

dre vore Svagheder, at bære over med os i Syg-
domme, som var begavet med de største Evner til at bøie Gemytter, til at megle Fred og til at udføre vigtige Planer; dannet til en behagelig Tolk af Pligterne, til en Opmuntring for store Gierninger, til Dydens Belønning og Livets Glæde; at endelig, og dette ønsker jeg at en Patriot især vil lægge Merke til, at Statens elskte Datter, hun, hvormed den smigrede sig, at hun skulde blive en Moder til Tusende, at hun skulle opdrage den nyttige Borger, store Mænd og Helte, at hun skulde vidt omkring sig udsprede Arbeidsomhed og Tarvelighed og de øvrige huuslige Dyder, er det ikke, siger jeg, en Skrek for Menneskeligheden, at hun skal nedtrykkes dybt under Dyrene, udstødes fra Dagen og de ærlige Selskaber, blive en Væmmelse og en Afskye for dem, som see hende, en Furie, som udspender sine Garn for at fange den ædle Ungdom og at fordærve den, et giftigt Aadsel, der dræber dem, som komme det nær, og tilsidst et Offer for Lovene, eller for de smerteligste og afskyeligste Sygdomme, og for en tidlig, en skammelig, en fortvivled Død? Jeg har ikke nødig at bevise, at den første Forførelse, under sin meest glimrende og under sin anstændigste Maske, er det første og det visseste Trin til slige Ødelæggelser. Hvem har da vovet at nedstyrte den Almægtiges Billede saa dybt? Hvem

var

var saa grusom, at han med koldt Blod forstyrrede den deilige Skabning, som var Jordens Glæde? Hvem var enten letsindig, eller nedrig nok til at kuldkaste Statens, sine Brødres, sine Medborgeres Haab? Et Menneske! en Borger! Og hvad bevægede ham hertil? Kaadhed, Overmod, den frækkeste Foragt af Religion og Dyd og af de selskabelige Love! Og hvor skal man søge de fleste og, jeg tør sige, de hesligste af disse Umennesker? Blant Pebersvendene! Jeg veed, og det er desto verre alt for unegteligt, at en stor Deel Egtemænd kan skrives paa Libertinernes sorte, paa deres skrekkelige Liste. Jeg veed, at vore Systemer, og at den herskende Tænkemaade henfører dem til det første Nummer derpaa. Om de burde giøre det, er noget, som jeg ikke veed. De kan i det mindste forevende en dyrisk, en uimodstaaelig Lidenskab, som Lovene ufeilbarlig skulde have straffet, om de havde styret den paa en ordentlig Maade; da de samme Love tvertimod, og, om ikke de, dog de fleste af deres Tienere, see igiennem Fingre med deres uordentligste, skammeligste og skadeligste Affkislelse. De kan forevende den med en Art af Rimelighed; thi det er muligt, at de kan være Fæ. Men for en Pebersvend vilde selv denne dyriske Lyst være en alt for ærværdig Undskyldning. Han kunde have styret den og giort det Fruentimmer lykkeligt, som han

opofrer. O du, hvis Hierte er af Flint, hvis Øre er overtrakt med Huden af et Rhinoceros, lad dig røre! Hør ikke mig! jeg er ei saa daarlig at jeg haaber det; hør Naturens Røst! hør Menneskelighedens klagende, dens veemodige Stemme! bøi dit Øre til de jamrende, de fortvivlede Skrig, som stige op fra Hospitalerne, fra Fængslerne, fra Tugthusene! det er dine ulykſalige Offere, som hyle! Skienk dem i det mindste en Taare! Men, du vil ikke. Du er forhærdet. Hør dem da brøle Hevn over dig fra det nederste Helvede og lær at skielve!

Jeg vil rive mig løs fra det gresselige Billede. Jeg kan ikke skildre det.

Heller er dette langt fra ikke alt det Onde, som Pebersvendene anrette i Staten. De afnøde den en Ujevnhed i sine Byrders Uddeling, der nødvendig maae være ligesaa ubehagelig for Regieringen, som den er fortredelig og skadelig for den lidende Deel. En gift Mand kan i visse Maader siges at blive straffet, fordi han er bedre Borger end en Pebersvend; eller denne kan i det mindste siges at blive ulige meer skaanet i de offentlige Paalæg end hin. En Kones Forsørgelse, Børns Opdragelse, flere Tienestefolks Underholdning ere, om ikke ligesaa mange Skatter til Staten, dog ligesaa mange Bekostninger, hvoraf Staten har Fordeel, og ligesaa mange Byrder, som giør Vegten af de øvrige Paa-

læg føleligere. En Pebersvend, med ligesaa mange Fordele af Selskabet, med ligesaa mange Indkomster og ligesaa faa Skatter som den Gifte, unddrager sig fra alle disse Udgifter; fordi Staten blot ønsker dem af ham, og ikke tvinger ham dertil. De sparede Penge anvender han efter sin Tilbøielighed enten paa Beqvemmeligheder af Livet, som hans gifte Medborgere ønskede ligesaa vel som han og fortiente bedre; eller og, som det tiest skeer, paa reent unyttige og skadelige Ting, paa Liderligheder, eller paa at blæse sig op over sine nyttigere Ligemænd, eller paa at suge dem ud ved Aager og saaledes at forøge deres Trang og sin Formue. Mon en Fader til mange og suurt, men vel, opdragne Børn; mon en retskaffen Egtemand, der villig har underkastet sig og taalmodig bærer de forskiellige Sorger, som denne Stand fører med sig; mon en stræbsom Huusfader, der maa fortiene Brødet til mange Munde; mon han er saa meget at fortænke i, at han bemerker denne Ujevnhed og i sine hemmelige Sukke kalder den ubillig? Eller paastaaer jeg for meget, naar jeg siger, at Den, som føler Byrden meer, bærer mere; og at en Pebersvend giver ulige mindre Skatter, end en gift Mand, saalænge han kun giver ligesaa mange? Jeg troer det ikke. Tvertimod synes det mig utaaleligt, at Pebersvenden endda skal have Fordeel af den Foragt, som han

viser imod Statens alvorligste og viseste Ønske; jeg troer, at intet kunde være billigere, end om den giorde hans Byrder lige saa tungê, som hans gifte Medborgeres, helst naar det skete til disses Lettelse; og jeg er overbeviist om, at det eneste og sikkerste Middel, hvorved han kan tvinges til at være nyttig, er det, at man ei tillader ham at vinde ved at være unyttig. Men herom videre siden. En Anmerkning, troer jeg imidlertid, skal ikke være ilde passende eller overflødig paa dette Sted. Det er denne: at, ligesaa vist som Ligevægten beforder alle Byrders Lethed, ligesaa vist er det at de største Byrder, som Staten kan paalægge sine Borgere, blive taalelige og næsten lette, naar de uddeles med den Lighed, at ingen kan siges at have det bedre end den anden. Da først, naar mange fritages eller skaanes, skal man høre den trykte Borger knurre over sin Skiebne; thi da først troer han sig berettiget dertil. Men, om denne Lighed kan og bør bestemmes efter andre Rettesnore, end efter Kræfternes Forhold, eller efter de Fordeles Forhold, som Enhver nyder, og har nydt af Staten, det vil jeg her ikke undersøge, men overlader det til andre at bedømme. Jeg vil og overlade til de Herrer Financiers at beregne, hvormeget Kongen omtrent aarlig kan tabe ved Pebersvendene, i Told, Consumption, og overordentlige Skåtter. Det er nok til mine

Hen-

Hensigter, naar jeg kun peger paa, hvor unyttige og skadelige Borgere de endog ere i dette Stykke.

De ere mere, de ere farlige Borgere. I Henseende til det smukke Kiøn skal man sielden finde, at de holde Middelveien imellem en rasende Elskov og en dum og haardnakket Afskye. Deres Kierlighed, som Sandserne allene opvække og føde, kan ikke være andet, end en blind og en forblindende Lidenskab. Det Fruentimmer, som de falde paa at elske, eller i det mindste det, som de overvinde, bliver i Almindelighed deres uindskrænkede Beherskerinde; men det Skridt, som hun har giort, lover langt-fra ikke saa megen Afholdenhed, at hun ei ved alle Leiligheder skulde betiene sig af sin Magt og Dens Svaghed, som hun anseer for sin Forbærver. Den mindste Feil, hvortil hun vil forlede, eller rettere tvinge ham, er en Ødselhed, hvorved han saa ofte bliver en Bedrager, eller i det mindste en Byrde for Staten og sine Medborgere. Men Hvem siger os god for, at hun ei afnøder ham de største Ugierninger, de sorteste Forgribelser? Hvor meget billige ikke alle Tiders Historier denne Frygt? Den kan ikke siges at besidde en Viisdom eller en Dyd, der er hærdet mod nogle Laster, som kan begaae een eneste. Saa sikker er deres Elskov. Men deres Afsky? Thi der ere kun faa af de fornuftigste og beste Pebersvende, som ere stærke nok til at treffe en Mid-

 delvei

helvei imellem disse to Yderligheder. Deres Afskye for Omgang med Fruentimmer berøver dem i det mindste det blødgiørende, det smeltende, jeg veed ikke hvad, som der er i denne, og som er saa umisteligt for Mandfolkenes haardere Siele, ifald de skal blive beqvemme til Indtryk af Menneskeligheden, eller af de selskabelige Dyder. Jeg veed ikke om jeg udtrykker mig ret, men saa meget veed jeg, at Den, der er enten svag eller nedrig nok til at bære Afskye for Fruentimmer, staaer den største Fare for at blive en Haardhiertet, en Udsuer, en Tyran, om han ikke er det allerede. Mangel paa Levemaade, Pedanterie, Dorskhed, Grovhed selv synes kun at være smaae Feil ved Siden af disse; dog flyde de af den samme Kilde. Erfarenhed bekræfter det; og jeg er forsikret paa, at kun Faa vil beskylde mig for at giøre Pebersvendene Uret, om jeg paastaaer, at man ingen Steder finder saa mange egensindige og besynderlige Folk, ingensteds saa mange Pedanter og Plumphuggere, som iblandt dem. — Med faa Ord: naar en Pebersvend elsker, saa elsker han som en Daare; og, elsker han ikke, tiender han slet intet til denne himliske Lidenskab, ja! saa vil jeg ikke sige, hvad han er. Jeg vil lade en Anden sige det. Historien beretter om en vis Mand, enten det var en græsk Philosoph eller en fransk Munk maa Historien forlade mig at jeg har glemt, at han ved

sin

sin maadelige Vittighed og de Tiders sterke Overtro havde tilveiebragt sig en Sandsigers Navn og Ære. En Bonde i samme Egn, som havde mistet sit Muulesel, hastede for at søge Oplysning hos denne Mand, og, stolende paa hans hemmelige Videnskab, tilbød han ham et feedt Sviin, naar han vilde skaffe ham Eselet igien. Alle Stiernerne og alle Solene taug om Eselet, eller Sandsigeren forstod dem ikke. En Anden besynge hans Angest og den frygtelige Strid, der reiste sig imellem en haardnakket Uvidenhed paa den ene og saa store Fristelser, som en Spaamands Navn og et feedt Svin, paa den anden Side! Jeg vil kun fortælle det lykkelige Indfald, hvorved han reddede sig ud af al sin Forvirrelse; et Indfald, som var en Sandsiger fuldkommen værdigt, og som man hverken skulde have haabet af en Philosoph, eller af en Munk. Han kaldte Almuen sammen, og, efterat han ved de sædvanlige Ophævelser havde sat den i Forventelse af noget stort og vigtigt og saaledes skaffet sig den fornødne Taushed, raabte han med høi Røst: at, om Nogen med en en god Samvittighed kunde giøre sin Eed paa, at han aldrig havde elsket, da var det ham overdraget, at give den samme et feedt Svin til Belønning for sin Afholdenhed. Alle de Tilstedeværende taug. Endelig opstod en stor grov Bengel; — saaledes behager Historien at udtrykke sig — denne

for-

forsikrede, at det fede Svin ikke kunde tilkomme Rogen bedre end ham, eftersom han kunde giøre sin høieste Eed paa, at han ikke engang vidste, hvad Kierlighed var. "Der", sagde Sandsigeren, i det han til Alles Forundring greb denne Helt om Armen og ledte ham hen til den gabende Bonde, "der, min gode Mand! har du dit Esel!"

Jeg forudseer, at endeel af mine Læsere allerede her vil smigre mig med, at have anatomeret mine Pebersvende saa nøie som muligt og at have sagt det verste om dem, som kan siges. Men jeg er langt fra ikke saa stolt en Skildrer og saa slet en Patriot, at jeg skulde troe dem. Jeg tilstaaer tvertimod mine Mangler og beder allene, at min gode Villie maa undskylde dem. De faa Træk, som jeg har anbragt, ere almindelige og lidet udarbeidede; og jeg er overbeviist om, at der findes faa iblandt mine Landsmænd, som ei ved besynderligere Jagttagelser ere satte i Stand til at forøge og forbedre dem. Den frekke Foragt af Religionens Stemme og af Sædelæren er det sterkeste Træk, men ikke det eneste, som jeg har overladt til andre.

Jeg kan ikke forbigaae denne Leilighed til at ytre et Ønske, hvis Opfyldelse, som jeg troer, skulde meget understøtte mine patriotiske Hensigter. Jeg vilde agte mig lykkelig, ifald jeg turde haabe, at

dette

dette Udkast vilde give en anden Raphael, eller rettere en anden Hogarth Anledning til, at værdige Pebersvendene, og især de hesligste af dem, sin Pensel. Deres blege, eller dumme, eller kaade, eller frekke, eller lumske Ansigter skulde giøre en uforlignelig god Virkning. Jeg skulde lade den hele Samling hefte forved et andet Oplag af denne Afhandling, uden at blive misundelig, naar Læseren paa eengang saae det samme, om ikke mere, i dem, end i alle mine Anmerkninger. Indbildningskraften, som saa gierne følger med vore ivrige Ønsker, forleder mig næsten til at gribe ind i Kunstnerens Arbeide og at forestille mig, hvorledes han maaskee vilde giøre det. Han vilde muueligt forestille Kierligheds Tempel med aabne Porte, men Religionen, og Naturen, og Staten i deres fulde Majestet siddende ved Alteret i en Kreds af jordiske Skiønheder. De Guddommelige vilde han maaskee afbilde ligesom de pegede paa disse og tillige vinkede ad en Deel Mandfolk, som, fortryllede af det himliske Syn, deels trængte sig til fra alle Sider, deels med enhver Mine udtrykte den heftigste Begierlighed efter at blive deelagtige i samme Lykke. I en lang Frastand vilde man bemerke Pebersvendene, som, fordybede i adskillige barnagtige, eller nedrige Forretninger, enten ikke saae det himliske Syn og de Guddommeliges uafladelige Vink, eller ikke agtede det.

Saa=

Saaledes vilde man see, hvorledes Een stod med Hænderne over Kors og gabede; en Anden skiulte sig bag ved en Stabel af Folianter, den Tredie klingrede med Penge, den Fierde rørte i en Potte o. s. v. Men længst borte, og afsides fra alle, og, som jeg vist troer, paa en Mødding vilde Libertineren være forestillet; hvorledes han, liggende paa Knæ, eller i en anden lige ydmyg Stilling, med den meest hykkelske og, om dette ei fordervede Rimeligheden, med den lumskeste Mine lokkede for eet, eller flere Fruentimmer, som vare nysgierrige nok til at see sig omkring og saaledes undertiden tabte Religionen, og Naturen, og Staten af Oinene. Den ene Haand vilde han løfte høit op, for at vise dem en fuld Pengepose, men i den anden, som han holdt skiult bag Ryggen, vilde man see en Dolk, eller et Begger med Gift. Forved ham skulde en Hoben glimrende Smaating være udbredte; og tæt bag ved ham vilde man blive nogle ynkeligt tilredte Liig vaer af Dem, som han allerede havde myrdet. Men, jeg vil ikke falde ind i Kunstnerens Arbeide.

For imidlertid Intet at forsømme, som staaer i min Magt, vil jeg endnu betragte Pebersvendene fra en Side, fra hvilken de vil synes, om ikke skadeligere og farligere, dog uundskyldeligere. Jeg vil spørge dem: hvorfor de ikke gifte sig? Jeg har oventil korteligt anført nogle af deres Hoved-Aarsager,

ger; men man vil blive bedre underrettet, naar Enhver svarer for sig selv. Jeg veed meget vel, at de ikke vil være oprigtige, men jeg veed og et hemmeligt Middel at tvinge dem dertil og at afnøde dem deres Hierters uforfalskede Sprog. Det skal ikke hielpe dem, at de skyde Skylden paa Mangel af Formue, eller paa andre ligesaa gyldige Aarsager. Den mægtige Saudhed skal hielpe mig i at trekke deres hemmeligste Tanker frem for Dagen. Kommer kun frem, mine Herrer! Forlader for et Oieblik Eders Læneſtole, og Eders Bibliotheker, og Eders Skriverpulte, og Eders Huusholdersker, og Eders Pengekister, og Eders Grynbøtter! Kommer frem, at giøre Regnskab for Staten, hvorfor I saa længe og saa halsstarrige have negtet, at føie den i sit iwrigste Onske! Hvilken Sverm! Jeg havde dog ikke troet, at der var saa mange. Nu, ordentligt, mine Herrer! at jeg maa høre, hvad Enhver af dem har at frembringe til sin Undskyldning! De to Herrer med den vigtige Mine og de Fløiels-Klæder ønskede jeg gierne at tale først med. Saadanne 40 Aars Studsere love mig enten noget meget got, eller meget slet. Jeg forstaaer dem. Saaledes at De, min Herre! kan umuligt gifte sig, fordi De er Etatsraad; og De kan ei heller, og det netop fordi De ikke er Etatsraad. Det var artigt! Men De behager at opholde sig eet Oieblik, imedens jeg forklarer

Deres

Deres Aarsager for Publikum. Det maatte ellers ikke forstaae Dem.

Den Første, som jeg indtil videre vil kalde Herr A***, har med megen Uvidenhed, og megen Føielighed, og, om man skal troe den hemmelige Krønike, ved en af og til vel anbragt Dumdristighed tilveiebragt sig den glimrende, skiøndt ikke saa sieldne Lykke, at han, trods sin Fødsel og trods Naturen selv, er bleven Velbaaren. Han kom op paa Jorden saa hastigt og saa ubemærket som en Jordsvamp. Dette kan siges i en meget egentlig Forstand; thi Grunden til hans Velbaarenhed blev lagt i en Kielder af Forældre, hvis meget indknebne Omstændigheder nødte dem til allerede i hans siette Aar, efter Østersernes Maade, at skyde ham fra sig ud i Verdens store Hav, for at kunne anvende al deres Formue paa hans Cadetter. Ved christelige Folks Omhue og en utrættelig Vindskibelighed bragte han det imidlertid saa vidt, at han i en spæd Alder af 20 Aar kunde skikkeligt læse og skrive. Regne maae jeg erindre, at han kunde af Naturen. Han tiltraadte derpaa sin første Emploi i Statssager og blev betroet til at vedligeholde hans Fødebyes velvise Borgemesters tregange syede Skoe i deres tilbørlige Glands. Fra dette sit første Trin gik han den sædvanlige Trappe op til sin nuværende Lykke; en Trappe, der et saa forslidt og saa bekiendt, at

jeg holder det for aldeles unødigt, at beskrive den her. Imidlertid finder hans Velbaarenhed nu, og hvem skulde ikke finde det samme? at han mesallierede sig, ifald han giftede sig med sin forrige Skræders, en Mands, som fordum havde den Bevaagenhed at betroe ham sine Søndagsklæder, og som maaskee skal have dem betalte endnu, en brav og formuende Borgers eneste Datter. Han er, fra den Tid at han slog op med Borgemesterens Kokkepige, virkelig forlovet med hende, og, det som meer er, han elsker hende. Men, med alt dette, er hun kun en Skræders Datter, og han er en Velbaarenhed. Andre Mænds Døttre af store Familier kunde han faae nok af, thi han er Etatsraad; men han har kun tusende Rigsdalers Indkomster, ingen Midler, og, det som giør Ulykken fuldkommen, af mig ubekiendte Aarsager er hans Credit kun maadelig. Enten maa han nu begaae den Nederdrægtighed, at lade sin velbaarne halve Deel slæbe op og ned igiennem Gaderne af nogle gemene Hyreheste i en Vogn, som der staaer Nummer paa, (thi at hun undertiden skulde gaae, er nu slet ikke at tiltroe ham); enten maa han lade den Mund, som er bestemt til at kysses af ham, vanhelliges ved Porcelain, som er kommet fra andre Stæder end Japan, eller Dresden, og det Legeme, som han værdiger sin Omfavnelse, hvile paa andet end Fløiel og Silke;

ke; kort, han maa enten i hundrede Ting overtræde Belanstændigheden, eller han maa have Midler med sin Kone. Men en fornemme Mands Datter, som tillige har Midler, staaer, som man veed, ikke saa lige tilrede for en Jordsvamp. Farvel, min Herre! Jeg skal have Dem i Erindring.

Den anden Herre, som jeg for den smukke Ordens Skyld vil kalde Herr B., er af ganske anden Malm. Hans Oldefader kan han vel ikke erindre; thi han var kun en god ærlig Bondefoged i Overby. Men hans Herr Grandpapa kom, ved i nogle Aar som Forvalter og Forpagter at udsuge alle Bønderne i en Omkreds af fire Mile, saavidt, at han ødelagde tre af sine Principaler og kiøbte sig ligesaa mange Herregaarde. Her aad og drak hans adelige Naboer saa længe med ham, indtil de bleve fede, og han blev Conferentsraaad. Hans Herr Søn, vor B**s naadige Papa, lod i nogle Aar sig og sine Penge slæbe rundt omkring i Europa. Han kom hiem baade med Indsigter og Penge til sit Fædreneland; men Ulykken var, at de Første vare alle pakkede i hans Hofmester, og de Sidste alle i hans Secretair, saaledes, at, da den Ene blev befordret, og den Anden befordrede sig selv, var han hverken klog, eller rig meer. Imidlertid blev han Conferentsraad, giftede sig, fordøiede to af sine Herregaarde, avlede Herr B*** og døde. Denne værdige Sønnesøn

af

af sin Grandpapa havde giort vel imod sig selv og imod Staten, om han med sine faa, men tilstrækkelige Midler for lang Tid siden havde slaaet sig til Rolighed paa sin overblevne Herregaard, giftet sig med sin Forvalters Datter og formeret Verden, om ikke just med rige og fornemme, dog med sunde, sterke og arbeidsomme Børn. Denne Vei til at blive lykkelig og nyttig staaer ham for en kort Tid aaben endnu, nemlig saalænge som hans Forvalter endnu ikke kan jage ham fra Gaarden og kiøbe den selv, hvorpaa han dog arbeider af alle Kræfter; men Herr B*** har, uagtet sin maadelige Forstand — om hvilken jeg i Forbigaaende maa erindre, at den slet ikke har tiltaget i denne Familie, men endnu er den samme, hverken større eller mindre, end Bondefogdens i Overby — han har, uagtet sin temmelig maadelige og daglig aftagende Formue, dog hidindtil ikke kunnet forlade sine ærgierrige Hensigter. Han troer, at han blev en alt for uværdig Pode i sin høie Familie, om han ikke i det Mindste døde som Etatsraad. Hvorledes skal han blive det? Giøre sig fortient dertil? Det er ikke at tænke paa! Kiøbe sig dertil? Saa blev han reent ødelagt, og det lader sig desuden ikke saa let giøre som før. Men hans Frue Moder har fra hans Vugge af idelig sagt ham fore, at han vist vilde giøre sin Lykke hos Fruentimmer, og at han ret var skabt til at

giøre et stort Partie. Dette holder han for et Orakel, og nu til Paaske bliver det fiorten Aar, at han støver omkring i alle fornemme Huse, for at finde en Frøken, hvis Fader vilde forbarme sig over ham og forhielpe ham til den høie Ret, at sørge over sin Datter med Pleureuser, naar hun døde; hvilket han, i Forbigaaende sagt, just af samme priisværdige Længsel ønskede, ei at maatte vare for længe. Han bliver virkeligen taalt i endeel store Huse, fordi han kan spille Qvadrille, i endeel andre, fordi han er en Nar, og i andre igien, fordi man er for høflig til at vise ham Døren. Men hvad Frøkenen og Pleureuserne anbelange? Ja, min Herre! dersom De vil følge mit Raad — men De haster; man venter Dem i Selskab; jeg vil ikke opholde Dem. Saa meget vil jeg kun sige, at De giør meget vel, om De endnu i Morgen reiser paa Godset og gifter Dem med Forvalterens Datter.

Hvad i al Verden er det for en Maskine, som vakler mig saa langsom i Møde og strekker sig paa saa mange Maader? Hojah! — Gud bevare os, min Herre! De kommer os alle til at gabe! Ak! — Det er den rige, den gode ærlige Herr C***, som nu sover og fordøier i sit tredivte Aar; thi, at han lever, kan man ikke sige, uden at tale uegentligt. Det er nu i ti Aar, at han hver Morgen, naar han skal klædes paa, er betænkt paa at gifte sig, og det er net-

op

op lige saalænge, at han en Time derefter glemmer det igien. De mange Besværligheder, som ere forbundne med den kiere Egtestand, og især de skrekkelige Tilberedelser, turde vel tilsidst forlede ham til reent at forlove det, om man ikke i Tide forebygger denne Ulykke. Kom nærmere, min Herre! Hvi seer De saa surt? Har jeg forstyrret Dem i Deres Søvn? Men det var min Hensigt, at giøre Deres hele øvrige Levetid saa rolig, saa magelig, saa sød, at De neppe selv skulde vide, at De var til paa Jorden. De smiler allerede. Nu, got! Jeg kiender en dydig Pige; det er sandt, hun er fattig, men De er overmaade rig, og, som jeg er overbeviist, intet mindre end gierrig. Men hun vil være saa taknemmelig, ifald De giør hendes Lykke, og saa omhyggelig for Dem, og pleie Dem saa got, at De ikke engang skal have nødig at putte den Mad i Munden, som De spiser. Ja, siger De, naar jeg kun vil frie for Dem, og besørge alle Anstalterne, og skaffe Dem Bruden med alt sit Tilbehør i Huset, og bestille Vielsen, og — ja! ja, min gode Herr C***! det skal altsammen blive besørget. Men, mere maa De heller ikke begiere — thi — god rolig Nat! — Han var føielig nok. Men det er han altid. Han gider ikke sige imod, og dette smigrede ham, men i Morgen har han glemt alting.

Hvor-

Hvoraf leer De saa overgiven? min unge Herr v. D.! Parbleu, siger De, af det pedantiske Indfald, jeg har haft, at De skulde bøie Halsen under Egtestandens slaviske Aag. En Nar, siger De, at De var, om De nogen Tid giftede Dem. Ja; det kan jeg nu endelig ikke sige meget imod; thi jeg troer, at De er en Nar, enten De gifter Dem, eller ikke. Men, just fordi De er en, og fordi jeg veed, at De kan forbedres, naar De faaer den Opdragelse, som Dem fattes endnu. Handler jeg ikke langt kierligere imod Dem, min Herre, naar jeg overlader Dem til en dydig, en klog og elskværdig Kones Tugt, end ifald jeg skikkede Dem tilbage til Deres Hofmester, eller, det som Gud forbyde, til Daarekisten? Han hører mig ikke. Han triller en Opera-Arie, giør en pas de six og recommanderer sig i bqurrée Skridt. Det er dog en Ynk! — Han er en ung bemidlet Adelsmand, som det hverken fattes paa et got Hierte, eller paa naturlig Forstand, eller paa Naturens glimrende Gaver. Hans Hovedfeil er en stor Grad af Letsindighed og et urigtigt Begreb, som han giør sig om det Velanstændige; Thi, at han lagde sig efter den fornemme Fritænkerkunst, skete af ingen anden Aarsag, end fordi han ikke vilde giøre sit Adelskab nogen Skam, og fordi han var for letsindig til at legge sig efter noget Andet. Der behøves, som man veed, ikke meer at

kun-

kunne tænke til at blive Fritænker, end der behøves at kunne give gode Raad til at blive Raadmand. Sin første Ungdoms Bluefærdighed overvandt han hastigt, da han først troede, at den kun skikkede sig for Pedanter. Han tabte ikke strax ved at overvinde den. Han blev beleven og meer elskværdig. Men, for at iagttage den formeente Anstændighed, blev han snart dristig og lidet derefter forvoven. Nu er han allerede uforskammet, baade imod Religionen og imod det smukke Kiøn; og, derfom han ikke bliver hiulpen i Tide, vil det kun vare lidet, inden han af lutter Levemaade bliver bindegal. En fornuftig og elskværdig Kone er nesten det eneste og, som jeg vist troer, det sikkerste Middel til hans Helbredelse. Men jeg vil lade ham fare. Jeg seer Een, som er en større og langt ulægeligere Nar, end han.

Igiennem det Ansigt, som De har forskrevet fra Paris og til Overflod saa rigelig besaaet med Skiønpletter, opdager jeg dog Deres naturlige Lineamenter, latterlige E***! — Et Pund Pudder skiuler vel den naturlige Farve af Deres Haar; Deres Skoe giøre Dem et halvt Kotteer høiere, og Deres falske Lægge give Dem nesten et mandigt Udseende. Men jeg kiender Dem dog og veed meget vel, at De baade er rødhaaret, koparret og uanseelig. Denne Maske har De dog venteligen laant for at be-

hage Jordens Deilige. Men, da dette er Deres Hensigt, og De besidder saa smuk en Formue, hvi gifter De Dem da ikke? Saaledes? at De giør Dem en Samvittighed over, ganske at nedslaae, om ikke at dræbe, i det Mindste en halv Snes Fruentimmer, ved at vælge eet? Og hvem, siger De, skal De vælge, uden at fornærme Dem selv? Een af de Smukke, som tilbeder Dem, er skiønnere end den mediceiske Venus; en anden tilbyder Dem Croesi Rigdomme; den tredie er Dyden selv. Hvad skal De giøre? Rysekrud skal De bruge, min Herre!

Paa de afmaalte Trin, den dybsindige Mine og den udstrakte Pegefinger kiender jeg allerede langt borte den pedantiske Rector, Herr F. Et Ord, min Herre! De har et got Levebrød; vil De gifte Dem eller vil De ikke? Per Jovem! hvilket Ansigt han sætter op! Og, hvad var det for en vigtig Betragtning, som jeg forstyrrede Dem i? Saaledes? at De var ifærd med nøie at bestemme den Guldregns Egenskaber, som fløb ned i Danaes Skiød? Men, var det ikke bedre, ifald De lod disse græske Liderligheder fare, og i det Sted elskte lidt ordentligt paa Dansk? Men De har desuden et vigtigt Verk under Hænderne, et Monumentum ære perennius, som fordrer ethvert af Deres Øieblikke og ikke tillader Dem at tænke paa slige Daarligheder, som Fruentimmer og Giftermaal. De kan ikke engang

for-

forsvare det for Verden, at De har staaet her saa længe og hørt paa en Ignorant. — Mange Tak, min lærde Herr Pedant! De kunde dog nok være lidt høfligere. Denne store Mand arbeider, imellem os at sige, virkeligen Dag og Nat paa et Værk, hvis Titel han allerede længe har haft ferdig. Den lyder omtrent saaledes: "Mnemoneutica, eller, en ganske ny og i Christenheden hidindtil uhørlig Samling af alle Portugisiske, Spanske, Franske Italienske, Engelske, Hollandske, Danske, Polske, Russiske og Tyrkiske, tykke og tynde, forstaaelige og uforstaaelige, trykte og utrykte Latinske Grammatiker, til Fædrenelandets Ære og i Særdeleshed til den kiere Ungdoms Nytte, for Tydeligheds Skyld, med en utrolig stor Umage og utallige Bekostninger, oversat i Latin og, til en Hielp for Hukommelsen, forfattet i alexandrinske Vers, med Noter af F**."

Jeg troer, at Pedanterne have sat hinanden Stevne — Hvilken Mængde! — O, I bestøvede Sønner af Italiens forsiunkne Stæder! o, I Klopfegtere fra det gamle Rom! o, I Bastarder af Latien! med hvilken Steen skal jeg tegne denne Dag, da jeg seer Eder samlede! Hvor bistre see de ikke ud! Men jeg vil dog vove at spørge nogle af dem, som jeg kiender. Jeg skal stille mig ved dem saa snart som muligt. De, min Herr G***! hvor-

for gifter De dem ikke? Fordi De har opofret Dem til Fædrenelandets Tieneste og samlet Trykfeil. — Vel! — og De? min Herr H***! Fordi De Dag og Nat undersøger Alderdommens kostbare Levninger — Meget vel! — og De? min Herr J*! De samler Insecter — Ypperligt! — Nu kan De kun gaae, mine Herrer!

Jeg tænkte, at jeg var færdig med disse Bogorme, og saa bemerker jeg først Een af de største. — Vi vil dog høre ham. Min gode Herr K! hvor kan De med saa smukke Indkomster, som De har, overtale Dem til at sidde længere ugift? Nu! saa at De er meget kilsindet og knarvurn? En Kone vilde kun hvert Øieblik ærgre Dem? Deres Børn vilde forstyrre Dem i Deres Tanker? Er det da og afgiort, at De kan tænke? — Der var engang een af de Narre, som gierne vil efterabe berømte Mænd og, naar de ikke kan det i deres Fuldkommenheder, nøies med at ligne dem i deres Svagheder. Denne vilde alt for gierne see ud som vor store Holberg; og, da han hverken kan blive saa lærd, eller saa vittig, forestiller han sig i det Mindste ligesaa besynderlig og egensindig, uden at være nogen af Delene.

De ere da borte. Men jeg er næsten ferdig at ønske dem tilbage igien. Hvor har Optrinnet ikke forandret sig! Hidindtil har jeg dog intet seet uden

latterlige Ansigter. Nu seer jeg lutter heslige. Men, jeg har selv kaldet dem, og nu er jeg dog nødt til at forhøre i det mindste nogle af dem.

Den Første, som jeg seer, er den berygtede Aagerkarl, Herr L*. Jeg har stor Lyst til at nævne hans fulde Navn, eller i det mindste at sige, hvor han boer, paa det enhver af mine Læsere, som ikke kiender ham endnu, maatte tage sig vare for ham. Men, som jeg ikke troer, at Skrivefriheden gaaer saa vidt, vil jeg lade det blive, ved at giøre ham saa kiendelig, som det er mig tilladt. Hans Huus er et Forraadshuus af Panter, som enten ere indviede med Enkers og Faderløses Taarer, eller med unge umyndige Forøderes Forbandelser. Alt, hvad han har, og Alt, hvad han veed, hans Ansigts Mine og hans Siels hemmelige Tanke er ansat til Procent. Han har udregnet, at han giver Gud 14 og ½ Procent af sin Levetid; thi han er oven i Kiøbet en Hykler og forsømmer ingen Søndag at gaae i den Kirke, hvor Præsten kan bedst græde. Og det er foruden de øvrige Douceurs, som han maa give i Fest- og Hellige-Dage. Heller kan han neppe bebreide sig, at han har ladet een eneste af sine Medchristne slippe lettere derfra. Paa denne Maade har han sammenslæbet anseelige Midler. Dog spiser han sig aldrig mæt, undtagen naar en af hans ulykkelige Skyldnere er nødt til at beværte ham, og da er

han

han færdig at æde Skyldneren med. Men at han skulde gifte sig! — Ja! — jeg vil dog for Spøgs Skyld spørge ham ad. Min Herre! De har dog saa gode Raad til at forsørge en Kone — Maaskee De kunde efterlade Dem Børn, der igien aftœde den Skam og Skade, som De giør Deres Fædreneland. — Jeg vidste det forud. Han trekker paa Skuldrene. Det er besverlige Tider! — Gud veed, at han suurt maa fortiene sit fattige Brød — De, som sige, at han har tilovers, ere onde Mennesker — Gid! — hold, Nederdrægtige! fornerm ikke vore Øren med Deres Bespottelser! Det er ikke mit Alvor — De er alt for uværdig til en af Himmelens største Gaver, og De vilde kun giøre en Kone ulykkelig; De vilde lade hende sulte ihiel, eller laane hende ud paa 20 Procent. Men derfor, vær forsikkret derpaa! derfor skal De ikke faae det lettere end Deres ærlige Medbrødre!

Endnu Een af samme Bande, skiøndt ikke slet saa grov. Ja! hvad skal jeg høre paa Dem for? min Herr M! det er dog den samme Undskyldning — De har ikke Raad til at gifte Dem? — ikke sandt? Nei! det var dog ikke hans Aarsag. Det var endnu den vittigste Gnier, som jeg har seet. Gud forlade mig, om jeg giør ham Uret, og han er en Philosoph! Han vilde gierne gifte sig — Han tilstaaer selv, at han er rig nok til at giøre en fattig Pige lykkelig. Men

det

det vilde røbe alt for kiødelige Hensigter; det vilde være hans Alder uanstændigt; og man vilde sige, at han giftede sig som en ung Springer, ifald han tog en Kone uden Midler. Saasnart han finder saadan en, vil han opfylde mit, eller rettere Statens Ønske — Nesten setter han mig i barocco. Dog, jeg veed endnu et Raad — Jeg kiender et dydigt og velopdraget Fruentimmer, som ikke eier een Skilling, og som, foruden at hun er ilde tilredt af Kopperne, er saa naturlig heslig, at hun neppe skal blive taalelig uden ved en lang Vane — Tag hende, min Herre! saa skal Verden hverken beskylde Dem for kiødelige Hensigter, eller for egennyttige!

Mig synes, at jeg skulde kiende Dem, min Herre! Det forhaanende, det bidende Smil har jeg seet før. Alle disse Træk, som saa vel udtrykke en nedrig og en dum Stolthed, ere mig langt fra ikke fremmede — Ah! — det er Herr N., som saa gierne vil holdes for et satyriskt Hoved, og dog er intet uden en Bagtaler og en Pasquillant. De spørger mig saa haanligt, om det er mig, som har fattet det ædle Forsæt, at omvende Pebersvendene. Ja, min Herre! — eller at straffe dem — Om jeg er saa hengiven til det smukke Kiøn, hvis Partie jeg tager med saadan Iver? Jeg tager ikke dets Partie — Det er Statens Sag, jeg taler. Men jeg bærer saa megen Ærbødighed for den dydige Deel

af dem, som det er tilladt at bære for en dødelig Skabning. Om jeg da ikke veed, at Fruentimmer ere altid?! — og hvad ere de altid? Fruentimmer, vellystige Sirener, eller bistre Furier, altid Spillebolde for Sandserne, altid falske, altid egennyttige? Nedrige Bagtaler! Jeg vilde kun fornærme Kiønnet, om jeg værdigede Dem et Svar. Men offentligt, ved en Kirkedør, paa Deres bare Knæ, med en Strikke om Halsen og et Lys i Haanden bør De giøre det hele menneskelige Kiøn Afbigt for Deres uforskammede, Deres ublue Digt!

Hist i Skyggen, assides og bag ved alle de andre, sniger han sig frem, den græbende Tartuffe; han tør ikke løfte Oinene op paa sine Brødre, den nedrigste blant alle Pebersvende. Det er O*, som om Dagen offentligen hyler over Fruentimrets Daarligheder og om Natten forfører alle dem, han kan, til de skammeligste, de strafværdigste Uordener. Kom kun frem, Bedrager! hvorfor gifter De Dem ikke med een af de Mange, som De forfører? Det har hidindtil ikke været Himmelens Villie — De føler intet Kald til Ægtestanden? — Frekke Bespotter! Men det er Himmelens Villie, at De hver Aften sniger Dem op paa tredie Stokværk i det Dem bekiendte Hiørnehuus, for der at afnøde en uskyldig Skiønhed Usømmeligheder under Skin af christelig Kierlighed, og for med den andægtigste Mine at

styrte

styrte Hende ned i Afgrunden, fordi De sparsomt underholder hendes syge Moder med sammentryglede Almisser? De har følt et indvortes Kald til at bedrage alle de Fruentimmer, som har villet troe Dem, ved de dyreste Forpligtelser, hvoraf De aldrig har agtet at holde det Mindste. Gaa, Nederdrægtige! Skiul Dig i Støvet, du Afskye for Menneskeligheden!

Nei, dette Arbeide er alt for udmattende, det overgaaer mine Kræfter og min Taalmodighed. Er her flere af de heslige Ansigter tilbage, da melde de sig snart! Ak! Deres Excellence! De behager naadigst at tilgive — De vilde være saa bevaagen — Ha! saaledes er det, naar Sielen er mat — Jeg kan ikke finde paa eet eneste Udtryk, som hans Excellence forstaaer. Han har aldrig vidst, hvad det var, enten at tilgive, eller at være bevaagen — Deres Excellence behager da, om De saa synes, at springe af Skindet, fordi jeg med uskiønsomme Fødder er sprungen over Dem til en af de smaa Tartuffer! Den, som kiender den berygtede Greve af P, — vil tilstaae mig, at jeg er aldeles uegennyttig, enten jeg roser, eller laster ham. Det er derfor, at jeg herved frivilligt og med beraad Hu tilstaaer min Feiltagelse, og at jeg giorde ikke alleneste hans Rang, men og hans personlige Character Uret, da jeg forhørte en anden Tartuf førend ham. Han er

den

den christeligste Uchristen og det andægtigste Umenneske, som jeg kiender. Med den samme Haand, som denne Afskyelige offentligen løfter op til den Almægtige, støder han hemmeligen Dolken i Enkers saargiorte Bryst; og det var hans Glæde, om han i Guds Navn kunde drukne alle Faderløse — Skal jeg spørge ham, hvorfor han ikke gifter sig? Urimelige Spørgsmaal! Kan Den taale et Fruentimmer, som hader Naturen?

Jeg kan ikke mere — Jeg troede, at en forældet Skiønhed ikke skulde passe sig ilde til den Materie, som jeg skrev om, og jeg havde sat mig fore at levere mine Læsere et heelt Alphabet af Pebersvende. Men det er ude — Jeg er træt — Jeg kan ikke tilspørge eet eneste Bogstav meer. Og Mængden voxer dog bestandigt — Dog, de Fleste ere alt for frygtsomme ud til at være onde. Det er dem, som en overdreven Forsigtighed hindrer i at gifte sig; og det var at giøre dem den største Uret, om jeg spurgte dem, efterat have spurgt hine nedrige — Imidlertid har jeg dem paa Halsen — Hvad skal jeg giøre med dem?

Jeg vil forsøge at røre dem — Jeg vil raabe høit til dem, at de ikke udelukke sig selv fra den første og største Velsignelse, som Skaberen gav de Dødelige! Jeg vil vise dem den Værdighed, den Høihed, der er i at være Fader til Mennesker, til

Bil-

Billeder af den Almægtige! Jeg vil i deres Fædrenelands, i Jordens, i de tilkommende Aarhundredes Navn anraabe dem om Christne, og Borgere, og store Mænd, og Helte! — De føle intet derved, de forstaae mig neppe — Thi lille er Kredsen af deres Udsigter, og deres smaae Siele sysselsætte sig kun med det, som Sandserne tilrekke dem. Jeg vil da pege paa deres gifte Medborgeres Lyksalighed, paa den himliske Vellyst i en tilladt Elskov, paa Ægtestandens Beqvemmeligheder og paa den ubeskrivelige, den unævnelige Glæde, den ædle Stolthed, hvormed en Fader besieles ved den mindste Udviklelse af sit Barns Evner, ved en for alle Andre usynlig Tilvært af den spæde Ynblings Færdigheder. Men, Frygt har forblindet dem. Den viser dem kun Kummer og skiuler det for dem, at denne kan undgaaes, eller bæres. Gysende overregne de ubetydelige Udgifter og tænke ikke paa, hvortil de anvendes; og skielvende see de den Mulighed, at mangle i en Tid, da det er langt muligere, at de ikke leve. Hvad skal jeg giøre med dem?

Men hist kommer hun mig til Hielp, den guddommelige Pige med sorte straalende Øine og med sine svulmende Bryster af Snee. Hun svæver meer end hun gaaer over Jorden, munter, og let, og frisk som Morgenrøden, der kalder hende til Skaberens Priis og til de elskede Pligter — en syglig Moders

Underholdning og yngre Brødres Opdragelse — Thi ingen persisk Silke rusker om den fromme Piges Fødder, og hun er ikke stiv eller fortaandet under glimrende Byrder fra Peru. Hendes sneehvide Dragt leger med Vesten=Vinden, Den er uden Pletter, som hendes Siel, og uden Kunst, som enhver af hendes Miner. Den er tarvelig og taler intet om høie Aner, eller Rigdomme. Men, naar hun aabner sine Læber, aander hun Viisdom, og Dyd, og salig Vellyst; og, naar hun smiler, udbreder Kierlighed sine Fortryllelser over deres Hierter, som see hende. O Du, som Naturen, og Dyderne, og Dydernes himliske Dronning, Religionen selv, venlige trettedes om at pryde med deres udsøgteste Skiønheder, Prydelser, som ophøie Dig saa uendeligen over Kunstens Døttre og den blinde Rigdoms Døttre, som de selv overgaae et glimrende og ubesielet Støv i Skiønhed og Værdighed! o Du, som Algodhed betroede den største Lyksalighed paa Jorden, den Eneste, som han fordum tillod de Faldne at tage med sig fra Vellysternes Have! himliske Skabning! det er Dit Kald, Din Pligt og Din Natur at være medlidende med vor Kummer og selv med vore Daarligheder! Lad min Bøn røre dig! See til disse Narre og omvend dem!

Naturen, og de høie Dyder, og de salige Vegtere, som svæve omkring hende, have igientaget mit Raab.

Raab. Jeg seer det — thi hun gaaer langsommere, den deiligste blant Jordens Døttre — og endnu langsommere — og snubler — hun begriber det ikke, hvorfor hendes Been zitre, og hendes Hierte slaaer høit, eller hvorfor hun bliver saa fortaandet, eller hvorfor hendes Kinder blusse. Og nu bliver hun staaende, som for at hvile sig, og sukker; og lidt efter lidt, og langsomt, og uden at vide det, opløfter hun de store straalende Øine; men et sødt, hun veed ikke hvad, har dæmpet deres Ild, og hun føler, at de ere smagtende. Nu seer hun sig frygtsom omkring, og nu forhøie hendes Kinder deres Farve, og beskæmme Sommerens Døttre, de unge Roser. Men hvad er det, siger den guddommelige Pige til sig selv, det Fremmede, som kryber omkring mit Hierte, ligesom en Længsel. Og kielen, og halv opløfter hun de sneehvide Arme, og endnu engang seer hun halv frygtsom og halv venlig op til de forstenede Pebersvende. Men hun slaaer Øinene ned. Som Solen, førend den skiuler sig i Havet, endnu engang kaster et venligt, et smagtende Smil til de kolde østlige Bierge, hvis evige Snee den ikke kunde smelte med sine Straaler, saaledes smiler hun endnu engang og forsvinder. En Engels Godhed og et høiere Væsens Medynk var i hendes sidste Smil. Der skulde have været Foragt deri, om hun vidste, hvad det var at foragte en Skabning, der saae ud

som

som et Menneske. De Nedrige! at være nær ved en synlig Engel og at sysselsætte sig med at betragte Støv! eller at see den himliske Pige uden Følelse, med opspilede Øine! eller at spørge hende med graadige Øine, om hun har Guld, eller med frekke Øine, om hun kan begaae Laster! Det er det, som jeg kalder nedrigt og unaturligt. Imidlertid er hun borte, og dem har jeg endnu paa Halsen. Hvad skal jeg giøre med dem?

Jeg vil straffe dem, da de ikke vil forbedres med det Gode. Det er ubilligt, at Staten længere skal med ligegyldige Øine see, at Borgere, saadanne, som tage Deel i alle dens Velgierninger, af latterlige eller nedrige, eller af slet ingen Aarsager foragte dens ivrigste og alvorligste Ønske; at de desuagtet bære ulige mindre Byrder, end de kan, og ulige mindre, end enhver af deres brave Medborgere maa taale; at de saaledes tvinge den til en Ujevnhed, der kan kaldes ubillig; og at de endeligen hvert Øieblik sette den i Fare, for enten at taale, eller at straffe Uordener og Forbrydelser. Lad Religionen skaane dem! Lad Sædelæren kun revse dem, ved at giøre dem lätterlige! Men Staten, som fælleds Moder, vil ikke; og som Huusholder, som den, der bør kunne giøre enhver Patriot Regnskab for hans, for hans Medborgeres og selv for Efterslægtens Vel, kan den ikke længere skaane dem, om den og

vilde. Det var den fornærmede Stat, det blottede Fædreneland, den klagende Efterslægt, som nedlod sig til Philets Siel og bød ham at omvende Pebersvendene; det var dem, som oplivede hans Tænkekraft til at udforske deres Feil, og til at skildre dem; og det er dem endnu, som tilraabe ham at forkynde Straf i Mangel af Forbedring. Og Straf vil jeg forkynde, og, fordi det er mit ramme Alvor, vil jeg forkynde den med Overlæg, saaledes at den kan iværksættes, og saaledes at dens Frugter nogenledes kan trøste for deres Tab, som Staten vilde høste af Pebersvendenes Lydighed, om denne, hvilket Gud forbyde, ikke skulde tilveiebringes ved hiin.

Dersom jeg skrev blot Satyrer, eller jeg skrev for en anden Verden, end den, vi leve i, vilde jeg give min Indbildningskraft Tøilen. Den skulde maaskee ikke mangle i at indskyde mig hundrede Indfald, hvoraf endeel kunde være taalelige at læse, men ikke eet muligt at udføre. Den vilde indgive mig Maader at straffe paa, som faldt i Oinene, men som ved en nøiere Undersøgelse skulde befindes at være enten skadelige, eller umulige, eller i det mindste deels ubeqvemme, deels utilstrækkelige til deres Hensigt. Hertil regner jeg i Særdeleshed alle de Straffemaader, som havde Æren til deres Gienstand. Intet synes i første Oiekast billigere, end at betage en latterlig, en nedrig, en unyttig

Vor-

Borger endeel af den borgerlige Ære; men man skal ved Eftertanke snart befinde, at man derved, uden at forbedre ham, kun giør ham latterligere, nedrigere og unyttigere, end han var før. I en monarkisk Regiering var det især at ønske, at de fleste Ærestraffe bleve overladte, eller kunde overlades til det almindelige Omdømme og til Satyrens revsende Hænder. Mange Borgere skulde da leve op igien, som nu ere for evig døde; og Historien peger paa det Haab, at en vaagnende Ærgierrighed kunde omskabe Forbrydere til Helte. Endskiøndt dette bliver sagt i Anledning af Pebersvendene, og langt fra ikke i Hensigt til dem, saa kan jeg dog ikke undlade endnu at giøre den Anmerkning: at, naar Staten støder en Borger levende ud af sit Selskab, den da i flere end een Hensigt ligner den strenge Retferdighed, der fordum styrtede Korah, Datan og Abiram levende ned i Helvede. Slige ødelæggende Ærestraffe kan ingenlunde passe sig paa en Pebersvend, naar han blot betragtes under denne Titel; men selv den mindste, den allerlemfældigste vilde have en langt større og langt uforbeelagtigere Virkning, end den, man i Begyndelsen skulde formode; og en Virkning, der var tvertimod den, som Staten ønskede sig. Saaledes, om det blot blev befalet, at alle Pebersvende skulde sminke sig, saa vilde dette — om det og giorde dem kiendelige fra en-

deel

Deel af vore unge Herrer, som een, eller anden gyldig Aarsag fritager for at gifte sig — uden al Nytte kun giøre Sminken uhørlig dyr, dem til offentlige Vibundere, og følgeligen uskikkede til den største Deel af de borgerlige Forretninger; men ethvert ærekiert Fruentimmer vilde siden undsee sig ved at give saadan Een sin Haand. Om ikke de samme, dog ligesaa store Ufuldkommenheder ere forbundne med endeel andre Straffemaader, som Indbildningskraften dog i Begyndelsen skildrer rimelige og billige. Et Indfald, hvis Iverksættelse baade var en ærlig og, som jeg troede, i meer end een Hensigt en nyttig Straf, sysselsatte længe min hele Opmerksomhed. Saaledes som Snogene siges at pine de brede Tudser til at udlægge deres Æg, saaledes vilde jeg, at Pebersvendene skulde tvinges til at opdrage Deres Børn, som enten vare døde, eller uformuende, eller og af andre Aarsager ubeqvemme til at opdrage dem selv. Men Eet er det, at en stor Deel af Pebersvendene er aldeles uskikket, og Alle i Almindelighed langt mindre skikkede end gifte Folk til at opdrage Børn; et Andet er det, at den utrætteligste Regnemester neppe i vor Tid skulde blive ferdig med at udfinde det Forhold, hvorefter disse Børn skulde uddeles.

Ved at giøre alvorlige Forslag til det almindelige Bedste, bør Patrioten frygte for at være vit-

tig; og han bør ønske, at han ei maa synes at være det. Han bør i det mindste have den yderste Mistillid til ethvert glimrende Indfald. Fornuften bør være hans eneste Rettesnor, og et koldsindigt Overlæg den eneste Ledsager, som han forlader sig paa. Disse har jeg spurgt til Raads, hvilken Straf det vilde være beqvemmest at paalægge Pebersvendene; og deres første og sidste Ord har altid været: Penge.

Pengestraf vil her være det kraftigste Middel til at befordre Statens Hovedhensigt ved alle Straffe, Lydighed. Jeg kiender Pebersvendene; Intet skulde bedre kunne overtale de fleste af dem til at gifte sig, end om man kunde sette dem i den Tilstand, at de Intet, eller i det mindste intet Betydeligt sparede ved at være ugifte. Dette synes vel ikke giørligt. En Ægtemands, en Faders og en Huusbondes Udgifter ere alt for betydelige, til at nogen Skat skulde kunne ligne dem, uden at synes og, jeg vil tilstaae det, uden at være overdreven; saa meget mindre, som hine Udgifter langt fra ikke alle kunne kaldes en Skat til Staten, om den og trekker sine Fordele, saa at sige sine visse Procent af dem alle; ligesaa lidet, som den fremmede Capitalist, der fortærer sine Midler hos os, kan sige at have givet Staten dem alle, forbi denne har haft Fordeel deraf. Den Beqvemmelighed, Fornøielse og Nytte, som ere nesten uadskillelige fra Ægteskab og fra

Børn,

Børn, vil Ingen begiere for Intet, som først kiender dem. Staten selv bør være saa øm over disse vigtige Motiver til sin Hensigts Befordrelse, at den ikke sætter dem under deres rette Pris, langt fra at den skulde regne dem for Intet, hvor der handles om, hvad en Pebersvend kan vinde, eller spare ved at gifte sig. Men sine Fordele, sine Rettigheder, sine Procent er det alene, som den ikke længere bør skaane ham for. Disse kan den alene ansætte til Penge, og disse kan den med største Billighed fordre af ham, som om han virkelig var en gift Mand, saalænge det er hans egen Skyld at han ikke er det, og det er afgiort, at Staten ikke bør tabe ved nogle af sine Borgeres Egensindighed Men, om den og holder det for tienligt, især i Begyndelsen, at være saa lemfældig, som muligt; om den og beregner hine Fordele nok saa meget under deres rette Værdie; om den giver mere end de tre Fierdedele af sine Fordringer efter; saa er jeg dog forsikkret paa, at de maadeligste Afgivter ville i de fleste Pebersvendes Øine faae den tilstrekkelige Størrelse og blive et kraftigere Motiv for dem til at overgive sig, end nogen borgerlig Plet, eller i Almindelighed nogen Straf, som ikke koster Penge. Jeg siger: de Fleste; thi jeg antager, og det med god Grund, at den største Deel af dem er enten Gniere, eller i det mindste Saadanne, som en alt for stor Frygt og en

overdreven Forsigtighed skrekke fra at gifte sig. Disse have kun smaa Sjele og meget korte Udsigter. Det nærværende Onde, thi saaledes vil de dog kalde det, vil altid forestille sig for dem saa stort, og det fraværende vil synes dem saa ringe, at de snart ville troe sig ligesaa meget bebyrdede, som deres gifte Medborgere. Fra denne Tanke vil der, enten den er falsk, eller sand, være lige faa Skridt til den fordeelagtige Beslutning, den eneste, som Staten ønsker. Saasom vi dog skal give det ud for Intet, vil de sige efter deres Tænkemaade, kan vi i Guds Navn ligesaa vel gifte os som alle Andre. En sand Anmerkning, som bestyrker dette, er: at Alt hvad Gnieren og selv den utidigfrygtsomme Huusholder give, saa at sige, reent ud for Intet, falder dem tidobbelt saa tungt, som en langt større Udgift, hvorfor de dog faae Noget. Statens Bedste, maa jeg her anmerke, bekymre disse Folk sig ikke om at beregne, langt fra at de skulde holde det, som de bidrog dertil ved deres Afgivter, for Noget, der kom dem selv til Fordeel.

De Pebersvende, som ere det af andre og af lastværdigere Aarsager, end Gnieragtighed, eller overdreven Frygt, skyde dog i Almindelighed Skylden paa Mangel af tilstrekkelig Formue. Der forudsættes, at denne Udflugt er falsk, og følgelig ikke bør troes. Men den bør endog, saa meget muligt

ligt er, betages dem. Dette kan atter ikke opnaaes sikkrere, end ved den Pengestraf, som Staten paalægger dem. Den vil ikke fordre Noget af dem, førend den ved den nøiagtigste Undersøgelse er bleven overbeviist om, at de ere Pebersvende; det er: at de ikke mangle det Fornødne til en Families Underholdning. Deres Afgivter vil da selv blive et offentligt, ærværdigt og uimodsigeligt Beviis paa deres Formue. Samme Beskaffenhed har det med Dem, som skyde Skylden paa naturlige Mangler og ikke kan retferdiggiøre sig. De Faa, som ere dristige nok til at foragte alle Udflugter og til offentlig at bekiende deres sande bevægende Aarsager, eller og frekke nok til ikke at ville anføre nogen anden end deres Villie, disse kan Staten neppe unddrage sig for at straffe haardere, end de Andre. Men uden at regne, at de allerede beskæmme og straffe sig selv, vil en større Pengestraf være et tilstrekkeligt Middel til at udmerke dem fra alle de Andre. Og den vil ved en i det rette Forhold tiltagende Størrelse blive det kraftigste, om ikke det eneste Motiv, som kan bevæge dem til at forlade deres Ondskab. Her maa jeg legge til, at Afgivter i Penge, som ikke fortiene og neppe vil faae andet Navn end Bøder, virkelig indeholde al den Ærestraf, hvormed Staten kan og bør belægge Pebersvendene, Libertineren alene undtagen, og denne

meer

meer, forbi han er Libertiner, end fordi han er Pebersvend.

Pengestraf er det Eneste, som kan giøre den omtalede Ujevnhed i Statens Byrder umerkelig for den gifte Borger, om den og ikke strax kan blive tilstrekkelig nok til fuldkommen at ophæve den.

Pengestraf er den eneste, som er anvendelig paa Alle, og den eneste, hvorved Staten kan træffe et ordentligt og nøiagtigt Forhold. Alle andre Straffemaader ville være underkastede tusinde Vanskeligheder, tusinde Undtagelser. Og, om det var muligt at finde Een iblandt dem, som kunde være almindelig, saa vilde det dog fordre uendelige og nesten umulige Beregninger, naar den skulde inddeles i de behørige Grader, og disse igien sættes i det rette Forhold med Graderne i Pebersvendenes Ulydighed. Naar man tilstaaer mig, som jeg neppe tvivler paa, at denne Ulydighed bliver større og strafværdigere, ligesom Borgeren enten har en ringere og slettere Aarsag til at være ulydig, eller en større Evne til at adlyde, saa vil man heller ikke give mig Uret i det Ønske, at disse Omstændigheder maatte, saavidt det var muligt, komme i Betragtning ved Straffens Uddelelse. Kan og ikke den første, kan dog den sidste iagttages, naar Straffen bestaaer i Penge, og det, som jeg før erindrede, med en langt større Lethed end ellers.

Lige-

Ligesaa naturligt, som Indtægternes og Udgivternes Størrelse, eller Ringhed bestemmer den større, eller mindre Evne, en Pebersvend har til at gifte sig, ligesaa naturligt og let kan og hans Udgivter blive formerede, eller, om man vil det heller, hans Indtægter formindskede i det rette Forhold til hans Ulydighed. I Særdeleshed maae alle de Straffe, hvis Hensigt er at giøre en Pebersvend, saavidt muligt, ligesaa nyttig, som Een af hans Medborgere, ansættes til Penge, om de skal beregnes med Nøiagtighed. Og da er det kun, uden nogen Nytte at giøre Beregningen dobbelt. Denne Hensigt, at giøre Straffen selv nyttig i Mangel af Lydighed, kan endelig ikke, eller i det mindste ikke saa godt opnaaes, som ved Pengestraf. Ved Penge, og ved dem alene, kan de Ægteskaber befordres, som af en virkelig Mangel paa Formue enten opsettes eller tilintetgiøres. Dette er vel det naturligste og eneste Middel, hvorved det Tab nogenledes kunde oprettes, som Pebersvendene anrette i Henseende til Folkemængden; men det er langtfra ikke den eneste Maade, hvorpaa Staten kunde anvende de af deres Penge til Fordeel, som de i Almindelighed anvende saa slet.

Af disse foreløbende Erindringer begribe De vel, mine Herrer! at det er Penge, som De maae bela-

belave Dem paa. Hvor mange, eller i hvilket Forhold, er det, som jeg først nøiere vil overveie.

Men een vigtig Post staaer tilbage, som maa afgiøres, førend jeg kan gaae videre; en Post, hvis Vanskelighed næsten skrekker mig. Den bestaaer i intet Mindre, end i det betydelige Spørgsmaals Opløsning: hvorledes man skal kiende den Skyldige fra den Uskyldige? Jeg har i Begyndelsen af denne Afhandling anført tre Slags, som ikke fortiene Navn af Pebersvende, og som følgeligen giøre meget ilde, ifald de tage dem noget af alt det, som jeg har sagt, eller endnu agter at sige i denne Materie.

De første vare De, som en naturlig og med Ægteskabets Hovedhensigt stridende Skrøbelighed hindrede i at gifte sig. Med disse har det slet ingen Vanskelighed. Det medicinske Facultet, eller det i slige Undersøgelser saa erfarne Consistorium vil ikke negte dem de i dette Tilfælde fornødne Vidnesbyrd, som altid skal være troværdige nok til at retfærdiggiøre dem. Dog maa jeg lægge til, at heller ingen andre Attester bør holdes for tilstrækkelige. Det vilde være alt for dristigt, at lade det almindelige Bedste komme an paa een eneste Mands Ærlighed, om hvilken man saa sielden kan være forsikkret, at den vil staae Prøve i Fristelsens Tid. Da jeg taler som Patriot, kan jeg imidlertid ikke undlade, at udvide denne Artikel meget over de

Grænd-

Grændſer, ſom hidindtil have været ſatte, og ſom man formoder. Det er ikke alleneſte Børn, ſom Staten ønſker ſig, men det er og, for ſaavidt muligt, ſunde og ſtærke Børn: ſaadanne, ſom den kan giøre ſig Haab om at de leve, og at de leve den til Nytte; langtfra ikke ſaadanne, ſom enten en tidlig Død giør til Intet, eller en og anden ulægelig Svaghed giør til værre end Intet, til unyttige Byrder for ſig ſelv, om ikke for det Almindelige. At mange Sygelige og Svage kan være deres Fædreneland til ſtor Tieneſte negtes vel ikke, men det giør heller Intet til Sagen; thi baade vilde diſſe kunde have giort det endnu langt ſtørre Tieneſte, om de havde været friſke; og den ſtørſte Deel, den, ſom ſkal tiene Staten med ſit Legeme, bliver dog altid ſaa godt ſom reent unyttig ved de Sygdomme, jeg taler her om. Der er viſſe Familie-Sygdomme, hvis Forplantelſe jeg iſær ønſkede blev forebygget ſaa meget ſom muligt! Saaledes er jeg ſaa langt fra at ſkrive en Svindſottig, eller en overmaade Gebrekkelig paa Peberſvendenes Liſte, at jeg tvertimod ønſker, at Staten, for ſaavidt det er den tilladt at indſkrænke en Borgers naturlige Frihed, vilde giøre dem alle Giftermaale vanſkelige, i Særdeleshed naar deres Sygdomme kunde beviſes at være arvelige. De Mænd, ſom havde fyldt 60 Aar, vilde jeg vel ikke ønſke

ble-

blevе forhindrede i at gifte sig, naar de vare ved en god og rørig Helbred; men jeg vilde dog heller ikke, at de skulde betragtes som Pebersvende og paa nogen Maade tvinges dertil. Dog ere de, som have siddet ugifte til den Alder, de Sidste, jeg vilde fritage for den almindelige Straf, og nesten de Første, jeg kunde falde paa at straffe høiere end Andre. Det er derfor mit Forslag, at de 60 Aars gamle Pebersvende, som ere ved saa god Helbred, at det medicinske Facultet dømmer dem beqvemme til Egteskab, skal betale den ansatte Straffesumma, enten de gifte dem, eller ikke: men Dem, som ere for skrøbelige til at kunne faae saadan en Attest, skulde alt Egteskab forbydes, og saa skulle de betale dobbelt; Alt for deres begaaede og uoprettelige Synders Skyld.

Et andet Slags, som jeg anførte af Ugifte, der ikke kan kaldes Pebersvende, vare De, som en alt for uerfaren Ungdom undskylder i at gifte sig. Ved dette Slags Retferdiggiørelse, møde allerede flere Vanskeligheder. Hvor unge de ere kan man erfare af Kirkebogen. Men Ungdom, for sig selv alene betragtet, kan ikke være nogen tilstrækkelig Undskyldning, i det mindste ikke for Dem, som have fyldt 16 Aar. Det var tvertimod at ønske, at Alle kunde giftes i denne Alder, eller ikke længe derefter. Men den Mangel paa Erfarenhed, som i Alminde-

lig-

lighed, og dog ikke altid, følger med den første Ungdom, er det alene, som kan undskylde. Ved Erfarenhed forstaaer jeg: en Forstand, der enten er tilstrækkelig til at bestyre et Huus og en Familie selv, eller i det mindste til at lade sig raade og bestyre af Andre, som ere fornuftigere. Om et ungt Menneske besidder denne, eller ei, kan ikke bestemmes uden megen Vidtløftighed. Forældrenes og Formyndernes Egennytte løber for meget ind i deres Børns og Myndlingers Giftermaale, til at Staten i dette Tilfælde kunde holde deres Vidnesbyrd for upartiske og paalidelige. Lærernes Godtbefindende i denne Punct er reent uefterretteligt. De Gamles Bekiendte tage tiest Deel i deres Egennytte, de Unges i deres Daarligheder. Alle, som kiende dem, ere i det mindste mistænkte for at have taget et, eller andet Partie.

Af disse Vanskeligheder kan i mine Tanker Staten, uden at tabe, bedst rede sig ud paa følgende Maade. De unge Mennesker, som endnu ikke havde fyldt tyve Aar, skulde den reent ud betragte som en uerfaren og til en Familiens Bestyrelse udygtig Ungdom, de maatte være saa formuende og saa vel vorne, som de vilde. De skulde følgelig ingenlunde belegges med den Straf, som blev fastsat for Peberspendene. Det skulde derfor ikke være dem forbudet at gifte sig, men det skulde aldeles være

dem

dem formeent at gjøre dette Skridt uden deres Forældres, Formynderes, Foresattes, eller Statens eget Samtykke. De fra tyve Aar indtil den Alder, hvori Staten holder et Mandfolk for dygtigt til selv at kunne bestyre sine Midler, burde i mine Tanker ansees for Saadanne, som ikke ere uerfarne, uden at de selv have den største Skyld i denne Mangel. De burde i denne Henseende i det mindste belegges med Halvparten af den fastsatte Straf. Men det skulde derfor ikke være dem strax tilladt at gifte sig, naar de vilde. Deres Forældres og Curatorers Samtykke skulde de vel ikke længere behøve; dette skulde tvertimod ikke engang altid være tilstrækkeligt. Men de maatte dog give Staten en Forsikkring for deres Opførsel, som den kunde være fornøiet med. Vare de komne til den Fornuft, som udkrævedes, saa kunde det ikke vel feile, at de jo vare kiendte af Een, eller flere ærlige, fornuftige og vederheftige Mænd, som ikke vilde tage i Betænkning at sige god for dem. Disse maatte være ansvarlige for noget Mere end deres Midlers Bestyrelse. Deres Børns Opdragelse og selv deres egen Levemaade burde de have under nøie Opsyn, indtil de fyldte deres 25 Aar. Jeg kan ikke forlade denne Artikel uden endnu at tilføie nogle faa Erindringer. Naar jeg siger, at Den, som har fyldt sine tyve Aar, ikke længere bør behøve sine Forældres Samtykke til at

gifte

gifte sig, maa Ingen give disse Ord den vrange Forklaring, at det var ligegyldigt, enten han havde det eller ikke, — til at troe det er jeg for god Christen — heller ikke, at han ei behøvede det, til at gifte sig med hvem han vilde; til at paastaae dette er jeg for god Patriot. Den Ret, at udelukke visse Personer fra Giftermaal med deres Børn, bør ingen Alder kunde betage Forældrene. Den har sin gode Nytte og kan ikke betroes i bedre Hænder. Staten alene bør efter Godtbefindende kunde indskrænke, eller ophæve den. Men til denne bør og Børn, ufortænkte, kunde tage deres Tilflugt; og Forældrene bør ikke besvære sig over, ifald den giør ethvert af deres Afslag ukraftigt, som ved Undersøgelse befindes at grunde sig paa Egennytte, eller paa en ubillig Fordom, eller paa en blot Egensindighed. Jeg har vel neppe nødig at erindre, at jeg kun taler om saadanne unge Mennesker, som har Indkomster, der ere tilstrekkelige til en Families Underholdning. Disse Indkomsters Natur skal jeg siden finde Leilighed til at bestemme nøiere, og man vil da faae at see, at hverken de løse Speculationer paa en, eller anden Maade at fortiene det fornødne Udkomme, hvortil Ungdommen er saa tilbøielig, eller virkelige Stipendia, hvis Anvendelse Giveren har bestemt, uden at love dem Varighed, eller en blind Tillid til Forsynet, eller en ubillig Tillid til den Underholdning,

ning, som Kierlighed, eller Anstændighed kan aftvinge formuende Forældre, kan komme i nogen Betragtning. Alt dette havde jeg maaskee ikke engang nødigt at erindre. Jeg burde slutte denne Artikel, for at gaae videre; og dog er der Noget, jeg veed ikke hvad, som endnu trekker mig tilbage til de unge Mennesker. Det er ligesom en hemmelig Anelse, der aftvinger mig den kierlige Formaning til dem Alle i Almindelighed: at de ikke strax, ved at læse denne Afhandling, og ikke uden at overveie alle Omstændigheder paa det nøieste, giøre dem nogen Samvittigheds-Angst derover, at de endnu ere ugifte. Jeg gientager, at De, som ere under 25 Aar, ikke aleneste maae have Formue, men og Forstand, førend de kan kaldes Pebersvende; og jeg advarer dem om, at, ifald de begik een, eller anden Drengestreg, efterat de vare blevne Mænd, selv det Navn af Papa ikke skulde fritage dem fra den børnlige Tugt — om jeg maatte raade.

Det tredie Slags, som jeg holdt undskyldt for at gifte sig, vare De, som fattedes det Fornødne til en Familiës Underholdning. Ja, mine Herrer! det fattes Dem vel alle? Jeg veed, at De vil sige det! Jeg veed og, at De har Uret. Men hvorledes skal jeg overbevise Dem herom? Jo Flere, der angive sig for at være uformuende, uden at være det; jo flere Kunstgreb de anvende, for virkelig at synes det,

som

som de give sig ud for; desto større bliver den Vanskelighed, at kiende de virkelig Uformuende fra de Falske, og at kiende dem med Visbed. Jeg har længe seet den forud. Den har tiltaget i Størrelse ved hvert Skridt, jeg har nærmet mig til den; og jeg kan ikke negte, at jeg neppe kan oversee den meer nu, da jeg er kommen den saa nær, at jeg ikke længere kan undgaae at bestride den.

Det korteste, sikkreste og, som jeg forudseer, eneste Middel til at opløse denne Knude bliver, at fastsætte en vis Summe af Indtægter, med hvilke Enhver skulde ansees for at være formuende nok til at gifte sig. Men hvilke Regler skal jeg følge i at fastsette den? Hvorledes skal jeg finde den Middelsumma, om hvilken jeg kan være forsikkret, at jeg, ved at fastsætte den, hverken fornærmer Staten, eller nogen privat Borger? Sætter jeg den for høi, saa trekke for Mange af de Smaae Hovedet ud under Snaren. Sætter jeg den for lav, saa skrige de Store. Jeg burde maaskee sætte flere end een. Det var at ønske, at jeg med en nøiagtig Billighed kunde bestemme en besynderlig Summa, ikke aleneste for hver Stand, men for hver Klasse, for ethvert Nummer i Rang-Forordningen, ja! for ethvert enkelt Embede. Men, uden at erindre, at dette løb ind i det Uendelige; at det i det mindste overgik mine og enhver privat Mands Kræfter og

Indsigter; at endelig saadanne Summer, endog bestemte med det nøieste Overlæg af de billigste og meest indsigtsfulde Mænd, dog altid vilde være underkastede de selvsamme Forandringer, som Rangens indvortes Værdie, Embedernes Natur, den herskende Tænkemaade og Moden selv; at de følgelig neppe kunde være beregnede, førend de igien maatte forandres; uden at tage alt dette i Betragtning, siger jeg, skulde det dog ikke endnu sætte mig i Sikkerhed for alle Klagemaal. Enhver enkelt Person kan staae i besynderlige Forbindelser, som hverken have nogen Sammenhæng med hans Stand, eller hans Rangs, eller hans Embeds Natur; og man vilde snart fordre af mig, at jeg og skulde tage disse Forbindelser i en særdeles Betragtning. Og, naar jeg havde forrettet dette meer end herculiske Arbeide, saa vilde det først gaae løs paa Chicaner, paa Processer. Nei, mine Herrer! saa meget elsker jeg Dem ikke, at jeg med et uendeligt Arbeide skulde giøre mit hele Forslag umuligt, blot af en utidig Ømhed over Dem, som De saa langt fra ikke fortiene. Jeg skriver for den Verden, som vi leve i. Jeg ønsker i det mindste at skrive saaledes. Jeg har al Agt for de forskiellige Forhold, som Deres Rang og Embede sætter Dem i med Oeconomien, for de Bekostninger, som Anstændighed og Levemaade aftvinge Dem; ja! jeg er selv øm over de

Ud-

Udgifter, som Mode og Tilbøielighed fralokke dem. Men jeg er og overbeviist om, at deres Giftermaal og, i Mangel deraf, de Afgivter, hvorved de alene kan paa nogen Maade godtgiøre det Tab, som de anrette i Folkemængden, ere Staten af den Vigtighed, at de kan sættes i Rang med dens billigste, nyttigste og nødvendigste Paalæg; at den følgelig bør kunde fordre dem strax efter deres nødvendige, og selv førend den tager deres nyttige Udgivter i nogen Betragtning. Naar jeg nu undtager de Udgivter, som visse Æresposter, visse Embeders Natur giøre nødvendige, hvorom jeg siden vil faae Anledning til at forklare mig tydeligere; saa giør ingen Forskiel paa Stand eller Rang de Øvrige saa forskiellige, at de ikke Alle skulde kunne bøies under en antagen Middelsumma. Dog bliver Forskiellen altid stor nok, til at giøre mig yderlig vaersom og selv frygtsom ved at fastsætte een. Endskiønt Staten, som jeg før erindrede, i Henseende til sine Paalæg — om hvilke det altid forudsættes, at det almindelige Bedste udkræver dem — efter den største Billighed kan og bør tage først af Alt det, som Borgeren har tilovers fra sine nødvendige Udgivter; og det saa meget meer, som en trængende Nød og selv en stor, men øiensynlig, Fordeel berettiger den til, ikke engang at tage disse i den nøieste Betragtning; endskiønt Staten, ved at beregne en Borgers nød-

vendige Udgivter og ved at bestemme dem, ikke uden at giøre sig selv den største Skade, og ikke uden at bestyrke sine Borgere i deres Daarligheder, kan med tillukte Øine lade sig foreskrive Regler af den herskende Tænke- og Leve-Maade, langt mindre af de Begreb, som Enhver for sig giør sig om Anstændighed; endskiønt alt dette er afgiort, saa giør dog den Orden, som den selv har stiftet imellem sine Borgere, og som er saa nødvendig under Navn af Anstændighed, visse Udgivter nødvendige for Een, som ikke ere det for en Anden. Disse bør ikke undgaae min Opmerksomhed, og disse giøre mig frygtsom. Jeg kan med Sandhed sige, at jeg, ved at fastsætte en Middelsumma, frygter meer for at fornærme Nogle, end for at skaane alt for Mange, følgelig meer for at ansætte den for lav, end for høi. Og hertil har jeg, foruden den Billighed, som Enhver bør iagttage, endnu een gyldig Aarsag. Det er en underlig Sandhed, et stort Beviis imod de gnieragtige og de utidig-frygtsomme Pebersvende, at, jo dybere man gaaer ned under Middelstanden, og jo færre Indkomster disse har, desto mindre synes de at raadføre sig med dem, naar de vil gifte sig, og, det som endnu er det underligste, de føle Egteskabets Byrder ligesaa lidet, som de forudsee dem. Jeg har derfor ikke nødig at befrygte, at alt for mange af disse vil betiene sig deraf, om jeg og,

ved

ved at fastsette en Summa, overskrider det rette Middelforhold. Middelstanden selv derimod, og de høiere Stænder vil vel ikke takke mig, om jeg og setter min Summa nok saa høi; de vil uden alle Omstændigheder betiene sig af min Føielighed, ifald den overgaaer deres Indkomster; men, setter jeg den for lav, og kommer jeg i mindste Maade de Udgivter, som deres Ærespost, deres Embede, eller den Orden, hvorom jeg før talede, giøre nødvendige, saa nær, at de kan overbevise mig om Ubillighed, hvilket Skrigende vil der ikke da blive! Hvor vil de ei raabe Hevn, ikke over den enkelte Feiltagelse, men over mit hele Forslag og mig selv!

Naar jeg betænker dette og tillige overveier det Ønske, som jeg før yttrede, at man nemlig, ved at afveie Pebersvendenes Straf, ikke aleneste maatte kunne see paa den større og mindre Evne, som Enhver havde til at adlyde, men og paa den slettere, eller bedre Aarsag, som han havde til at være ulydig, saa falder jeg tidt tilbage til et Indfald, som jeg lige saa ofte forkaster. Jeg vil dog underkaste det mine Læseres Omdømme. Hvad om man beskikkede to ærlige, eller i det mindste to eedsvorne Mænd i enhver By og i ethvert Sogn, hvis Embede det skulde være, at giøre en ordentlig og lovformelig Taxations- og Vurderings-Forretning over enhver Pebersvend især, som forefandtes paa deres Districts

Hertil vilde jeg i Særdeleshed have foreslaaet de Herrer Præster, efterdi de, oeconomisk at tale, have mindst Aarsager at see igiennem Fingre med Pebersvendene. Jeg har selv, endskiønt jeg ikke er Præst, for at øve mig, opskrevet en Liste paa de Pebersvende, som jeg kiender, med hosføiede Priser. Dersom Nogen skulde ydmyge mig saa dybt, at han offentlig beviste, at det Ord Pebersvend ikke i det mindste var blevet til et Uqvemsord i mine Hænder, saa skal jeg ufortøvet giøre den bekiendt, med en hosføiet Opmuntring til alle mine Med-Patrioter, at de vilde følge mit Exempel og angive de Pebersvende, som Enhver kiender, med en nøie Efterretning om disses Indkomster, Alder, Skabning, Helbred, Tænkemaade og enhver anden Punkt, som kan komme i Betragtning ved deres Bedømmelse. Saalænge vil jeg bie. Nu vil jeg vende tilbage til min alvorlige Plan.

Jo længere og nøiere jeg betragter de Udgivter, som en vis, fra den tilbørlige Orden uadskillelig Anstændighed giør nødvendige — de eneste af dette Slags, som Staten kan og bør tilstæde en Borger at beregne under den Formue, som han ikke kan undvære, naar han skal gifte sig; eller, som jeg før udtrykte mig, de eneste, som den kan tage i Betragtning, førend den fordrer sine egne Rettigheder og Fordele, i Særdeleshed naar disse ere af

den

den Betydenhed som Folkemængden, eller det, som kan befordre den; de eneste endelig, som giør mig det vanskeligt at fastsætte en vis Summa, fordi det er muligt, at de kan giøre store Indtægter smaae — jo længere, siger jeg, og nøiere jeg betragter dem, desto mindre og ubetydeligere blive de.

Jeg gientager her eengang for alle: at Staten bør ønske sine Borgere, og i Særdeleshed de Fornemmere, al den Formue, som Anstændighed, den indførte Levemaade og deres egen Beqvemmelighed udkræver; den bør unde dem Alt det, som de kan anvende paa Magelighed, paa Livets sømmelige Forlystelser, paa Pragt og paa een, eller anden Hoved-Tilbøielighed; den bør ikke engang være misfornøiet med, at de har tiloverſ til Wellyster og til Overdaadighed; men den bør fordre Orden af dem i deres Udgivter; den bør holde dem til at sørge for deres egne og, umiddelbar derefter, for det Almindeliges Nødvendigheder, førend de tænke paa Det, som kunde være dem nyttigt, eller anstændigt, eller beqvemt, eller fornøieligt. Men, naar man nøie betragter den Deel af det Anstændige, som den i enhver Stat umistelige Orden henfører under de Fornemmeres Nødvendigheder, — den eneste, hvis Mangel kan undskylde dem, for at gifte sig, eller for at betale; den eneste, som kan fritage dem for det Navn af Pebersvende — saa vil man finde, at den

kan

kan ikke beløbe sig til høiere, end et sømmeligt og smukt Udvortes; til Det, som man i Almindelighed kalder, at leve og klæde sig anstændig; til Det, hvori De med ringe Indkomster daglig efterabe og daglig overgaae de meest Formuende. Huus og Gaard, Heste og Vogn, mange Betientere, aabent Taffel og alle saadanne Ting er Noget, som Staten bør ønske en fornem Mand; men den vilde handle ligesaa daarlig som stridig imod sin Fordeel, ifald den forudsatte, at han behøvede alt dette til at kunne gifte sig. Dersom jeg ikke havde sat mig for, at have den herskende og selv den fordærvede Tænkemaade bestandig for Øinene; dersom jeg ikke troede, at man ved ethvert alvorligt Forslag bør læmpe sig saa meget som muligt efter de Tider, hvori man lever, saa vilde jeg her erindre vore podagraiske Velbaarenheder om den Tid, da Danmarks Rigsraader og Kongerne selv gik til Fods; jeg vilde gaae videre og fortælle enhver dansk Apicius og enhver Sigi den Tids Historie, da en romersk Borgemester til sin første og sidste Ret spiste Bønner, som han tillavede selv. Men jeg skulde kun blive veltalende paa mine Hensigters Bekostning; jeg vilde kun blive meer glimrende Moralist og mindre nyttig Patriot. Dog, saa meget kan jeg sige, uden at overskride de Grendser, som jeg har foresat mig, at det hverken behøves, at alle Rangs-

perso-

personer skal betrækkes med Fløiel og Guld, eller at alle Embedsmænd skal være fede som Sviin. De giøre meget bedre, om de gifte sig tavre. Jeg vil lægge to Betragtninger til, hvoraf enhver for sig synes mig at være af stor Vægt.

Den ene er den: at Efterabelyst og Ødselhed i de mindre Stænder har nestendeel tilintetgiort den saa ønskelige Orden, den Forskiel i det Udvortes, hvorved de Fornemme burde kunne udmærke sig fra de Ringe. Det er gaaet saa vidt, at Statsministeren snart ikke længere kan ophøie sig over en Velbyrdighed, og at denne igien neppe kan skille sig fra sin Skræder, uden ved Tarvelighed. Man nævne mig den Grad af Pragt, eller af Overdaadighed selv, paa hvilken alene man sikker kan kiende den høie og fornemme fra den blot formuende Borger, og meer end alt for ofte fra Bedrageren! og da vil jeg tilstaae, at den ofte omtalte Orden kan giøre det Glimrende nødvendigt og umisteligt for dem af de høiere Stænder; men, saalænge som det ikke skeer, tør jeg sikker paastaae, at det Sømmelige kan alene fortiene disse Tilnavne.

En anden, i mine Tanker, ligesaa vægtig Betragtning er denne: at den Anstændighed i det Udvortes, som Orden giør saa nødvendig for de høiere Stænder, kan paa den ene Side siges at spare dem ligesaa mange Udgifter, som den paa den anden

Side

Side afnøder dem. Den giør en Deel bekostelige Selskaber usømmelige for dem, og den undskylder dem for at indlade sig i endeel andre. Den giør, at de meer end Andre ere nødte til at skye Debauche og saadanne ødelæggende Uordener, som de ikke kan begaae, uden at bemærkes. Man forstaae mig ret! Jeg siger, at Anstændighed nøder dem hertil ligesaa meget, som den nøder dem til at giøre de omtalede Udgivter; men jeg har for megen Agt for den daglige Erfarenhed, til at jeg skulde paastaae, at Alle i disse Tilfælde underkastede sig Anstændigheds Love. Jeg taler meer om det, som denne kan og bør spare dem, end om det, som de virkelig spare. Den sparer dem endelig de fleste, om ikke alle de Bekostninger, som de Mindre maae giøre, enten for at ligne dem nogenledes, eller for at vinde deres Yndest. Mig synes, og jeg troer at Mange vil være enige med mig deri, at det lader fornemmere at tage imod Foræringer, end at give dem, at lade prægtige Giestebudde anstille for sin Skyld, end at anstille dem selv. Naar jeg undtager Nogle, hvis besynderlige Æresposter, eller hvis Embeders Natur, eller hvis høiere Tænkemaade viser dem det Høie og Fornemme fra en ganske anden Side, saa troer jeg, at det herskende Begreb herom retfærdiggiør min Formodning i Henseende til alle de Andre.

Efter-

Efterat have giort disse Erindringer, tør jeg endeljg vove det betydelige Skridt. Jeg vil giøre det uden videre Omsvøb.

Der er Mange, som man bør ønske mere, og der er Utallige, som gifte sig med mindre end 400 Rigsdalers aarlige Indkomster. Men med godt Overlæg, med fuldkommen Overbeviisning og med en rolig Samvittighed ansætter jeg denne Summa til de Ugiftes Rubicón: til den Grendse, hvorover de ikke maae komme bevæbnede, uden at holdes for Pebersvende. Anspillet havde nær forledet mig til at sige, for Fædrenelandets Fiender. Jeg vil forklare min Mening i egentlige Ord. Den, som i Kiøbenhavn og de store Kiøbstæder har 400 Rdlr., men paa Landet og i de mindre Kiøbstæder 300 Rdlr. aarlig at leve af, bør i mine Tanker ansees for Den, der ikke fattes det Fornødne til en Families Underholdning, og i det Fald, at han ikke kan undskylde sig med een af de Aarsager, som jeg oventil har anført, og som jeg siden endnu vil anføre, uden Undtagelse holdes for en Pebersvend, for den Borger, hvis skadelige Opførsel jeg har søgt at sætte i et større Lys i nærværende Afhandling; og for Den, hvorom mit saa haabefulde Forslag gielder, at han i Mangel af Lydighed maa tvinges til ved Afgivter nogenledes at godtgiøre sin Ulydighed.

Hei!

Hei! mine Herrer! De maae give mig Tid til at tale ud. De kan Intet vinde ved at overdøve mig med deres Skrig. Det, som jeg har tilbage at sige, er til Deres Fordeel. Jeg haaber, at De vil blive meer fornøiede med mig, naar jeg først har bestemt min Mening nøiere og forklaret de Egenskaber, hvorom jeg holder for, at de bør være uadskillelige fra de fastsatte Indkomster.

De bør i mine Tanker være rene, og de bør være visse.

Med det, at de bør være rene, sigter jeg i Særdeleshed til de kongelige og andre offentlige Embedsmænd. Jeg forstaaer det saaledes: at alle de Udgivter, som Embedet selv fordrer, og som de ikke vilde have i en anden Forfatning, hverken kan eller bør beregnes dem til Indtægter. Saaledes, naar en Regnskabs- eller anden Betient er nødt til at holde en Skriverkarl; eller om han selv skal bekoste Skriver-Materialier; naar en Embedsmand maa forrette sit Embede udenfor sit Huus og i den Henseende maa koste mere paa Klæder og Skoe, eller Vogn, end han ellers havde nødig; naar en Hofmand maa koste mere paa sit Udvortes, for at kunne lade sig see i Antichambret, eller en Officier maa betale sin Uniform dyrere, end med Det, som han ellers kunde klæde sig skikkelig for; saa bør disse Bekostninger først trækkes fra deres Indkomster,

før-

førend disse kunde beregnes. Det forstaaer sig, at disse Bekostningers Beløb maatte ærlig angives, nøie undersøges og saa fastsættes til en vis Summa, som hvert tiende Aar, eller og i mindre Mellemrum, kunde forhøies, eller formindskes, ligesom Tiderne bleve dyrere, eller lettere til. Naar en Kiøbmand, eller en anden Borger, maatte betale visse aarlige Afgivter til Regieringen for et Privilegium, eller een og anden Herlighed, forstaaer det sig og, at disse Afgivter ikke kunde beregnes iblandt hans Indtægter. Men de Bekostninger, som en Borger saa ofte maa giøre paa en anden, enten for at vedligeholde sig i sit Embede og i sin Fordeel, eller for at naae et høiere og en større, det er noget, som Staten ikke engang bør vide, meget mindre tage i nogen Betragtning, hvor der handles om dens vigtigste og til det almindelige Bedste sigtende Paalæg. Endskiønt det er et Onde, som ikke vel kan undgaaes, saa er det dog et Onde, som den hverken bør understøtte ved offentlig Samtykke, eller bære Følgerne af.

Naar jeg siger, at de 400 Rdlr. bør være visse, saa kan jeg ikke mene dermed, at de meer end alt andet bør være sikkre for alle ulykkelige Tilfælde, for Lykkens Afvexling og den menneskelige Ubestandighed; men jeg mener for det Første, at Staten, saavidt som det er den muligt, ikke bør bidrage selv

Re-

Noget til deres Uvisshed. Naar et vist Embede, Privilegium, eller en anden Herlighed har sat en Borger i Stand til at naae de fastsatte Indkomster, og saaledes, om ikke opmuntret, dog paa en vis Maade nødt ham til at gifte sig, saa bør Staten være yderlig øm over, at betage ham samme Embede, Frihed, eller Herlighed igien, eller at forringe dem. Men, ifald den er nødt dertil, bør den ansee hans Kone og Børn som sine egne, og i det mindste ikke lade dem være uforsørgede.

For det Andet mener jeg, at de Indkomster, som beroe paa Sportler, eller Handel, eller andre ligesaa uvisse Fordele, bør angives og ansættes efter det Aar, som de har været, eller efter Formodning kan blive ringest i, dog uden at tage nogen overordentlig ulykkelig Hændelse i Betragtning.

Naar jeg ved disse Bestemmelser forøger de Indkomster, som jeg fastsatte; og, naar jeg til de Betragtninger, som jeg før anstillede, endnu lægger to andre:

den ene, at Faa i Middelstanden, og Færre endnu i de høiere Stænder have saa maadelige Indkomster som 400 Rdlr;

den anden, at disse Faa dog ikke kan glimre uden at bedrage deres Næste, og at de følgelig giøre meget bedre, ifald de indskrænke og gifte sig, eller i det mindste, at de Afgivter, som Staten i

Man-

Mangel af Lydighed vil paalægge dem, ifald mit Forslag bliver antaget, ikke vil være dem nogen betydelig Hindring i at glimre ligesaa godt, som de kunde før;

naar jeg tager Alt dette i Betragtning, saa er jeg fuldkommen overtydet om, at have iagttaget den nøiagtigste Billighed imod Pebersvendene, da jeg fastsatte den omtalte Summa, og er saa meget ubevægeligere imod alle de Indvendinger og Klagemaal, jeg forudseer at Pebersvendene endnu vil giøre, som jeg veed, med hvilken Lethed de kan besvares. Vilde man f. Ex. giøre mig den latterlige Indvending: hvorledes skal en høi Hofbetient, en høi inden- eller uden-landsk Minister kunde gifte sig med saa maadelige Indkomster? saa vilde jeg ikke engang betiene mig af det, jeg har sagt, at alle de Udgivter, som hansÆrespost eller Embede udfordrer, først bør fradrages, men jeg vilde kun bede dem vise mig Een, som har dem saa maadelige.

Jeg har sparet en Anmerkning til dette Sted, som jeg beder, at man for Alting vil lægge meget nøie Mærke til. Det er denne: at det kan og bør være Staten ligegyldigt, hvorfra en Pebersvend har sine Indkomster, enten han har dem af sit Embede, eller af sine Midler. Dem af Rangens nedre Classer og dem af Middelstanden, fra hvilke jeg egentlig venter mig de fleste Klagemaal, troer jeg alle-

rede

rede at have besvaret tilstrækkelig og saa udførlig, som en Afhandling af denne Art tillader det. Skulde de imidlertid kunne giøre nogle Indvendinger, som jeg ikke har forudseet, saa skal jeg altid findes beredvillig til at besvare dem og, jeg har den Tillid til min retfærdige Sag, at jeg tør sige, til at vise deres Svaghed.

Førend jeg gaaer videre, vil jeg endnu undtage to Slags Borgere fra Pebersvendenes Liste, og det af forskiellige, men, som jeg troer, gyldige Aarsager.

Den høie Adel er det ene. Dens Navn er den en Byrde, som den ikke kan skille sig ved, og som den ikke kan bære, uden enten selv at besidde anseelige Midler, eller at falde Staten til Last. En høi Adelsmand kan siges at giøre sine Forfædre Uret, ifald han efterlader sig Børn, som af Mangel paa Formue maae fornedre sig og undertiden giøre dem Skam; han er ubillig imod Staten, ifald han stoler paa, at den skal vedligeholde dem i deres Aners Glands for deres blotte Navns Skyld; og han handler meget uforsigtig, ifald han giør sig sikker med at spaae dem saa store Fortienester, som kan holde Armod selv Ligevægten, eller og giøre deres Hoiheds Vedligeholdelse til en Pligt for Staten. Jeg har endnu een Aarsag til at undtage dem, som i mine Øine har ikke mindre Vægt, end den anførte.

te. Jeg kan ikke troe, at den store Montesquieu har uden nøie Overlæg, eller uden god Grund sagt, at Adelen i en monarkisk Regiering var et nødvendigt Led imellem Monarken og de mindre Stænder; men jeg vil heller ikke troe, at han hermed egentlig har sigtet til den høiere Adel. I det mindste troer jeg, at Staten i denne Forfatning ikke bør ønske, og mindre selv befordre deres Formerelse. Som ingen af begge disse Aarsager finder Sted hos den mindre Adel, saa ønsker jeg, at de heller ikke i mindste Maade vilde anvende denne Undtagelse paa sig. Det er dem af den høiere Adel alene, som jeg troer, at man bør undskylde for at gifte sig, naar de ikke selv har Lyst dertil.

Det andet Slags, som jeg holder for, at man ikke imod deres Villie paa nogen Maade bør tvinge til Giftermaal, er saadanne Søemænd, hvis Kald det er, at opholde sig længe og langt fra deres Hiem. I det mindste troer jeg af meer end een gyldig Aarsag, at det er ubilligt at tvinge dem dertil, uden tillige at føie de Anstalter, at de kan tage deres Koner med sig, naar de vil; og uden at advare dem om, at betinge sig denne Føielighed i Ægteskabs-Contracten af det Fruentimmer, hvormed de vilde forbinde sig.

Flere Undtagelser seer jeg ikke, at jeg kan eller bør giøre. Alle de Øvrige, som ingen naturlig

Man-

Mangel, ingen arvelig og ulægelig Sygdom giør ubeqvemme til Ægteskab, som ere mere end 25 Aar, og som har 400 Rdlr. og derover, rene og visse Indkomster, og dog ikke gifte sig, holder jeg i det mindste til jeg bliver overbeviist om Andet, for Saadanne, hvis Byrder jeg ønsker at Staten nogenledes vilde jevne med deres gifte Medborgeres, og tvinge dem til ved Penge saavidt muligt at bøde paa det Tab, som deres Egensindighed forvolder den i sin naturlige og mulige Folkemængde, med et Ord — for Pebersvende.

Det Spørgsmaal staaer endnu tilbage, hvorledes man skal finde Dem, som har den fastsatte Summa at leve af, og overbevise dem derom. Men dette vil ikke være saa vanskeligt, som det i Begyndelsen synes. Med de kongelige og andre offentlige Betientere, som have vis Løn, vil man lettest og bedst komme tilrette. Selv det Fradrags Bestemmelse og Beregning, som jeg oventil ønskede at man maatte tilstaae Een og Anden af dem, i Henseende til de Bekostninger, som disse maatte giøre paa deres Embeder, vilde, naar Enhver havde giort sin Angivelse, ikke længere være et besværligt Arbeide for Dem, som det blev anfortroet. De, som leve af uvisse Indkomster, eller Sportler, Capitalister og Andre maatte giøre Eed.

Kiøb-

Kiøbmændene kunde man, og maaskee burde man, troe paa deres Ord.

Nu, da jeg kommer til Hovedsagen; da det er derom at giøre, at bestemme hvor høi Straffen skal være, og jeg skal foreslaae det, nu føler jeg Noget, som jeg ikke har følt før. Jeg skulde snart troe, at det var Medlidenhed. De mange jammerlige Ansigter, som jeg seer rundt omkring mig, de røre mig næsten. Jeg vil være saa lemfældig som jeg kan, uden at fornærme Staten. Maaskee en liden Revselse kan være tilstrækkelig til dens Hensigters Befordrelse. Jeg vil indtil videre haabe det bedste, og, i Mangel deraf, kan Staten altid have sig forbeholdet at skiærpe den.

Med faa Ord: den Pebersvend, som i Kiøbenhavn og de store Kiøbstæder har 400 Rdlr. rene og visse aarlige Indkomster, skal for sin Egensindighed, for det Tab, som han foraarsager Staten, og den Fare, som han sætter den i, aarlig give 4 Procent; det giør 16 Rdlr.

Den, som under samme Omstændigheder har 500 Rdlr., har saa meget større Evne til at gifte sig og bør følgelig, for sin større og strafværdigere Egensindighed, give mere. Kort, han maa af sine Indkomster aarlig give 5 Procent; det giør 25 Rdlr.

Den, som har 600 Rdlr., giver 6 Procent, eller 36 Rdlr.

Og saaledes altid een Procent mere for hvert 100 Rdlr., som Indkomsterne vore, indtil de naae 2000 Rdlr., da Afgivterne siden ikke stige høiere, men de Pebersvende, som har denne Summa og derover, give alle aarlig 20 Procent, indtil de givte sig. De Pebersvende, som boe i de smaae Kiøbstæder, eller paa Landet, og har 300 Rdlr. i rene og visse aarlige Indkomster, give aarlig 3 Procent; de, som har 400, give omtrent 4½; de, som har 500 Rdlr., give henved 6 Procent; og saaledes stige deres Afgivter omtrent halvanden Procent med hvert 100 Rdlr., indtil de naae 1500 Rdlr., da de give 20 Procent, hvorved det bliver hos alle dem, som har mere, ligesom i de store Kiøbstæder.

Jeg seer nok, at de Herrer Pebersvende endnu ikke vil være fornøiede med min Billighed. De vil kalde mit hele Forslag, og især denne Punkt, overdrevet. Men, er det min Hensigt at fornøie dem? Og hvorledes skulde jeg kunne bringe det saa vidt? Paa min Ære, jeg seer ikke, at jeg med en god Samvittighed kan giøre det een Skilling ringere.

Der ere to Slags Folk, som hidindtil har læst Alt det, jeg har skrevet, med den roligste Samvittighed; som maaskee har skoggerleet over Pebersvendene og giort sig ret hiertelig tilgode paa deres Bekostning. Hvor vil disse ikke forundre sig, naar

de

de imod al Formodning finde sig selv paa denne Liste? Og dog kan jeg ikke undtage dem.

Det ene er Enkemænd, som har været gifte i kortere Tid end 20 Aar og ingen Børn har efter deres Koner.

Det andet er Saadanne, som virkelig ere gifte, men som af egennyttige Hensigter har giftet sig med Fruentimmer, som vare over den Alder, at de kunde faae Børn. Disse bør i Særdeleshed ansees for rette naturlige Pebersvende, og det saa meget meer, som de selv har betaget sig den Evne at forbedre deres Feil, naar de bleve overbeviste derom. De gode Matroner, som har været svage nok til at give deres Formue, og ofte deres trængende og uskyldige Familiers Haab, for en ung frisk Mand, som de intet kan giøre med, eller i det mindste som intet kan udrette med dem, og som de altid kan siges paa den ubilligste Maade at stiele fra et ungt og haabefuldt Fruentimmer; de vil neppe vegre sig ved at betale de paalagte Afgivter for deres Engel, om de og derfor skulde sælge de Briller, hvormed de alene kan see ham. Men de Mandfolk, som ere nedrige nok til at sælge deres Legeme til saadant et Murmeldyr, de bør ikke vegre sig derfor. Jeg kan ikke forlade disse Giftermaale, uden endnu at giøre een Anmerkning. Det er den, at de aldrig burde tillades. Det burde ikke formenes en gammel Kone,

de Tiders Lyksalighed, fordi han saae, at den var mulig? Lad hans Forslag være velmeent, og overlagt, og grundet! Men, har han holdt Det, som han saa tillidsfuld, saa dristig lovede? Det, hvorpaa hans Forslags hele Nytte beroer? Eller kan han holde det? Afmægtige Philet! Hvad er det, om Du og kan retferdiggiøre hver en Punkt af det, Du skrev, saa længe den ene staaer uafgiort: den, at det vist vil blive iværksat?

Men lykkelig, og meer end lykkelig, er Philet dog ved sit Haab. Det er muligt, at Han, som alene kan opfylde det, den store Monark, hvis Viisdom og Naade besieler Norden, kan veie hans Forslag og finde det vægtigt. Og hvor stor vilde ikke da Philets Lyksalighed være? Han vilde tiltroe sig — og hvor stolt vilde denne Tanke ikke giøre ham? — at han havde forøget Fædrenelandets Takoffere, og de sildigste Slægters Velsignelser, som altid vil strømme tilbage paa den Bedste iblandt Kongerne.

Lyriske Stykker.

Cantata
ved
Høisalig Kong
Frederik den Femtes
Begravelse,
opført paa Universitetet i Kiøbenhavn.

For Parentationen.

Chor.

Begr. 5, 16. 17.

Vort Hovedes Krone er affalden; o Vee, at vi have saa syndet! Derfor ere vore Hierter bedrøvede, og vore Øine ere blevne mørke.

Aria.

Mistrøstighed, som ønsker at forhæles,
Gaaer skiulende igiennem Viisdoms Dør;
Tvivlraadig Taare standser, Sukket qvæles,
Selv Hiertet tør ei slaae saa sterkt som før.
Kys Herrens Haand! lad den Alvise raade!
Men Hiertet brast og Taarestrømme flød.

For-

Forgieves raaber Viisdom: sørg med Maade!
Ak! Hiertet svarer: Frederik er død!

Recitativ.

Den eengang visse Død! — Hans Fryd! — vor Christian!
Saa sukkede den Vise, men han græd,
Jeg saae det vel, og Viisdom fældte Taarer!
Hiin, hærdet Philosoph, som Skiebnen ei kan bøie,
Opløftede sin Stemme som en Spæd!
Men Dyden tørrer selv sit Øie,
Religionen sukker, Lægedommen saarer!
Veltalenhed afbryder Ord og Røst,
Og Den, som skulde trøste, søger Trøst.
Er store Fyrster da ei dødelige? —
Har Nordens Konge tabt ved at ombytte Rige? —
Kan Christian ei stille Suk og Nød? —
Ja — Ak, men! — ak vor Frederik er død!

Aria.

Hvor Slaget traf det ømme Hierte,
Der hialp ei Lægedom og Raad.
Nei! Taarer stille kun min Smerte,
Kun Smerte dæmmer for min Graad.
Hør, Himmel! hør min høie Klage! —
I Verdner! hører paa mit Skrig!
Mit Liv gik bort, jeg blev tilbage
Og lever nu foruden mig.

Chor.

Chor.

Hør, Himmel! hør vor høie Klage!
I Verdner! hører paa vort Skrig!

Efter Parentationen.

Aria.

Udødelige Eftermæle!
Du Straale fra de store Siele,
Som ingen Alder skygger for!
Kostbare Rest af Nordens Glæde!
Du skal dog ikke graves ned!
Skiønt Himlen lader os tillige
Her savne det Udødelige,
Som giorde Frederik til vor.
Et Tab, som Danske vil begræde
Til sidste Slægters sidste Sæd.

Recitativ.

Slægt sige Slægt, hvad vores Alder taber!
En Konge? — Nei, vi tabte meer!
Hvor mange Konger er' ei let forglemte!
En blodig Helt? — nei! Jorden skyder sig,
At Dødens Offerpræst er dødelig.
Vi — Ak vi tabte Frederik!
En Soel for os, et Speil for sine Lige,
En Ven af Jorden og af Himmelen,
En Fader for sit Rige,

Re=

Religionens Forsvar, Dydens Ven,
Forfremmeren af Vid og Videnskaber,
Betrængtes Trøst og Alles Glæde,
En Konge, som først død gav Aarsag til at græde!

Chor.

Vor Klage trænge til de sidste Sønne-Sønner!
Og Verdner høre Nordens Jammer an!
Men, Himle! lyder nu af hæse Cimbrers Raab!
Hør, Herre Zebaoth! hør Myriaders Bønner!
Vær du en sikker Muur om Nordens Trøst og Haab!
Lad Sønne-Sønnerne først tabe Christian!

San-

Cantata
ved
Universitetets
Trehundredaars
Jubel-Fest.

For Begyndelses-Talen.

Chor.

Sænk, Viisdom! sænk Din Glands herned!
Besøg Din Helligdom i Norden!
Opfyld den med Dit Smil, at Jorden
Maa see Dit Tempels Herlighed!
Fyld Alt'ret, som vi bygde Dig
I Lye af Skiolds bemooste Stamme!
Straal, Vanders Lys! brænd, Guders Flamme!
At Dan og Nor maae fryde sig!

Recitativ.

I Herthas kolde Skygger
Opreiste Dan de vidtadspredte Hytter:
Hver stolt, og sterk, og heldig ved sin Arm,
Riig ved sin Fiendes Overflod,

Kun samlede til Fryd ved Vaabenbrag,
Ved Lurens vilde Skrald og Minni=Sang,
Thi Himlen dulgte dem endnu sin Fryd,
Og hver en Slette skiulte, ræd for Vold,
Sin Skat i Lyng, og Kier, og evig Snee.
Da straalte Viisdom; og den Himmelske
Kom til Skioldungen i et Smil fra Gud.
Da, o Kanut! da smeltede Dit Pandser,
Og undrende sade Norden Fredens Glæder
Udvelde fra Din seiervante Barm;
Og voxende, og vældig flød en Strøm
Af saligt Lys fra Danne=Kongers Trone.
Da følte Cimbrerne det blide Dag=Skier;
Og Haab, og virksom Drift, og Forske=Lyst,
Og mildrende og vennekiere Kunster
Oplivedes trindt om Din Søn, Estrithe!
Og trindt om Valdemar, om Axels Ven,
Og om hans seier=sælle Navner.
Men, Christian! Dig, Du store Konge=Fader!
Vor Glædes Veld! vor elskte Skygges Rod!
Dig, Helt fra Oldenborg! Dig var det giemt,
At bygge Himlens feire Datter
Et Huus, et varigt Helligdom i Norden!
Tre Sekler alt modtager Viisdom her
Med Velbehag vor Dyrkelse, vort Offer;
Og daglig blidere, med større Glands,
Med altid voxende Fortrolighed

Med=

Nedlader hun sig synlig, at udsprede
Sin Rigdom — Himmelsk Lys, og Jordisk Vælde,
Og Glædens Aand, og sand Lyksalighed,
Og Helte-Dyder fra sit Alter
Blant alle Dans, og Nors, og Anguls Slægter.
Tre Sekler staaer det høie Alter,
Og — hør os, Himmel! — evig skal det staae!

Aria.

O Viisdom, tryg som Nordens Fielde,
Uskiult og stadig, som dets Poel!
Udspred Dit Lys, Din Fryd, Din Vælde
Trint om Skiold-Ungens Konge-Stoel!
Trods Mulm og vilde Hvirvel-Vinde
Viis os Din sikkre Vei til Held!
Og styr vor Gang, indtil vi finde
Dig Selv og Dit bundløse Veld!

Chor.

Straal evig, Viisdoms rene Flamme!
I Lye af Christians høie Stamme!
Fyld Templet, som han bygde Dig!
Dans yngste Slægt skal see Dig tindre
Og, mættet af Din Glands, erindre
Dit første Glimt med Fryde-Skrig.

For den theologiske Tale.

Chor.

Fyld Dem med Kraft, hvis Læber prise,
Hvis Aand fortolker Almagts Bud,

At de med sikkre Skridt maae vise
Din Vei til Dig, Du Glimt af Gud!

For den juridiske Tale.

Styr Dem, hvis Kald det blev at byde
Dit Danmark Held, og Ret, og Fred,
At Hver, o Viisdom! tryg maa nyde
Sin Deel af Din Lyksalighed!

For den medicinske Tale.

Du, som opreiste Sielens Hytte
Til Helligdom for Skaberen!
Vær Dem et Lys, hvis Raad beskytte,
Hvis Kunst paa ny befæster den!

For Slutnings-Talen.

Betrygget Rigdoms milde Sæder,
Og prøvet Sandheds ægte Dyb
Forevige ved moedne Glæder
Det første Dag=Skier af Din Fryd!

Cantata
for
Raadhuusstrædets Concert. *)

Recitativ.

Hvor er jeg? blendet svimlede mit Øie,
Og saae kun Lyst, og tabte sig i Glæde.
Og stille! — svulmer ei mit Hierte?
Og, Følelser, som voxe i mit Bryst!
Hvad er I? — Skiulte Magt! — o søde Smerte!
Og Du, voldsomme Lyst!
Mon Sangens Siel, den høie Harmonie,
Udvider det sig ubevidste Hierte?
Mon Straalen af een enkelt Heltedyd
Ophøfter det til usædvanlig Glæde?
O nei! Jeg føler — som en Vægt, der trykker,
En liflig Vægt, som sænker det i Glæde.

O ædle

*) Opført i første Concert den 18de Octbr. 1770.
I denne og de to følgende er den Talende en Sangerinde, som Concerten holdt imod en betydelig aarlig Løn.

O ædle Danske! Sangens Ære!
Af Eders Mine seer jeg, hvad det er:
Saa vægtigt kan kun Eders Bifald være.

Aria.

Dyden tænder i vort Hierte
Søde Luer, stille Flammer.
Yndig Harmonie opammer
Kielne Smerter i vort Bryst.
Ønsket Bifalds sterke Straale
Slaaer mig voldsom ned til Smerte;
Hiertet døer og kan ei taale
Vægten af saa himmelsk Lyst.

Can=

Cantata
for
Raadhuusstrædets Concert. *)

Recitativ.

Naturen smilte. See! dens Haardhed smelter,
O Soel! for Dine Straalers Magt.
Men alle Skovens Sangerskier, og Alle,
Som Godhed gav en Røst, en Lyd til Glæde,
Opløste sig til Sang om Solens Seier
Og om Naturens underlige Skiønhed.
Og alle Hyrderne, og Landets Døttre
Istemme Glædens Sang med vilde Toner.

Arioso.

Yndige Natur! vi glemme
Tone-Kunstens Lyst og Tvang,
Naar Hyrdindens glade Stemme
Blander sig med Lerkens Sang.

Re-

*) Opført i sidste Vinter-Concert den 18de Mai 1771. og ligesaa den 30te April 1772.

Recitativ.

Og, Harmonie! — og Du! og jeg forstummer;
Thi eensom er jeg! De, som elskte mig,
Og De, som hørte paa min Sang, forlod mig,
At glæde sig ved Solen og Naturen.

Aria.

Gylden er, o Kunst! Din Lænke;
Men for tung for Det, vi tænke,
Men for svag til at indskrænke
  Hiertets høie Følelser.
Gienlyd af de DanskesÆre!
  Gienlyd af Velgierninger!
Sang! — ukunstlet skal Du være,
  Som det Bryst, hvis Tolk Du er.

(Recitativerne i denne Cantata maatte forandres; fordi Den, som skulde synge dem, blev syg. Digteren havde først bestemt følgende dertil.)

Første Recitativ.

Som, naar den elskte Flygtning, tryg, og munter,
Og skiertsende, og drukken af sin Glæde,
Nu iler til sin smægtende Hyrdinde,
Hvorfra han sneg sig, haard mod kielne Taarer,
Til andre Hiorde, som han og maa vogte;
Hun seer ham halv, og vil ei see, og skiuler
Sit Smil med Fligen af sin hvide Dragt;
Og, længe haard og kold, som Modens Datter,
Vil hun giengielde ham de spildte Taarer;

Men

Men hán, som kiender sin Hyrdindes Hierte,
Omfavner hende tryg, og leer, og spøger,
Indtil hun træt af sin Forstilling tàber
Sit Sløer, først lidt — saa meer — saa reent, og
smiler,
Og viser sig igien i al sin Skiønhed;
Saaledes gav Naturens Strenghed efter
For Solens Smil, og for dens Straalers Magt.

Andet Recitativ.

Men alle Skovens Sangerske r, og Alle, o. s. v.

San-

Cantata
for
Raadhuusstrædets Concert. *)

Recitativ.

Hun falmede; og mat, og nu afmægtig,
Og kold hensank hun i sin Fiendes Arme.
See! — Livet døer! Thi har ei Livets Moder
Holdt op at føde? — Ak! Naturen falmer.
I Skoven taler Norden kun og Ravne.
Men Du, guddommelige Philomele!
Du tier! Har Du da forglemt Din Ithys?
Du synger ei Din Smerte meer for Skoven!
Men er ei Markens høie Sangerinder
Saa taus som hun? Naturen priser
Sin Skaber kun med gresselige Toner.
Den hyler, hviner, tuder, brummer, brøler;
Thi kold og følesløs er al Naturen.
Men jeg, hvis Bryst er varmt, hvis Hierte brænder,
Ak!

*) Opført første Concert i Efterhøsten 1771.

Ak! af den elskte, af den rene Lue,
Af den, som I har tændt, og daglig tænder,
O Ædleste! af Skiønsomhed, og Lyst!
Men jeg! — min Sang! — Ak! skiøndt den svagt
udtrykker
Min Følelse, min Pligt, og Eders Ære,
Er den dog varm af Tak og høi af Glæde.

Aria.

Pindi høie Sangerinder!
Kommer venligt til mit Bryst!
Seer den Vellyst, som jeg finder!
Byder mig at synge Lyst!
Styrker mig, i Himliske!
Høi og sterk skal Sangen være;
Høi, som Eders Venners Ære,
Sterk, som deres Følelse!

Forandringer
til
forestaaende Stykke.

(Digteren havde først ladet det ende efter det tolvte Vers saaledes:)

Men jeg vil synge ved Cherubens Harpe
Og, i en Kreds af ædle Skabninger,
Af Dem, hvis ædle Siel besieler mig,
Ophøie Dig, min Gud! med Engle-Toner.

Aria.

I, hvis underlige Toner
Verdners Fader smiler ved,
Naar I høit paa gyldne Troner
Priser Eders Salighed!
Salige! naar I tilbede,
Lad en Gienlyd naae mit Bryst,
At min Stemme maa udbrede
Godheds Magt og Nordens Lyst!

(Derefter forandrede han det saaledes:)

Men jeg vil synge høit ved Phøbi Harpe
Og, i en Kreds af ædle Skabninger,

Af

Af Dem, hvis ædle Siel besieler mig,
Af Dem, hvis Roes min Sang kun svagt udbreder,
Vil jeg høit synge Gud, min Lyst, og Eder.

Aria.

Du, hvis underlige Toner
Sangens Fader smiler ved,
Naar du snart nedstyrter Troner,
Snart opløfter Hyrdens Fred!
Clio! da skal Saligheder
Sende Gienlyd til mit Bryst,
At min Stemme høit udbreder
Ære, Pligt, og Tak, og Lyst.

(Endelig forandrede han det af Aarsager, som let indsees, saaledes som det findes her foran i Stykket.

Før-

Forandringer
til
forestaaende Stykke.

(Digteren havde først ladet det ende efter det tolvte Vers saaledes:)

Men jeg vil synge ved Cherubens Harpe
Og, i en Kreds af ædle Skabninger,
Af Dem, hvis ædle Siel bestreler mig,
Ophøie Dig, min Gud! med Engle-Toner.

Aria.

I, hvis underlige Toner
Verdners Fader smiler ved,
Naar I høit paa gyldne Troner
Priser Eders Salighed!
Salige! naar I tilbede,
Lad en Gienlyd naae mit Bryst,
At min Stemme maa udbrede
Godheds Magt og Nordens Lyst!

(Derefter forandrede han det saaledes:)

Men jeg vil synge høit ved Phøbi Harpe
Og, i en Kreds af ædle Skabninger,

Af

Af Dem, hvis ædle Siel besieler mig,
Af Dem, hvis Roes min Sang kun svagt udbreder,
Vil jeg høit synge Gud, min Lyst, og Eder.

Aria.

Du, hvis underlige Toner
Sangens Fader smiler ved,
Naar du snart nedstyrter Troner,
Snart opløfter Hyrdens Fred!
Clio! da skal Saligheder
Sende Gienlyd til mit Bryst,
At min Stemme høit udbreder
Ære, Pligt, og Tak, og Lyst.

(Endelig forandrede han det af Aarsager, som let indsees, saaledes som det findes her foran i Stykket.

Sørge-Cantata,
opført
paa Walckenborphs Collegium den 14de October 1776,
i Anledning af Collegi Ephori
Etatsraad Christian Horrebows Død.

For Parentationen.

Recitativ.

Flyer, blege Stierner! flyer! O Nat! og Himmel,
Min Vens Fortrolige*), Hans Hiertes Tanke!
Indsvøb Dig i Dit Sløer, i Mulm og Taage!
Thi Mulm omspender nu Hans skarpe Øie,
Som stirrende udforskte Dine Stier,
Og fattede Din Lov, og nød Din Pragt.
Ak, Stierners Lys er i hans Nat for svagt!

Aria.

*) Den Afdøde var Professor i Astronomien.

Aria.

Nattens Speider, træt at vaage,
Slumrer dybt. Forhadte Hvile!
Musers Glæde, træt at smile,
Slumrer i en evig Nat.
Neppe sees i Mulm og Taage
Blegnende Pleiader svømme;
Og af hede Taare-Strømme
Blev Camoenens Øie mat.

Efter Parentationen.

Recitativ.

Men vi? — o Himmel!
Hvo veier vore Suk? Vor tunge Taare
Fortolker meer end Musens Graad.
Urania har tabt en kier Fortrolig,
En yndet Ven; og Phoebi Sønner savne
En viis Veileders Vink. Ak! vi, som tabte
Vor Ven, og vi, som savne vor Ledsager,
Vi tabte meer! Os Arme, os forlader
Vor kierlige Moecen, vor ømme Fader!
O elskte Horrebow! her ved Din Urne
Skal Walckendorphs forladte Sønner græde
Og græde meer, end alle Pindi Slægter;
Thi Sorg opfylder nu vor Bolig,
Som Dine Smil har fyldt med Lyst! Vor Fristad,

Det Hegn, som Du beskiermede, forstyrres
Af Graad og Skrek! Vor Muses Alter
Staaer eensomt uden Ild! Adspredte løbe
Gudindens unge Dyrkere og klage!
Og, Horrebow! Dit Navn opfylder alle Celler!
Ak! samlet vil vi græde
Ved Urnen, som har skiult vor Glæde!

Aria.

En Vandringsmand beklager
Sin døende Ledsager
Og savner ofte sukkende
Det før saa trygge Raad.
Men Børn, hvis Bryst en Fader
Velsignende forlader,
Skal smelte bort i Graad.

Recitativ.

Og hede, tunge Taarer
Skal skildre ham. Og Jorden
Skal see ham i vor Graad. O Ven! Dit Øie
Er lukt; vort Savn, vor Smerte!
Dog er vort største Tab Dit Hierte!

Chor.

Ak, vor Ven, vort Lys, vor Glæde!
Evig skal vi savne Dig!

Endeel af Choret.

Ved Dit Støv skal Muser græde.
Phoebi sidste Slægter lære
Din udødelige Ære
Af der' Raab og Klageskrig!

Chor.

Ak, vor Ven, vort Lys, vor Glæde!
Evig skal vi savne Dig!

Sørge-Cantata,

opført

paa Collegium Mediceum den 28de Juli 1777

i Anledning af Collegii Ephori,

Doctor Peder Holms

Død.

For Parentationen.

Psalm. 39, 5. 6.

Herre! lad mig kiende min Ende og mine Dages Maal, hvad det er; at jeg kan kiende, hvor snart jeg skal lade af at leve! See! Du haver sat mine Dage, som en Haandbred, og mit Livs Tid er som intet for Dig. Visselig! hvert Menneske er idel Forfængelighed, hvor fast han end staaer.

Recitativ.

Ak! Viisdoms første Støtte faldt!
Og Du, Religion! *) saa varm, saa nidkier Ven,
Som Den, hvis Aske Du begræder,

Saa

*) Den Afdøde var Professor Theologiæ.

Saa kiek, saa rask, saa sterk mod Fiende og Forræder,
Nei aldrig, aldrig kan Du nok begræde den!
Du tabte Holm — hans Lys, hans Ild, hans Aand, hans Mod!
Du tabte ham, Din Roes og Dines Lyst!
O græd og svæk Din Glands! o skiul den i en Taare=Flod!
Kun mat bestraal hans Gravskrift i vort Bryst!

Aria.

Svøbt i Regn belys vor Jammer
Og Din sølvgraae Tieners Leer!
Dæmp Dit Alters høie Flammer,
Som han ei bevogter meer!
Skiul Din Glæde for vort Hierte!
Lad vor Taare mørkne Dig!
Viis os kun vort Tab, vor Smerte
Og en elsket Faders Liig!
Svøbt i Regn belys vor Jammer
Og Din sølvgraae Tieners Leer!
Dæmp Dit Alters høie Flammer,
Som han ei bevogter meer!

Efter Parentationen.

Recitativ.

O! kunde Du strax skabe os til Guder,
Til Cherubim! — Religion! — o da
Sang vi som Holm: o Fryd! Halleluja!
Vor Ven har naaet sin Løn og knæler nu for Tronen;
Men Støv omgierder os endnu.
Vi savne Legemet af Holm! hans Smil, hans Læbe!
Og hvad kan vi, som græde her,
Hans egne Børn, hans Yndlinger,
Hvad kan vi, uden Graad? O skienk os, und os den!
O Borch! — og nu o Holm! — o Stifter! o Beskytter!
Hvad kan vi, uden Suk? — Og o, vor Holm! vor Ven!
Din Lovsang kan vort Bryst — o Fader, und os den!

Aria.

O, maatte dog Din Lovsang være
Din Dyd en Løn, et Glimt af Ære,
Da blev den os et Glimt af Trøst!
Da skulde Himlene fornemme
Din Viisdom af vor høie Stemme,
Din Fromhed af vor hæse Røst.

O

O, maatte dog Din Lovsang være
Din Dyd en Løn, et Glimt af Ære,
Da blev den os et Glimt af Trøst!

Choral.

Vor Ven, vor Lærer og vor Lyst!
Dit Navn skal aldrig glemmes.
I meer end Marmor, i vort Bryst
Skal Dine Dyder giemmes.
Og selv for Dem, som ei kan see,
Hvad vi med Graad erindre,
Skal dog Dit Lys blant Stiernerne
Usvækket, evig tindre.

Sørs

Sørge-Cantata
ved
Herr Ulrich Frederik Suhms
Begravelse.

Chor.

See da, tag da Offeret,
Strenge Gud! som Du begierte!
Styrk os! lær os bringe det
Med et ugienstridigt Hierte!
Tag vor Fryd, Almægtige!
Ak! det var vor Eneste!*)

Solo.

Abraham ablød Din Dom,
Mamre hørte Saras Klage,
Og Du smilte, og han kom
Med sin Isaaks Arm tilbage.
Ak, for os var Naaden døv!
Al vor Lyst, vort Haab er Støv!

Tutti.

*) Den Afdøde var Hr. Kammerherre P. F. Suhms eneste Søn og kun 15 Aar, da han døde, 1778.

Tutti.

Langsom gaae vi, hver for sig,
Isserne med Støv bestrøde.
Angstfuld, vild, med bittre Skrig
Seer os Moderen i Møde:
"Ak, min Søn! min Søn! jeg seer
Aldrig Dig! — ak! aldrig meer!"

Aria.

Det sidste Glimt af Haab berøvet,
Forlade vi vor Ven i Støvet;
Og mørk, og eensom er vor Vei!
Den Gud, hvorpaa vi turde haabe,
Bød ingen kierlig Engel raabe:
Død, skaan dem! skaan dem! — dræb ham ei!
Det sidste Glimt af Haab berøvet,
Forlade vi vor Ven i Støvet;
Og mørk, og eensom er vor Vei!

Recitativ.

Skiønt var vort Haab, og stort, og trygt;
Thi Glæder qvalte hver en Frygt.
Vor Fredrik! ak, Du vante
Vort Hierte kun til himmelsk Vellyst!
Fortrolige med den, med alt, hvad Dyden spaaer,
Saae vi den modne Frugt, den, som Du skulde bære:
Din Kredses Held og Lyst, Dit Lands, Din Alders Ære!

Og

Og, Lydigste! hvad Himlen spaaer:
Din Løn, Dit Vel, Dit sølvgraae Haar! —
O Gud!
Dit Blomster saae vi kun, og hastig gik det ud!
Enhver, som saae det, græd;
Hver Ven af Cimbrer græd;
Hver Muses Graad fortolkte Tab og Smerter.
Men, bange Fader! — Moder! — knuste Hierter!
O skienk dem, Gud! o skienk dem salig Graad!
O smelt det stirrende, det matte, mørke Øie!
Viis dem der Fredrik i Din Glæde!
Viis dem hans Fryd, at der beklemte Bryst,
Selv naar de see hans Grav, maae føle Veemods
Lyst!

Arie.

Svøbt i Glands af Din Forsoner,
Elskte! skiult i Svælg af Fryd,
Merker Du blandt Glædens Toner
Ei vor Jammers hæse Lyd.
Nyd Din Lyst! vor Graad skal væde
Graven, Asken af vor Glæde,
Og hvert Fodspor af Din Dyd.

Choral.

Knæl og tilbed
Hans Miskundhed,
Hvis Domme vi tilbede!
Frelste Siel! Dig gav han Fred;
Os kun fraf hans Vrede.

Priis,

Pris, glade Aand!
Din Frelsers Haand,
Som gav Dig Livets Krone!
Evig fri for Støvets Baand,
Knæl for Naadens Trone!

Dig har hans Røst
Lægt og forløst;
Os fængsler den og saarer.
Vi beholdt kun til vor Trøst
Disse hede Taarer.

Sang.*)

Valfader saae sin fromme Balder
Og græd den første Gang ved Blod.
Ak! raabte han, den Ædle falder,
Til Valhal selv kun alt for god!
Hyl kun, o Storm! og brøl kun, Torden!
Naar faldt en Helt, saa god som han,
Saa god som han, saa god som han?
Naar vil en Aser elske Norden
Saa høit som han, saa høit som han?
Nei! Ingen vil, og Ingen kan.

Nu

*) Endeel, især unge Medlemmer af den danske Skueplads, havde forenet sig til et dramatisk Selskab, med Hensigt til des ivrigere at dyrke deres Kunst. De opførte Balders Død offentlig; og, da det var strax efter Hans Majestæts Fødselsdag, fornøiede de sig om Aftenen i et Glædes-Laug, hvortil Digteren og var indbuden, og hvor denne Sang blev sjunget. Det var 1778.

—Nu tordner Nornen i det Høie —
Stort er det Syn, hun peger paa.
Med eet opklares Odins Øie;
Thi Christjan staaer, hvor Balder laae.
Klag ei for Balder, Storm og Torden! —
Jeg seer en Helt, saa god som han,
Saa god som han, saa god som han!
Jeg spørger trygt: Hvo elsker Norden
Saa høit som han, saa høit som han?
Thi Norden svarer — Christian! —

Nu greb Valfader mild sit Beger —
Dans Elsker glemme Balders Død!
Seer, Aser! seer: hvor Norden peger,
Den Dag, da Danmarks Ven blev fød!
Min Balder er ei tabt for Jorden;
Thi Christjan er saa god som han,
Saa god som han, saa god som han!
Seer Christjans Smil! — Hvo elsker Norden
Saa høit som han, saa høit som han?
Velsigner alle Christian!

Rungsteds Lyksaligheder. *)

Ode.

I kiølende Skygger,
I Mørke, som Roser udbrede;
Hvor Sangersken bygger
Og qvidrende røber sin Rede;
Hvor sprudlende Bække
Snart dysse, snart vække
Camoenernes Yndling, den følende Skiald,
Med stedse eensrislende Fald;

Hvor Hiordene brøle
Mod Skovens letspringende Sønner,
Og puste, og føle
Den Rigdom, i hvilken de stønner;
Hvor Meieren synger
Blandt gyldene Dynger,
Og tæller sin Skat, og opløfter sit Raab
Til Den, som har kronet hans Haab;

Hvor

*) Er fra 1775. Digteren levede den Gang i Rungsted. Stykket kan synges efter den Tone: Naar fortnende Skyer o. s. v.

Hvor skiertsende Bølger
Beskvulpe den Vandrer, hvis Øie
Snart stirrende følger
Med Helsinges gråanende Høie,
Snart undrende haster
Blandt Skove af Master,
Og forsker, og kiender den Fremmedes Flag,
Og glemmer den heldende Dag;

Hvor Eensommes Lise,
Venskabelig lindrende Slummer,
Tidt bød en Lovise,
Forglemme sin kierlige Kummer;
Hvor Glæder tilsmile
Den Vandrende Hvile;
Hvor Rungsted indhegner den reneste Lyst,
Der fyldte Camoenen mit Bryst.

Hvor Kummer og Smerte
Fandt glade Dit Aftryk, Du Høie!
Det ædleste Hierte
I hvert et medlidende Øie;
Hvor Venlighed pryder
De strengeste Dyder,
Der vorte min Sang, og den undrende Skov
Gav Gienlyd af Skaberens Lov.

Jeg

Jeg saae Dine Troner,
  O Almagt! — og stirrede længe;
Men hellige Toner
  Foer giennem de zitrende Strænge.
  Hvert Blad, hvor mit Øie
  Fandt Præg af den Høie,
Opflammede Sielen — da vorte min Sang!
  Da raste den mægtige Klang!

O Verdeners Fader!
  Saa sang jeg — Du Sterke! Du Vise!
Gud! — som Myriader,
  Som Himlenes Veldige prise!
  See! Støvet kan bære
  Din Rigdom, Din Ære,
Din Godhed, o Fader! — saa sang jeg, og Fryd
  Brød Læbernes bævende Lyd.

Lyksalige Digter,
  Som Glæden indbød til sin Hytte,
Til venlige Pligter,
  Til Frihed, som Dyder beskytte!
  Cheruber fornemme
  Hans dristige Stemme,
Og Himle forsamles omkring ham, og Lyst
  Udbredes i Menneskets Bryst.

Men Du, som alene
  Fremkaldte den Lyst af min Smerte!
Siig! — kan min Camoene
  Udbrede sin Lyst i Dit Hierte?
  O siig mig, Veninde!
  Kan Sangens Gudinde
Med smeltende Toner belønne det Skiød,
  Hvoraf min Lyksalighed flød?

Til
Jomfrue Cecilia Wormstrup
paa hendes Fødsels-Dag. *)

Fryd, som Dydige kun smage,
Skiønhed, som ei Aar betage,
Mange og ufølte Dage,
　　Og et evigt helligt Ja
Af en kier og værdig Mage
　　Krone Dig, Cecilia!
Ingen Vellyst, ingen Smerte,
Ingen Smiger naae Dit Hierte!
Viisdom styre Dine Tanker
　　I en klog Uskyldighed!
Godhed være selv det Anker,
　　Som Din Skiebne hviler ved!

Elsk

*) Findes i Adskilligt af Johannes Ewald. 8. Kbhvn. 1771 Side 57.

Elsk den Arme! Ynk den Rige!
Søg kun Venskab med Din Lige!
Selv vær nøisom, muntre Pige!
  Skierts, og syng, og dands, og spil!
Og lad alle Daarer sige,
    Dem til Haanhed, hvad de vil!
Sky den Kummer, som fortærer!
Klag ei strax, naar Lidt besværer!
Tænk og føl, før Du begierer!
  Og Algodhed svare da:
  Ja! — — — Ja!
Fryd, som Dydige kun smage,
Skiønhed, som ei Aar betage,
Mange og ufølte Dage,
  Og et evigt helligt Ja
Af en kier og værdig Mage
  Krone Dig, Cecilia!

Da jeg var syg.*)

Beatus ille, qui procul negotiis — *Horat.*

Lyksalig Den, som, langt fra Verdens Larm,
Er ikke riig, ei heller alt for arm;
Hvis Siel kan uforstyrret tænke sig
Og Væsenet, som den bør være lig!
Er Daarens Tilraab, Ærens tomme Skal,
Er Dynger af et glimrende Metal,
Er gyldne Lænker, er en kronet Træl,
Er Verden os saa vigtig, som vor Siel?
Hvi sank Din sterke Siel afmægtig ned,
Du første Mand! dybt til Ustadighed?
Hvi stodst Du ikke, sterk ved Almagts Haand?
Hvi kom Adspredelser til Viisdoms Aand?
Thi kun Adspredelser var Sielens Død;
Ved Vredens Røst blev Tankerne forstrødd'.
Nu rave de forvildede omkring
Blandt gode og blandt skadelige Ting.

Siel,

*) Er fra 1771.

Siel! hold Din Salighed! nu har Du den. —
Men Støvet kalder Dig fra Himmelen.
Chimæren sluger Støvet, som Du saae.
Nu veedst Du selv ei hvad Du tænker paa.
Ak! naar min Andagt, naar min Bøn er varm,
Naar jeg opløftet, høit i Naadens Arm,
Udbreder Gud, og føler himlisk Lyst, —
Hvi kommer da Dorine til mit Bryst?
Og, naar jeg fandt den rene Kierlighed,
Den Ild, som ingen Viis tør rødme ved,
Hvi river da en Tanke af Homer
Min Siel fra den Helene, som jeg seer?
Ak! stadig var vor Tanke god og viis,
Og Sielen fandt — og blev i Paradiis!
Thi Eftertanken kiender Salighed;
Den finder den, men hefter ei derved.
O Adams Barn! o Ulyksalige!
Hvi søger Du da selv Adspredelse?
Hvi svimler Du? See Strudelen! — og skielv!
Betænk! — hvad er saa kostbart, som Du Selv?
Lyksalig Den, som ei den vilde Klang
Af fulde Glas, og ei Sireners Sang,
Ei Guldets Troldoms Røst, ei Klirrende
Af mordrisk Staal, og ei Heroldernes,
Ei falske Venners Hvislen, Usles Graad,
Kiedsommeliges Gaben, Daarers Raab,
Ei sterke Fienders Brøl, ei Svages Skrig

Berøver Gud, og Lyst, og Sands, og sig!
Velkommen Gigt, som raser i mit Bryst!
Velkomne Harm, som reent fordrev min Lyst!
Og, Mangel! — Du, som togst min sidste Ven!
Velkommen! — thi du gavst mig mig igien.
Som Skaberen kun henter Fryd af sig
Og uden Andres Hielp er lykkelig,
Saa skal jeg ære Ham — og føle mig,
Og glemme Roes, og Guld, og Brøl, og Skrig.

Til

Til
Jomfru Anna Hedevig Jacobsen,
da Solen var overtrukken med Skyer i Sommeren 1773.

Solen flygter, Taarer skiule *)
Sporet af den Himmelske.
Norden brøler i sin Hule,
Glædens Morder vaagnede.
Snart skal Zemblas Hvirvel-Vinde
Hvine høit mod Harpens Klang.
Ak! hvad vil Du? Ak, Hyrdinde!
Hvi begierte Du min Sang?

Lær min bange Siel fornemme
Glimt af Vaarens tabte Lyst!
Byd, at Zephirs kielne Stemme
Hvisler Glæde til mit Bryst!
Tal til Stormen, at den tier!
Dæmp dens Røst, min Hedevig!
Da skal høie Harmonier
Prise Himmelen og Dig!

Dei-

*) Til den Tone: Venner, som vil ikke svige, o. s. v.

Deilige, hvis ædle Hierte
Svømmer af uskyldig Fryd!
Luk Dit Øie for min Smerte!
Fly min Klages hæse Lyd!
Dig, hvis aldrig mørke Øie
Dydens Himmel straaler i,
Dig kan Glæden kun fornøie
Med sin egen Melodie.

Phi-

Philet,

en Fortælling.

Elhøi, den 16de September 1770.

Die Götter, die jezt lachend mit euch ziehen,
Bereuen ihr geschenktes Glück.

Ramler.

"Træt er min Siel. Forfulgt af Frygtens blege Skygger,
"Sank den tilsidst ved Dig,
"Du steile Muur, som bange Kummer bygger
"Imellem Haab og sig!
"See! standser ei min Graad? Mit følesløse Hierte
"Slaaer ordentligt og svagt.
"Stivt seer mit Die Trudsler, Trøst og Smerte
"Med lige stor Foragt.
"Lad Dyder Haand i Haand, og zitrende, og blege
"Gaae mit Paulun forbi!
"Lad kaade Fauner og Sirener lege
"I heslig Harmonie!

"Lad

"Lad Slangen hvisle Søvn, og lad Orcanen brøle!
"Mon jeg fornemmer det?
"Jeg? — som forhærdet neppe meer kan føle
"Mit eget Aandedræt?"
Saa var det, at Philet bedrog sig; thi hans Klage
Og Taaren kom igien,
Og dobbelt sterk kom Smerten snart tilbage
Til Dydens ømme Ven.
Philet var stor blandt Dem, som føde sig med
Taarer,
Som skielve for at lee,
Som see kun Jammer, lastefulde Daarer,
Og Ulyksalige.
"Ak!" — raabte han igien — "hvor er da varig
Glæde?
"Hvor er Lyksalighed?
"Hvor er en Ting, som Dyder ei begræde
"Og ikke blues ved?
"Ophøi Dig, Du, hvis Siel er nøisom, god og
rolig!
"Og kald Dig lykkelig!
"Ha! — viid! — Den lurer bag Din trygge Bolig,
"Som skal forstyrre Dig!"
Her overiilte Harm den fromme Sangerinde.
"Vaagn af Din onde Drøm,
"Forvovne!" — raabte hun — "at Sandhed vinde!
"Kom! — Følg mig, see og døm!"

En

En Kreds — Men, Iris! laan mig Farver til en
Scene,
I hvilken Smertens Ven
Forglemte sig! Laan mig Din Ild, Camoene!
At jeg maa skildre den!
En Kreds af sølvgraae Mænd fandt en ærværdig
Hvile
Hist, hvor vor glade Tid
Har seet Naturen saa fortrolig smile
Mod Viisdom, Kunst og Flid —
Hvor Elhøi reiser sig, og stolt, og venlig byder
Den trætte Vandringsmand
At undre sig paa hvert et Træ, som pryder
Det nylig skabte Land,
Der laae de. Rene Smil brød frem af hvert et Øie,
At stride mod Philet,
Og tvang hans Suk, og syntes at fornøie,
Blot ved at blive seet.
Thi Elhøis Top er ei saa smuk, naar Solen daler
Og venlig kysser den,
Som Nøisomhed og Sielens Hvile malet
Hvert Træk af Alderen.
Langt borte hylede Bacchantens vilde Glæde,
Og langt fra dette Sted
Skreg Overmod; men Viisdom var tilstede,
Og tryg Fortrolighed.

Og Du, de Vises Steen! som alle Daarer søge
Ved Vold, og Svig, og Kunst,
Snart under Trældoms Aag, snart ved at spøge,
Og alletid omsonst!
Lyksalighed! — Din Glands nedlod sig at besiele
Et kun uskyldigt Folk,
Hvis jevne Træk, hvis uafmaalte Mæle
Var nøgne Dybers Tolk.
Een kaldte smilende sin Ungdoms Sved tilbage
Og syntes ung igien.
En Anden saae til sine sidste Dage
Og priste Skaberen.
Een sang sin Helbreds Lov. Een viste stolte Merker
Af et arbeidsomt Liv.
Een fandt i Kunst, Een i Naturens Værker
En værdig Tidsfordriv.
Snart taug den hele Kreds, imedens Een forklarte,
Besielt af himmelsk Fryd,
Hvor naadig Gud i Nødens Tid bevarte
Ham, eller og hans Dyd.
Snart slog man Haand i Haand, forundret ved at høre
Hvor farlig Krigen er,
Hvor meget Ondt dog Mennesket kan giøre
Mod andre Mennesker.
Snart saae man, halv med Frygt, til hine Trængsels Dage,
Og

Og man bespurgte sig,
Om Trældom ei kan kaldes Lande=Plage,
Saavel som Pest og Krig?
Saa kom et Glædes=Raab: "o lykkelige Tider,
"Hvori vi leve nu!
"O Gud!" — saa raabte man — "Gud, som omsider
"Kom sine Børn ihu!"
"Hist" — stammer Een, som taus alt længe havde peget —
"Hist bag ved Stakkene
"Opreiste jeg mit Huus — det er mit eget,
"Alt, hvad I der kan see!"
"Hist" — er en Andens Svar, og af de blege Kinder
Sneg sig en Taare ned —
"Hist boer min Søn, min elskte Søn! og finder
"Sit Levebrød i Fred."
"Gud" — raabte man igien, — "det Godes Giver høre
"Vor Bøn og lønne Dig,
"Du store Mand, hvis Lyst det var at giøre
"Vor Stand saa lykkelig!"
Saaledes kom Natur, Uskyldighed og Glæde
Usøgt' til hvert et Bryst
Og hver en Mund. I en usynlig Kiede
Hang Lyst ved anden Lyst;

Men

Men rundt omkring dem loe Naturen. Stolt udbreder
Den her sit Seiers-Tegn,
Sin Rigdom; og dens unge Herligheder
Groe sterkt i Elhøis Egn.
Lad andre synge Dig, guddommelige Orden!
Dig, Altings Skabere!
Som her frembyder hver en Skat i Jorden
Til de Lyksalige!
Den Vise forske blandt de skiulte Drivefiere,
Som bragte Dig i Gang,
Arbeidsomhed! og synge Dig til Ære
En oeconomisk Sang!
Thi Vellyst bandt min Siel til hine grønne Høie —
Vær mig et helligt Sted,
O Plet, hvorfra Philets henrykte Øie
Fandt Jordens Herlighed! —
Et rubret, grønt, med Guld igiennemvirket Teppe,
Som jevnt udstrakte sig,
Vaer Dig, Naturens Skat! — det synes neppe
At kunne bære Dig —
O Frugt! og anden Frugt! og hver med Forskiel prægtig!
Som holdt og fordrede
Den hele Siel! — O Skabning, som almægtig
Omskøber Hierterne!

Snart

Snart vandrede Philets umættelige Öie
Langs med en kronet Rad
Af Skovens unge Børn, som venlig bøie
Sig sammen — Blad til Blad.
Snart trængte sig et Lys forbi den tette Skygge
Og pegte myndig paa
En talrig Hiord, som pustende, og trygge,
Og dybt i Kløvret laae.
Her sneg sig et Christal, forfulgt af Solens
Straaler,
Bag ved et Bierg af Høe;
Og hist forsøgte Liljer og Violer
At skygge for en Søe.
Her stod endnu og hist en enkelt Trave,
Ei for sin Ringhed glemt
Af Eieren, som sildig først kan have
Sin store Forraad giemt;
Men til et Vidnesbyrd for Dig, halvgyldne Slette,
Som synes nu saa bar!
Gav Hændelsen Philet det Vink at giette,
Hvor stor Din Rigdom var.
Dog agter han det ei; thi bag ved Sletten leger
En Flok af kaade Lam
Rundt om sin Væder, som forgieves bræger,
At den skal følge ham.
Nu trippe de, hvor hist den tynde Røg opstiger;
Hist under Skyggerne

Veilede de Philet, som henrykt sniger
Sig med de Skiertsende.
Dog glemmer han dem snart. — En net, ukunstlet Bolig,
Beqvem og vel forseet
Med Alt, og varig bygt, og reen, og rolig,
Henrykker nu Philet.
Her saae han Nøisomhed hos Velstand, Flid og Orden
Hos dydig Tidsfordriv,
Og Dig, o Fred! — "O!" — skreg han — "har da Jorden
"Et saa lyksaligt Liv?"
Alt trak den mørke Skye sig langsom fra hans Oie,
Som stift og aldrig mæt
Forfulgte hver en Skiønhed, som den Høie
Tilbyder Mennesket.
Han fløi fra Gaard til Gaard, som her adspredte dele
Opmerksomhed og Lyst.
Snart kom et Hegn, en Lund, og snart det Hele
Tilbage til hans Bryst.
"Nei!" — raabte han tilsidst — "Nei, lykkelige Gamle!
"I, som en Drøm maaskee
"Her — og just her? — i Dag har villet samle
"Til min Forvirrelse!

"Jeg

"Jeg veed, jeg føler det, at Jordens største Glæde
"Er Ufuldkommenhed.
"Tilstaaer mig, hvad det er, som I begræde,
"Og hvad I skielve ved!"
"Vi?" — svarte man — og Een, udmerket ved sin Alder,
Begyndte strax igien:
"Glemt er det Ord, som Du tilbagekalder,
"Du Smertens mørke Ven!
"Tre Vintre var det nu — da saaede vi med Smerte
"Og høstede med Graad —
"Da skialv vi. Frygt tillukte selv vort Hierte
"For Haab, og Hielp, og Raad;
"Thi Trældom var vort Liv, og Tidsler baer vor Ager;
"Og selv Velsignelsen
"Forsvandt som Dug — Vi skreg — og vore Klager
"Fandt ingen mægtig Ven.
"Men hist! — det store Huus, der, tæt ved hine Rader
"Af Træer, der boer en Mand! —
"O Gud! og hvilken? Armods Ven og Fader,
"Skiøndt af saa høi en Stand!
"Han — see min Taare nu! — han er, som Alle sige,
"Og som vi let kan see,

"Saa stor, saa vigtig for det hele Rige,
"Som her for Bønderne!
"Først, ypperst, visest og oprigtigst i at raade
"Til Landets Gavn og Lyst,
"Og stor i Guds, og i Monarkens Naade,
"Og i de Danskes Bryst!
"Ei Pragt, ei Ærens Tegn forblinde mig — desværre!
"De pryde Faa som han.
"Thi, ak! hvor mangen vel saa prægtig Herre
"Giør sine Klæder Skam! — —
"Dog, Magt at giøre vel, som Himlen her forener
Med Lyst, er, som jeg troer,
"Saa vigtig, at den Bedste først fortiener
"Ved den at kaldes stor.
"Men, elskte Billede! hvorhen? hvor langt bortriver
"Du dog min hele Siel?
"Hvad er min Roes? Ak! dens Undskyldning bliver,
"At jeg har meent den vel."
Her taug den sølvgraae Mand og saae sig om at nyde
De Andres tause Ja,
Og fandt den Tanke, da han saae det flyde,
Som han begyndte fra.
"Tro mig, o Fremmede! den Graad, Du seer, er Glæde!" —
Saa brød han ud igien —

"Af Nød og Sorrig kan vel Ingen græde,
"Som har saa stor en Ven.
"Thi taalte han det? Han, som neppe saae vor Klage
"I vort tillukte Bryst,
"Og dog halv trakte os til bedre Dage
"Og tvang os til vor Lyst?
"Viid! at det Land, Du seer, var fordum vildt og øde,
"Endnu halv skiult i Vand.
"Hiin store Strækning med den rige Grøde
"Var Kiær, og Mos, og Sand.
"Uorden, vor Tyran, opslugte Sæd og Møie;
"Og, hvad den levnede
"Var Andre nok, som med et graadigt Øie
"Alt aad i Tankerne.
"Alt Mod, alt Haab forsvandt; thi, om og Een utrættet
"I Flid var Bien lig,
"Da gik det ham, som Den, der bliver mættet,
"Men samler ei for sig.
"Den søde Pligt, som man saa sielden overgiver,
"Den græd, den skialv vi ved.
"Din Arv, min Søn!" — saa skreg vi — "ak! den bliver
"Vor Ulyksalighed.

"Men

"Men hist oprandt vor Soel! Hvor god, og viis, og mægtig
"Kom Han vor Nød ihu!
"Dag, da vi saae ham først! hvor glimrende, hvor prægtig,
"Hvor hellig er ei Du!
"Thi med en vældig Arm ombannede han Jorden,
"Og trak dens Skatte frem,
"Og Væld af Meer, og satte varig Orden
"Til at indhegne dem.
"Nu saae han smilende vor Glædes Grundvold færdig
"Og saae sig lykkelig;
"Endog i det sin store Skaber værdig,
"Som skaber ei for sig!
"Beboer den! sagde han, og eier den! og nyder
"Dens Frugt i varig Fred!
"Og Godhed giv, at Eders Afkom fryder
"Sig ved dens Herlighed!
"Saaledes, skumle Nat! forsvandt Du fra vort Oie.
"Vi see fra denne Tid
"Kun Haab, som stedse velsignes af den Høie,
"Og aldrig skuffet Flid.
"Nu glæde vi os ved, langt fra som før at grue
"For Efterkommere,
"Som Mangel ei og Trældom ei tør true
"I slig Beskiermelse.

"Hist

"Hist boer den store Mand, som vil og kan beskytte
"Vor Velstand og vor Fred.
"Ham er det! — Ham! — Vor Grundvold og vor Støtte! —
"Hvad skal vi skielve ved?"
"Ja!" — skreg Philet, som taus alt længe havde grundet,
Halv glad, halv skamfuld her —
"Der er Lyksalighed! Ja! Du har vundet,
"Drøm, eller hvad Du er!
"Jeg kiender Ham — vor Smags, de bedre Sæders Fader!
"At i hans Naboclav
"Er ingen Torn, og ingen Urt, som skader,
"Og ingen aaben Grav!"
Nu overlod han sig til hele Kredsens Glæde.
"Bort" — smilte han — "med Dig!
Bort, Heracliters Grille! Bør jeg græde,
"Hvor Een er lykkelig?
"Men hist! Hvo kiender Den, som iler hist, og stønner,
"Og tidt slaaer Haand i Haand?
"Han græder! Er det een af Landets Sønner?
"O Glæde, styrk min Aand!
"Damoet! — hvad er Din Graad?" — "men ak! "og ak, vor Fader!"
Var alt det Svar, man fik —

Nu

Nu kom han — "Ak — vor Greve — Han — forlader"
Og Røst og Sands forgik.
Taus, som en Finlandsk Nat, og mørk blev Glædens Scene.
Nu kom et hylende —
Nu flyede den bestyrtede Camoene,
At skiule Taarerne.
"Hvad? — skreg Philet — "o Haab! Dit sidste Glimt forsvinder! —
"Mon jeg begræder det?
"Jeg! som afmægtig neppe mere finder
"Mit svage Aande-Dræt!"

45

